895.913083
ป 799ก
ร.3

การวิเคราะห์นวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488

13 พ.ค. 2540

บริญญานิพนธ์

ของ

เบญญา สุขาทิพยพันธุ์

895.91308
3
ป799ก
ร.3

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิรฒประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิรฒ

ท 36147

64050

การวิเคราะห์นวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488

บทคัดย่อ

ของ

เบญญา สุขาทิพยพันธุ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม 2540

บริญญานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษานวนิยายชีวิตครอบครัว ในช่วง พ.ศ. 2475-2488 ทั้งหมด 37 เรื่อง ในด้านแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสังคมกับนวนิยาย

ผลการศึกษาพบว่า ด้านแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว มี 3 ประการ คือ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและการแต่งงาน บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว และปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว

แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและการแต่งงาน ผู้เขียนแสดงไว้ 2 ประการ คือ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง กับ ความรักและการแต่งงาน เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองมีสองประการคือการเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของตนเอง และการเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ ส่วนด้านความรักและการแต่งงาน ผู้เขียนเสนอทัศนะว่า การแต่งงานบางครั้งอาจเกิดขึ้นโดยปราศจากความรัก ความพึงพอใจของคู่สมรส แต่เกิดขึ้นจากความจำเป็นของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ด้านบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ สามี ภรรยา และลูก บทบาทและหน้าที่ของพ่อและแม่คือ ให้ความรักและการดูแลเอาใจใส่ลูก อบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ให้คำปรึกษาและเป็นที่พึ่งของลูกเมื่อยามมีทุกข์ รวมทั้งวางรากฐานชีวิตให้แก่ลูก ส่วนบทบาทและหน้าที่ของสามีคือ มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ยกย่องให้เกียรติภรรยา ไม่ประพฤตินอกใจภรรยา และเอาใจใส่ทุกข์สุขของภรรยา บทบาทและหน้าที่ของภรรยาคือ ดูแลรับผิดชอบงานบ้าน ซื่อสัตย์ต่อสามียกย่องให้เกียรติสามีและญาติของสามี และดูแลเอาใจใส่ในทุกข์สุขของสามี ส่วนบทบาทและหน้าที่ของลูกได้แก่ เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยเหลือการงานในครอบครัว ดูแลพ่อแม่เมื่อยามป่วยไข้ และรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว เกิดขึ้นระหว่างบุคคล 4 กลุ่ม คือ สามีกับภรรยา พ่อแม่กับลูก พี่กับน้อง และแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา มีสาเหตุมาจาก ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติศาสนา ปัญหาเศรษฐกิจ และการมีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนปัญหาความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่กับลูกมักเกิดขึ้นเนื่องจาก ความอยุติธรรมของพ่อแม่ ความแตกต่างด้านทัศนะ และความเข้าใจผิดส่วนปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่กับน้อง มีสาเหตุเนื่องมาจาก ความแตกต่างด้านทัศนะ ความอยุติธรรมของพ่อแม่ และการแย่งชิงคู่รัก และปัญหาความขัดแย้งระหว่าง แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงนั้น มีสาเหตุมาจากความเข้าใจผิด และ

ความอิจฉาริษยา

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสังคมกับนวนิยาย พบว่า สภาพสังคมในช่วงเวลาดังกล่าว มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับนวนิยาย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และ ด้านวัฒนธรรม

การศึกษานวนิยายเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488 ในครั้งนี้ พบว่า นวนิยายได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ การดำเนินชีวิตครอบครัวให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งเริ่มตั้งแต่เรื่องการเลือกคู่ครองไปจนถึงเรื่องการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันระหว่างคู่สมรส รวมทั้งสมาชิกทุกคนในครอบครัว ซึ่งผู้อ่านสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

AN ANALYSIS OF FAMILY LIFE NOVELS DURING 1932-1945 (B.E. 2475-2488)

AN ABSTRACT

BY

BENYA SUKHATHIPHAYAPHAN

Present in partial fulfillment of the requirements for the

Master of Education degree in Thai

at Srinakharinwirot University

March 1997

This study aims to investigate family life novels during 1932-1945 (B.E. 2475-2488) including 37 novels on aspects of family life and the relationship between novel and social condition.

The results reveal that there are three aspects of famiiy life, namely, mate selection and marriage, function and role of family member, and family conflict's problem.

The authors present two aspects of mate selection and marriage as follw ; mate selection, and marriage. For mate selection they point out mate selection according to self-preference, and mate selection based on parent preference, furthermore, they also state that some people marry without spouse's satisfaction and love, but with one's own necessity.

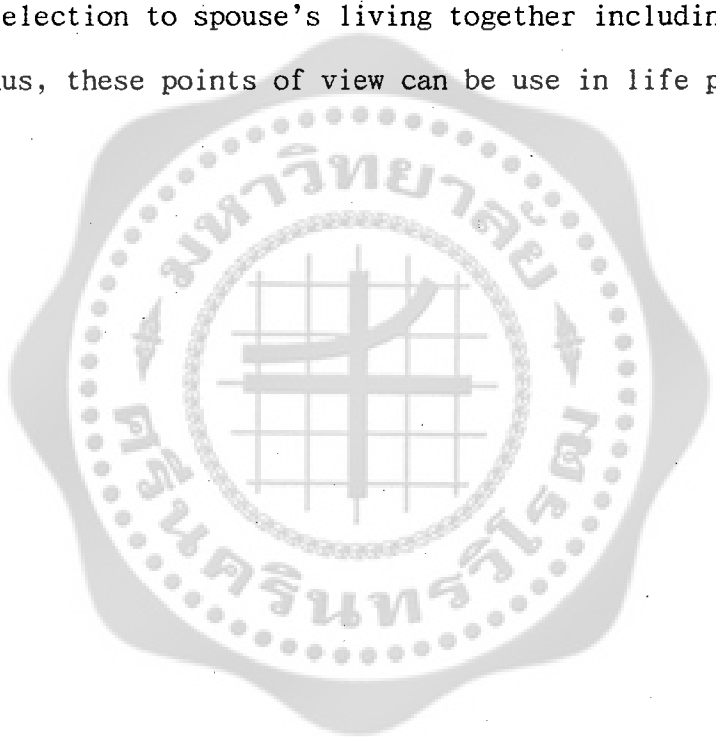
The function and role of family member includes those of father, mother, husband, wife, and children. The function and role of parent is to take care of and provide love to children, bring up and be good identity, counsel and assist when children are in trouble, including making their life prerequisites. The function and role of husband is family responsibility, wife respectfulness, faithfulness, and wife caring. Whereas, the function and role of wife is house-keeping, faithfulness, husband and his relatives' respectfulness, and husband caring. For those of children, they are ill and maintaining the family honor.

Family life's conflict is appeared from spouse, parent and children, brother and sister, and stepmother stepchildren. Spouse's conflict results different religion and race, economic problem, and another persen injustice. Parent and children's conflict results from parent injustice, different point of view and misunderstanding.

Brother and sister's conflict arises from different point of view, parent injustice, and lover rival, whereas stepmother and stepchildren's conflict results from misunderstanding and envy.

There is a relevant relationship between novel and social condition according to economic, education and culture.

It can be concluded that this analysis of family life novels reveals point of view concerning successful family life's conduct from mate selection to spouse's living together including all family members. Thus, these points of view can be use in life performing.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(อาจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์สุภา ปานเจริญ)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(อาจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์สุภา ปานเจริญ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์นิตยา บุญสิงห์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร. ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2540

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก อาจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล ประธาน และ อาจารย์สุภา ปานเจริญ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้แนวคิด ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้ความเมตตา ห่วงใย และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอย่างยิ่งตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์นิตยา บุญสิงห์ ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบเพิ่มเติม และให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัย ตลอดทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย จนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ภิญโญ กองทอง ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับหัวข้อในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาตราจารย์สุวคนธ์ จงตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาให้แนวคิด ให้ความห่วงใย และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสถานศึกษาแห่งนี้ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แก่ผู้วิจัยมาตลอดการศึกษา

ขอขอบพระคุณ คุณพรทิพย์ แสนศรีแก้ว คุณอรนัย จิตบุญ และ คุณชณากานต์ ศิลปรัศมี กัลยาณมิตรที่แสนดีที่ได้ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

อนึ่งการจัดทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ คงไม่อาจดำเนินลุล่วงไปด้วยดี หากไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเต็มที่จาก คุณพวงวรรณ จันทร์ตรี ที่ได้กรุณาอุทิศเวลาช่วยพิมพ์ และแก้ไขตรวจทาน ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณสุจีรา พูลเพิ่ม ที่เอื้ออาทร ห่วงใย ดูแลเอาใจใส่ และให้ความช่วยเหลือด้านปัจจัยต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยจนการศึกษานี้สำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยขอจารึกพระคุณไว้ตลอดกาล และขอขอบคุณ คุณเพ็ญผกา ป่าหลวง ผู้เป็นพี่สาวที่คอยเป็นกำลังใจมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอมอบความสำเร็จแห่งการศึกษานี้ เป็นสิ่งบูชาพระคุณของพ่อและแม่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเป็นกำลังใจอันสูงสุดของผู้วิจัยตลอดมา

เบญญา สุขาทิพยพันธุ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	3
	ความมุ่งหมายของการศึกษา	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	6
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	7
2	วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยาย ช่วง พ.ศ. 2475-2488	23
	การเลือกคู่ครองและการแต่งงาน	23
	การเลือกคู่ครอง	24
	การเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของตนเอง	24
	ความรัก	24
	สถานภาพทางสังคม	30
	ฐานะทางเศรษฐกิจ	32
	การเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่	34
	สถานภาพทางสังคม	34
	ฐานะทางเศรษฐกิจ	37
	ความรักและการแต่งงาน	39
	บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว	45
	บทบาทและหน้าที่ของพ่อ	46

ให้ความรักและดูแลเอาใจใส่ 46
อบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดี 53
ให้คำปรึกษาและเป็นที่พึ่งยามมีทุกข์ 56
วางรากฐานชีวิต 60
บทบาทและหน้าที่ของแม่ 63
ให้ความรักและดูแลเอาใจใส่ 63
อบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดี 70
ให้คำปรึกษาและเป็นที่พึ่งยามมีทุกข์ 75
วางรากฐานชีวิต 80
บทบาทและหน้าที่ของสามี 85
เป็นผู้รับผิดชอบครอบครัว 85
ยกย่องให้เกียรติภรรยา 89
ไม่ประพฤตินอกใจภรรยา 92
เอาใจใส่ทุกข์สุขของภรรยา 95
บทบาทและหน้าที่ของภรรยา 99
ดูแลรับผิดชอบงานบ้าน 99
ซื่อสัตย์ต่อสามี 104
ยกย่องให้เกียรติสามีและญาติของสามี 109
ดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของสามี 114
บทบาทและหน้าที่ของลูก 117
เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ 117
ช่วยเหลือการงานในครอบครัว 122
ดูแลพ่อแม่เมื่อยามป่วยไข้ 126
รักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล 130

ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว..... 133
สามีกับภรรยา..... 134
ความแตกต่างทางเชื้อชาติศาสนา..... 134
ปัญหาเศรษฐกิจ..... 135
การขาดความรัก..... 138
การมีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง..... 139
พ่อแม่กับลูก..... 146
ความอยุติธรรมของพ่อแม่..... 146
ความแตกต่างทางด้านทัศนะ..... 148
ความเข้าใจผิด..... 153
พี่กับน้อง..... 155
ความแตกต่างด้านทัศนะ..... 155
ความอยุติธรรมของพ่อแม่..... 158
การแย่งชิงคู่รัก..... 159
แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง..... 160
ความเข้าใจผิด..... 161
ความอิจฉาริษยา..... 162

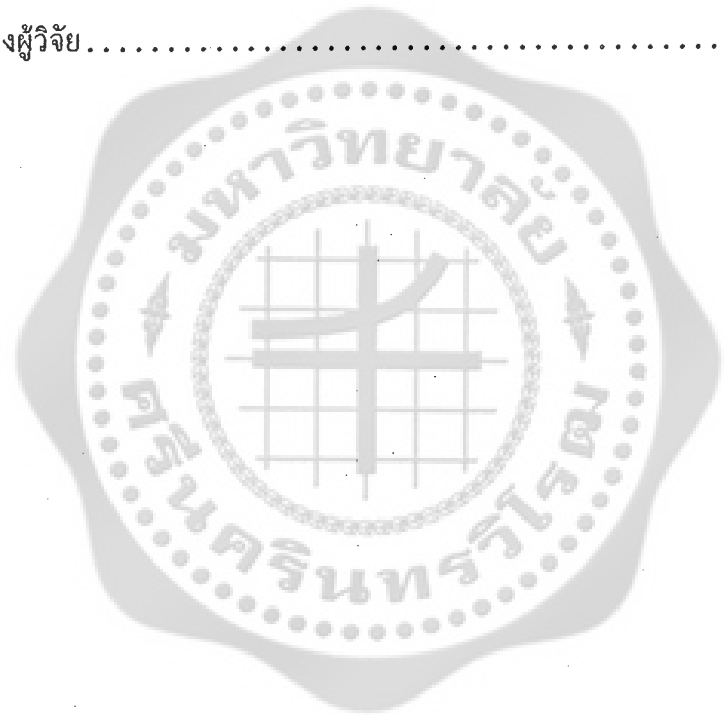
3 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัว
ช่วง พ.ศ. 2475-2488..... 166
ด้านเศรษฐกิจ..... 171
ด้านการศึกษา..... 183
ด้านวัฒนธรรม..... 190

บทที่ หน้า

4 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 203
อภิปรายผล 206
ข้อเสนอแนะ 209

บรรณานุกรม 210

ประวัติย่อของผู้วิจัย 216

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนเรียบเรียงขึ้น โดยนำเหตุการณ์ สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม ในสมัยของผู้เขียนมาเป็นวัตถุดิบในการเขียน พร้อมทั้งสอดแทรกความคิด ทัศนคติ และค่านิยมต่าง ๆ ลงไปด้วยดังที่ สุจิตรา สุดเดียวไกร ได้กล่าวถึงนวนิยายไว้ว่า นวนิยายเป็นผลผลิตของมนุษย์ จึงย่อมมีเนื้อหาและความคิดอันเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การมีชีวิตอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ทั้งนี้เพราะชีวิตและความเป็นอยู่ตลอดจนลักษณะความเป็นไปในสังคมเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ มนุษย์จึงนำสิ่งที่ตนพบเห็นมาจำลองเป็นภาพชีวิตในนวนิยาย โดยใช้อักษรเป็นสื่อกลาง (สุจิตรา สุดเดียวไกร. 2528 : 40)

ด้วยเหตุดังกล่าว นวนิยายในยุคสมัยใดจึงเปรียบเสมือนกระจกเงา ที่สะท้อนภาพของสังคมในยุคสมัยนั้น ถ้าต้องการทราบสภาพความเป็นไปของบุคคลในสมัยใด ก็อาจศึกษาจากนวนิยายที่แต่งขึ้นในสมัยนั้น ซึ่งชลธิชา สัตยาวัฒนา กล่าวว่า นวนิยายจัดเป็นแหล่งประมวลเอาลักษณะทางสังคมในแง่ต่าง ๆ ไว้ได้เป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่านวนิยายอาจจะเป็นเรื่องที่ผูกขึ้นมาเองตามความคิดสร้างสรรค์ของผู้แต่ง แต่สังคมที่ผู้แต่งมีชีวิตอยู่ในขณะนั้นย่อมทำให้ผู้แต่งถ่ายทอดสภาพนั้น ๆ ลงไปในเรื่องที่แต่งขึ้น ทั้งโดยไม่รู้สึกตัว และโดยความตั้งใจ (ชลธิชา สัตยาวัฒนา. 2522 : 46-47)นอกจากนี้ เจตนา นาควัชระได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า นวนิยายยังชี้ให้เห็นถึงสังคมทั้งในส่วนกว้างและส่วนลึก และแสดงให้เห็นถึงชีวิตในมุมต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะสกัดเอาแก่นแท้ของสังคมนั้นออกมาให้เห็นได้ (เจตนา นาควัชระ. 2520 :. 15)

นักเขียนนวนิยาย นอกจากจะสะท้อนภาพของสังคม วิพากษ์วิจารณ์สังคมแล้ว ยังอาจจะชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น ตามแนวความคิดของตนเอง แล้วถ่ายทอดออกมาด้วยภาษาวรรณศิลป์ จึงมีบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยที่อาจจะนำแนวทางในการดำเนินชีวิตในนวนิยายไปใช้ เพราะนวนิยายสามารถสะท้อนถึงแก่นแท้ของชีวิต และความเป็นไปในสังคม

ได้ทุกแง่ทุกมุมนั่นเอง

เนื่องจากนวนิยายเป็นวรรณกรรม ที่สามารถเข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมทุกชนชั้นได้ เพราะนวนิยายรวมเรื่องทุกด้านที่อยู่ในความสนใจของคนทั่วไปไว้ จึงเป็นเหตุที่ทำให้นวนิยายได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื้อเรื่องของนวนิยายไทยมีหลายแนวได้แก่ แนวรัก แนวสืบสวน แนวปรัชญา แนววิทยาศาสตร์ นวนิยายแนวอิงประวัติศาสตร์ และนวนิยายแนวชีวิตครอบครัวเป็นต้น และ เพ็ญแข วัจนสุนทร ได้กล่าวเน้นว่า กลุ่มนักเขียนที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างเหนียวแน่นมาช้านานแล้วก็ได้แก่ นักเขียนแนวสะท้อนปัญหาชีวิตครอบครัว (เพ็ญแข วัจนสุนทร. 2531 : 42-43)

สำหรับนวนิยายชีวิตครอบครัว สันติ ทองประเสริฐ กล่าวว่า เป็นการเขียนที่คำนึงถึงสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับอารมณ์ ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี และพยายามสร้างเรื่องให้เหมือนชีวิตจริงมากที่สุด ผู้ที่เริ่มเขียนนวนิยายแนวนี้ได้แก่ ดอกไม้สด (สันติ ทองประเสริฐ. 2519 : 9)นอกจากนี้ยังมีในงานเขียนของนักเขียนอีกหลายท่านและนักเขียนแต่ละท่านต่างก็มีแนวความคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวที่สอดคล้องไปกับสังคมในยุคสมัยนั้น ๆ

สุพรรณี วราทร ได้กล่าวไว้ว่า เหตุการณ์บ้านเมืองเป็นสิ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนวนิยายไทยในด้านโครงเรื่องและแนวความคิดเป็นอย่างมาก เพราะนวนิยายมักจะสะท้อนภาพชีวิต เหตุการณ์ และความเป็นไปในยุคสมัย หากบ้านเมืองอยู่ในภาวะเป็นปกติมีความเรียบร้อยสงบสุข นวนิยายจะสะท้อนให้เห็นความสงบสุขในสมัยนั้น แต่ถ้ามีเหตุการณ์ซึ่งเป็นที่ตื่นเต้นวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชน นักประพันธ์ก็ย่อมจะไม่มองข้ามสิ่งเหล่านี้ไปเสีย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ หรือสังคม (สุพรรณี วราทร. 2519 : 288)

ในช่วงปี พ.ศ. 2475-2488 สังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เนื่องจากได้รับอิทธิพลของตะวันตก และเป็นช่วงระยะเวลาที่มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในบ้านเมืองของไทย คือ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย และเกิดสงครามโลกครั้งที่สองขึ้น จึงเป็นผลทำให้เนื้อหา แนวคิด และกลวิธีในการเขียนวรรณกรรมมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ฉะนั้นนวนิยายในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ก็น่าที่จะสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดทั้งวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมสมัยนั้นเอาไว้ด้วย

นวนิยายแนวชีวิตครอบครัว เป็นนวนิยายที่สำคัญแนวหนึ่งในช่วง พ.ศ. 2475-2488 และนวนิยายแนวนี้เกิดขึ้นในช่วงที่สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก นักเขียนจึงน่าจะสะท้อนภาพชีวิตครอบครัว และแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวไว้ในผลงานของตน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษานวนิยายชีวิตครอบครัว เพื่อต้องการทราบว่านักเขียนเสนอแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวไว้ในผลงานของตนอย่างไร และสภาพสังคมในช่วงเวลาดังกล่าวมีผลกระทบต่อผลงานของนักเขียนในช่วงเวลานั้นหรือไม่ อย่างไร

<u>ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า</u>

1. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว ที่ปรากฏในนวนิยายช่วง พ.ศ. 2475-2488

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง สภาพสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488

<u>ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า</u>

ทำให้ทราบแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายแนวชีวิตครอบครัว และเข้าใจอิทธิพลที่มีต่อกันระหว่างสภาพสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488

<u>ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า</u>

การศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะนวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488 ที่แสดงถึงพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัวในด้านความสัมพันธ์ บทบาท และหน้าที่การดำเนินชีวิตตลอดจนปัญหาและความขัดแย้งซึ่งเขียนโดย ดอกไม้สด ก.สุรางคนางค์ อาษา ศรีบูรพา และ แม่อนงค์ มีจำนวนทั้งหมด 37 เรื่อง ดังนี้

ดอกไม้สด

1. ความผิดครั้งแรก
2. นิจ
3. กรรมเก่า
4. สามชาย
5. หนึ่งในร้อย
6. อุบัติเหตุ
7. ชัยชนะของหลวงนฤบาล
8. ผู้ดี
9. นันทวัน
10. นี่แหละโลก

ก.สุรางคนางค์

1. ลูกรักลูกชัง
2. หญิงคนชั่ว
3. ความคิดคำนึง
4. จุดหมายปลายทาง
5. รอยจารึก
6. คู่ครอง
7. พันทิพา
8. เทพราช

อาษา ขอจิตต์เมตต์

1. ชายใจพระ
2. เทพธิดาในฝัน
3. น้องสาว
4. ยามวิบาก
5. วิมานในอากาศ
6. สามรัก
7. สาวน้อย

วรรณสิริ

1. วนิดา
2. หนามยอกอก
3. สิ่งผูกพัน
4. ดาวฤกษ์
5. เลือดในอก
6. คนบริสุทธิ์

ศรีบูรพา

1. สงครามชีวิต
2. ผจญบาป
3. ข้างหลังภาพ
4. ป่าในชีวิต

แม่อนงค์

1. น้ำใต้ศอก

2. แผ่นดินของเรา

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

แนวคิด หมายถึง ทัศนะของนักเขียนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ บทบาท หน้าที่ และวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกภายในครอบครัว

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้านี้ เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. รวบรวมรายชื่อนวนิยายใน ช่วง พ.ศ. 2475-2488 และคัดเลือกเฉพาะนวนิยายที่มีเนื้อหาแสดงแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว มีจำนวน 37 เรื่อง

2. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องชีวิตครอบครัวและสังคม ในช่วง พ.ศ. 2475-2488 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า

3. วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว ที่ปรากฏในนวนิยาย ช่วง พ.ศ. 2475-2488 โดยศึกษาจากด้านต่าง ๆ เช่น

3.1 การเลือกคู่ครองและการแต่งงาน

3.2 บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

3.3 ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง สภาพสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488

5. เสนอรายงานผลการศึกษาค้นคว้า แบบพรรณนาวิเคราะห์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์นวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488 นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับดำเนินการศึกษา ตามหัวข้อดังต่อไปนี้คือ

1. เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด และหลักเกณฑ์การวิเคราะห์แนวคิด
2. งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษานวนิยายชีวิตครอบครัว
3. เอกสารเกี่ยวกับสภาพสังคม ช่วง พ.ศ. 2475-2488
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสังคมกับนวนิยาย

1. เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด และการวิเคราะห์แนวคิด

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2529 : 105) กล่าวไว้ว่า "นักเขียนย่อมมองดูโลก และชีวิตมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ กัน และต่างก็มีแนวคิดของตนที่มีอยู่ต่อโลกต่อสังคม และต่อชีวิตมนุษย์แตกต่างกัน แนวคิดหรือปรัชญาของนักเขียนจึงมีหลายแนว และต่างก็พยายามถ่ายทอดความคิดหรือปรัชญาต่าง ๆ นั้น ในวรรณคดีที่ตนแต่งขึ้นเสมอ"

นอกจากนี้สุดารัตน์ เสรีวัฒน์ (2522 : 13-14) ได้แบ่งแนวคิดออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. แนวคิดแสดงทัศนะคือแนวคิดที่ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอ หรือแสดงทัศนะความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ต่อค่านิยมในสังคม ต่อคุณธรรมตลอดจนสิ่งที่ตรงกันข้ามกับคุณธรรม และต่อสภาพความเป็นไปของผู้คน...

2. แนวคิดที่แสดงอารมณ์คือ แนวคิดที่ผู้ประพันธ์มุ่งแสดงอารมณ์ และความรู้สึกของตัวละคร เช่น ความเหงา ความรู้สึกว้าเหว่ ความอ้างว้างเดียวดาย ความอิจฉาริษยา ความรัก ความหึงหวง ความเกลียดชัง ความกลัว และความแค้น เป็นต้น แนวคิดแบบนี้ถ้าผู้ประพันธ์มุ่งเสนอแต่แสดงอารมณ์หรือความรู้สึก ก็หมายความว่า ผู้ประพันธ์ต้องการให้ผู้อ่านได้รับความรู้สึกอารมณ์ของตัวละคร หรืออาจจะต้องการให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในความรู้สึกคือ เกิดความรู้สึกและอารมณ์ คล้อยตามตัวละครในเรื่องไปด้วย...

3. แนวคิดแสดงพฤติกรรมคือ แนวคิดที่ผู้ประพันธ์มุ่งเสนอพฤติกรรมของตัวละคร และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในเรื่องจะเป็นส่วนสำคัญของเรื่อง พฤติกรรมของตัวละครที่ผู้แต่งมุ่งให้แนวคิดของเรื่อง อาจเกิดขึ้นจากการคลี่คลายมาจาก

3.1 ทัศนะต่อค่านิยมหรือคุณธรรมบางประการ เช่น ทัศนะต่อคุณธรรมในเรื่องความกตัญญูรู้คุณ ก่อให้เกิดพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงกตเวที คือ ตอบแทนบุญคุณ

3.2 ความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ เช่น อารมณ์ที่ว้าเหว่ เหงา หรือความรู้สึกหึงหวงอย่างรุนแรง ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเป็นมูลเหตุให้ตัวละครแสดงพฤติกรรม ที่ผู้ประพันธ์มุ่งให้เป็นแนวคิดของเรื่องได้

4. แนวคิดแสดงภาพ และเหตุการณ์ ได้แก่ แนวคิดที่ผู้ประพันธ์มุ่งแสดงภาพบางอย่าง หรือเหตุการณ์บางช่วงบางตอนของชีวิตตัวละคร เช่น สภาพความยากจนของชาวชนบทในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง สภาพชีวิตที่ขมขื่นของกรรมกรในโรงงาน และสภาพความวุ่นวายในเมืองใหญ่ ๆ เป็นต้น

จากการศึกษาความหมายของคำว่า "แนวคิด" และหลักเกณฑ์การวิเคราะห์แนวคิดดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่าแนวคิด หมายถึงความคิดหรือทัศนะของนักประพันธ์ ที่มีต่อชีวิตมนุษย์และสังคม ที่แสดงไว้ในนวนิยายด้วยกลวิธีทางวรรณศิลป์ ซึ่งประมวลได้จากการอ่านนวนิยายทั้งเรื่องแล้วตีความ

2. <u>งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษานวนิยายชีวิตครอบครัว</u>

ชุติมา นาถเสวี (2524 : 46) ศึกษานวนิยายแนวความรักและครอบครัว โดยวิเคราะห์นวนิยายของ ว.ณ ประมวลมารค สรุปได้ว่า เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นชีวิตของชนชั้นกลาง และชนชั้นสูง ในด้านเกี่ยวกับ ความรัก การเลือกคู่ และการครองเรือน แก่นเรื่องให้ข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตครอบครัว การเลือกคู่ชีวิตและความรัก

บาหยัน อิ่มสำราญ (2527 : 63-71) ได้ศึกษานวนิยายไทย ช่วงปี พ.ศ. 2501-2506 และได้พบแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวว่า นักเขียนได้ตระหนักถึงปัญหานี้ และได้หยิบยกความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในครอบครัวมาเสนอเป็นแนวคิดในเรื่องของปัญหาความร้าวฉานระหว่างสามีและภรรยา ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร และปัญหาครอบครัว

ลักษณะอื่น ๆ

ปัญหาความร้าวฉานระหว่างสามีและภรรยาในนวนิยายช่วงนี้ ได้แก่ ช่องว่างระหว่างวัย ปัญหาสามีและภรรยาขาดการถนอมรัก และสาเหตุอื่น ๆ อันได้แก่ สามีและภรรยาไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดกัน และปัญหาความแตกต่างด้านเชื้อชาติ วัฒนธรรม ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นอาจนำไปสู่การหย่าร้างกัน แต่สามีภรรยาก็สามารถปรับความเข้าใจกันได้ทุกเรื่องจึงลงเอยได้ด้วยดี ในบางเรื่องสามีและภรรยาต่างก็ประจักษ์ในความดีงามของกันและกัน ชีวิตคู่จึงสามารถเริ่มต้นใหม่อย่างมีความสุข แต่ในบางเรื่องสามีและภรรยาจำต้องอดทนอยู่ร่วมกันทั้ง ๆ ที่มีความแตกต่างกันหลายประการ ที่ก่อให้เกิดความหมางใจกัน ไม่มีนวนิยายเรื่องใดที่เสนอให้สามีภรรยาหย่าร้างกัน เมื่อวิถีทางดำเนินชีวิตไม่อาจไปกันได้

แนวคิดเรื่องปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรในนวนิยายช่วงนี้ ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบ ที่บุตรได้รับจากการกระทำของบิดามารดา ซึ่งใช้วิธีอบรมดูแลบุตรอย่างผิดพลาดทำให้บุตรก่อพฤติกรรม เพื่อโต้ตอบการกระทำของบิดาในลักษณะต่าง ๆ เช่น เตลิดหนีไปอย่างไร้จุดหมาย หรือสร้างความขุ่นแค้นรักรถเดือง และเจ็บปวดให้แก่บิดามารดา แต่ทุกเรื่องลงเอยด้วยบิดามารดาและบุตร สามารถปรับความเข้าใจกันได้และเริ่มต้นความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ปัญหาครอบครัวลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาแม่ผัวลูกสะใภ้ และปัญหาความร้าวฉานระหว่างพี่น้อง ปัญหาเหล่านี้สามารถลงเอยได้ด้วยดี ฝ่ายที่ขัดแย้งกันสามารถปรับความเข้าใจและเริ่มต้นชีวิตใหม่ มีเพียงปัญหาเดียวคือปัญหาแม่ผัวลูกสะใภ้เท่านั้น ที่ไม่อาจลงเอยกันได้

บุญศิริ ภิญญาธินันท์ (2527 : 18-33) ได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายของ ก.สุรางคนางค์ และพบแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องปัญหาครอบครัวว่า ก.สุรางคนางค์ ได้นำเสนอปัญหาเป็นสองประเด็น

ประเด็นแรก ได้แก่การนำเสนอปัญหาครอบครัว ในฐานะที่เป็นแนวคิดหลักของเรื่อง ซึ่ง ก.สุรางคนางค์ได้เสนอว่า ความสุขของครอบครัวเกิดจากความเข้าใจ และการให้อภัยกัน รวมทั้งได้เน้นความสำคัญเรื่องการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของลูก

ประเด็นที่สองได้แก่ การเสนอปัญหาครอบครัว ในฐานะที่เป็นแนวคิดย่อยของเรื่อง ก.สุรางคนางค์ ได้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวเป็นสำคัญ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก หรือความสัมพันธ์ระหว่างแม่ผัว

กับลูกสะใภ้ ฯลฯความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะความขัดแย้ง โดยที่ความขัดแย้งดังกล่าว มักยุติด้วยการประนีประนอม และการให้อภัยของตัวละครฝ่ายดี การเสนอปัญหาครอบครัวในลักษณะที่เป็นแนวคิดย่อยของเรื่อง ยังช่วยทำให้บุคลิกภาพของตัวละครเด่นชัดยิ่งขึ้น และเป็นการสนับสนุนแนวคิดหลักของเรื่องอีกด้วย ซึ่งนับเป็นกลวิธีที่ดีอีกอย่างหนึ่งของ ก.สุรางคนางค์

ปิยลักษณ์ เสียงก้อง (2528 : 15-29) ได้ศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของ ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์ พบข้อคิดเกี่ยวกับครอบครัวอย่างน่าสนใจว่า ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์ มักเสนอปัญหาดังกล่าว ออกมาเป็นลักษณะที่เป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในครอบครัว ซึ่งแบ่งความขัดแย้งออกเป็น 7 ประการ คือ ความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา พี่น้องร่วมบิดามารดา บุตรกับเด็กที่บิดาหรือมารดานำมาเลี้ยง บิดาหรือมารดากับบุตร พ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง เจ้านายกับคนรับใช้ และความขัดแย้งระหว่างสถานการณ์ในครอบครัว กับพัฒนาการของเด็ก

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์ ให้ความสำคัญกับปัญหานี้ โดยเสนอปัญหาที่เป็นเหตุให้ชีวิตสมรสไม่ราบรื่น หรือถึงขั้นแตกแยกกันไว้หลายประการ คือ ความแตกต่างทางฐานะเศรษฐกิจและสังคม ความแตกต่างทางรสนิยมและการดำเนินชีวิต ความแตกต่างทางด้านกามารมณ์ ตลอดจนการปราศจากความรักเป็นพื้นฐานในการแต่งงาน

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่น้องร่วมบิดามารดา ได้แก่การปลูกฝังความคิดของบิดากับความสัมพันธ์ระหว่างบุตร การที่พี่น้องรักคนคนเดียวกัน

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุตรกับเด็กที่บิดาหรือมารดานำมาเลี้ยง ได้แก่การที่ผู้เป็นบุตรมักรังเกียจเด็กที่บิดาหรือมารดานำมาเลี้ยง เพราะคิดว่าเป็นเด็กชั้นต่ำ และยังอิจฉาเพราะบิดามารดารักเด็กนั้นมากกว่าพวกตนเมื่อเห็นเด็กที่บิดามารดานำมาเลี้ยงมีความสามารถเหนือกว่าตน และเป็นที่นิยมของคนทั่ว ๆ ไป ผู้เป็นบุตรยิ่งรู้สึกริษยามากขึ้น

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง ได้แก่การที่พ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยงรังเกียจและเกลียดชังลูกเลี้ยง มักกลั่นแกล้งลูกเลี้ยง หรือให้ลูกเลี้ยงเจ็บช้ำ หรือดุด่าใส่ร้ายลูกเลี้ยง เมื่อลูกเลี้ยงเติบโตขึ้นก็โต้ตอบในบางครั้ง ความขัดแย้งจึงทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

ปัญหาความขัดแย้งระหว่าง บิดาหรือมารดากับบุตร ได้แก่ การที่บิดาหรือมารดาให้ความรักความอบอุ่น และเวลาแก่บุตรไม่เพียงพอทำให้เกิดช่องว่างและความขัดแย้ง การที่บิดาหรือมารดาและบุตร มีทัศนะแตกต่างกันเกี่ยวกับการทำงาน หรือการดำเนินชีวิต ตลอดจนการเลือกคู่ครอง แม่เลี้ยงรังเกียจและเกลียดชังลูกเลี้ยง

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้านายกับคนรับใช้ได้แก่ การที่เจ้านายมักเอาเปรียบคนรับใช้เสมอ บางครั้งคนรับใช้บางคนไม่อาจอดทนต่อไปได้ จึงลุกขึ้นมาแก้แค้นเจ้านาย

ความขัดแย้งระหว่างสถานการณ์ในครอบครัวกับพัฒนาการของเด็กได้แก่การที่เด็กเกิดมาในครอบครัวที่มีปัญหาความขัดแย้ง และได้รับแต่ความเกลียดชังจากผู้ที่ตนเข้าใจว่าเป็นบิดา เด็กคนนั้นจะกลายเป็นคนที่มีปัญหา และออกไปสร้างปัญหาให้แก่สังคม

ลินดา วงษ์ทน (2533 : 367-368) ได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องปัญหาครอบครัวแตกแยกในนวนิยายไทย ช่วง พ.ศ. 2525-2531 พบว่านวนิยายชีวิตครอบครัวช่วง พ.ศ. 2525-2531 ได้เสนอปัญหาครอบครัวออกมาอย่างชัดเจนทั้งในแง่ของสาเหตุที่ครอบครัวในช่วงเวลาดังกล่าวต้องประสบกับความล้มเหลวอยู่ในเกณฑ์สูง และยังได้เสนอผลกระทบที่ตามมาหลังจากการแตกแยกของครอบครัวแล้วว่า จะส่งผลโดยตรงมายังบุตรอันเป็นเหตุให้บุตรเติบโตกลายเป็นปัญหาของสังคมในเวลาต่อมา ปัญหาของครอบครัวแตกแยก ที่ปรากฏในนวนิยายช่วงนี้จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ ทำให้ได้ข้อคิดในการใช้ชีวิตครอบครัวได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีข้อคิดดังต่อไปนี้

1. ข้อคิดในด้านการครองชีวิตคู่ ให้ข้อคิดไว้ว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการอยู่ร่วมกันคือ ความรัก และความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง คู่สมรสที่มีความรักเป็นพื้นฐานเมื่ออยู่ร่วมกันและมีปัญหาขัดแย้งกันขึ้น ก็ย่อมจะให้อภัยซึ่งกันและกันได้ นอกจากนี้คู่สมรสต้องมีอารมณ์ที่หนักแน่นมั่นคง หรือ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์อย่างเพียงพอ มีความอดทน และใช้ความรอนอ่อนผ่อนปรนในการปรับตัวเข้าหากัน เพราะการที่บุคคลสองคน ซึ่งอาจจะมีภูมิหลังทางครอบครัวแตกต่างกันมาอยู่ร่วมกันนั้น ย่อมหลีกเลี่ยงปัญหาการขัดแย้งทางด้านบุคลิกภาพไปไม่พ้น ดังนั้นการใช้ความหนักแน่น และความอดทน ตลอดจนใช้เหตุผลในการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในครอบครัว จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังได้แง่คิดว่า สามีและภรรยาที่ดีนั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความนุ่มนวลอ่อนโยน ถ้อยที่ถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และมีความซื่อสัตย์ต่อกันจึงจะทำให้ครอบครัวดำเนินไปโดย

ราบรื่น และ ข้อคิดที่สำคัญอีกประการหนึ่งได้แก่ การที่คู่สมรสมีหน้าที่การงานดีเด่น มีการศึกษาสูง ตลอดจนมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีนั้น มิได้จัดเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชีวิตสมรสเป็นสุขราบรื่นเสมอไปสิ่งจำเป็นอยู่ที่การพยายามปรับตัวเข้าหากันดังกล่าวมาแล้วนั่นเอง

2. ข้อคิดในการอบรมเลี้ยงดูบุตร จากผลกระทบของครอบครัวแตกแยกที่พบว่าจะส่งผลมายังบุตรโดยตรงนั้นทำให้ได้ข้อคิดว่า เด็กทุกคนต้องการความรัก ความอบอุ่นจากบิดามารดาเป็นอย่างมาก นวนิยายได้ชี้ให้เห็นว่า วัยเด็กยังเป็นวัยที่บุคคลยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ดังนั้น เด็กทุกคนจึงต้องการบิดามารดาเพื่อเป็นที่พึ่งในทุก ๆ ด้าน นวนิยายได้ให้ข้อคิดว่า บิดามารดาที่หย่าร้างกัน ไม่ควรใช้เวลาหลังการหย่าด้วยการมุ่งหาทางออกให้กับตนเองฝ่ายเดียวจนลืมนึกถึงลูก บิดามารดาถึงแม้ว่าจะหย่าร้างกันแล้ว ก็สามารถให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตรได้ ด้วยการเอาใจใส่และชี้แจงเหตุผล หรือความจำเป็นในการแยกทางกันให้เด็กได้เข้าใจ และที่สำคัญประการหนึ่งที่นวนิยายได้ให้ข้อคิดไว้ก็คือ บิดาหรือมารดาซึ่งเป็นฝ่ายเลี้ยงดูเด็ก ไม่ควรปลูกฝังทัศนคติทางลบเกี่ยวกับบิดาหรือมารดาให้เด็กได้ฝังใจ เพราะจะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีปัญหาทางด้าน บุคลิกภาพ สุขภาพจิต พฤติกรรม ตลอดจนทางด้านสังคมได้

ขวัญเนตร ครุฑานุช (2534 : 221) ศึกษานวนิยายของสีฟ้า พบว่าแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัว สีฟ้าเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างสามีและภรรยา ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่และลูก ซึ่งทำให้เกิดการแตกร้าว ความไม่เข้าใจกัน และความไม่สงบสุขภายในครอบครัว

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการแต่งงาน สีฟ้าเสนอแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมในการเลือกคู่ครอง เลือกคนที่มีชื่อเสียงเกียรติยศ และมีฐานะร่ำรวย แต่การเลือกคู่ครองที่ดีนั้น สีฟ้าเสนอแนวคิดว่า ควรมีพื้นฐานของความรัก ความเข้าใจต่อกันมากกว่าปัจจัยอย่างอื่น

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ครอบครัวเป็นสังคมแรกในชีวิตมนุษย์ที่มนุษย์มีความผูกพันเกี่ยวข้องด้วย โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ สามี ภรรยา และบุตร ตลอดจนพี่น้องของสามีหรือภรรยารวมอยู่ด้วย หากครอบครัวนั้นเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ และการที่บุคคลต่าง ๆ อยู่ร่วมกัน ย่อมมีปัญหากระทบกระทั่งกันเกิดขึ้น ทำให้ชีวิตครอบครัวไม่อาจดำเนินไปได้อย่างราบรื่น นักเขียนนวนิยายตระหนักถึงปัญหานี้ จึงยกความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในครอบครัวมาเสนอเพื่อให้เป็นข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตครอบครัวว่า ความสุขของครอบครัว

ที่นี่เกิดจากความเข้าใจ และการให้อภัยซึ่งกันและกัน

นั้นเกิดได้จากความเข้าใจ และการให้อภัยซึ่งกันและกัน

3. เอกสารเกี่ยวกับสภาพสังคม ช่วง พ.ศ. 2475-2488

หลังจากที่เมืองไทยเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อ พ.ศ. 2475 โดยคณะราษฎร์ได้ไม่นาน เหตุการณ์สำคัญได้บังเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ไทย กล่าวคือมีการตื่นตัวสร้างชาติครั้งยิ่งใหญ่เมื่อ จอมพล ป. พิบูลสงครามเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีของไทยช่วง พ.ศ. 2481-2487 แม้จะเป็นช่วงระยะเวลาเพียง 5 ปีเศษ ๆ จอมพล ป.พิบูลสงครามได้นำประเทศเข้าสู่ยุค "สร้างชาติ"ตามแผนการของตนเอง ซึ่งนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมไทยเป็นอย่างมาก

จากการศึกษา แผนพฤติกรรมการสร้างชาติในแบบต่าง ๆ ของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม แถบสุข นุ่มนนท์ (2522 : 134-143) ได้สรุปไว้ว่า การสร้างชาติของ ฯพณฯ ท่าน เป็นการปฏิวัติวัฒนธรรมซึ่งมีการดำเนินการแบบมีขั้นตอน กล่าวคือในช่วงแรกนับจากจอมพล ป. เริ่มขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีในปลายปี พ.ศ. 2481 จนถึงเมื่อประเทศไทยเข้าร่วมสงครามมหาเอเชียบูรพาในในต้นปี พ.ศ. 2485 เป็นการ "ปฏิวัติวัฒนธรรมแบบอ่อน" และในช่วงหลังนับจากเมืองไทยเข้าสู่สภาวะสงคราม จนกระทั่งเมื่อจอมพล ป.พิบูลสงครามลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในกลางปี พ.ศ. 2487 เป็นการ "ปฏิวัติวัฒนธรรมแบบแข็ง"

1) การปฏิวัติวัฒนธรรมแบบอ่อน หมายถึงการปลุกและการกระตุ้นเตือนความสำนึกของประชาชนไทย ให้รู้สึกว่าตนกำลังอยู่ในสังคมสยามใหม่ที่ยิ่งใหญ่ขึ้น และเป็นอารยะกว่าเดิม รัฐบาลมีวิธีการให้คนในสังคมตระหนักว่า มีการเปลี่ยนแปลง มีการปรับปรุง และกระตุ้นเตือนให้เกิดพลังรัก และความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย เครื่องมือที่รัฐบาลใช้ในแผนปฏิวัติวัฒนธรรมในระยะแรกนี้ คือ "รัฐนิยม" ซึ่งเป็นเสมือนคำสั่งของรัฐบาลบอกความต้องการว่า จะให้ประชาชนปฏิบัติตนอย่างไร

คำจำกัดความของ "รัฐนิยม" นั้น รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้กำหนดไว้ว่า มีลักษณะเช่นเดียวกับพระราชนิยมในสมัยโบราณ ผิดกันแต่ว่าพระราชนิยมเป็นมติของพระมหากษัตริย์พระองค์เดียว ส่วนรัฐนิยมเป็นมติของรัฐ ซึ่งตั้งขึ้นโดยอนุโลมตามมติมหาชนเป็นประเพณีนิยมประจำชาติ หรืออีกนัยหนึ่งพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์

ทรงอธิบายว่า "รัฐนิยม" คือการปฏิบัติให้เป็นประเพณีนิยมประจำชาติ เพื่อให้บุตรหลานอนุชนคนไทยเรายึดถือเป็นหลักปฏิบัติ รัฐนิยมนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับจรรยามารยาทของอารยะชนจะพึงปฏิบัตินั่นเอง

นับจากเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2482 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2485รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ออกรัฐนิยมทั้งสิ้น 12 ฉบับ รัฐนิยมเหล่านี้ได้สร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นในสังคมไทย เช่น เปลี่ยนชื่อประเทศเสียใหม่จาก "สยาม" เป็น "ไทย" เปลี่ยนวันขึ้นปีใหม่จากเดิมวันที่ 13 เมษายน เป็นวันที่ 1 มกราคม เปลี่ยนเนื้อร้องและทำนองเพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมีให้เข้ากับสังคมในแง่ใหม่ คือวันที่ 24 มิถุนายน

นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลง ก็ยังมีการปรับปรุงคนในสังคมให้รู้จักทำตนให้เข้ากับสังคมใหม่ที่มีอารยะ เช่น กำหนดให้ประชาชนเคารพธงชาติ รู้จักแบ่งเวลาปฏิบัติงานแต่ละวัน ให้เป็นสัดเป็นส่วนรู้จักออกกำลังกาย ทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ปลูกต้นไม้ ฟังวิทยุกรมโฆษณาการ ซึ่งมีอยู่เพียงสถานีเดียวในเวลานั้น อ่านหนังสือพิมพ์ และฟังเทศน์

ในเรื่องการปลูกฝังความรักชาติ ได้มีการส่งเสริม"สังคมไทยเพื่อชาวไทย" อย่างแท้จริง รัฐบาลประชาสัมพันธ์เอกลักษณ์ไทยอย่างเอิกเริก รัฐนิยมกำหนดให้คนไทยรับประทานอาหารไทย และแต่งกายด้วยเสื้อผ้าไทย ซึ่งในระยะนี้ จอมพล ป.พิบูลสงครามยังดำเนินสงครามทางเศรษฐกิจอย่างเอาเป็นเอาตายด้วย

อย่างไรก็ดี การสร้างความสำนึกใหม่ที่รัฐบาลดำเนินการนี้เป็นการนำแบบชักนำรำน้ำว และกระตุ้นให้คนเกิดความตื่นตัว ตื่นเต้น และความแปลกใหม่ในสังคม รัฐบาลไม่ได้เคร่งครัดหรือใช้วิธีเฉียบขาดกับประชาชน จึงกล่าวได้ว่าเป็นการปฏิวัติวัฒนธรรมแบบอ่อนดังกล่าว

2) <u>การปฏิวัติแบบแข็ง</u> จอมพล ป.พิบูลสงคราม เริ่มใช้ไม้แข็งเข้ามาปฏิวัติวัฒนธรรมเมื่อไทยเริ่มเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ในต้นปี พ.ศ. 2485 กล่าวคือ รัฐบาลใช้อำนาจเผด็จการเข้ามาสร้างชาติ ใช้อำนาจและอิทธิพลเข้าแทรกแซงและครอบงำการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างไม่มีขอบเขต เข้าไปก้าวก่ายแม้กระทั่งชีวิตส่วนตัว เรื่องครอบครัว เคหสถานรัฐบาลกำหนดวิถีชีวิตประชาชน ว่าจะต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ทุกเรื่อง ทั้งการเมือง สังคมเศรษฐกิจ ทำให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบเผด็จการขึ้นในสังคมไทย เครื่องมือสร้างชาติอีกอันหนึ่งของรัฐบาลคือ "สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ" ซึ่งตั้งตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรม

แห่งชาติ พ.ศ. 2485 รัฐบาลท่านผู้นำของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ใช้ลัทธิผู้นำ และสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ สร้างผลงานด้วยความเด็ดขาดและรวดเร็วแบบสายฟ้าแลบ ทำให้เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมขึ้นในสังคมไทย อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนเลยในประวัติศาสตร์ของชาติ ชีวิตและทัศนคติของคนไทย ได้เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการ และตามบัญชาการของท่านผู้นำในทุกทาง ไม่ว่าจะเป็นด้านความเป็นอยู่ ความประพฤติ การใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนความคิดทางการเมือง ฯลฯ

ประชาชนไทยในยุคการปฏิวัติวัฒนธรรมแบบแข็งนี้ ได้รับคำสั่งให้แต่งกายใหม่ตามที่ท่านผู้นำเห็นว่า เป็นการแต่งกายแบบแสดงความเป็นชาติอารยะ กล่าวคือผู้ชายผู้หญิงต้องเลิกนุ่งโสร่ง โจงกระเบน หันมานุ่งกางเกงขายาว กระโปรง เสื้อนอก รองเท้า ถุงเท้า หมวกและถุงมือในบางโอกาส ทุกคนถูกกวดขันเรื่องมารยาท และบุคลิกภาพเป็นอย่างมาก เพราะท่านผู้นำเชื่อว่า ประชาชนของชาติที่ศิวิไลซ์ ต้องสร้างภาพพจน์น่าประทับใจแก่ผู้พบเห็น รัฐบาลได้จัดสัมมนาข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อที่จะสั่งสอนลูกบ้านให้รู้จักเป็นคนมีอนามัย รู้จักรักษารูปทรงให้งดงาม ไม่นั่งกับพื้น ไม่กระเดียดกระจาด หรืออุ้มลูกใส่สะเอว เพราะอาจจะทำให้ขาเก เอวคด และเมื่อเสร็จสิ้นการสัมมนาก็จะมีการโห่ร้องปิดท้ายว่า "ขอให้ ฯพณฯ ท่าน จอมพล ป.พิบูลสงคราม จงเจริญ และขอให้ชาติไทยจงเจริญ ไชโย ไชโย"

นอกจากนี้ รัฐบาลยังแนะนำให้ชาวไทยนิยมใช้สมาคม ชักชวนให้ปรบมือมาก ๆ เมื่อไปชมการแสดงในงานต่าง ๆ ให้ใช้ช้อนส้อม ล้างมือล้างเล็บ ก่อนรับประทานอาหาร ใช้โต๊ะ เก้าอี้ ให้หัดร่ำวง บังคับให้เลิกกินหมาก เลิกเชื่อโหราศาสตร์ หรือไสยศาสตร์ เพราะคนประเภทนี้เป็นคนขัดขวางการสร้างชาติ เนื่องจากเชื่อดวงดาวขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง และให้สามีรู้จักยกย่องภรรยา ฯลฯ ที่สำคัญที่สุดก็คือคนไทยในสังคมอารยะของท่าน ผู้นำต้องเพียบพร้อมด้วยมารยาท และบุคลิกภาพงดงามตลอด 24 ชั่วโมง ห้ามปล่อยตัวให้เป็นที่สังเวชแก่ผู้พบเห็นโดยเด็ดขาด เป็นต้น

ถ้าพิจารณาถึงกระบวนการ และเป้าหมายในการสร้างชาติของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม โดยละเอียดแล้ว เราจะเห็นได้ว่าวิธีการที่ท่านผู้นำ นำมาใช้ในการนำสังคมเข้าสู่ระบบใหม่นั้น เป็นการผสมผสานกันระหว่าง วัฒนธรรมตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันออก จอมพลป.พิบูลสงคราม พยายามสร้างสังคมไทยให้เป็น "อารยะ" ด้วยการให้สวมหมวก ถุงมือ รองเท้า นั่งโต๊ะ เก้าอี้ และประพฤติปฏิบัติตนตามแบบวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งนี้อาจสืบเนื่อง

มาจาก จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนักเรียนนอก ได้เห็นและได้คุ้นเคยกับวัฒนธรรมตะวันตกอยู่หลายปี และคงจะมีความคิดว่า วิธีประพฤติปฏิบัติในแนวตะวันตก หมายถึงการสร้างชาติให้มี "อารยะ"

คลื่นของการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ แม้จะเป็นระยะเวลาสั้นเพียง 5 ปี แต่ก็มีอิทธิพลต่อโครงสร้างทางความคิด วัฒนธรรมการแต่งกาย การกินอยู่ ภาษา วรรณคดี ตลอดจนขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ของคนไทยทั่วทั้งประเทศ และเมื่อหมดสมัยท่านผู้นำ แม้ว่านโยบายหลายอย่างถูกล้มเลิกไป แต่ก็ยังมีอีกมากมายที่ยังอยู่กับชีวิตชาวไทย จากการศึกษาสภาพสังคมช่วง พ.ศ. 2475-2488 พบว่า ประเทศไทยได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482-2485) ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ดังนี้

ด้านสังคม มีการปฏิวัติวัฒนธรรมตามแผนการสร้างชาติของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม เพื่อนำไทยไปสู่ความเป็นมหาอำนาจ โดยใช้ "รัฐนิยม" และ "สภาวัฒนธรรม" เป็นเครื่องมือ เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่มีการปฏิวัติวัฒนธรรม อาจสันนิษฐานว่าส่วนหนึ่งมาจากสภาวการณ์ภายในประเทศ กล่าวคือ ในช่วงเวลานั้นเป็นระยะที่รัฐบาลของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ขึ้นมาบริหารประเทศใหม่ ๆ มีความจำเป็นต้องรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลให้มั่นคง จึงต้องพยายามควบคุมอำนาจให้ได้มากที่สุด โดยการออก "รัฐนิยม" ให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตามที่รัฐบาลต้องการ นอกจากนั้นยังมีผลกระทบจากต่างประเทศ กล่าวคือ ในช่วงเวลานั้นเกิดวิกฤติการณ์ในยุโรปเรียกว่า "สงครามยุโรป" แม้ว่าไทยจะประกาศตัวเป็นกลาง แต่สงครามยุโรปก็มีผลทำให้สินค้ามีราคาแพง ค่าครองชีพสูง และเมื่อไทยเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ประชาชนจึงได้รับความเดือดร้อนมากขึ้น ทั้งทางด้านการดำเนินชีวิตและสภาพจิตใจดังนั้นรัฐบาลจึงมีการปฏิวัติแบบแข็งขึ้น เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของประชาชนไปสู่วัฒนธรรมใหม่ ๆ รัฐบาลใช้อำนาจเผด็จการเข้ามาแทรกแซงการดำเนินชีวิตของประชาชนเพิ่มมากขึ้น โดยการใช้สภาวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือ ทั้ง "รัฐนิยม" และ "สภาวัฒนธรรม" ทำให้ประชาชนตื่นตาตื่นใจกับวัฒนธรรมใหม่ ๆ และรู้สึกว่าประเทศของตนกำลังเข้าสู่การสร้างชาติใหม่จริง ๆ ซึ่งอาจทำให้คลายความวิตกกังวล และความหวาดกลัวภัยที่เกิดจากสงครามได้บ้าง จึงนับว่ารัฐบาลนำจิตวิทยาการเมืองมาใช้ในการบริหารประเทศ และประสบความสำเร็จพอควร

ด้านเศรษฐกิจ ยุคนี้ได้รับผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อม จากสงครามโลกครั้งที่ 2 กล่าวคือ ในช่วงแรกของสงคราม เครื่องอุปโภคบริโภคเริ่มขาดแคลน ราคาสินค้าแพงขึ้น เป็นผลทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น ต่อมาเมื่อไทยประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ภาวะเศรษฐกิจเริ่มสั่นคลอนมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากไทยถูกญี่ปุ่นบีบบังคับหลายด้าน เช่น บีบบังคับให้ไทยลดค่าเงินบาทเท่ากับเงินเยน และเรียกร้องให้กู้เงินบาทไปจ่ายในกองทัพญี่ปุ่นที่อยู่ในเมืองไทย ทำให้ไทยต้องออกธนบัตรหมุนเวียนมากขึ้น ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ราคาเครื่องอุปโภคบริโภคสูงขึ้น รวมความแล้วสงครามทำให้เศรษฐกิจไทยเสื่อมโทรมลงเป็นอันมาก

ด้านการเมือง นับว่าประเทศไทยได้รับผลกระทบ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เช่นกัน กล่าวคือ ในช่วงแรกของสงครามโลกครั้งที่ ๒ นี้ ฝ่ายอักษะอันได้แก่เยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่น เป็นฝ่ายมีชัย ดังนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงอาจเลื่อมใสและเลียนแบบเผด็จการนาซีแบบฮิตเลอร์ หรือ เผด็จการฟาสซิสต์แบบมุรสลินี หรือจากอิทธิพลเลือดรักชาติชามูไรแบบญี่ปุ่น ดังนั้น การเมืองการปกครองของไทยในช่วงนั้นจึงเป็นแบบ"เผด็จการ" หรือ "ลัทธิเชื่อผู้นำชาติพ้นภัย" นอกจากนั้นจอมพล ป. พิบูลสงครามยังเน้นความรู้สึกชาตินิยมแบบญี่ปุ่นด้วย และจากความคิดที่ว่า ทางเดียวที่ชาติจะอยู่รอดได้ก็คือไทยต้องเป็นมหาอำนาจ จึงทำให้เกิดแผนการรวมเผ่าไทย มีการเรียกร้องดินแดนคืนจากอังกฤษ และฝรั่งเศสได้สำเร็จถึง 4 ครั้ง ทั้งนี้และทั้งนั้นมีญี่ปุ่นเป็นผู้สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือ ในที่สุดไทยก็เข้าร่วมวงการไพบูลย์ร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับญี่ปุ่น และในที่สุดก็ประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ถึงแม้ว่าสถานการณ์ต่างประเทศจะไม่น่าไว้วางใจ รัฐบาลต้องป้องกันภัยจากต่างประเทศ แต่ในขณะเดียวกันการเมืองในประเทศไทย ก็เกิดการขัดแย้งกันอย่างรุนแรง มีบุคคลหลายหมู่หลายคณะคิดรวมกำลังที่จะกำจัดรัฐบาล ดังนั้นในยุคนี้จึงมีการกวาดล้างปรปักษ์ทางการเมืองครั้งใหญ่

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสังคมกับนวนิยาย

4.1 เอกสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

ตรีศิลป์ บุญขจร (2521 : 5-7) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่าง วรรณกรรม

กับสังคมไว้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะแรก วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมไทย การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทางเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียน และเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงของสังคมสอดแทรกอยู่ วรรณกรรมอาจจะสะท้อนสังคมทั้งในด้านรูปแบบ และนามธรรม ในด้านรูปแบบหมายถึงเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยม ชีวิตจิตใจ ของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน Raymond Williams นักศึกษาวรรณกรรมเชิงสังคม เรียกนามธรรมในวรรณกรรมว่าเป็น "โครงสร้างความรู้สึก"ซึ่งหมายถึงทั้งค่านิยม ความรู้สึก ความปรารถนา และชีวิตจิตใจของคน ในทัศนะและความรู้สึกของผู้เขียน ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็นการสนองทั้งด้าน การกระทำ และความคิดของมนุษย์ต่อสังคม

นักเขียนบางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก เขาแสดงความปรารถนาที่จะปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น วรรณกรรมของเขาฉายให้เห็นสิ่งที่เรียกกันว่าอุดมการณ์ ซึ่งอาจจะเป็นอุดมการณ์ทางสังคม หรืออุดมการณ์ทางการเมืองก็ได้

อุดมการณ์ที่สะท้อนในวรรณกรรม อาจเป็นไปได้ทั้งสองลักษณะคือ ลักษณะแรกผู้เขียนมิได้จงใจ แต่พิจารณาได้จากโลกทัศน์และชีวทัศน์ของเขา ลักษณะที่สองผู้เขียนจงใจหยิบยกอุดมการณ์มาเป็นเนื้อหาของวรรณกรรม

ดังนั้นการพิจารณาวรรณกรรม ในฐานะเป็นภาพสะท้อนของสังคม จึงควรให้ความสำคัญกับตัววรรณกรรม และกลวิธีในการเสนออุดมการณ์ ที่อาจปรากฏในวรรณกรรมนั้น ๆ ด้วย

ลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมต่อนักเขียน ควรให้ความสนใจว่า นักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมมาอย่างไรและเขามีท่าทีตอบสนองต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร

อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมยังเป็นไปได้อีกลักษณะหนึ่งคือ สภาพเศรษฐกิจและการเมืองกำหนดแนวโน้มของวรรณกรรม ปัจจัยทางเศรษฐกิจอาจทำให้นักเขียนต้องเขียนตามใจผู้อ่านหรือตามใจเจ้าของสำนักพิมพ์ ส่วนด้านการเมืองการจำกัดขอบเขตในการแสดงความคิดเห็นก็เป็นการบั่นทอนเสรีภาพของนักเขียน ฐานะของนักเขียนในสังคมจึงเป็นสิ่งที่ควร

สนใจ นักเขียนที่ดีจะปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระจากการบีบบังคับทางเศรษฐกิจและการเมือง Lucien Goldmann นักวิจารณ์วรรณกรรมที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง เรียกนักเขียนที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางสังคมว่า "นักเขียนชั้นสอง"

ลักษณะที่สามวรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่นอกจากจะเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิต ร้นม้าวจิตใจผู้อ่านแล้ว ยังเป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขามีความเข้าใจ และเข้าถึงสภาพของมนุษย์และสังคม Leo Lowenthal นักสังคมวิทยา กล่าวว่า "ศิลปินวาดภาพที่เป็นจริงเสียยิ่งกว่าตัวความจริงเอง" ซึ่งหมายถึงนักเขียนสามารถเข้าใจโลก และมองสภาพความเป็นจริงได้ลึกกว่าคนทั่วไปมองเห็น ด้วยทัศนะที่กว้างไกลและลุ่มลึก ภาพที่เขาให้จึงเป็นยิ่งกว่าความเป็นจริง เพราะเป็นแก่นแท้ที่กลั่นกรองแล้วของความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้วรรณกรรมที่ยิ่งใหญ่จึงเป็นอมตะ เพราะไม่เพียงแต่จะเสนอภาพปัจจุบัน อย่างถึงแก่นของความเป็นจริงเท่านั้น แต่ยังคาดคะเนความเป็นไปของอนาคตได้อีกด้วย

อิทธิพลของวรรณกรรมต่อสังคม อาจเป็นไปได้ทั้งในด้านอิทธิพลภายนอก เช่น การแต่งกาย หรือการกระทำตามอย่างในวรรณกรรม และอิทธิพลภายในคือ อิทธิพลทางความคิด การสร้างค่านิยม รวมทั้งความรู้สึกนึกคิด นักเขียนจึงมีบทบาทในฐานะเป็นผู้นำแนวความคิดของสังคม และผู้นำทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง

วิทย์ ศิวะศริยานนท์ (2518 : 144-147) ได้กล่าวถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่าง วรรณกรรมกับสังคมที่เห็นชัดเจนอันหนึ่งคือ ทั้งวรรณกรรมและสังคมต่างก็มีอิทธิพลต่อกันและกัน ดังนี้คือ

ในฐานะที่กวีเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งมีสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม สภาพเศรษฐกิจ และการเมือง แตกต่างกันไปตามยุคสมัย กวีย่อมตกอยู่ใต้อำนาจของสังคม ดังจะเห็นได้จาก

1. กวีต้องใช้ภาษาเดียวกับที่สังคมใช้ ผู้อ่านหรือคนในสังคมจึงจะเข้าใจ และรับสารของกวีได้

2. กวีมักจะใช้รูปแบบการประพันธ์ที่นิยมใช้ในสังคมสมัยนั้น ๆ

3. กวีมักจะแต่งเนื้อเรื่องให้เป็นไปตามความนิยมของสังคมในยุคสมัยนั้น หรือเหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมมาเป็นเนื้อเรื่อง เป็นต้นว่า ประเทศไทยสมัยตื่นตัว

ประชาธิปไตย และในยามสงคราม ตั้งแต่สงครามอินโดจีนมาจนถึงสงครามโลกครั้งที่สอง วรรณกรรมส่วนใหญ่จะมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรักชาติ และความตื่นตัวที่จะก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศอื่น

นอกจากนั้นในฐานะที่กวีเป็นพลเมือง ก็มีความจำเป็นต้องคล้อยตามนโยบายทางการเมืองของประเทศชาติ กล่าวคือ ระบบการเมืองอย่างหนึ่งจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อประชาชนมีศรัทธา และปรับความคิด จิตใจให้เข้ากับระบบการเมืองนี้ ด้วยเหตุนี้กวีจึงมีความจำเป็นอย่างที่สุด ที่จะต้องปรับความรู้สึกนึกคิด ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วย และในทางตรงกันข้าม หากกวีมีความคิดเห็นทางการเมือง ไม่สอดคล้องกับสังคมในสมัยนั้น ความคิดของกวีก็อาจถูกจำกัดโดยนโยบายการปกครองประเทศ ดังนั้นกวีต้องทำหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองที่ดีของรัฐด้วย

สมพร มันตะสูตร (2525 : 236) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไว้ดังนี้

วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคม ในฐานะที่สังคมเป็นผู้ผลิตวรรณกรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นโครงสร้างของสังคมบางส่วน เช่น ระบบการเมือง ระบบการปกครอง กฎหมาย วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม เพราะวรรณกรรมไม่อาจก้าวพ้นจากสภาพที่เป็นจริงไปได้ วรรณกรรมจึงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทั้งรูปแบบและเนื้อหา เพราะจิตใจของผู้เขียนถูกกำหนดโดยสังคมในช่วงเวลานั้น แต่ละชีวิตจะมีส่วนแตกต่างกันตามฐานะและสภาพแวดล้อมในสังคม และต่างก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วรรณกรรมแตกต่างออกกันไป

4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับสภาพสังคม

เสถียร จันทิมาธร (2517 : 45-50) กล่าวถึงวรรณกรรมช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. 2475 ไว้ว่า

การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อพ.ศ. 2475 มิได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนอำนาจทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังพลอยทำให้เกิดการผันแปรทางด้านอื่น ๆ อีกด้วย ดอกไม้สด เป็นนักเขียนในกลุ่มของชนชั้นสูง ที่ทำหน้าที่สะท้อนภาพการล้มละลายของชนชั้นศักดินา และแสดง

ความไม่พอใจต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ จะโดยจงใจหรือไม่จงใจก็ตาม ในเรื่อง "ผู้ดี" สภาพที่วิมลประสบหลังจากเจ้าคุณบิดาถึงแก่อนิจกรรม ดูจะเป็นตัวอย่างการต่อสู้ของเธอได้เป็นอย่างดี ท่าทีของคุณพระที่มีต่อเสรีภาพ ภราดรภาพ ก็มีน้ำเสียงเยาะเย้ยอยู่ในที ทำนองเดียวกับความรู้สึกลึก ๆ ของ หลวงนฤบาลบันเทิง นอกจากงานของดอกไม้สดแล้ว ก.สุรางคนางค์ วรรณสิริ ตลอดจนดวงดาว ก็อยู่ในลักษณะไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก...

สิ่งที่มาพร้อมกับระบอบประชาธิปไตยอีกอย่างหนึ่งในวงวรรณกรรมไทย จะเห็นเป็นลักษณะการสะท้อนชีวิตที่กว้างขวางยิ่งขึ้น งานศิลปะออกจากวัดและวัง มาอยู่ท่ามกลางประชาชน สภาพความเป็นอยู่ของนักเขียนเป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาชน แทนที่จะตกอยู่ในภาวะไม่แน่ใจดังแต่แรกเริ่ม งานเขียนในช่วงหลัง แม้จะยังมีบรรยากาศของคุณหลวงคุณพระอยู่ แต่ท่านเหล่านั้นก็หมดบทบาทลงไปอย่างมาก การต่อสู้แข็งขืนต่อประเพณีคร่ำครำแบบเก่า ดำเนินไปอย่างรุนแรงมากเป็นลำดับ ไม่เพียงแต่ลูกจะกล้าขัดใจ ไม่ยอมแต่งงานตามใจมารดาอย่างที่เคยปรากฏใน "หนึ่งในร้อย" ของดอกไม้สดเท่านั้น ใน "รอยจารึก" ของ ก.สุรางคนางค์ ก็มีการต่อสู้เช่นนี้ดุจกัน

ตรีศิลป์ บุญขจร (2521 : 35-36) ได้ศึกษาพัฒนาการนวนิยายไทย พ.ศ. 2475-2500 โดยการศึกษาด้านแนวคิด และพิจารณาพัฒนาการนวนิยาย ควบคู่ไปกับความคลี่คลายทางสังคมของไทย ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับสังคมด้วย พบว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้มีผลกระทบต่อแนวโน้มนวนิยายไทย เนื่องจากอุดมการณ์ของคณะราษฎร์เรื่องเสรีภาพและความเสมอภาค ทำให้จิตสำนึกของผู้ได้รับการศึกษาส่วนหนึ่งมองปัญหาเรื่องความยุติธรรมในสังคมมากยิ่งขึ้น ความเห็นอกเห็นใจผู้ที่อยู่ในฐานะเสียเปรียบ หรือผู้สูญเสียสถานภาพดั้งเดิม ปรากฏออกมาในนวนิยายไทยช่วงนั้นอย่างเป็นกระแสต่อเนื่อง จนอาจกล่าวได้ว่า เป็นจุดเริ่มต้นของความสำนึกทางมนุษยธรรม

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ทำให้ชนชั้นสูงหรือที่เรียกว่า "ผู้ดี" ต้องประสบกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ นวนิยายบางส่วนสะท้อนให้เห็น การเสนอความคิดเห็นเพื่อเปลี่ยนแปลงค่านิยมในการประกอบอาชีพของชนชั้นสูง จากการยึดอาชีพรับราชการมาเป็นการยึดอาชีพพ่อค้า

นอกจากนี้ ระบบธนานุภาพก็เริ่มเติบโตขึ้นตามลำดับ เงินกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถบันดาลความเป็นไปในชีวิต รวมทั้งความรักและการแต่งงาน ระบบธนานุภาพทำให้พวกพ่อค้ากลายเป็นพวกที่รุ่งเรือง และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เมื่อสังคมถือเงินเป็นเครื่องกำหนดฐานะและชนชั้นในสังคมพวก "เจ้าสัว" ก็กลายเป็นผู้ดีใหม่ ขณะที่ผู้ดีเก่าเริ่มมีสถานภาพสั่นคลอนลงไปบ้าง และไม่ใช่ผู้ที่มั่งคั่งทางเศรษฐกิจอีกต่อไป

ชุติมา นาถเสวี (2524 : 250) ศึกษานวนิยายของ ว.ณ ประมวลมารค พบว่า นวนิยายของ ว.ณ ประมวลมารค สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนไทยในสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ถึงช่วงก่อน พ.ศ. 2500 ของชนชั้นสูงและชนชั้นกลางในกรุงเทพมหานคร ในรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งในด้านการแต่งกาย อาหารการกิน การพักผ่อน และยานพาหนะ

จึงกล่าวสรุปได้ว่า วรรณกรรมหรือนวนิยายกับสังคมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และวรรณกรรมจะสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัยนั้น ไม่ว่านักเขียนจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม

บทที่ 2

วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวที่ปรากฏในนว 75-2488

แนวคิด เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของนวนิยายหมายถึง ความคิดหรือทัศนะของนักประพันธ์ที่มีต่อชีวิตมนุษย์และสังคม ที่แสดงไว้ในนวนิยายด้วยกลวิธีทางวรรณศิลป์ ซึ่งประมวลได้จากการอ่านนวนิยายทั้งเรื่อง การศึกษาแนวคิดจากนวนิยายทำให้เข้าใจถึงทัศนะของผู้เขียนที่ส่งผ่านถึงผู้อ่าน ซึ่งอาจพิจารณาได้จาก ชื่อเรื่อง บทสนทนาของตัวละคร และบทบรรยายของผู้เขียนเอง โดยทั่วไปแนวคิดของผู้เขียนมักจะเกี่ยวกับชีวิต สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์และสังคมรอบ ๆ ตัว ซึ่งผู้เขียนจะแสดงทัศนะที่แตกต่างกันไปตามมุมมองและประสบการณ์ของแต่ละคน

จากการศึกษานวนิยายช่วง พ.ศ. 2475-2488 ผู้วิจัยพบว่าผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 หัวข้อ ดังนี้คือ

1. การเลือกคู่ครองและการแต่งงาน
2. บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว
3. ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว

1. การเลือกคู่ครองและการแต่งงาน

การเลือกคู่ครองและการแต่งงาน เป็นกระบวนการทางสังคมที่นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นการตัดสินใจที่สำคัญที่สุดในชีวิต และมีความสำคัญต่อการสร้างชีวิตครอบครัวอย่างยิ่ง เพราะการมีคู่ครองที่ดีมีคุณสมบัติเหมาะสม จะเป็นการวางรากฐานชีวิตครอบครัวที่มั่นคงและมีความสุข ซึ่งจะทำให้คู่สมรสสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ยั่งยืนโดยไม่เกิดปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวขึ้นภายหลัง

จากการศึกษานวนิยายช่วง พ.ศ. 2475-2488 พบว่าผู้เขียนให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองและการแต่งงานเป็นอย่างยิ่ง โดยเสนอทัศนะว่าการเลือกคู่ครองและการแต่งงาน เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการพิจารณาไตร่ตรองที่สุขุมและรอบคอบ เพราะชีวิต

ครอบครัวที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น ส่วนหนึ่งมาจากเรื่องการเลือกคู่ครองและการแต่งงานซึ่งผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ ตามประเด็นต่อไปนี้คือ

1.1 การเลือกคู่ครอง

1.2 ความรักและการแต่งงาน

1.1 <u>การเลือกคู่ครอง</u>

ในการศึกษานวนิยาย ช่วง พ.ศ. 2475-2488 ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองไว้เป็น 2 แนวทาง ดังนี้

1.1.1 การเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของตนเอง

1.1.2 การเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่

1.1.1 <u>การเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของตนเอง</u>

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดในการเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของตนเอง โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

1.1.1.1 ความรัก

1.1.1.2 สถานภาพทางสังคม

1.1.1.3 ฐานะทางเศรษฐกิจ

1.1.1.1 <u>ความรัก</u>

ผู้เขียนเสนอแนวคิดในการเลือกคู่ครอง โดยคำนึงถึงความรักและความพึงพอใจของทั้งหญิงและชายที่จะใช้ชีวิตครองคู่ร่วมกันในนวนิยาย เรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> <u>กรรมเก่า</u> <u>สามชาย</u> <u>หนึ่งในร้อย</u> <u>นี่แหละโลก</u> ของ ดอกไม้สด <u>เทพราช</u> ของ ก.สุรางคนางค์ <u>เลือดในอก</u> <u>น้องสาว</u> และ <u>ยามวิบาก</u> ของ อาษา

ความผิดครั้งแรก เป็นเรื่องราวของหญิงสาวและชายหนุ่มคู่หนึ่งคือ อมรา กับอำนวยที่ต่างก็มีความรักและความพึงพอใจซึ่งกันและกัน แต่เนื่องจากผู้ใหญ่ฝ่ายชายไม่พึงพอใจที่อมราเป็นน้องสาวของวไล ซึ่งแต่งงานกับหลวงปราโมทย์พี่ชายของอำนวยและมีปัญหาขัดแย้งกันจนต้องเลิกร้างกัน จึงเป็นเหตุที่ทำให้บิดามารดาของอำนวยไม่ต้องการให้อำนวยแต่งงานกับอมรา ดังนั้นจึงได้จัดหาคู่ครองไว้ให้อำนวย แต่อำนวยก็ปฏิเสธและหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับหญิงที่บิดามารดาของเขาเลือกให้โดยการไปบวช และอำนวยก็พยายามหาวิธีการที่จะแต่งงานกับอมราหญิงสาวที่เขารัก จนกระทั่งได้แต่งงานกันสมความปรารถนา และใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยได้รับความช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง และบรรดาเพื่อน ๆ ที่เห็นใจในความรักของคนทั้งสอง

จากเรื่อง ความผิดครั้งแรก ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดในการเลือกคู่ครองว่า หญิงชายควรมีอิสระในการเลือกคู่ครองตามความสมัครใจ และตามความพึงพอใจของทั้งหญิงและชายที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ผู้เขียนจึงให้ทั้งอมราและอำนวยซึ่งต่างก็มีความรัก ความพึงพอใจกันนั้น มีความมั่นคงต่อความรัก และสามารถฟันฝ่าปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้จนกระทั่งได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

กรรมเก่า เป็นเรื่องราวชีวิตของพงศ์ทนายความหนุ่ม ที่มีความรักและเอ็นดูนุชเด็กสาวที่เขาคิดว่าเป็นหลานสาวของเขา และนุชเองก็มีความรักและผูกพันกับพงศ์มาตั้งแต่เด็ก ครั้นเมื่อปรากฏความจริงว่านุชไม่ได้เป็นหลานสาวที่แท้จริงของเขา แต่เป็นเด็กที่ที่พี่สาวของเขาได้นำมาอุปการะเลี้ยงดูไว้ตั้งแต่เด็ก พงศ์จึงปรารถนานุชเป็นคู่ครองโดยมิได้รังเกียจฐานะและชาติตระกูลของนุช และนุชเองก็มีความรักและความพึงพอใจต่อพงศ์เช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงตกลงใจแต่งงานกัน และใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง กรรมเก่า ผู้เขียนสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองที่ให้อิสระแก่ทั้งหญิงและชาย ที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันโดยคำนึงถึงความรัก ความพึงพอใจ รวมทั้งความเข้าใจอันดีต่อกันเป็นสำคัญ แม้พงศ์จะมีวัยและสถานะทางสังคมที่แตกต่างจากนุชก็ตามแต่ทั้งสองก็ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันด้วยความราบรื่น และมีความสุข

สามชาย ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของ รัตน์และพัชรี ชายหนุ่มและหญิงสาวที่เติบโตมาในบ้านเดียวกัน จากความสนิทสนมที่มีกันมาตั้งแต่วัยเด็กและคุณสมบัติที่ดีงามหลาย ๆ ประการ ทำให้พัชรีศรัทธาและชื่นชมในตัวรัตน์มาก และรัตน์เองก็รู้สึกชื่นชมและพึงพอใจพัชรีมากเช่นกัน เนื่องจากความอ่อนหวาน น่ารัก และความมีน้ำใจอันดีงามของพัชรี ซึ่งเขาได้รับมาตั้งแต่เด็กทำให้เขาชอบพัชรีและกลับกลายเป็นความรักขึ้น รัตน์ต้องได้รับความทุกข์ใจมาก เมื่อรู้ว่าพัชรีจะต้องแต่งงานกับอนุวัตร์ ชายหนุ่มซึ่งเกี่ยวข้องเป็นญาติกันตามที่ผู้ใหญ่ได้ตกลงกันไว้ตั้งแต่ทั้งสองยังเป็นเด็ก ซึ่งเป็นวิธีการคลุมถุงชนที่ผู้ใหญ่ในสมัยนั้นนิยมกระทำกัน แต่พัชรีก็ปฏิเสธและหลีกเลี่ยงการแต่งงานนี้เพราะพัชรีไม่ได้รักอนุวัตร์ฉันคนรัก ทว่าในที่สุดพัชรีก็ต้องตกลงใจแต่งงานกับอนุวัตร์ ตามคำขอร้องของรัตน์เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบิดาของเธอ แต่ก่อนจะถึงวันที่พัชรีกับอนุวัตร์ต้องแต่งงานกัน อนุวัตร์ก็ประสบอุบัติเหตุและเสียชีวิตลงเสียก่อน รัตน์กับพัชรีจึงได้แต่งงานกันสมความปรารถนา ด้วยความสมัครใจและความพึงพอใจของทั้งสองฝ่ายสมความปรารถนา ดังนั้นพัชรีกับรัตน์จึงใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง สามชาย จึงกล่าวได้ว่า ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการแต่งงานที่ผู้ใหญ่บังคับจัดหาคู่ครองให้โดยที่หญิงสาวและชายหนุ่มไม่ได้รักหรือพึงพอใจต่อกัน ดังนั้นผู้เขียนจึงผูกเรื่องให้พัชรี กล้าคัดค้านการแต่งงานกับคนที่ผู้ใหญ่เลือกให้ แต่ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นค่านิยมเรื่องความกตัญญูที่บุตรพึงมีต่อบิดามารดา หรือผู้มีพระคุณด้วยการให้พัชรีตัดสินใจแต่งงานกับคนที่บิดาเลือกให้ แม้จะไม่ได้รักหรือพึงพอใจก็ตาม แต่เนื่องจากผู้เขียนต้องการเสนอแนวคิดคัดค้านการคลุมถุงชน และสนับสนุนการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง ผู้เขียนจึงให้ชายที่พัชรีต้องแต่งงานด้วยจบชีวิตลงเสียก่อน พัชรีจึงได้แต่งงานกับรัตน์คนที่เธอรักและพึงพอใจ และใช้ชีวิตคู่ร่วมกันด้วยความราบรื่นและมีความสุข

หนึ่งในร้อย ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของแม่ลูกคู่หนึ่งคือวิชัยกับคุณนายชื่น ซึ่งมีความขัดแย้งกันเป็นอย่างมาก เนื่องจากวิชัยบุตรชายคนโตให้การสนับสนุนและช่วยเหลือบรรดาน้องสาวและน้องชายของเขา ให้ได้แต่งงานกับคนที่รักและพึงพอใจ โดยที่มารดาของเขาไม่เห็นดีด้วย จึงสร้างความไม่พอใจให้แก่มารดาของเขายิ่งนัก โดยเฉพาะกรณีของขัดบุตรชายคนเล็ก ซึ่งเป็นผู้ที่มารดาของเขารักมาก และปรารถนาที่จะให้แต่งงานกับหญิงที่ได้เลือกไว้ให้ เนื่องจากพอใจในฐานะและชาติตระกูล แต่ขัดก็ปฏิเสธและหลีกเลี่ยงและหันไป

แต่งงานกับหญิงสาวอีกคนหนึ่งที่เขารักและพึงพอใจ โดยมีวิชัยเป็นผู้ช่วยเหลือและจัดการให้ ทำให้วิชัยกับมารดา เกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง แต่เรื่องราวต่าง ๆ ก็คลี่คลายลงด้วยดี เนื่องจากหญิงสาวที่ชัดเลือกมีฐานะ และคุณสมบัติเป็นที่พอใจของมารดา และหญิงสาวที่มารดาเลือกไว้ให้ชัดนั้นได้แต่งงานไปกับผู้อื่นซึ่งต่างก็มีความรักและพึงพอใจกัน และวิชัยเองก็ตัดสินใจเลือกหญิงสาว ที่ครั้งหนึ่งมารดาของเขาไม่ชอบมาเป็นคู่ครอง โดยที่มารดาของเขาไม่คัดค้านประการใดอีก ปัญหาเรื่องราวต่าง ๆ จึงยุติลงได้ด้วยความราบรื่น

จากเรื่อง <u>หนึ่งในร้อย</u> ผู้เขียนสนับสนุน การเลือกคู่ครองที่ให้หญิงชายเป็นผู้เลือกเองตามความพอใจ จึงให้ผู้เป็นลูกปฏิเสธและหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับคนที่มารดาเลือกให้ โดยไปแต่งงานกับคนซึ่งเขาเป็นผู้เลือกเองตามความพอใจ และในตอนท้ายของเรื่องผู้เขียนได้ให้ผู้เป็นมารดาพึงพอใจหญิงที่บุตรชายของตนเลือกเป็นคู่ครอง และแต่งงานด้วยเนื่องจากฐานะของหญิงสาวเป็นที่พึงพอใจของตนเอง

<u>นี่แหละโลก</u> เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวชีวิตของ สุรางค์รัตน์ และวินัย หญิงสาวกับชายหนุ่มที่มีความรักความพึงพอใจซึ่งกันและกันมานาน และมีความมุ่งมั่นที่จะใช้ชีวิตครองคู่ร่วมกัน แต่ถูกมารดาของสุรางค์รัตน์ปฏิเสธด้วยเหตุผลที่ว่า วินัยมีฐานะไม่เหมาะสมที่จะแต่งงานกับสุรางค์รัตน์ผู้เป็นบุตรสาวของตน โดยที่บิดาของเธอไม่รู้เรื่องด้วยเลย ดังนั้นสุรางค์รัตน์จึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านเพื่อไปใช้ชีวิตคู่กับวินัยชายคนรัก ท่ามกลางความเห็นใจของบรรดาพี่น้องและเพื่อนที่เห็นดีด้วย เพราะวินัยเป็นคนดีและเหมาะสมกับสุรางค์รัตน์ จึงเป็นเหตุที่ทำให้บิดาและมารดาของสุรางค์รัตน์มีปากเสียงกันอย่างรุนแรง แต่ในที่สุดบิดามารดาของสุรางค์รัตน์ก็ให้อภัย ทั้งสองจึงได้ใช้ชีวิตครองคู่ร่วมกันสมความปรารถนา

จากเรื่อง <u>นี่แหละโลก</u> ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองว่าควรให้เป็นไปตามความสมัครใจของทั้งหญิงและชายที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน จึงให้สุรางค์รัตน์ตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ผิดขนบธรรมเนียมประเพณีนิยม โดยไม่คำนึงถึงความเสื่อมเสียของชื่อเสียงและวงศ์ตระกูล แล้วให้มารดาของฝ่ายหญิงซึ่งปฏิเสธไม่ยอมให้ทั้งสองแต่งงานกันนั้นยอมรับและให้อภัยในที่สุด

<u>เทพราช</u> ผู้เขียนได้เสนอชีวิตของขนิษฐา ซึ่งเป็นกำพร้าบิดามารดาและได้ไปอาศัยอยู่ในวังกับเจ้านายพระองค์หนึ่ง ความสวยงามกอรปกับกิริยามารยาทที่ดีทำให้มีผู้หมายปองเธอเป็นคู่ครอง แต่ขนิษฐาก็ปฏิเสธด้วยเหตุผลที่ว่าเธอไม่รักและพึงพอใจ ขนิษฐาจึงตัดสินใจออกจากวัง และไปใช้ชีวิตอยู่ที่เทพราชอันเป็นบ้านเกิดของเธอ เพื่อหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับคนที่เธอไม่ได้รักตามความประสงค์ของเจ้านายพระองค์หนึ่ง และขนิษฐาก็ได้พบกับกัมพลชายหนุ่มซึ่งมีทัศนคติตรงกับเธอ และมีความรักความพึงพอใจซึ่งกันและกัน ดังนั้นขนิษฐาจึงตกลงใจแต่งงานกับกัมพลด้วยความสมัครใจ และใช้ชีวิตคู่ร่วมกันด้วยความราบรื่นและมีความสุข แม้จะมีญาติผู้ใหญ่บางคนคัดค้านและไม่เห็นด้วยก็ตาม

จากเรื่อง <u>เทพราช</u> ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงการเลือกคู่ครองว่า ควรให้อิสระแก่หญิงชายในการเลือกคู่ครอง จากการที่ขนิษฐาปฏิเสธการแต่งงานกับคนที่หมายปองเธอรวมทั้งคนที่เจ้านายของเธอประสงค์จะให้แต่งงานด้วย ก็เพราะขนิษฐาไม่รักหรือพึงพอใจ ผู้เขียนจึงให้ขนิษฐากล้าปฏิเสธผู้มีพระคุณ และตัดสินใจแต่งงานกับกัมพลคนที่เธอรักและพึงพอใจ แม้ว่าผู้ใหญ่จะไม่สนับสนุน และเห็นดีด้วยก็ตาม

<u>เลือดในอก</u> เป็นเรื่องราวชีวิตของศิริ และ อรุณ ชายหนุ่มและหญิงสาวซึ่งมีความรักต่อกันอย่างมากแต่ถูกผู้ใหญ่ฝ่ายชายคัดค้านไม่ยอมให้ทั้งสองแต่งงานกัน ด้วยเหตุผลที่ว่าอรุณมีฐานะยากจน แต่เพราะความรักอย่างจริงใจและบริสุทธิ์ใจโดยไม่เห็นแก่เงินทองและยศศักดิ์ใด ๆ ของอรุณ ศิริจึงตัดสินใจแต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกับอรุณ หญิงสาวที่มีทั้งรูปสมบัติและคุณสมบัติเป็นที่พอใจเขาอย่างเปิดเผย โดยไม่เอาใจใส่ต่อสายตาที่แข็งกร้าวของผู้ใหญ่ตลอดจนเสียงหัวเราะชุบชิบเย้ยหยันของบรรดาญาติพี่น้อง และพาอรุณไปครองชีวิตคู่ด้วยกันตามลำพังอย่างมีความสุข

จากเรื่อง <u>เลือดในอก</u> แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนสนับสนุนการเลือกคู่ครองที่ให้หญิงและชายมีอิสระในการเลือกคู่ครองตามความสมัครใจและพึงพอใจของตนเอง ด้วยการให้ศิริเลือกอรุณเป็นคู่ครองและแต่งงานใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน ด้วยความรักและพึงพอใจซึ่งกันและกัน แม้ผู้ใหญ่และญาติพี่น้องจะไม่พอใจเพียงใดก็ตาม

น้องสาว เป็นเรื่องราวชีวิตของพันและเชย หญิงสาวและชายหนุ่มที่มีความรักต่อกันเป็นอันมาก แต่ถูกผู้ใหญ่ของฝ่ายชายกีดกันเนื่องจากเชยมีฐานะยากจนบิดามารดาของพันจึงได้เลือกหญิงสาวที่มีความเหมาะสมกันทั้งทางฐานะและตระกูลไว้ให้กับพัน และบังคับให้พันเลิกติดต่อกับเชยเพื่อมาแต่งงานกับหญิงที่ผู้ใหญ่ได้เลือกไว้ให้ ดังนั้นพันจึงตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ผิดขนบธรรมเนียมประเพณีนิยม ด้วยการพาเชยหญิงคนรักหนีไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกันและต่างสัญญากันว่าจะไม่ติดต่อกับใครทั้งสิ้น แม้จะได้รับความลำบากเพียงใดก็ตามแต่ทั้งสองก็หาได้เรียกร้อง ขอความเห็นใจและขอความช่วยเหลือจากผู้ใดไม่

ในเรื่อง น้องสาว จะเห็นว่า ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นแนวคิดในการเลือกคู่ครอง ที่ให้หญิงและชายมีอิสระในการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความรักและความพึงพอใจของทั้งหญิงและชายเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้เขียนจึงให้พันหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับคนที่ผู้ใหญ่เลือกให้ และให้พันตัดสินใจพาเชยหญิงคนรักซึ่งมีฐานะยากจนและเป็นที่รังเกียจของบิดาของตนหนีไปเพื่อใช้ชีวิตคู่ด้วยกันตามความปรารถนา

เรื่อง ยามวิบาก ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของศรี หญิงสาวที่มีความอ่อนหวาน น่ารัก และมีความเป็นกุลสตรี กับเจริญ ชายหนุ่มที่มาพักอยู่ที่บ้านของศรี เนื่องจากบิดาของเขาต้องโทษอยู่ในที่คุมขัง ทั้งสองต่างมีความรักและความพึงพอใจซึ่งกันและกันแต่ไม่อาจเปิดเผยให้ใครล่วงรู้ได้ เพราะมารดาของศรีรังเกียจเจริญว่ามีฐานะยากจนจึงไม่ต้องการให้ศรีคบหาและสนิทสนมกับเจริญ พร้อมทั้งบังคับให้ให้ศรีแต่งงานกับบุญปลูก ชายหนุ่มอีกคนหนึ่งซึ่งมีฐานะ และหน้าที่การงานดีเป็นที่พึงพอใจของตน ศรีจึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านเพื่อหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับบุญปลูก ด้วยการไปอยู่กับเจริญที่ต่างจังหวัด และใช้ชีวิตคู่ร่วมกับเจริญอย่างมีความสุข

จากเรื่อง ยามวิบาก ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกคู่ครองว่า ควรให้ทั้งหญิงและชายมีอิสระในการเลือกคู่ครองด้วยความสมัครใจและพึงพอใจของตนเอง ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการเลือกคู่ครองที่ผู้ใหญ่เป็นผู้เลือกให้ ดังนั้นผู้เขียนจึงให้ศรีหญิงสาวที่เรียบร้อยและมีความเป็นกุลสตรีเพียบพร้อม กล้าประพฤติผิดขนบธรรมเนียมประเพณีโดยไม่คำนึงถึงความเสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ด้วยการหนีออกจากบ้านเพื่อไปใช้ชีวิตร่วมกับชายคนรักของเธออย่างมีความสุข

1.1.1.2 สถานภาพทางสังคม

นอกจากความรัก ความพึงพอใจระหว่างหญิงชายที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันแล้ว ผู้เขียนยังเสนอการเลือกคู่ครองโดยพิจารณาถึง ความเหมาะสมด้านฐานะทางสังคม และชาติตระกูลของคู่ครองไว้ใน เรื่อง ความคิดคำนึง หญิงคนชั่ว ของ ก.สุรางคนางค์ และ สาวน้อย ของ อาษา

ความคิดคำนึง ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของสายสวาท หญิงสาวสวยและมีฐานะชาติตระกูล รวมทั้งการศึกษาที่ดีซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนของหญิงสาวยุคใหม่ ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความสามารถ สายสวาทจึงได้รับคัดเลือกให้ไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศด้วยทุนของรัฐบาล สร้างความปลาบปลื้มยินดีให้แก่ญาติพี่น้องของเธอยิ่งนัก แต่แล้วสายสวาทก็ทำให้ทุกคนได้รับความผิดหวังและเสียใจมาก เพราะสายสวาทได้ตกลงใจแต่งงานและใช้ชีวิตร่วมกันกับชายหนุ่มชาวต่างประเทศตามความต้องการของเธอ โดยไม่คำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นความขัดแย้งระหว่างสายสวาทและสามีชาวต่างชาติจึงเกิดขึ้น จนกระทั่งทำให้ทั้งสองไม่อาจครองชีวิตคู่ร่วมกันต่อไปได้ และต้องเลิกร้างกันไปในที่สุด

จากเรื่อง ความคิดคำนึง ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นแนวความคิดที่จะให้หญิงชาย มีอิสระในการเลือกคู่ครองด้วยตนเองแต่ขณะเดียวกันก็เสนอให้เห็นว่า ความรักความพึงพอใจซึ่งกันและกันเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอสำหรับการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน หากแต่ควรคำนึงถึงความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตครอบครัวได้ และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชีวิตการครองคู่ต้องประสบกับความล้มเหลว

หญิงคนชั่ว เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวชีวิตของวิทย์กับรื่น ซึ่งมีความรักใคร่และผูกพันต่อกันอย่างมาก วิทย์เป็นชายหนุ่มที่มีฐานะ ชาติตระกูลที่ดี ส่วนรื่นเป็นหญิงสาวที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงามแต่มีอาชีพที่ใคร ๆ พากันประณามและรังเกียจนั่นคือ เป็นหญิงโสเภณี แต่วิทย์ก็ไม่เคยคิดรังเกียจในฐานะและสภาพที่เป็นอยู่ของรื่น ทั้งสองมีความรักต่อกัน

และปรารถนาที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน แต่ไม่มีใครเห็นดีด้วยกับวิทย์โดยเฉพาะบิดามารดาของวิทย์ต่างก็ไม่พอใจเป็นอันมาก จึงหาวิธีทำให้วิทย์กับรื่นแยกจากกันโดยให้วิทย์ไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ พร้อมทั้งจัดการให้วิทย์แต่งงานกับหญิงที่เหมาะสมและคู่ควรกันในเวลาต่อมา ทำให้รื่นกับวิทย์ไม่มีโอกาสได้พบกันและใช้ชีวิตคู่ร่วมกันได้

จากเรื่อง <u>หญิงคนชั่ว</u> ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดในการเลือกคู่ครองด้วยตนเองว่า สิ่งหนึ่งที่ควรคำนึงถึงในการเลือกคู่ครองนอกเหนือจากความรัก ความพึงพอใจซึ่งกันและกันของทั้งหญิงและชายแล้ว ความเหมาะสมของสถานภาพทางสังคม และชาติตระกูลก็เป็นสิ่งจำเป็นในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน เพราะคู่ครองที่มีความเหมาะสมทั้งทางฐานะและชาติตระกูลสามารถช่วยให้ตนมีเกียรติในสังคมได้ ทั้งสามารถช่วยให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวประสบกับความราบรื่นและมีความสุข ดังนั้นวิทย์ซึ่งมีชาติตระกูลที่ดีกับรื่นหญิงที่มีอาชีพเป็นรสเภณีซึ่งเป็นอาชีพที่สังคมรังเกียจ จึงไม่ได้แต่งงานและใช้ชีวิตร่วมกันตามความปรารถนา แม้ทั้งสองจะรักใคร่กันมากเพียงใดก็ตาม

<u>สาวน้อย</u> เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวชีวิตของ นิด เด็กสาวชาวเกาะที่มีความสวยงามน่ารักและมีเสน่ห์ นิดได้พบกับสรรค์ชายหนุ่มชาวกรุงโดยได้ช่วยชีวิตของสรรค์ให้รอดจากการจมน้ำตายไว้ได้โดยบังเอิญ เพราะความใกล้ชิด ความน่ารัก และความดีของนิด ทำให้สรรค์รักนิดและนิดก็รักสรรค์ เมื่อต่างก็มีความรักและพึงพอใจซึ่งกันและกันทั้งสองจึงตกลงใจแต่งงานกันและครองชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หลังจากแต่งงานได้ไม่นานก็ปรากฏความจริงว่า สรรค์เป็นชายที่มีฐานะและชาติตระกูลที่ดีซึ่งแตกต่างจากนิดมาก และบิดาของสรรค์ได้มารับตัวสรรค์กลับไปเพื่อรักษาตัว และพยายามหาวิธีที่จะทำให้ทั้งสองแยกจากกันเพราะไม่ปรารถนานิดเป็นสะใภ้ แต่ต้องการให้สรรค์แต่งงานกับหญิงสาวที่มีความเหมาะสมกันซึ่งได้เลือกไว้ให้แล้ว ดังนั้นการใช้ชีวิตคู่ของสรรค์กับนิดจึงไม่ราบรื่นและพบกับอุปสรรค เนื่องจากถูกบิดาของสรรค์กีดกันเพราะรังเกียจว่านิดมีชาติกำเนิดที่ต่ำต้อย นิดหญิงสาวที่น่าสงสารจึงใช้ความอดทนพยายามยกระดับของตนเองให้สูงขึ้น จนเธอมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและยอมรับของคนทั่วไปรวมทั้งสรรค์และบิดาของสรรค์ด้วย จึงทำให้นิดมีโอกาสได้พบกับสรรค์และได้รับความรักกลับคืนมาดังเดิม

จากเรื่อง <u>สาวน้อย</u> จะเห็นว่าผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นว่าความเหมาะสม

ด้านฐานะทางสังคมและชาติตระกูล เป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการเลือกคู่ครองนอกเหนือจากความรักความพึงพอใจซึ่งกันและกัน ดังนั้นการเลือกคู่ครองที่มีสถานภาพทางสังคมแตกต่างกัน จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้การดำเนินชีวิตครอบครัวประสบกับปัญหาและอุปสรรคนานัปการ จนถึงกับทำให้ชีวิตการครองคู่ประสบความล้มเหลวได้ ผู้เขียนจึงให้นิดพยายามยกระดับฐานะของตนเองให้สูงขึ้นเพื่อบิดาของสรรค์จะได้ยอมรับและเธอจะได้กลับไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสรรค์ดังเดิม

1.1.1.3 ฐานะทางเศรษฐกิจ

ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดในการเลือกคู่ครองด้วยตนเองในแง่ของความจำเป็นเกี่ยวกับภาวะทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกคู่ครองของทั้งชายและหญิงโดยเสนอใน เรื่อง เทพธิดาในฝัน ของ อาษา สงครามชีวิต ของ ศรีบูรพา และ นี่แหละโลก ของ ดอกไม้สด

เทพธิดาในฝัน เป็นนวนิยายที่สะท้อนเรื่องราวชีวิตของฉวี หญิงสาวที่มีความอ่อนหวาน ฉวีมีคนรักคือพงษ์ ชายหนุ่มผู้เคราะห์ร้ายเพราะประสบอุบัติเหตุจนทำให้นัยน์ตาบอด ทั้งพงษ์และฉวีต่างก็รักกันมากและปรารถนาจะใช้ชีวิตครองคู่ร่วมกัน ขณะที่พงษ์คนรักของเธอประสบกับเคราะห์ร้ายดังกล่าว บิดาของฉวีก็เสียชีวิตลงอีก ทำให้ฉวีได้รับความเดือดร้อนและยุ่งยากมาก พงษ์จึงตัดสินใจขอร้องให้ฉวีแต่งงานกับสมบูรณ์ซึ่งเป็นเพื่อนรักของเขาเองและเป็นคนดี เพื่อจะได้ช่วยฉวีให้พ้นจากความทุกข์และปัญหายุ่งยากทั้งปวง เพราะตัวของเขาเองอยู่ในสภาพที่ไม่อาจช่วยเหลือฉวีหญิงที่เขารักได้ ฉวีจึงตกลงใจแต่งงานกับสมบูรณ์ตามคำขอร้องของพงษ์ชายที่เธอรัก

จากเรื่อง เทพธิดาในฝัน ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดในการเลือกคู่ครองว่า ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกคู่ครองของทั้งหญิงและชาย แม้จะด้วยความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย โดยที่ไม่มีพื้นฐานของความรักหรือความพึงพอใจกัน แต่เนื่องจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความจำเป็นทางด้านการเงิน จึงต้องตัดสินใจเลือกคู่ครองเพื่อยกระดับฐานะของตนเอง หรือเพื่อต้องการให้พ้นจากสภาพเดิมที่เป็นอยู่

สงครามชีวิต เป็นเรื่องราวชีวิตของ เพลิน หญิงสาวสวย ที่มีฐานะ และชาติตระกูลดีเธอมีชีวิตที่รุ่งเรืองมีคนรักที่คู่ควรกัน แต่เมื่อบิดามารดาของเธอสิ้นไปเธอก็ต้องผิดหวังจากชายคนรัก เพลินจึงต้องอาศัยอยู่กับน้าและมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างยากไร้ เพลินได้รู้จักกับระพินทร์และสนิทสนมกันจนกลายเป็นความรัก ทั้งสองติดต่อกันโดยใช้การเขียนจดหมายถึงกันและกันอย่างสม่ำเสมอ และเอาใจใส่ต่อกันอย่างดีเรื่อยมา จนดูเหมือนกับว่าทั้งสองน่าจะเป็นคู่รักที่ไม่มีสิ่งใดมาเป็นอุปสรรคกีดกั้นได้ แต่ฐานะทั้งของเพลินและระพินทร์ยังไม่ดีพอที่จะใช้ชีวิตครองคู่ร่วมกันได้ ต่อมาก็มีเหตุการณ์ที่เป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพลินและระพินทร์ต้องแปรเปลี่ยนไป คือน้าของเพลินได้เกิดล้มป่วยลงเพลินจึงต้องหางานทำ เผอิญมีประกาศรับสมัครคัดเลือกนางเอกภาพยนตร์ เพลินจึงไปสมัครและเธอก็ได้รับคัดเลือกเพราะความสวยของเธอทำให้เพลินกลายเป็นคนที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ต่อมาเพลินก็ตัดสินใจแต่งงานกับผู้จัดการบริษัทภาพยนตร์ของเธอด้วยความสมัครใจ เมื่อเขาขอแต่งงานกับเธอ

จากเรื่อง สงครามชีวิต ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า บางครั้งการเลือกคู่ครองก็มิได้เกิดจากความรักความพึงพอใจของทั้งหญิงและชายเท่านั้น แต่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากความจำเป็นทางด้านการเงิน ดังนั้นผู้เขียนจึงให้เพลินตัดสินใจเลือกแต่งงานกับผู้จัดการภาพยนตร์แทนการแต่งงานกับระพินทร์ชายคนรักของเธอซึ่งมีฐานะยากจน เพื่อการดำเนินชีวิตในครอบครัวจะได้เป็นไปด้วยความราบรื่นและมีความสุข

นี่แหละโลก เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวชีวิตของสมุทร ชายหนุ่มซึ่งโก้หรูในสังคมและเป็นที่สนใจของบรรดาหญิงสาวหลายคน เพราะนอกจากจะมีรูปร่างหน้าตาดีแล้วเขายังจบการศึกษาจากต่างประเทศ แต่เนื่องจากปัญหาทางการเงินที่เขาต้องประสบอยู่ทำให้เขาต้องตัดสินใจเลือก ชวนชม หญิงสาวที่มีรูปร่างหน้าตาไม่สวยงามและมีบุคลิกลักษณะตรงกันข้ามกับหญิงสาวที่เขารักใคร่และพึงพอใจอยู่อย่างมากมาย แต่มีฐานะร่ำรวยมากเป็นคู่ครองของเขา เพื่อจะได้ช่วยยกระดับฐานะของเขาให้ดีขึ้นจากสภาพปัญหาที่กำลังประสบอยู่

จากเรื่อง นี่แหละโลก ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นว่า การเลือกคู่ครองด้วยตนเองนั้นอาจไม่ได้เกิดจากความรักความพึงพอใจของทั้งหญิงและชายก็ได้ แต่การเลือกคู่ครองอาจเกิดขึ้นเพราะความจำเป็นของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทางด้านการเงิน และคิดว่าการเลือกคู่ครอง

ที่มีระดับหรือฐานะสูงกว่าตน จะสามารถช่วยยกระดับหรือกอบกู้ฐานะของตนเองให้ดีขึ้น ดังนั้น สมุทรจึงตัดสินใจแต่งงานกับชวนชม แทนการแต่งงานกับจินตนาหญิงสาวสวยที่เขาพึงพอใจ

1.1.2 การเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดในการเลือกคู่ครอง ตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ โดยมีเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาในการเลือกคู่ครอง ดังนี้คือ

1.1.2.1 สถานภาพทางสังคม

1.1.2.2 ฐานะทางเศรษฐกิจ

1.1.2.1 สถานภาพทางสังคม

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดในการเลือกคู่ครอง ตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ ในฐานะที่ผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตการครองคู่มาก่อน และปัจจัยสำคัญที่ผู้ใหญ่ใช้พิจารณาในการเลือกคู่ครองก็คือ ความเหมาะสมด้านฐานะทางสังคมและชาติตระกูล ซึ่งผู้เขียนเสนอไว้ในเรื่อง หนามยอกอก คนบริสุทธิ์ และวนิดา ของ วรรณสิริ ชัยชนะของหลวงนฤบาล ของ ดอกไม้สด และ ข้างหลังภาพ ของ ศรีบูรพา

หนามยอกอก ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของ ชายหนุ่มและหญิงสาวคู่หนึ่ง คือโรจน์กับอุษา ซึ่งต่างก็ไม่เคยรู้จักหรือรักชอบพอกันมาก่อน แต่เนื่องจากผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายต่างมีความปรารถนาที่จะให้ทั้งสองได้แต่งงานกัน เพราะเห็นว่าทั้งอุษาและโรจน์มีความเหมาะสมกันทั้งฐานะทางสังคมและชาติตระกูล โดยผู้เป็นพ่อแม่ก็มิได้บังคับลูกให้แต่งงานกับคนที่ตนเลือกให้ ฉะนั้นผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจึงให้โอกาสโรจน์และอุษาได้ทำความรู้จักกันจนเกิดความคุ้นเคยพึงพอใจซึ่งกันและกันก่อน แล้วจึงได้จัดการให้ทั้งสองได้แต่งงานกัน ดังนั้นทั้งโรจน์และอุษาจึงแต่งงานกันตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ และด้วยความสมัครใจของตนเอง

จากเรื่อง หนามยอกอก จะเห็นว่าผู้เขียนได้เสนอแนวคิดว่า ในการเลือกคู่ครองนั้นควรให้ผู้ใหญ่มีส่วนช่วยในการตัดสินใจ ในฐานะที่ผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ใน

การใช้ชีวิตคู่มาก่อนย่อมจะพิจารณาอย่างสุขุมรอบคอบ ดังนั้นการใช้ชีวิตครองคู่ของอุษาและรจน์จึงประสบความสำเร็จ และมีความสุข

คนบริสุทธิ์ เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวชีวิตของ ธวัชกับนาฏ ชายหนุ่มและหญิงสาวที่ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายมีความประสงค์จะให้แต่งงานกัน เพราะเห็นพ้องกันว่าทั้งสองมีความเหมาะสมกันทั้งคุณสมบัติ รูปสมบัติ รวมทั้งฐานะทางสังคมและชาติตระกูล โดยที่ธวัชและนาฏไม่เคยรู้จักหรือรักใคร่ชอบพอกันมาก่อน ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจึงพยายามหาวิธีการให้ทั้งสองคนได้รู้จักกัน ธวัชรู้สึกพึงพอใจนาฏมากเมื่อได้รู้จักและศึกษานิสัยใจคอของนาฏแล้วจากบรรดาคนที่รู้จัก และนาฏเองก็ไม่ปฏิเสธการแต่งงานกับธวัชตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ ดังนั้นธวัชกับนาฏจึงแต่งงานกันด้วยความสมัครใจและพึงพอใจกัน และครองชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง คนบริสุทธิ์ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า การใช้ชีวิตคู่ที่ประสบความสำเร็จนั้นส่วนหนึ่งมาจากความเห็นชอบของผู้ใหญ่ซึ่งได้ไตร่ตรองอย่างสุขุมรอบคอบ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ของทั้งหญิงและชายที่จะใช้ชีวิตสมรสร่วมกัน ซึ่งมีส่วนช่วยให้การดำเนินชีวิตครอบครัวระหว่างธวัชและนาฏ เป็นไปด้วยความราบรื่นและมีความสุข

วนิดา เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวชีวิตของวนิดา หญิงสาวบริสุทธิ์ที่มีความสวยงามทั้งกายและจิตใจ วนิดาต้องแต่งงานกับประจักษ์ตามความต้องการของบิดาซึ่งเห็นว่า ประจักษ์เป็นผู้ที่มาจากตระกูลอันเก่าแก่ และมีชื่อเสียง สมควรที่วนิดาบุตรสาวของตนจะแต่งงานด้วย ทั้งที่วนิดาไม่เคยรู้จักมาก่อน แต่วนิดาก็ไม่ปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการแต่งงาน เพราะความกตัญญู วนิดาต้องพบกับความทุกข์และเสียใจอย่างมากเมื่อได้รู้ความจริงว่าชายที่เธอแต่งงานด้วยนั้น แต่งงานกับเธอเพราะความจำเป็นด้านการเงินและมิได้เป็นความพึงพอใจของเขา วนิดาจึงต้องอดทนใช้ชีวิตคู่ร่วมกับเขาจนกว่าเขาจะมีเงินมาใช้หนี้ได้ และขณะเดียวกันวนิดาก็ได้พบว่า ประจักษ์ ชายที่บิดาของเธอให้แต่งงานด้วยนั้นเป็นคนดีและมีคุณธรรม เช่นเดียวกับที่ชายหนุ่มก็พบว่า หญิงสาวที่เขาแต่งงานด้วยเพราะความจำเป็นนี้ เป็นคนที่น่ารักและแสนดี จนทำให้ความรู้สึกเกลียดชังที่มีอยู่แต่แรกกลับกลายเป็นความรักและพึงพอใจ เมื่อครบกำหนดสัญญาที่ชายหนุ่มได้ตกลงไว้กับบิดาของวนิดา ทั้งประจักษ์และวนิดาจึงตกลงใจที่จะใช้ชีวิตครองคู่ร่วมกันต่อไป ด้วยความสมัครใจอย่างมีความสุข

จากเรื่อง วนิดา จะเห็นว่าในการเลือกคู่ครองนั้น ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ผู้ใหญ่ย่อมมีสายตาที่กว้างไกลด้วยวัยและประสบการณ์ ดังนั้นการที่ผู้เขียนให้บิดาของวนิดา กล้าที่จะให้วนิดาแต่งงานกับชายหนุ่มที่เป็นลูกหนี้และไม่เคยรู้จักกับวนิดามาก่อน เพราะได้พิจารณาอย่างรอบคอบทั้งจากฐานะทางสังคม และชาติตระกูล รวมทั้งบุคลิกลักษณะของชายหนุ่มดังกล่าวแล้วว่าเหมาะสมที่บุตรสาวของตนจะแต่งงานด้วย และมีความเชื่อมั่นว่า ความสวยงาม น่ารักและความดีงามของวนิดาจะสามารถชนะใจชายหนุ่มได้ ซึ่งก็เป็นความจริงดังที่บิดาของวนิดาคาดหวังไว้ ดังนั้นทั้งสองจึงใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ชัยชนะของหลวงนฤบาล ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของหลวงนฤบาลชายหนุ่มที่เคยผิดหวังในความรักจากหญิงสาวคนหนึ่งจนทำให้ไม่คิดจะมีคู่ครองและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขอยู่กับหน้าที่การงานโดยไม่เคยสนใจหญิงสาวคนใดอีก แต่ด้วยความที่เป็นคนที่มีจิตใจงดงามและกอรปด้วยคุณธรรม ทำให้เขาเป็นที่รักใคร่ยกย่องศรัทธาของบุคคลทั่วไป และด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงทำให้หลวงนฤบาลต้องตกอยู่ในฐานะลำบากใจ เมื่อมีผู้ปรารถนาดีต่อเขาอย่างจริงใจ คือต้องการที่จะให้เขามีคู่ครอง โดยผู้เขียนมิได้ให้ผู้ใหญ่เป็นผู้เลือกคู่ครองให้แต่ให้สามีภรรยาคู่หนึ่ง ซึ่งเคยได้รับการช่วยเหลือจากหลวงนฤบาลจนได้แต่งงานกันและใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นผู้จัดหาคู่ครองให้เพื่อเป็นการตอบแทนผู้มีพระคุณ ซึ่งทั้งสองได้พิจารณาหญิงสาวผู้หนึ่งซึ่งมีคุณลักษณะและคุณสมบัติที่ดีงามเหมาะสมกับหลวงนฤบาล มาให้เป็นคู่ครองด้วยวิธีการต่าง ๆ จนกระทั่งหลวงนฤบาลและหญิงสาวผู้นั้นเกิดความรัก และพึงพอใจซึ่งกันและกันและตัดสินใจแต่งงานกันและใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง ชัยชนะของหลวงนฤบาล จะเห็นว่าผู้เขียนให้ความสำคัญกับการเลือกคู่ครองที่ผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตคู่และประสบความสำเร็จมาแล้วเป็นผู้เลือกให้ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ทั้งหญิงและชายประสบกับความสำเร็จในการครองคู่ร่วมกัน ดังนั้นผู้เขียนจึงให้สามีภรรยาคู่หนึ่งเป็นผู้เลือกคู่ครองให้ หลวงนฤบาลจึงได้มีโอกาสแต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกับอัมพรหญิงที่มีความเหมาะสมกับหลวงนฤบาลอย่างมีความสุข

ข้างหลังภาพ เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของ หม่อมราชวงศ์ กีรติ สตรีสาวสวยผู้สูงศักดิ์ซึ่งถูกเลี้ยงดูอยู่ในรลกแคบ ๆ ที่เรียกกันว่า "วัง" ในสมัยนั้นจนทำให้เธอ

ไม่มีโอกาสได้พบปะหรือสมาคมกับผู้ชายเช่นหญิงสามัญทั่วไป ทั้งยังได้รับการอบรมสั่งสอนอย่างเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีนิยมอันดีงามของผู้มีเกียรติยศและวงศ์ตระกูลที่สูงศักดิ์ จึงเป็นเหตุให้เธอไม่มีโอกาสในการเลือกคู่ครอง จนกระทั่งวัยของเธอผ่านมาถึง 35 ปี บิดาของเธอจึงประสงค์ที่จะให้เธอแต่งงานกับท่านเจ้าคุณอธิการบดี ผู้ที่บิดาเห็นว่ามีความเหมาะสมกับฐานะ และเกียรติยศของวงศ์ตระกูล ซึ่งแม้จะมีวัยที่แตกต่างจากหม่อมราชวงศ์ กีรติเป็นอย่างมากแต่ก็เป็นคนดี ดังนั้นการแต่งงานระหว่าง หม่อมราชวงศ์กีรติกับชายผู้สูงศักดิ์จึงมิได้เกิดขึ้นเพราะความรักและพึงพอใจ แต่เกิดขึ้นตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ และการดำเนินชีวิตคู่ของหม่อมราชวงศ์กีรติกับเจ้าคุณอธิการบดีก็ดำเนินไปด้วยความราบรื่น

จะเห็นได้ว่าเรื่อง ข้างหลังภาพ เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าการแต่งงานที่เกิดขึ้นตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่โดยปราศจากความรัก ก็สามารถทำให้การใช้ชีวิตคู่ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและมีความสุขได้ เนื่องจากผู้ใหญ่ได้เห็นแล้วว่า ผู้ที่เลือกให้เป็นคู่ครองกันนั้นต่างก็เป็นคนดีด้วยกันทั้งคู่ นอกจากนี้ผู้เขียนยังแสดงให้เห็นค่านิยมที่ว่าการที่หญิงคนหนึ่งเติบโตขึ้นเป็นหญิงสาวก็ควรมีคู่ครอง ฉะนั้นเมื่อหม่อมราชวงศ์กีรติครองตัวเป็นโสดโดยไม่มีคู่ครองจึงเป็นสิ่งที่สร้างความทุกข์ใจให้แก่บิดาเป็นอย่างยิ่ง จึงจำเป็นที่บิดาจะต้องหาคู่ครองให้บุตรสาวแต่ก็ได้พิจารณาถึงความเหมาะสมอย่างรอบคอบ ฉะนั้นจึงทำให้หม่อมราชวงศ์กีรติ ประสบความราบรื่นในชีวิตการครองคู่

1.1.2.2 ฐานะทางเศรษฐกิจ

ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญที่ผู้ใหญ่คำนึงถึง ในการเลือกคู่ครองอีกประการหนึ่งก็คือ ฐานะทางการเงินของคู่สมรส ซึ่งเป็นสิ่งที่จะสามารถช่วยยกระดับฐานะทางสังคมของตนและความมีหน้ามีตาในสังคมได้ ทั้งยังช่วยทำให้สภาพชีวิตดีขึ้นกว่าเดิม โดยเสนอไว้ในเรื่อง นิจ และ นันทวัน ของ ดอกไม้สด และ พันทิพา ของ ก. สุรางคนางค์

นิจ เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวชีวิตของหญิงชายคู่หนึ่งคือหลวงธนสารชายหนุ่มที่ต้องแต่งงานกับนิจ หญิงสาวที่บิดามารดาของเขาเป็นผู้เลือกให้ โดยที่ทั้งสองไม่ได้รักหรือพึงพอใจกัน เนื่องจากครอบครัวของทางฝ่ายชายกำลังประสบกับปัญหาความเดือดร้อนทาง

เศรษฐกิจ และหญิงสาวที่บิดามารดาเลือกให้นั้นมีฐานะที่มั่นคง ซึ่งจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาหรือกอบกู้ฐานะของครอบครัวให้มีสภาพกลับคืนดังเดิมได้ ทั้งที่เขาก็มีหญิงคนรักอยู่ก่อนแล้ว จนเป็นเหตุให้นิจหมดความอดทนที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกับหลวงธนสารอีกต่อไป เพราะไม่ได้รับความเอาใจใส่จากหลวงธนสารเลย แต่หลวงธนสารก็สำนึกถึงความผิดของตนที่ผ่านมาได้ เนื่องจากเห็นคุณงามความดีของนิจ ดังนั้นการหย่าร้างจึงไม่เกิดขึ้น และทั้งสองก็สามารถปรับความเข้าใจกันได้ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน จนสามารถใช้ชีวิตคู่ร่วมกันต่อไปด้วยความราบรื่นและมีความสุข

จากเรื่อง <u>นิจ</u> ผู้เขียนเสนอความเห็นว่า การเลือกคู่ครองที่ผู้ใหญ่เป็นผู้เลือกให้เพราะความจำเป็นของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยที่ทั้งหญิงและชายมิได้รักหรือพึงพอใจกันนั้น อาจเป็นเหตุที่ทำให้การดำเนินชีวิตคู่ไม่ราบรื่น โดยเฉพาะถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคนรักอยู่ก่อนแล้ว แต่ผู้เขียนก็แสดงให้เห็นว่า ความดีของคู่สมรสจะสามารถชนะจิตใจของอีกฝ่ายหนึ่งได้และมีส่วนช่วยทำให้การใช้ชีวิตคู่ ประสบความสำเร็จ

<u>นันทวัน</u> เป็นนวนิยายที่แสดงถึงชีวิตของภรณี หญิงสาวสวยที่เพียบพร้อมด้วยความเป็นกุลสตรี แต่มีฐานะความเป็นอยู่ในครอบครัวที่ไม่ดีนัก และกำลังประสบกับปัญหาทางด้านการเงิน นั้นเมื่อปรากฏว่ามีผู้ชายที่มีฐานะดีปรารถนาจะได้เธอเป็นคู่ครอง และเป็นความประสงค์ของบิดาที่จะให้เธอแต่งงานกับชายหนุ่มผู้นี้ เพื่อต้องการกอบกู้ฐานะของครอบครัวให้มีสภาพที่ดีขึ้นกว่าเดิม ภรณีจึงยินยอมแต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกับชายหนุ่มผู้นี้ ทั้งที่มิได้รักใคร่หรือพึงพอใจกันมาก่อน แต่ในที่สุดความดีงามอันเป็นคุณสมบัติประจำตัวของเธอก็สามารถชนะใจชายหนุ่ม ผู้ที่ไม่คิดว่าจะรักใครได้อีก นอกจากต้องการคู่ครองมาเพื่อดูแลลูก ที่เกิดจากภรรยาคนเก่าของเขาเท่านั้น ให้กลับกลายเป็นความรักและครองคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง <u>นันทวัน</u> จะเห็นว่าผู้เขียนต้องการเสนอแนวคิดว่า การเลือกคู่ครองที่เกิดขึ้นตามความประสงค์ของผู้ใหญ่ ซึ่งมีความจำเป็นทางฐานะเศรษฐกิจในครอบครัว โดยที่ทั้งหญิงและชายไม่ได้รักใคร่หรือพึงพอใจกันมาก่อนนั้น สามารถทำให้การดำเนินชีวิตครอบครัวประสบกับความสำเร็จและมีความสุขได้ เนื่องจากคุณความดีของคู่สมรสนั่นเอง

พันทิพา เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวชีวิตของ พันทิพา หญิงสาวที่บริสุทธิ์สดใสและน่ารักแต่มีมารดาที่มีจิตใจหยาบช้ามาก บิดาจึงนำเธอมาฝากกับญาติเพื่อให้เธอได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ดังนั้นพันทิพาจึงได้รับการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ดีงามแต่เมื่อบิดาของพันทิพาเสียชีวิตลง พันทิพาก็ถูกมารดารับตัวกลับไปอยู่ด้วย และต่อมาไม่นานพันทิพาก็ต้องแต่งงานกับชลัทชายหนุ่มที่มีฐานะร่ำรวยมาก ตามความประสงค์ของมารดาเนื่องจากความจำเป็นทางการเงินเพื่อหวังจะช่วยยกระดับฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้น ดังนั้นการเลือกคู่ครองของพันทิพา จึงเป็นไปตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่โดยที่เธอไม่ได้รักหรือพึงพอใจเลย พันทิพาต้องพบกับความผิดหวังและเสียใจมาก เนื่องจากชลัทไม่เคยให้ความสนใจหรือเอาใจใส่ต่อเธอเลย ดังนั้นการใช้ชีวิตคู่ของพันทิพากับชลัทจึงประสบความล้มเหลว และในที่สุดก็ต้องหย่าร้างกัน

จากเรื่อง พันทิพา จึงกล่าวได้ว่า ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงการเลือกคู่ครองที่ผู้ใหญ่เป็นผู้เลือกให้โดยปราศจากความรักของทั้งหญิงและชายนั้น เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากขาดความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกันดังเช่น พันทิพา กับ ชลัท ที่แต่งงานกันโดยปราศจากความรัก จึงไม่สามารถที่จะอดทนใช้ชีวิตร่วมกันต่อไปได้และต้องลงเอยด้วยการหย่าร้างกัน

1.2 ความรักและการแต่งงาน

จากการศึกษานวนิยายช่วง พ.ศ. 2475-2488 ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความรักและการแต่งงานไว้ในเรื่อง ดาวฤกษ์ วนิดา ของ วรรณสิริ นิจนันทวัน ของ ดอกไม้สด ข้างหลังภาพ ป่าในชีวิต ของ ศรีบูรพา รอยจารึก และ คู่ครอง ของ ก.สุรางคนางค์

ดาวฤกษ์ นวนิยายที่เสนอเรื่องราวชีวิตของประกาย หญิงสาวที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงามและมีคุณสมบัติที่ดีงามสมกับเป็นกุลสตรีแต่เธอได้แอบมีสัมพันธ์ลับ ๆ กับชายหนุ่มคนหนึ่งที่เคยมาพักอาศัยที่บ้านของเธอ ต่อมาชายคนรักของเธอ ก็ต้องเดินทางไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศจึงไม่มีโอกาสรู้ว่าประกายหญิงคนรักของเขากำลังตั้งครรภ์ ซึ่งสร้างความรู้สึกอัปยศอดสูใจให้แก่บิดามารดาของเธอยิ่งนัก ดังนั้นเมื่อมีผู้ใหญ่มาทาบทามสู่ขอประกายให้กับดาวฤกษ์ซึ่งเป็น

คนดี ประกายจึงร้อนรุ่มใจและทุกข์ใจเป็นอันมาก ประกอบกับทั้งมารดาปลอบบ้างขู่บ้างและชี้ให้เห็นถึงความเสื่อมเสียของวงศ์ตระกูลทุกวัน รดยให้เธอแต่งงานเสียกับดาวฤกษ์ แล้วเด็กในท้องก็จะกลายเป็นเลือดเนื้อของดาวฤกษ์ไป ถึงแม้จะไม่เต็มใจและเห็นด้วยกับมารดาแต่เมื่อทางรอดพ้นจากความอัปยศอดสูอย่างหนักมีอยู่ทางเดียวเท่านั้น คือการแต่งงานกับดาวฤกษ์ ประกายจึงต้องตัดสินใจตกลงแต่งงานกับดาวฤกษ์ ดังนั้นการหมั้นและการสมรสระหว่างดาวฤกษ์กับประกายจึงเกิดขึ้นในเวลาที่กระชั้นรดยปราศจากความรัก แต่เนื่องจากคุณความดีของทั้งประกายและดาวฤกษ์ ก็สามารทำให้ประกายและดาวฤกษ์ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันได้ด้วยความราบรื่น

จากเรื่อง ดาวฤกษ์ จะเห็นว่าผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า การแต่งงานระหว่างหญิงชายนั้น บางครั้งก็อาจจะเกิดขึ้นเพราะความจำเป็นของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุทำให้ต้องแต่งงานกัน รดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์และความรักในการตัดสินใจ นอกจากนี้ผู้เขียนยังชี้ให้เห็นอีกด้วยว่า คุณความดีของคู่สมรสมีส่วนช่วยให้การแต่งงานที่เกิดขึ้นรดยปราศจากความรักนั้น สามารถทำให้คู่สมรสดำเนินชีวิตคู่ร่วมกันได้ด้วยความราบรื่น

วนิดา เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของประจักษ์ ชายหนุ่มที่มีน้ำใจดีงาม เขามีหญิงคนรักและปรารถนาที่จะแต่งงานด้วยอยู่ก่อนแล้ว แต่เนื่องจากประจวบ น้องชายของเขาได้สร้างหนี้สินไว้เป็นจำนวนมาก และไม่มีทางใดที่จะใช้คืนตามกำหนดสัญญาที่ตกลงกับเจ้าหนี้ไว้ได้ และสิ่งที่เจ้าหนี้ยอมผ่อนปรนให้มีทางเดียวคือ ประจวบต้องแต่งงานกับบุตรสาวของตนเท่านั้น ประจักษ์ ซึ่งเป็นพี่ชายรู้สึกเห็นใจน้องชายของเขามาก จึงหาวิธีช่วยเหลือด้วยการให้ประจวบลาออกจากราชการและหนีไปอยู่ต่างจังหวัดสักพักหนึ่ง แล้วตัวเขาก็ไปตกลงกับเจ้าหนี้แทน ซึ่งทำให้ประจักษ์ต้องรับภาระผิดชอบแทนน้องชาย ด้วยการแต่งงานกับวนิดาบุตรสาวของผู้ที่เป็นเจ้าหนี้อย่างที่ไม่มีทางปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงได้ การแต่งงานของประจักษ์กับวนิดาจึงเกิดขึ้น รดยที่วนิดาไม่ได้รับรู้ความจริงในเรื่องนี้ แต่วนิดาก็ไม่สามารถปฏิเสธการแต่งงานกับประจักษ์ ชายหนุ่มที่เธอไม่ได้รักและไม่เคยแม้แต่เห็นรูปร่างหน้าตามาก่อนได้ เพื่อแสดงความกตัญญูต่อบิดาของเธอ การแต่งงานระหว่างประจักษ์กับวนิดาจึงเกิดขึ้นรดยไม่มีญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายชายมาร่วมพิธีแต่งงานด้วยเลยแม้สักคนเดียว

จะเห็นว่าในเรื่อง วนิดา ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึง การแต่งงานที่เกิดขึ้นรดยปราศจากพื้นฐานของความรัก แต่เกิดขึ้นเพราะความจำเป็นของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้น มักสร้าง

ความทุกข์ใจให้แก่คู่สมรส ในขณะเดียวกันผู้เขียนก็ต้องการเสนอให้เห็นว่า ความดีงามของคู่สมรสมีส่วนช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และสร้างความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ ดังนั้นประจักษ์กับวนิดาจึงครองคู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

นิจ เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของชายหนุ่มและหญิงสาวคู่หนึ่งที่ต้องแต่งงานกันโดยไม่ได้รักหรือพึงพอใจกัน เนื่องจากครอบครัวของหลวงธนสารประสบปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ เพราะกิจการที่กำลังดำเนินอยู่ประสบกับการขาดทุนอย่างย่อยยับจนแทบจะตั้งอยู่ไม่ได้และกิจการอื่น ๆก็ชะงักอีก จนไม่รู้ว่าจะหาวิธีการใดมาแก้ไขได้และทางออกที่ดีที่สุดในขณะนั้นก็คือ ให้หลวงธนสารผู้เป็นบุตรชายแต่งงานกับนิจ ซึ่งเป็นบุตรสาวคนเดียวของเพื่อนผู้มีฐานะดีทั้งที่หลวงธนสารก็มีหญิงคนรักอยู่แล้ว เพื่อใช้เงินทุนของผู้เป็นพ่อตาเป็นประกันโดยที่หญิงสาวไม่เคยรับรู้เรื่องราวใด ๆ ทั้งสิ้น แต่เธอก็ไม่ปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการแต่งงานเพราะความกตัญญูที่มีต่อบิดามารดา ดังนั้นการแต่งงานระหว่างหลวงธนสารกับนิจจึงเกิดขึ้น เพราะความจำเป็น และปราศจากพื้นฐานของความรักความพึงพอใจซึ่งกันและกัน

จากเรื่อง นิจ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าการแต่งงานที่เกิดขึ้นโดยที่ทั้งหญิงและชายไม่ได้รักกันนั้นอาจเป็นเหตุที่ทำให้คู่สมรสไม่มีความสุขในการครองชีวิตคู่ร่วมกัน และอาจทำให้เกิดการหย่าร้างกันได้ แต่ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการที่คู่สมรสต้องหย่าร้างกัน ดังนั้นผู้เขียนจึงให้หลวงธนสารกับนิจสามารถปรับความเข้าใจกันได้ และเนื่องจากคุณความดีของทั้งคู่ ทั้งสองจึงได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

นันทวัน เป็นนวนิยายที่สะท้อนเรื่องราวของบันลือ ชายหนุ่มซึ่งเป็นม่ายที่ภรรยาทิ้งลูกแฝดหญิงชาย 2 คนไว้ให้เขาปกครองดูแล และเนื่องจากบันลือประกอบอาชีพการเกษตรอยู่ในต่างจังหวัด เขาจึงฝากลูกทั้งสองไว้กับมารดาและพี่สาวน้องสาวให้ช่วยดูแลแทน ต่อมาเมื่อพี่สาวและน้องสาวของบันลือแต่งงานไปแล้ว ลูกทั้งสองของเขาจึงไม่มีใครช่วยดูแลนอกจากแม่นมคนเก่าแก่ซึ่งอายุมากแล้วเท่านั้น ผลก็คือลูกชายหญิงของเขาทั้งสองคนไร้ระเบียบและขาดมรรยาทอันดีที่เหมาะสมกับลักษณะของเด็ก ทำให้บันลือรู้สึกวิตกกังวล และห่วงใยลูกทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นบันลือจึงปรารถนาที่จะแต่งงานกับใครสักคน ที่คิดว่าจะมาทำหน้าที่เป็นแม่ของลูกเขาได้ด้วยเหตุผลที่ว่าเขาอยากให้ลูกของเขามีแม่ เพราะบันลือเข้าใจดีว่าเด็กที่เกิดมา

แล้วไม่มีโอกาสได้รักใครเหมือนแม่ของตัวเสียเลยนั้น เป็นเด็กที่น่าสงสาร และน่าเวทนามาก เพราะขาดสิ่งสำคัญที่มนุษย์ทุกคนจะพึงมีพึงได้รับ ด้วยเหตุนี้บันลือจึงตกลงใจแต่งงานกับ ภรณี หญิงสาวซึ่งเพื่อนของเขาแนะนำว่าเป็นคนดี และมีคุณสมบัติเหมาะสมกับที่เขาต้องการ และเป็นขณะเดียวกันกับที่ครอบครัวของหญิงสาวผู้นี้ กำลังประสบกับความเดือดร้อน และมีความจำเป็นบางประการ ภรณีจึงตกลงใจแต่งงานกับบันลือเพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบิดาของเธอ เพราะการแต่งงานของภรณี จะช่วยทำให้ปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัวของเธอ คลี่คลายลงได้ ฉะนั้นการแต่งงานระหว่างบันลือกับภรณีจึงเกิดขึ้นด้วยเหตุผลและความจำเป็น มิได้เกิดขึ้นจากความรักเช่นคู่สมรสโดยทั่วไป

จากเรื่อง <u>นันทวัน</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า การแต่งงานที่เกิดขึ้นโดยปราศจากความรักนั้นอาจจะประสบความสำเร็จในชีวิตการครองคู่ได้หากคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยึดความดีเป็นคุณธรรมประจำใจ ตลอดจนพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงที่ได้รับ จึงสามารถทำให้การดำเนินชีวิตครอบครัวระหว่างบันลือและภรณีเป็นไปด้วยความราบรื่น และมีความสุข

<u>ผจญบาป</u> เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่ง ที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของชายหนุ่มและหญิงสาวคู่หนึ่งที่ต้องแต่งงานกัน โดยปราศจากความรัก และความพึงพอใจซึ่งกันและ ชายหนุ่มคือ มนัส เป็นคนเงียบขรึมและชอบหมกมุ่นอยู่กับหนังสือ โดยไม่เคยคิดถึงเรื่องการแต่งงานกับหญิงคนใดจนอายุล่วงเลยมาถึง 45 ปี จึงทำให้บิดามารดาต่างพากันวิตกกังวลและห่วงใยมาก และต้องการให้เขาแต่งงานกับวันเพ็ญ หญิงสาวที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม มีฐานะ ชาติตระกูลที่เหมาะสมกัน โดยไม่มีใครรู้มาก่อนเลยว่าวันเพ็ญคือหญิงคนรักของมนูญซึ่งเป็นน้องชายของมนัส และมนัสเองก็มีสัมพันธ์กับสาวรับใช้อย่างลับ ๆ ด้วยเหตุบังเอิญ โดยไม่มีใครล่วงรู้เช่นกัน ดังนั้นทั้งวันเพ็ญและมนัสต่างก็ไม่ปรารถนาที่จะแต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน แต่ทั้งสองก็ไม่ปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยง และยอมแต่งงานตามความต้องการของผู้ใหญ่ เพราะความกตัญญูต่อบิดามารดา ดังนั้นมนัสและวันเพ็ญจึงใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน โดยปราศจากความรักและความพึงพอใจกัน ทำให้ทั้งสองไม่มีความสุข และในที่สุดมนัสก็ตัดสินใจหนีไปจากวันเพ็ญเพื่อไปใช้ชีวิตอย่างสงบตามลำพังผู้เดียว

จะเห็นได้ว่าในเรื่อง ผจญบาป ผู้เขียนแสดงแนวคิดเกี่ยวกับการแต่งงานที่เกิดขึ้นตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ว่า ควรมีพื้นฐานของความรักและความพึงพอใจของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย เพราะการแต่งงานที่เกิดขึ้นโดยที่ทั้งหญิงและชายปราศจาก ความรักความพึงพอใจซึ่งกันและกันนั้น เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวระหว่างมนัสกับวันเพ็ญไม่มีความสุข

ข้างหลังภาพ ผู้เขียนเสนอเรื่องราวชีวิตของสตรีสาวสวยผู้สูงศักดิ์ ซึ่งมีนามว่า หม่อมราชวงศ์ กีรติ ผู้มีรูปลักษณ์สวยงาม และมีเสน่ห์แก่ผู้พบเห็นทั่วไป แต่เนื่องจากหม่อมราชวงศ์ กีรติถูกเลี้ยงดูอยู่ในวัง จึงทำให้ไม่มีโอกาสได้พบปะกับผู้ชายเช่นสตรีทั่วไป จนกระทั่งวัยล่วงมาถึง 35 ปี บิดาของเธอจึงเห็นว่า เธอควรจะแต่งงานกับผู้ที่เหมาะสมทั้งเกียรติยศและวงศ์ตระกูล คือท่านเจ้าคุณอธิการบดี ซึ่งแม้จะมีวัยถึง 50 ปี เพื่อว่าเธอจะได้มีความสุขเพราะท่านเชื่อว่า การที่ผู้หญิงสวยอย่างหม่อมราชวงศ์กีรติ จะดำรงชีวิตอยู่ตลอดไปโดยไร้คู่ครองนั้นเป็นการทรมานหัวใจกันเกินกว่าที่ท่านจะทนดูได้ อย่างไรก็ตามท่านก็เพียงแต่แนะนำวิงวอนให้เธอรับคำขอของท่านเจ้าคุณ ส่วนการวินิจฉัยขั้นสุดท้ายนั้นก็สุดแท้แต่ตัวของเธอ หม่อมราชวงศ์ กีรติเห็นด้วยความสุจริตใจว่า คำขอท่านของเจ้าคุณเป็นโอกาสเดียวที่เปิดไว้ให้หม่อมราชวงศ์กีรติเดินเข้าสู่โลกแห่งการวิวาห์ ท่านหวาดเกรงว่าถ้าเธอปฏิเสธก็จะเท่ากับว่าเธอปฏิเสธการแต่งงานตลอดชีวิต ซึ่งท่านจะสลดใจในโชคชะตาของเธอมาก ดังนั้นเพื่อไม่ให้บิดาของเธอผิดหวังและเสียใจหากเธอปฏิเสธ และเหตุผลสำคัญคือ หม่อมราชวงศ์กีรติเอง ก็ต้องการความเปลี่ยนแปลงในชีวิต ต้องการประกอบกิจวัตรที่ผิดแผกแตกต่างไปจากที่เธอได้ทำมาแล้วเป็นเวลา 34 ปีบ้าง หม่อมราชวงศ์ กีรติเห็นว่าไม่มีอะไรจะช่วยให้บรรลุความต้องการของเธอได้นอกจากการแต่งงาน ดังนั้นหม่อมราชวงศ์ กีรตีจึงตกลงใจแต่งงานกับท่านเจ้าคุณอธิการบดีโดยปราศจากความรัก

จากเรื่อง ข้างหลังภาพ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า การแต่งงานระหว่างหญิงชายที่เกิดขึ้นโดยปราศจากพื้นฐานของความรัก หากแต่เกิดขึ้นเพราะเหตุผล และความจำเป็นบางประการของฝ่ายหญิง แต่เพราะคุณความดีของทั้งสองคน จึงสามารถทำให้การครองชีวิตคู่ระหว่าง หม่อมราชวงศ์กีรติ และท่านเจ้าคุณอธิการบดีดำเนินไปด้วยความราบรื่นและมีความสุข

ป่าในชีวิต เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนได้เสนอชีวิตของ นิกรและกันยา ชายหนุ่มกับหญิงสาวอีกคู่หนึ่งที่รักกันมาก ทั้งสองได้ตกลงหมั้นกันไว้และกำลังจะแต่งงานกันในระยะเวลาอีกไม่นาน ด้วยความสมัครใจและพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย ท่ามกลางความยินดีของบิดามารดาและญาติมิตรในความเหมาะสมกันของคนทั้งคู่ แต่แล้วก็มีเหตุการณ์ที่ทำให้ทั้งสองต้องแยกจากกัน เนื่องมาจากงานราชการในหน้าที่รับผิดชอบทำให้ฝ่ายชายได้รับโทษจำคุก แต่ทั้งสองก็ยังคงติดต่อถึงกันอยู่เสมอด้วยความมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง และเมื่อถึงวันที่ฝ่ายชายได้รับอิสรภาพชายหนุ่มกลับรู้สึกถึงความเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจของตนเอง จากการอยู่ในที่ต้องโทษเป็นเวลานานถึง 4 ปี รวมทั้งการที่เขาไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมรอบ ๆ ข้างที่เขาเคยชินและเคยชอบได้ จึงทำให้เขาคิดว่าเขาไม่อาจร่วมสมาคมกับใคร ๆ ได้อีกต่อไป ดังนั้นเขาจึงตัดสินใจจากหญิงคนรักไปยังต่างจังหวัด เพื่อใช้ชีวิตตามลำพังอย่างสงบซึ่งห่างไกลจากผู้คนและสังคมที่เคยล้อมรอบ ทั้งที่เขายังรักเธอมากและเธอก็รักเขามากเช่นเดียวกัน เขาจึงใช้การเขียนจดหมายชี้แจงให้เธอเข้าใจแทนการบอกด้วยวาจาของเขาเอง ดังนั้นทั้งสองจึงไม่ได้แต่งงานกันแม้จะมีความรักต่อกันเพียงใดก็ตาม

จากเรื่อง ป่าในชีวิต จึงกล่าวได้ว่าผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าหญิงชายที่มีความรักต่อกันอาจไม่จำเป็นต้องลงเอยด้วยการแต่งงานกันก็ได้ แม้ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายต่างก็สนับสนุนและเห็นชอบด้วย เนื่องจากภาวะความจำเป็นบางอย่างของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เกิดขึ้นจนเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งในใจ จนไม่สามารถทำใจให้ยอมรับกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับชีวิตที่ผ่านมาได้ และทำให้ต้องตัดสินใจหลีกเลี่ยงการแต่งงานนั้น

รอยจารึก ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของสายสวาทและวัลลภซึ่งมีความรักความพึงพอใจซึ่งกันและกันแต่ไม่อาจแต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกันได้ เนื่องจากมารดาของวัลลภรังเกียจว่าสายสวาทเป็นหญิงม่าย ไม่เหมาะสมที่วัลลภผู้เป็นบุตรชายจะแต่งงานด้วย จึงพยายามหาทางกีดกันและขัดขวางทุกวิถีทางเพื่อไม่ให้วัลลภกับสายสวาทได้แต่งงานกัน และยังบังคับให้วัลลภแต่งงานกับหญิงสาวอีกคนหนึ่งที่ตนเป็นผู้เลือกให้ วัลลภจึงปฏิเสธและหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับหญิงที่มารดาของเขาเป็นผู้เลือกให้ด้วยการไปทำงานในชนบท แต่เขาก็ไม่ได้ทำร้ายจิตใจของผู้เป็นมารดาด้วยการแต่งงานกับสายสวาทหญิงสาวที่เขารัก แต่เป็นผู้ที่มารดาของเขารังเกียจ ทั้งวัลลภและสายสวาทซึ่งต่างก็มีจิตใจที่ตรงกัน และมีความเข้าใจซึ่งกัน

และกัน จึงต่างตกลงใจกันว่าจะใช้ชีวิตด้วยการอยู่ครองตัวเป็นโสด และยึดคติที่ว่า "รักกันแต่ไม่ต้องแต่งงานกัน"

จะเห็นได้ว่าในเรื่อง รอยจารึก ผู้เขียนแสดงความไม่เห็นด้วยกับการที่ หญิงและชายต้องแต่งงานกันโดยปราศจากความรัก ผู้เขียนจึงให้วัลลภปฏิเสธและหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับหญิงที่มารดาเลือกให้โดยการออกไปทำงานอยู่ในชนบท แต่ในขณะเดียวกันผู้เขียนก็ได้แสดงให้เห็นอีกด้วยว่า หญิงชายที่รักกันก็อาจไม่จำเป็นต้องแต่งงานกันและใช้ชีวิตคู่ร่วมกันด้วยการให้หญิงที่วัลลภรักเป็นที่รังเกียจของมารดา ดังนั้นทั้งสองจึงตัดสินใจใช้ชีวิตด้วยการอยู่ครองตัวเป็นโสดดังกล่าว

คู่ครอง เป็นเรื่องราวของ ผกา หญิงสาวสวยและมีคุณสมบัติที่ดีเพียบพร้อม จึงทำให้มีชายหนุ่มหลายคนต้องการได้เธอเป็นคู่ครอง แต่ก็หาคนที่ถูกใจเธอไม่ได้ประกอบกับภาพสะท้อนของชีวิตสมรสที่ต้องล้มเหลวเพราะญาติพี่น้องของแต่ละฝ่าย จนทำให้คู่สมรสไม่มีความสุข รวมทั้งการมีทัศนะที่ไม่เห็นด้วย กับการที่หญิงสาวยังต้องถูกล้อมกรอบอยู่ในจารีตประเพณีแบบเก่า ๆ ที่ต้องอาศัยและพึ่งพาผู้อื่นอยู่ตลอดเวลาคือ เมื่อวัยเยาว์ก็อยู่ในความปกครองของพ่อแม่ พอโตเป็นสาวก็ต้องเป็นภาระสร้างความหนักใจให้อีกในอันที่จะต้องรอการสู่ขอจากชาย หากไม่มีใครมาสู่ขอ ดำครหาก็จะตามมา และเมื่อแต่งงานไปแล้วก็ต้องอยู่ในความปกครองของสามีอีก ผกาจึงตัดสินใจอยู่เป็นโสด ทำงานพึ่งพาอาศัยตัวเองแทนที่จะแต่งงานมีคู่ครองและพึ่งพาอาศัยสามีเช่นผู้หญิงทั่วไป

จากเรื่อง คู่ครอง ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าการแต่งงานควรมีพื้นฐานของความรัก ความพึงพอใจของทั้งหญิงและชายที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน แต่หากว่าหาคนที่ถูกใจหรือพึงพอใจไม่ได้ก็อยู่เป็นโสดดีกว่าที่จะต้องแต่งงานกับคนที่ตนไม่ได้รักใคร่หรือพึงพอใจด้วย ดังนั้นผู้เขียนจึงให้ผกาพอใจที่จะใช้ชีวิตด้วยการครองตัวเป็นโสด

2. บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สถาบันครอบครัวสามารถดำรงอยู่ได้ และสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ก็คือ บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ซึ่ง

จะไม่ใช่ลักษณะต่างคนต่างอยู่ หรือต่างคนต่างทำ เพราะสมาชิกในครอบครัวทุกคนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และหากความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์แต่ละคนได้กระทำบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้อง โดยมีความรัก ความอบอุ่นใจ และความเข้าใจกันเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตแล้ว ครอบครัวนั้นก็จะเป็นครอบครัวที่มีคุณภาพของสังคม มีเกราะที่จะช่วยป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นแก่ครอบครัว และแม้จะมีปัญหาเกิดขึ้น สมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะสามีภรรยาก็ย่อมจะมีพลังที่จะช่วยกันขจัดปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นได้

จากการศึกษานวนิยายช่วง พ.ศ. 2475-2488 พบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกครอบครัว อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งผู้ศึกษาจะได้วิเคราะห์ตามหัวข้อดังต่อไปนี้คือ

2.1 บทบาทและหน้าที่ของพ่อ

2.2 บทบาทและหน้าที่ของแม่

2.3 บทบาทและหน้าที่ของสามี

2.4 บทบาทและหน้าที่ของภรรยา

2.5 บทบาทและหน้าที่ของลูก

2.1 <u>บทบาทและหน้าที่ของพ่อ</u>

ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพ่อที่มีต่อลูกโดยแยกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

2.1.1 ให้ความรัก และดูแลเอาใจใส่

2.1.2 อบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดี

2.1.3 ให้คำปรึกษา และเป็นที่พึ่งยามมีทุกข์

2.1.4 วางรากฐานชีวิต

2.1.1 <u>ให้ความรักและดูแลเอาใจใส่</u>

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดของผู้ที่มีบทบาทและทำหน้าที่ของ

พ่อ คือ ให้ความรักและดูแลเอาใจใส่แก่ลูก ไว้ในนวนิยาย เรื่อง กรรมเก่า นันทวัน ของ ดอกไม้สด พันทิพา หญิงคนชั่ว ความคิดคำนึง ของ ก.สุรางคนางค์ คนบริสุทธิ์ ของ วรรณสิริ ยามวิบาก ของ อาษา น้ำใต้ศอก ของ แม่อนงค์ และ ข้างหลังภาพ ของ ศรีบูรพา

เรื่อง กรรมเก่า ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของนายร้อยโทอาจ พ่อของนุชกับอัมพร ซึ่งได้รับโทษจำคุกฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาเป็นเวลา 20 ปี ทันทีที่นายอาจรู้สึกตัวว่าตกเป็นจำเลยในคดีอุกฉกรรจ์ เขาก็ได้ร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ขอปรึกษาความกับเพื่อนสนิท คือ หลวงสุรพจน์ฯซึ่งเป็นเนติบัณฑิต แต่แทนที่จะปรึกษาคดีที่ตนตกเป็นจำเลยกลับปรึกษาแต่เฉพาะเรื่องอัมพรกับนุชลูกสาวทั้งสองคนของเขา โดยขอร้องให้หลวงสุรพจน์ฯรับมรดกส่วนที่เป็นของตนทั้งหมดไว้ แลกเปลี่ยนกับการที่หลวงสุรพจน์ฯต้องรับเลี้ยงดูเด็กทั้งสองไว้เป็นลูกของตนเอง ให้ใช้นามสกุล ให้การศึกษาและจัดการหน้าที่ทุกอย่างของบิดาแทนตน พร้อมทั้งมิให้เด็กทั้งสองทราบกำเนิดที่แท้จริงของตนเอง ซึ่งหลวงสุรพจน์ฯก็ตกลง ดังนั้นนุชกับอัมพรลูกของนายร้อยโทอาจ จึงกลายเป็นบุตรีของหลวงสุรพจน์ฯ ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น พระยารัตนวาทีกับคุณหญิงรัตนวาที และเด็กทั้งสองก็เติบโตขึ้นท่ามกลางความสุขสมบูรณ์ทั้งกายและใจ

จากเรื่อง กรรมเก่า จะเห็นว่า ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึง ความรัก ความห่วงใยของพ่อที่มีต่อลูกซึ่งเป็นความรักที่แท้จริงและบริสุทธิ์ใจไม่มีสิ่งใดเคลือบแฝง แม้ตนจะต้องได้รับโทษและความทุกข์เพียงใดก็ไม่หวาดหวั่น สิ่งเดียวที่กังวลคือลูกจะขาดคนดูแลเอาใจใส่และไม่ต้องการให้ลูกสะเทือนใจหากได้รู้ว่ามีพ่อเป็นผู้ร้ายฆ่าคนตาย ดังเช่นนายอาจซึ่งถูกจำคุกข้อหาฆ่าคนตาย จึงต้องหาผู้ดูแลนุชกับอัมพรผู้เป็นลูกสาวแทนตนเอง โดยฝากลูกทั้งสองให้พระยาและคุณหญิงรัตนวาทีช่วยเลี้ยงดู รวมทั้งข้อร้องให้ปิดบังเกี่ยวกับชาติกำเนิดที่แท้จริงของลูกทั้งสองของตน เพื่อไม่ให้นุชกับอัมพรได้รับความสะเทือนใจและเสียใจ

เรื่อง นันทวัน เป็นเรื่องราวความรักความห่วงใยของพ่อ คือ บันลือซึ่งเป็นม่ายตั้งแต่ยังหนุ่ม และมีลูกชายหญิงสองคนซึ่งเกิดจากภรรยาที่เสียชีวิตไปแล้ว บันลือได้ฝากให้มารดากับพี่สาวและน้องสาวของเขาช่วยเลี้ยงดูลูกทั้งสองให้ เพราะตนเองต้องไปทำงานที่ต่างจังหวัด แต่เมื่อบันลือได้กลับมาพบกับลูกทั้งสอง เขาก็รู้สึกว่าลูกไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ดีไม่มีระเบียบ มีกิริยาที่แข็งกระด้าง ก้าวร้าวไม่เหมาะกับวัยของเด็ก ทำให้บันลือรู้สึกห่วงใย

และหนักใจมาก โดยเฉพาะเมื่อทั้งพี่สาวและน้องสาวของเขาแต่งงานมีครอบครัวไปลูกของเขาก็ยิ่งมีกิริยาที่ไม่เหมาะสมมากขึ้น บันลือจึงคิดว่าจะต้องหาแม่ให้กับลูก ทั้ง ๆ ที่เขานั้นไม่เคยคิดถึงเรื่องการแต่งงานหรือการมีภรรยาใหม่มาก่อนเลย บันลือจึงไปปรึกษากับเพื่อนสนิทและเพื่อนก็ได้จัดการหาหญิงที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะแต่งงานด้วยให้ บันลือจึงได้แต่งงานกับภรณีในเวลาต่อมา และลูกทั้งสองของเขาก็ได้ภรณีเป็นผู้ดูแลและอบรมสั่งสอน จนในที่สุดลูกทั้งสองของเขาก็เป็นเด็กดีน่ารัก สมความปรารถนา

จากเรื่อง นันทวัน จะเห็นว่าผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงความรัก ความห่วงใยที่พ่อมีต่อลูก ต้องการให้ลูกเติบโตขึ้นมาท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ดีและอบอุ่น แต่เนื่องจากลูกขาดแม่ที่จะดูแลเอาใจใส่เช่นเด็กคนอื่น บันลือจึงต้องตัดสินใจแต่งงานใหม่เมื่อพบว่าลูกทั้งสองคนมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ทั้ง ๆ ที่บันลือไม่เคยปรารถนาที่จะแต่งงาน หรือใช้ชีวิตคู่ร่วมกับใครอีก แต่เพราะความรักลูกบันลือจึงต้องเปลี่ยนความตั้งใจเดิมและแต่งงานใหม่อีกครั้งหนึ่งกับภรณีโดยที่มิได้รักใคร่หรือพึงพอใจภรณีมาก่อน

เรื่อง พันทิพา ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของชายคนหนึ่งที่มีความรักและห่วงใยลูกมาก เนื่องจากมีแม่ที่มีความประพฤติไม่ดี ไม่เหมาะสมที่จะเป็นผู้เลี้ยงดู อบรมสั่งสอนลูก ดังนั้นเขาจึงตัดสินใจพาพันทิพาลูกสาวคนเล็กไปฝากไว้กับญาติ ซึ่งเขาเห็นว่าเป็นผู้ที่เหมาะสม ที่จะช่วยเลี้ยงดูให้การอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ดีงามแก่ลูกของเขาได้ตั้งแต่พันทิพายังเป็นเด็กก่อนที่ทุกอย่างจะสายเกินกว่าจะแก้ไข ดังเช่นลูกสาวทั้งสองที่เติบโตขึ้นมาจากการเลี้ยงดูของผู้ที่เป็นแม่ พันทิพาจึงได้รับการเอาใจใส่เลี้ยงดูอย่างดีจากญาติ สมความปรารถนาของพ่อ

จึงกล่าวได้ว่าใน เรื่อง พันทิพา ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่า ผู้เป็นพ่อควรให้ความสนใจเอาใจใส่ต่อลูกโดยไม่คิดว่าเป็นหน้าที่ของแม่แต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น เพราะบางครั้งผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นแม่ก็ไม่อาจจะทำหน้าที่เลี้ยงดูอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ดีงามให้แก่ลูกได้เสมอไป จึงเป็นหน้าที่ของพ่อที่จะต้องให้ความรักและความเอาใจใส่ต่อลูก ดังพ่อของพันทิพาที่ได้พาพันทิพาไปฝากไว้กับญาติ เพื่อให้ช่วยเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนแทนแม่ของพันทิพาที่มีความประพฤติไม่ดีเพื่อพันทิพาจะได้เติบโตในสิ่งแวดล้อมที่ดี และเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในภายหน้า

เรื่อง หญิงคนชั่ว เป็นเรื่องราวของ วิทย์ ชายหนุ่มที่มีส่วนในการให้กำเนิดชีวิตของเด็กคนหนึ่ง ซึ่งมีแม่เป็นหญิงสาวที่มีอาชีพขายบริการ และถูกประณามจากสังคมว่าเป็น "หญิงคนชั่ว" จึงถูกญาติผู้ใหญ่รังเกียจและกีดกันไม่ให้มีโอกาสใช้ชีวิตคู่ร่วมกันได้ ต่อมาเมื่อวิทย์เผอิญได้มาพบกับรื่นหญิงที่เขาเคยรักใคร่ผูกพันและได้รับรู้ว่ารื่นมีลูกกับเขา แม้ว่าวิทย์จะแต่งงานกับหญิงสาวที่ผู้ใหญ่ได้จัดหาให้ไปแล้วก็ตาม แต่วิทย์ก็รักและห่วงใยลูกของเขาซึ่งเกิดจากรื่นเป็นอย่างมาก วิทย์จึงขอรับตัวลูกไปอุปการะเลี้ยงดูแทนรื่นด้วยความยินดีและเต็มใจ

ในเรื่อง หญิงคนชั่ว ผู้เขียนได้เสนอให้เห็นถึงความรัก ความห่วงใยที่พ่อมีต่อลูกและต้องการให้ลูกมีชีวิตที่ดี ด้วยการให้วิทย์ตกลงใจรับลูกที่เกิดจากรื่น หญิงที่สังคมพากันรังเกียจ แม้ว่าวิทย์จะได้แต่งงานและใช้ชีวิตคู่กับหญิงที่แม่เลือกให้ไปแล้วอย่างมีความสุขก็ตาม จึงแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ของผู้ที่เป็นพ่อที่พึงมีแก่ลูก ซึ่งเป็นสามัญสำนึกของผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็น พ่อ อย่างแท้จริง

เรื่อง ความคิดคำนึง เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงถึงความรักของพ่อ คือ คุณพระนิตินาทวรพจน์ ที่ให้ความรัก และความเอาใจใส่ต่อลูกทุก ๆ คนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกที่รักมักที่ชังแม้ว่าลูกบางคนของเขาจะนำปัญหาและความเดือดร้อนมาให้เพียงใดก็ตาม แต่คุณพระก็ไม่เคยปริปากบ่นหรือกล่าวถ้อยคำใดที่จะทำให้ลูกต้องเสียใจ กล่าวคือสายสวาทลูกสาวคนโตซึ่งได้รับทุนให้ไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ แต่แล้วเธอก็ได้สร้างความเสียใจและความเสื่อมเสียแก่วงศ์ตระกูล แต่คุณพระนิตินาทก็ไม่เคยโกรธหรือกล่าวคำตำหนิติเตียน ทั้งยังคงให้ความรักความห่วงใยและให้กำลังใจแก่ลูกอยู่เสมอ ส่วนสายศักดิ์ลูกชายคนรองกับสายสุนีย์ซึ่งมีความประพฤติไม่ดีนักเพราะได้รับการตามใจจากแม่จนเคยตัว คุณพระนิตินาทก็ให้การดูแลเอาใจใส่อย่างดีด้วยความรักและห่วงใยตลอดเวลา โดยเฉพาะกับสุนัยลูกชายคนเล็กซึ่งเป็นที่เกลียดชังของผู้ที่เป็นแม่รวมทั้งพี่ชายและพี่สาว คุณพระนิตินาทก็ยิ่งให้ความรักความเอาใจใส่มากกว่าใคร เพราะความสงสารที่แม่ไม่รักและไม่ใส่ใจด้วยเลย ทั้ง ๆ ที่สุนัยเป็นลูกที่ไม่เคยนำปัญหาหรือความยุ่งยากมาให้พ่อกับแม่เลย คุณพระนิตินาทนั้นมีความรู้สึกว่าตนควรจะให้ความเอาใจใส่ต่อลูกทุกคนด้วยความรัก และด้วยความยุติธรรม

จากเรื่อง ความคิดคำนึง จะเห็นได้ว่า คุณพระนิตินาทวรพจน์ได้กระทำบทบาทและหน้าที่ของพ่อที่ดี ซึ่งผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึง ความรัก ความปรารถนาดีของพ่อ ที่มี

ให้ลูกอย่างจริงใจไม่ว่าลูกจะประพฤติตนอย่างไรหรือนำความเสื่อมเสียชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูล จนทำให้พ่อต้องผิดหวังและเสียใจมากสักเพียงใด แต่คุณพระนิตินาทก็ให้อภัยลูกได้เสมอ และพร้อมที่จะช่วยเหลือรวมทั้งยอมเสียสละเพื่อลูกได้ทุกอย่าง

เรื่อง ยามวิบาก เป็นนวนิยายที่สะท้อนชีวิตเรื่องราวความรักของนายจร ที่มีต่อเจริญ ลูกชายคนเดียวของเขาซึ่งกำพร้าแม่มาตั้งแต่เด็ก นายจรมีฐานะยากจนแต่ก็เป็นคนดี ขยันขันแข็งในการทำมาหากิน นายจรรักและห่วงใยเจริญมาก สิ่งใดที่เจริญต้องการนายจรจะต้องพยายามหามาให้จงได้แม้ว่าตนเองจะได้รับความลำบากมากสักเพียงใดก็ตาม นายจรก็ยอมอดทนได้ทุกอย่าง นายจรไม่เคยแม้แต่จะพูดให้เจริญได้รับความสะเทือนใจ ไม่ว่าเรื่องใด ๆ ทั้งสิ้น ตรงกันข้ามกับเจริญที่มักจะกล่าวถ้อยคำหรือแสดงกิริยา ให้นายจรได้รับความสะเทือนใจเสมอยามเมื่อไม่ได้ดังใจ แต่นายจรก็ไม่เคยถือสาเพราะความรักลูก แม้กระทั่งเมื่อเจริญประพฤติผิดนายจรก็ยอมเสียสละตัวเอง โดยรับผิดแทนเจริญในข้อหาทำร้าย และปล้นชิงทรัพย์เพราะความมึนเมาและขาดสติ นายจรจึงรับโทษจำคุกแทนเจริญด้วยความเต็มใจเพื่อให้ลูกพ้นความผิดและก่อนที่จะเข้าไปรับโทษในที่คุมขัง นายจรก็ยังได้ฝากฝังให้เจริญไปพักอาศัยกับเพื่อนคนหนึ่งด้วยความรักและห่วงใยลูก นอกจากนั้นนายจรยังมีส่วนร่วมในการหาวิธีการที่ทำให้เจริญได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกับศรี หญิงสาวที่เป็นคนดีและเป็นคนที่เจริญรักสมความปรารถนา โดยที่ไม่มีใครล่วงรู้ความจริงแม้แต่เจริญผู้เป็นลูกของนายจรเอง

จากเรื่อง ยามวิบาก จึงกล่าวได้ว่า ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงความรักความเอาใจใส่และห่วงใยของพ่อที่มีต่อลูก พร้อมที่จะอดทนและเสียสละเพื่อลูกได้ทุกอย่างสิ่งใดที่ลูกปรารถนาก็พยายามหามาให้ แม้จะต้องได้รับความลำบากสักเพียงใดก็ตาม จากนายจรแม้ว่าเจริญผู้เป็นลูกชายจะประพฤติตนเช่นไร นายจรก็ไม่เคยดุด่าเฉี่ยนตีให้เจริญได้รับความเสียใจ นายจรมีแต่รักและห่วงใย และพร้อมที่จะอภัยให้กับความผิดที่เจริญได้ก่อไว้ทุกอย่าง รวมทั้งพยายามทำทุกวิถีทางที่จะให้เจริญได้มีความสุข ด้วยการยอมรับโทษแทนเจริญ และช่วยให้เจริญได้ใช้ชีวิตกับศรี หญิงที่เจริญรัก สมความปรารถนา

เรื่อง น้ำใต้ศอก ผู้เขียนได้เสนอความรักของพ่อที่มีต่อลูก คือวิสูตร์ชายหนุ่มที่ต้องมีอันเลิกร้างกับระตีซึ่งเป็นภรรยา เพราะความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ต่อมาวิสูตร์จึงไปใช้

ชีวิตคู่ร่วมกับอาภา หญิงสาวซึ่งแอบหลงรักวิสูตร์อยู่นานแล้ว แม้ว่าวิสูตร์จะแยกทางกับระตีและระตีก็รับหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบเลี้ยงดูลูกเอง แต่วิสูตร์ก็รัก ห่วงใย และเอาใจใส่ต่อลูกเสมอ ดังนั้นเมื่อรุจาซึ่งเป็นลูกสาวของเขา แสดงความจำนงและตัดสินใจมาอยู่กับวิสูตร์ วิสูตร์จึงดีใจมากวิสูตร์ได้ให้ความรัก ความเอาใจใส่ต่อรุจาเป็นอย่างมาก จนเกิดมีปากเสียงกับอาภา เพราะอาภานั้นไม่พอใจเมื่อรู้ว่ารุจาจะมาอยู่ด้วย แต่ในที่สุดอาภาก็ยินยอมให้รุจามาอยู่ด้วยตามความต้องการของวิสูตร์ รุจาจึงได้มาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับพ่อและอาภาซึ่งมีฐานะเป็นแม่เลี้ยงได้อย่างมีความสุข เมื่อรุจาเติบโตเข้าสู่วัยสาว และมีความรักกับขจรเด็กหนุ่มนิสัยดีซึ่งเป็นเพื่อนกับพี่ชายของรุจาเอง วิสูตร์ก็ให้ความเอาใจใส่ และให้คำแนะนำแก่เด็กทั้งสองในสิ่งที่ถูกที่ควรและเหมาะสมด้วยความรัก และห่วงใย ของพ่อที่มีต่อลูกเป็นอย่างดี

จากเรื่อง น้ำใต้ศอก ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึง ความรัก ความห่วงใยของพ่อที่มีต่อลูกจากวิสูตร์ แม้ว่าวิสูตร์จะหย่าร้างกับระตีแม่ของลูก และมีภรรยาใหม่ไปแล้วก็ตาม แต่วิสูตร์ก็ยังคงมีความรัก ความห่วงใยต่อลูกเสมอไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นเมื่อรุจาตัดสินใจมาอยู่ด้วย วิสูตร์จึงยินดีมากและให้การดูแลเอาใจใส่ต่อรุจาเป็นอย่างดี ทำให้รุจาสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขร่วมกับวิสูตร์ และอาภาผู้เป็นภรรยาใหม่ของวิสูตร์ โดยไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงแต่อย่างใด

เรื่อง ข้างหลังภาพ เป็นนวนิยายที่สะท้อนให้เห็นความรักความห่วงใย ที่ผู้เป็นพ่อมีให้แก่ลูก คือท่านเจ้าคุณ กับหม่อมราชวงศ์กีรติ สตรีสาวสวยผู้สูงศักดิ์ จากการที่ท่านเจ้าคุณมีความห่วงใยหม่อมราชวงศ์กีรติเป็นอันมาก เพราะเหตุที่หม่อมราชวงศ์กีรตินั้นมีวัยถึง 35 ปีแล้ว แต่ก็ยังไม่ได้แต่งงาน ท่านจึงขอร้องให้หม่อมราชวงศ์กีรติพิจารณาและตัดสินใจแต่งงานกับเจ้าคุณอธิการบดี ซึ่งแม้จะมีอายุถึง 50 ปี แต่ก็เป็นคนดี เพื่อหม่อมราชวงศ์กีรติจะได้ไม่ต้องมีชีวิตที่เงียบเหงา และได้พบกับความสุขอันเกิดจากการแต่งงานนี้ ท่านไม่ได้บังคับให้หม่อมราชวงศ์ กีรติตัดสินใจตามคำแนะนำของท่าน แต่หม่อมราชวงศ์กีรติก็ตัดสินใจแต่งงานกับเจ้าคุณอธิการบดี เพราะได้ตระหนักถึงความรักความห่วงใยของพ่อ ที่มีต่อเธอนั่นเอง

จึงกล่าวได้ว่าในเรื่อง ข้างหลังภาพ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ความรักความห่วงใยของพ่อนั้นยิ่งใหญ่มากที่จะหาสิ่งใดมาเปรียบเทียบได้ ไม่ว่าพ่อจะอยู่ในฐานะที่ต่ำต้อย

หรือสูงศักดิ์เพียงใดก็ตาม บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญก็คือ การมอบความรัก ความห่วงใย และเอาใจใส่ต่ออลูกอยู่เสมอ ซึ่งเห็นได้จากท่านเจ้าคุณ ที่แม้ว่าหม่อมราชวงศ์กีรติผู้เป็นลูกจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ตาม แต่ตราบใดที่หม่อมราชวงศ์กีรติยังอยู่ในความปกครองของท่านเจ้าคุณ ความรู้สึกและสายใยแห่งความผูกพันระหว่างพ่อกับลูก ย่อมไม่มีวันเสื่อมคลาย ดังนั้นท่านเจ้าคุณจึงปรารถนาที่จะให้หม่อมราชวงศ์กีรติได้แต่งงานกับคนที่ดี ด้วยความรักและห่วงใยอย่างแท้จริง

เรื่อง <u>คนบริสุทธิ์</u> เป็นนวนิยายที่สะท้อนให้เห็นถึงความรักของพ่อ คือ หลวงพิสัยคุปต์ซึ่งเป็นพ่อของนาฏ ลูกสาวที่เกิดจากภรรยาเก่า นาฏได้แต่งงานกับธวัชชายหนุ่มที่มีความเหมาะสมกัน ด้วยความเห็นชอบของผู้ใหญ่ และความพึงพอใจของทั้งสองคน แต่ขณะที่ธวัชกำลังศึกษาดูงานอยู่ในต่างประเทศ นาฏกับญาติผู้ใหญ่ของธวัชก็เกิดความขัดแย้งกันขึ้น เนื่องจากญาติผู้ใหญ่ของธวัช เข้าใจว่านาฏเป็นชู้กับเด็กหนุ่มที่มาพักอยู่ที่บ้าน หลวงพิสัยคุปต์จึงมารับตัวนาฏซึ่งกำลังตั้งครรภ์กลับไปอยู่ที่บ้าน หลวงพิสัยคุปต์ได้แสดงความรักความห่วงใยและเอาใจใส่ต่อนาฏเป็นอย่างดีในทุกเรื่อง ตั้งแต่เรื่องอาหารการกิน เครื่องใช้ที่จำเป็นต่าง ๆ สำหรับเด็กที่จะคลอดออกมา แม้กระทั่งสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ หลวงพิสัยคุปต์ก็จัดหามาให้ เช่น กระดาษกับซองจดหมาย เพื่อให้นาฏไว้ใช้เขียนจดหมายถึงธวัช นอกจากนี้ยังให้เงินนาฏไว้ใช้จ่ายส่วนตัวอีกด้วย จนเป็นเหตุทำให้คุณนายเอิบภรรยาใหม่ของหลวงพิสัยคุปต์ ไม่พอใจเป็นอันมาก แต่หลวงพิสัยคุปต์ก็หาได้ใส่ใจไม่ เพราะความรักและห่วงใยลูกซึ่งกำลังได้รับความทุกข์ดังกล่าว

จากเรื่อง <u>คนบริสุทธิ์</u> จะเห็นว่า ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงความรัก ความห่วงใยของหลวงพิสัยคุปต์ที่มีต่อนาฏ เมื่อนาฏแต่งงานกับธวัชและมีความสุข หลวงพิสัยคุปต์ก็ยินดี และมีความสุขด้วย แต่เมื่อนาฏได้รับความเดือดร้อนและมีความทุกข์ หลวงพิสัยคุปต์ก็พลอยทุกข์ใจไปด้วย ดังนั้นเมื่อนาฏกลับมาอยู่ด้วย จึงได้รับการดูแลเอาใจใส่จากหลวงพิสัยคุปต์เป็นอย่างดีด้วยความปรารถนาดีอย่างจริงใจ โดยไม่คำนึงว่า ภรรยาใหม่ของตนจะพึงพอใจหรือไม่และจะเป็นการสิ้นเปลืองหรือยุ่งยากประการใด นอกจากขอให้นาฏมีความสุขและสบายใจเท่านั้น

2.1.2 อบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดี

ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพ่อ ในประเด็นที่ว่า พ่อมีหน้าที่ในการให้การอบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ในนวนิยายเรื่อง ผู้ดี ของ ดอกไม้สด ยามวิบาก และ สามรัก ของ อาษา

เรื่อง ผู้ดี พระยาอมรรัตน์ราชสุภิท บุรุษที่มีรูปสมบัติเป็นที่ต้องตาของสตรี ทั้งยังเป็นบุตรของผู้ที่มั่งคั่ง มีบิดาเป็น "พระยาพานทอง" ซึ่งหมายความว่าเป็นผู้มีสกุล พระยาอมรรัตน์ฯมีภรรยาเอกสองคน คือ คนหนึ่งผู้ใหญ่เลือกให้ อีกคนหนึ่งพระยาอมรรัตน์ฯเลือกเองตามความพอใจ ซึ่งทั้งสองต่างก็มีคุณสมบัติเป็นที่พอใจของพระยาอมรรัตน์ฯ แต่เพราะความเจ้าชู้และคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นแล้ว พระยาอมรรัตน์ฯจึงมีภรรยาน้อยอีกหลายคน จึงเป็นเหตุทำให้เกิดปัญหาและความยุ่งยากในครอบครัวเสมอ เนื่องมาจากความหึงหวง และอิจฉาริษยาซึ่งกันและกันของบรรดาภรรยาทั้งหลายของพระยาอมรรัตน์ฯ จนในที่สุดภรรยาเอกทั้งสองของท่านก็ไม่สามารถที่จะอดทนใช้ชีวิตร่วมกับพระยาอมรรัตน์ฯอีกต่อไปได้ จึงต่างก็ไปใช้ชีวิตของตนอย่างสงบในชนบท แล้วทิ้งลูกไว้ให้พระยาอมรรัตน์ฯ เป็นผู้รับหน้าที่ปกครองดูแลแทน ดังนั้นพระยาอมรรัตน์ฯจึงเลิกประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่เป็นข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้ เพราะเกรงว่าความบกพร่องของท่านจะทำให้วิมลซึ่งเป็นธิดาคนโตเกิดความรู้สึกเกลียดและกลัวบิดา พร้อมทั้งเลิกข้องเกี่ยวกับภรรยาน้อยทุกคนอย่างสิ้นเชิงเพื่อเห็นแก่ลูก นอกจากนั้นแล้วพระยาอมรรัตน์ฯยังพยายามหาทางตักเตือนลูกชาย โดยใช้วิธีผ่านวิมลบอกกับลูกชายที่อยู่ต่างประเทศด้วยความห่วงใยว่า อย่าได้มีภรรยาหลายคนเหมือนท่าน เพราะจะลำบากภายหลัง ดังข้อความที่พระยาอมรรัตน์ฯได้สนทนากับวิมล ดังนี้

"บอกพี่เขานะว่า อย่ามีเมียหลายคน ลำบาก ถ้าอดไม่ได้จริง ๆ เพราะไอ้คนหนุ่มสมัยนี้มันก็ไม่วิเศษกว่าสมัยพ่อ ชั่วแต่ว่ามันหน้าไหว้หลังหลอกเก่งกว่าเท่านั้น ถ้าอดไม่ได้จริง ๆ ก็มีแต่เมียอย่ามีลูก เพราะมีลูกหลายท้องต้องเป็นภาระหนักที่สุด ตายก็ตาไม่หลับ"

(ดอกไม้สด. 2480 : 38)

จากเรื่อง ผู้ดี ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นบทบาทของพ่อ ซึ่งนอกเหนือจากความรัก ความห่วงใย ที่พ่อทุกคนต้องมีต่อลูกแล้ว พ่อก็ยังต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนในสิ่งที่ถูกที่ควร และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูก เพราะพฤติกรรมของพ่อเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดและจิตใจของลูกเป็นอย่างมาก และยังอาจมีผลต่อชีวิตอนาคตของลูกได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงให้พระยาอมรรัตน์ราชสุภิทเลิกประพฤติตนดังที่ผ่านมาแล้วได้ และตักเตือนลูกไม่ให้มีภรรยาหลายคนเหมือนท่าน เพราะจะทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวไม่ราบรื่น และไม่มีความสุข

เรื่อง ยามวิบาก ชีวิตเรื่องราวของนายจร พ่อที่แสนดีของเจริญ และเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ทั้งของพ่อและแม่รวมกัน เพราะเจริญไม่มีแม่มีแต่นายจรที่ให้การเลี้ยงดูอุ้มชูตั้งแต่เล็กจนกระทั่งเติบโตเป็นหนุ่ม แม้ว่านายจรจะมีฐานะยากจนและมีรายได้น้อย แต่สิ่งที่นายจรมอบให้แก่ลูกนั้นยิ่งใหญ่เกินกว่าที่พ่อคนใดจะให้ได้ นายจรเป็นพ่อที่ใคร ๆ พากันยกย่องสรรเสริญถึงความรักความเอาใจใส่ ที่นายจรมีต่อลูกชายคนเดียวของเขา และนอกเหนือจากความรักความห่วงใยแล้ว นายจรยังพยายามอบรมสั่งสอนเจริญให้เป็นคนดี ตักเตือนให้ขยันหมั่นเพียรในการศึกษา และสอนให้รู้จักเลือกคบคน แม้กระทั่งการคบเพื่อนผู้หญิง ซึ่งนายจรปรารถนาที่จะให้เจริญมีชีวิต และอนาคตที่ดีในภายหน้า แม้ว่าเจริญจะรู้สึกเบื่อหน่ายต่อสภาพความเป็นอยู่ของตน และเบื่อหน่ายต่อคำสั่งสอนอบรมของนายจรผู้เป็นพ่อสักเพียงใดก็ตาม แต่เจริญก็รู้ว่านายจรคือพ่อที่ดีที่สุดซึ่งเจริญไม่มีวันที่จะลืมได้ ดังนั้นในเวลาต่อมาเจริญจึงยึดถือและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของนายจร และเคารพรักเชื่อฟังนายจรทุกอย่าง จนในที่สุดเจริญก็ได้พบกับความสำเร็จ ความสุข และความสมหวังในชีวิตตามที่ปรารถนา

จากเรื่อง ยามวิบาก จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นภาพของพ่อที่นอกจากจะมีความรัก ความห่วงใย และให้การดูแลเอาใจใส่ต่อลูกแล้ว ผู้เขียนยังแสดงให้เห็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การให้การอบรมสั่งสอนแก่ลูกในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ลูกเป็นคนดี และนายจรก็สามารถทำหน้าที่ของพ่อที่ดีได้เป็นอย่างดียิ่ง จึงกล่าวได้ว่าเด็กที่ขาดแม่ และมีเพียงพ่อเป็นผู้ให้การอบรมสั่งสอนแต่เพียงผู้เดียวนั้น ก็สามารถที่จะพบกับความสำเร็จในชีวิตได้ หากมีพ่อที่ได้กระทำบทบาทหน้าที่ของพ่อแล้วอย่างสมบูรณ์

เรื่อง สามรัก ผู้เขียนได้เสนอชีวิตเรื่องราวของครอบครัว นายเทียม ธรรมพิทักษ์ซึ่งมีอาชีพรับราชการ มีรายได้น้อย แต่ต้องรับผิดชอบสมาชิกในครอบครัวอีกสามชีวิต คือ ภรรยา และลูกหญิงชายอีกสองคน ด้วยเงินเดือนเพียงเล็กน้อยที่ได้รับและต้องเลี้ยงบุตรภรรยาเช่นนี้ จึงทำให้นายเทียมตกอยู่ในฐานะที่ลำบาก และยุ่งยากมาก ต้องได้รับปัญหาต่าง ๆ มากมายในครอบครัว แม้นายเทียมจะเกลียดความจน และพยายามผลักไสให้ออกไปจากตัวเขาสักเพียงใดแต่ก็ไม่สำเร็จ นับตั้งแต่นายเทียมจำความได้ ตราบจนกระทั่งมีอายุส่วงเข้ามาถึง 50 ปี ความยากจนที่เขาไม่พึงปรารถนานี้ก็ยังคงอยู่กับเขาตลอดมา นายเทียมจึงได้ชื่อว่าเป็นคนจนคนหนึ่ง ในบรรดาสมาชิกห้องแถวไม้ราคาถูก ที่เช่าไว้เป็นที่พำนักของเขาและครอบครัว จากการที่เขามีฐานะยากจนและไม่มีทางจะก้าวหน้า จึงทำให้นายเทียมใช้สุราเป็นเครื่องดับความกลัดกลุ้มใจ จนในที่สุดนายเทียมก็ดื่มสุราเป็นกิจวัตร และสิ่งนี้ก็ได้ทำให้นายเทียมกลายเป็นคนดุร้าย ตบตีภรรยาและลูกทั้งสองเสมออย่างไม่มีเหตุผล เพราะถือเอาแต่ใจและอารมณ์ของตนเป็นใหญ่ แต่นายเทียมก็ห่วงลูก และให้การอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี ด้วยการเฆี่ยนตีดุด่าอย่างรุนแรง เมื่อรู้ว่าลูกชายไปคบค้าสมาคมกับเพื่อนที่มีความประพฤติไม่ดี จากพฤติกรรมต่าง ๆ ของนายเทียมดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้กลิ่นซึ่งเป็นลูกสาวของนายเทียมรู้สึกว่า ความรักเป็นสิ่งที่น่าหวาดกลัวและพึงหลีกหนี กลิ่นตั้งใจไว้ว่าถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ จะไม่ยอมให้ความรักเกิดขึ้นในหัวใจของเธอเป็นอันขาด เพราะกลิ่นเห็นว่าความรักเป็นยาพิษมากกว่าน้ำผึ้ง และเป็นเครื่องพันธนาการ ซึ่งจะฉุดลากไปสู่การสมรสอันทุกข์ทรมาน เพราะเธอได้พบเห็นตัวอย่างจากมารดาของเธอมาแล้วว่า ต้องเผชิญกับความลำบากแร้นแค้นอย่างไรบ้าง ต้องถูกทารุณกรรมโดยการดุด่า และทำร้ายร่างกายจากบิดาของเธอในลักษณะอย่างไร จนดูคล้ายกับว่าฐานะของภรรยาก็คือทาสนั่นเอง กลิ่นภาวนาอยู่เสมอว่า ถ้าหากเธอจำเป็นต้องแต่งงานโดยไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้ ก็ขออย่าให้ได้พบกับผู้ชายชนิดเดียวกับบิดาของเธอเป็นอันขาด แม้ว่าแม่ของกลิ่น จะได้พยายามพูดปลอบโยนให้กลิ่น ทิ้งความคิดเกี่ยวกับการมีครอบครัวไปในแง่ร้ายนี้เสีย แต่กลิ่นก็ไม่ยอมรับฟังและจากประสบการณ์ที่เลวร้ายในชีวิตครอบครัวที่กลิ่นได้รับนี้ จึงทำให้กลิ่นไม่มีโอกาสได้ใช้ชีวิตคู่กับคนที่เธอรัก แม้จะมีชายหลายคนที่รักเธออย่างจริงใจ เพราะกลิ่นเป็นหญิงที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม มีเสน่ห์เป็นที่ต้องตา ต้องใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็น แต่เพราะกลิ่นมีกิริยาท่าทีคล้ายเป็นคนหยิ่ง ถือดี ไว้ตัวและไม่ชอบคบค้าสมาคมกับเพื่อนผูง ซึ่งเป็นนิสัยที่กลิ่นได้รับมาจากพ่อของเธอนั่นเอง

จึงกล่าวได้ว่าเรื่อง สามรัก ผู้เขียนได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของผู้ที่เป็นพ่อว่า พ่อควรประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก เพราะพฤติกรรมของผู้ให้กำเนิดสามารถมีอิทธิพล และมีผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิด รวมทั้งชีวิตอนาคตของลูกเป็นอย่างยิ่ง ดังเช่นพฤติกรรมของนายเทียมที่รุนแรงร้ายต่อภรรยาและลูกอยู่เป็นประจำ จนทำให้กลิ่นไม่คิดจะมีครอบครัว หรือใช้ชีวิตคู่ร่วมกับผู้ใดทั้งสิ้น

2.1.3 ให้คำปรึกษาและเป็นที่พึ่งยามมีทุกข์

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดว่า บทบาทและหน้าที่ของพ่อ คือ เป็นผู้ให้คำปรึกษา และเป็นที่พึ่งยามที่ลูกมีปัญหาหรือความทุกข์ ซึ่งผู้เขียนได้เสนอไว้ในนวนิยายเรื่อง ความผิดครั้งแรก นิจ ของ ดอกไม้สด จุดหมายปลายทาง ของ ก.สุรางคนางค์ ยามวิบาก ของ อาษา และ น้ำใต้ศอก ของ แม่อนงค์

เรื่อง ความผิดครั้งแรก เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของพระยาธรรมสาส์น ที่มีความรัก ความห่วงใยต่อลูก และเป็นที่พึ่งของลูกทุกคนเมื่อยามที่ลูกมีปัญหาหรือความทุกข์ ซึ่งจะเห็นได้จากวไลที่แต่งงานไปกับหลวงปราโมทย์ ด้วยความสมัครใจและพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย แต่ต่อมาได้เกิดปัญหาขัดแย้งกันขึ้น เนื่องจากความเจ้าชู้ของหลวงปราโมทย์ทำให้วไลตัดสินใจเลิกร้างจากหลวงปราโมทย์ และกลับไปอยู่ที่บ้านของเธอตามเดิม เมื่อพระยาธรรมสาส์นได้ทราบเรื่องราวจากวไล จึงได้รีบไปพบกับพระยาศรีศุภเวทและคุณหญิงซึ่งเป็นพ่อแม่ของหลวงปราโมทย์เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับเรื่องของวไลกับหลวงปราโมทย์ เพราะพระยาธรรมสาส์นต้องการให้วไลกลับไปใช้ชีวิตคู่กับหลวงปราโมทย์ตามเดิม และไม่ต้องการให้ทั้งสองหย่าร้างกันแต่เมื่อเป็นความปรารถนาของวไล และเห็นว่าไม่สามารถหยุดยั้งความคิดของวไลได้ พระยาธรรมสาส์นก็พยายามปลอบใจ และให้กำลังใจลูกเพื่อให้คลายจากความทุกข์

นอกจากเรื่องของวไลแล้ว ต่อมาก็เป็นเรื่องของอมรา น้องสาวของวไล ซึ่งรักใคร่ชอบพอกับอำนวย น้องชายของหลวงปราโมทย์ และทั้งสองก็ปรารถนาจะแต่งงานกัน แต่บิดามารดาของอำนวยไม่เห็นดีด้วย แม้ว่าพระยาธรรมสาส์นเองก็ไม่ปรารถนาที่จะให้อมราแต่งงานกับอำนวย เพราะอำนวยเป็นน้องชายของหลวงปราโมทย์สามีของวไล แต่เมื่อพระยา

ธรรมสาส์นได้เห็นความทุกข์ และความเศร้าหมองที่เกิดขึ้นกับลูก ก็เกิดความสงสารและเห็นใจ ในที่สุดพระยาธรรมสาส์นก็ยินยอมให้อมราแต่งงานกับอำนวยรวมทั้งยังให้การช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ เพราะเห็นแก่ความสุขของลูก

จากเรื่อง ความผิดครั้งแรก ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของพ่อว่านอกจากให้ความรักและการอบรมเลี้ยงดูแล้ว พ่อยังควรทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา รวมทั้งเป็นที่พึ่งแก่ลูกยามที่ลูกมีความทุกข์หรือปัญหาเดือดร้อนต่าง ๆ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ลูกด้วยความรัก และปรารถนาดีอย่างแท้จริง เห็นได้จากพระยาธรรมสาส์นที่คอยให้กำลังใจวไลหลังจากที่วไลเลิกร้างกับหลวงปราโมทย์ และยินยอมให้อมราแต่งงานกับอำนวยทั้งที่ไม่เห็นด้วย พร้อมกับช่วยเหลือทุกอย่างเท่าที่จะสามารถช่วยได้อย่างดีที่สุด เมื่อรู้ว่าเป็นความสุขของอมราที่ได้แต่งงานกับอำนวย

เรื่อง นิจ เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่ง ที่เสนอเรื่องราวความรักของพ่อที่มีต่อลูก คือพระยาสุรแสนสงครามที่มีนิจ เป็นบุตรสาวเพียงคนเดียว และได้แต่งงานไปกับหลวงธนสารตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย เนื่องจากความจำเป็นของฝ่ายชาย โดยที่ทั้งสองไม่ได้รักใคร่ชอบพอกันมาก่อน ดังนั้นเมื่อนิจต้องใช้ชีวิตคู่ร่วมกับหลวงธนสาร ซึ่งมีหญิงคนรักอยู่ก่อนแล้ว นิจจึงต้องพบกับความสะเทือนใจเป็นอย่างมาก แต่นิจก็พยายามอดทนไม่เคยปริปากบอกกับใครจนกระทั่งล้มป่วยลง พระยาสุรแสนสงครามจึงรับนิจกลับไปบ้านและดูแลรักษาพยาบาลจนนิจหายจากอาการป่วยไข้ พระยาสุรแสนสงครามรู้สึกเสียใจมากต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับนิจบุตรสาวที่ตนรักดั่งดวงใจ จึงเห็นว่านิจกับหลวงธนสารควรหย่าขาดจากกันเสีย แต่ครั้นหลวงธนสารปฏิเสธ ไม่ยอมทำตามความประสงค์ของพระยาสุรแสนสงคราม พร้อมทั้งได้แสดงให้พระยาสุรแสนสงคราม เห็นถึงความรักความเอาใจใส่ต่อนิจอย่างจริงใจ พระยาสุรแสนสงครามก็ใจอ่อน และเลิกล้มความคิดที่จะให้นิจหย่าร้างกับหลวงธนสาร และให้กลับไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกันดังเดิม

จึงกล่าวได้ว่าเรื่อง นิจ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาท และหน้าที่ของพ่อที่เป็นที่พึ่งของลูกในยามที่ลูกมีปัญหาหรือความยุ่งยากเกิดขึ้น และสามารถจะขจัดปัญหาและความทุกข์ต่าง ๆ ของลูกให้จบลงด้วยดี ด้วยความมุ่งหวังเพียงเพื่อให้ลูกได้พบกับความสุขเท่านั้น ซึ่งเห็นได้จากพระยาสุรแสน ที่รักและห่วงใยลูก แม้ลูกจะแต่งงานไปแล้วก็ยังคอยดูแลทุกข์สุขและ

คอยให้คำปรึกษาแก่ลูกตลอดเวลา ดังนั้นเมื่อพระยาสุรแสนรู้ว่านิจกำลังเจ็บป่วยจึงไปรับตัวมารักษา และจัดการเรื่องหย่าร้างให้ แต่เมื่อเห็นว่านิจกับหลวงธนสารสามารถปรับความเข้าใจกันได้ ก็ไม่เร่งรัดและรอดูจนกระทั่งแน่ใจว่าทั้งสองเข้าใจกันแล้ว จึงเลิกล้มเรื่องการหย่าร้างและยินดีกับนิจที่ได้กลับไปใช้ชีวิตกับหลวงธนสารอย่างมีความสุข

เรื่อง จุดหมายปลายทาง ผู้เขียนได้เสนอชีวิตเรื่องราวภายในครอบครัวของคุณพระนิตินาท ซึ่งมีความเป็นอยู่อย่างสงบราบรื่นกับลูกหญิงชาย หลังจากที่แม่จันทร์ซึ่งเป็นภรรยาของคุณพระนิตินาทเสียชีวิต และสุนัยลูกชายที่หนีออกจากบ้าน เนื่องจากเสียใจที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ที่ขโมยเงิน ที่คุณพระนิตินาทเตรียมไว้เพื่อส่งไปให้สายสวาท ที่อยู่ต่างประเทศก็กลับมาอยู่ที่บ้านตามเดิม สายสุนี ซึ่งมีความประพฤติไม่ดี เพราะถูกแม่ตามใจก็ปรับปรุงตัวและมีความประพฤติดีขึ้น สายศักดิ์ลูกชายที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมก็สำนึกตนได้ คุณพระนิตินาทจึงมีความสุขมากขึ้น โดยมีจวนซึ่งเคยอยู่ในฐานะคนรับใช้เป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยภายในบ้านแทนแม่จันทร์ภรรยาของคุณพระนิตินาท แต่ก็มีเหตุการณ์ยุ่งยากเกิดขึ้นเมื่อมีหญิงสาวผู้หนึ่งอุ้มเด็กทารกมายังบ้านคุณพระนิตินาทและบอกทุกคนว่า เป็นภรรยาของสายศักดิ์และต้องการจะมาอยู่กับสายศักดิ์ แต่สายศักดิ์บฏิเสธว่าไม่เคยรู้จักหญิงผู้นี้ จนทำให้เกิดความวุ่ยวายขึ้น เมื่อเรื่องราวรู้ถึงคุณพระนิตินาท คุณพระนิตินาทจึงเข้ามาจัดการและไกล่เกลี่ยจนสายศักดิ์ยอมรับว่าหญิงสาวนั้นเป็นภรรยาของตน คุณพระนิตินาทจึงจัดการให้ภรรยาของสายศักดิ์ได้เข้ามาพักอยู่ในบ้าน เรื่องราวจึงยุติลง แต่ต่อมาปรากฏว่าภรรยาของสายศักดิ์ได้สร้างความยุ่งยากไม่พอใจให้กับทุกคนในบ้านเป็นอย่างมาก คุณพระนิตินาทจึงจัดการให้สายศักดิ์กับภรรยาไปทำงานที่ต่างจังหวัดเหตุการณ์ภายในบ้านจึงสงบลง และในเวลาเดียวกันนี้เอง สายสวาทซึ่งเป็นบุตรสาวคนโตที่แต่งงานกับชาวต่างชาติขณะศึกษาอยู่ที่ต่างประเทศ ก็เดินทางกลับมาโดยที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษา และเลิกร้างกับสามีชาวต่างชาติแล้ว คุณพระนิตินาทก็ไม่ได้ตำหนิหรือกล่าวถ้อยคำให้สายสวาทได้รับความสะเทือนใจใด ๆ ทั้งยังได้ให้การต้อนรับลูกสาวอย่างอบอุ่น

จากเรื่อง จุดหมายปลายทาง ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงหน้าที่ของพ่อ ที่พร้อมจะเป็นที่พึ่งแก่ลูกเสมอไม่ว่าจะมีเรื่องราวหรือปัญหาใด ๆ ก็ตาม พ่อจะพยายามหาทางช่วยเหลือและแก้ไขเพื่อให้ลูกทุกคนมีความสุขด้วยความถูกต้องและยุติธรรม จากการที่คุณพระนิตินาทช่วยให้

สายศักดิ์กับภรรยาได้อยู่ร่วมกันและมีงานทำเป็นหลักฐาน และเป็นที่พึ่งแก่สายสวาทเมื่อผิดหวังที่ต้องเลิกร้างกับสามีชาวต่างประเทศแล้วกลับมาอยู่บ้าน โดยที่คุณพระนิตินาทไม่ได้กล่าวถ้อยคำใด ๆ ให้สายสวาทได้รับความกระทบกระเทือนใจแต่อย่างใดทั้งสิ้น จึงทำให้การดำเนินชีวิตภายในครอบครัวเป็นไปด้วยความราบรื่นและมีความสุข

เรื่อง ยามวิบาก เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นบทบาทของพ่อ ที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา และเป็นที่พึ่งของลูกยามที่เกิดปัญหาหรือความเดือดร้อนยุ่งยากใจ จากชีวิตของนายจร พ่อที่รักลูกมากดั่งดวงใจ เพราะสงสารที่กำพร้าแม่มาแต่เด็ก นายจรจึงพยายามทำทุกอย่างที่ลูกต้องการเพื่อให้ลูกมีความสุข แม้จะมีฐานะยากจนและมีรายได้น้อย นายจรก็มีความสุขที่สามารถทำในสิ่งที่ลูกปรารถนา จนกระทั่งเจริญลูกชายวัยหนุ่มของนายจร ได้ไปหลงรักเฉิดโฉมหญิงสาวที่มีความประพฤติไม่ดี และทำให้เจริญต้องเดือดร้อน เพราะเฉิดโฉมต้องการเงินจำนวนหนึ่ง และขอให้เจริญช่วยเหลือแต่เจริญไม่มีเงินให้ด้วยความรัก และพึงพอใจในตัวเฉิดโฉมมาก เจริญจึงได้ชิงทรัพย์จากผู้อื่นซึ่งทำให้เจริญจะต้องรับโทษจำคุก แต่นายจรก็รับสารภาพแทนลูกชาย และยอมเป็นผู้รับโทษเอง เพราะเห็นแก่อนาคตของลูก นอกจากนี้นายจรยังให้คำแนะนำแก่เจริญ เพื่อพิสูจน์ความจริงใจของเฉิดโฉม จนเจริญได้รู้ความจริงว่าเฉิดโฉมนั้น เป็นผู้หญิงหลอกลวงและไม่ได้รักเจริญเลย เจริญจึงได้รู้ว่าผู้ที่รักและปรารถนาดีต่อเขาอย่างจริงใจ ก็คือนายจรพ่อของเขานั่นเอง

จากเรื่อง ยามวิบาก ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึง ความรักความปรารถนาดีของพ่อที่มีต่อลูกและเป็นที่พึ่งแก่ลูกได้เสมอไม่ว่าพ่อจะมีฐานะอย่างไร พ่อก็พยายามจะทำทุกอย่างตามที่ลูกต้องการ ในยามที่ลูกมีปัญหาหรือความทุกข์ พ่อก็จะคอยให้คำปรึกษาและหาวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ แม้กระทั่งการยอมรับความทุกข์แทนลูกในสิ่งที่ลูกเป็นผู้ก่อไว้ ด้วยความเต็มใจจากนายจรที่แม้จะยากจนเพียงใด ก็ยังพร้อมที่จะทำทุกอย่าง เพื่อเจริญผู้เป็นลูกชายคนเดียวไม่ว่าจะลำบากสักเพียงใด แม้กระทั่งยอมรับผิดโดยติดคุกแทนเจริญ เพื่อเจริญจะได้ไม่ต้องได้รับความทุกข์จากสิ่งที่ตนได้ก่อไว้ จึงทำให้เจริญสำนึกผิดได้ และเลิกประพฤติตนเหลวไหล หันกลับมาตั้งใจประพฤติในสิ่งที่ดีงาม เพื่อตอบแทนคุณความดีของนายจรผู้เป็นพ่อ จนในที่สุดเจริญก็สามารถสอบเข้าทำงานได้สมตามความปรารถนาของนายจร

เรื่อ น้ำใต้ศอก เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นบทบาทของพ่อ ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้ปกป้องคุ้มครอง และเป็นที่พึ่งแก่ลูกในยามที่ลูกมีปัญหาเดือดร้อนใจ อีกทั้งเป็นผู้ช่วยแก้ไขสถานการณ์ที่เลวร้ายให้กลับดีขึ้น จากเรื่องของวิสูตร์ชายหนุ่มที่ทุ่มเทชีวิตให้กับงานจนเป็นเหตุให้ต้องผิดใจกับระตีผู้เป็นภรรยา จนต้องหย่าร้างกัน แม้ว่าทั้งคู่จะมีลูกหญิงชายที่เติบโตถึงวัยรุ่นแล้วก็ตาม โดยระตีรับหน้าที่เป็นผู้ดูแลลูก แต่ด้วยความรักลูกวิสูตร์ก็พยายามติดต่อกับลูกและชวนให้ลูกไปอยู่ด้วย จนในที่สุดรุจาซึ่งเป็นลูกสาวก็ตัดสินใจไปอยู่กับวิสูตร์ และเมื่อฉนัดลูกชายที่อยู่กับระตีมีเรื่องเดือดร้อน จนเกือบจะต้องข้อหาขับรถประมาททำให้ผู้อื่นเสียชีวิต เพราะการเข้าใจผิดกับเพื่อน ๆ วิสูตร์ก็เข้าไปช่วยเหลือและไกล่เกลี่ยจนเรื่องราวต่าง ๆ ยุติลงอย่างเรียบร้อย ทำให้ฉนัดซึ่งเคยมีทัศนะที่ไม่ดีต่อวิสูตร์ซึ่งเป็นพ่อของตนเอง เกิดความรักและศรัทธาในตัวของพ่อ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกจึงเป็นไปด้วยความอบอุ่นและความรู้สึกที่ดีซึ่งกันและกัน

จากเรื่อง น้ำใต้ศอก ผู้เขียนได้แสดงให้ผู้อ่านเห็นว่า สายใยแห่งความรักความผูกพันระหว่างพ่อกับลูกนั้น เหนียวแน่นเกินกว่าที่จะมีสิ่งใดมาตัดให้ขาดจากกันได้ พ่อจึงควรทำหน้าที่ของพ่อ เสมอแม้ว่าพ่ออาจจะไม่ได้เป็นผู้เลี้ยงดูลูกเองก็ตาม แต่หากเมื่อใดที่ลูกมีความทุกข์ หรือมีปัญหาเกิดขึ้น พ่อก็ต้องเข้าไปมีบทบาทในการช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งเห็นได้จากการที่วิสูตร์ ได้ช่วยแก้ไขเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่ฉนัดผู้เป็นลูกชายให้พ้นจากปัญหาไปได้ แม้ว่าฉนัดจะไม่เคยแสดงความเคารพนับถือวิสูตร์ซึ่งเป็นพ่อของเขาเลย ผลจากการที่วิสูตร์ได้กระทำบทบาทและหน้าที่ของพ่อที่ดี จึงทำให้เกิดความรักความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างพ่อกับลูก ดังนั้นการดำเนินชีวิตครอบครัวของวิสูตร์กับอาภา จึงประสบกับความสำเร็จและมีความสุข

2.1.4 วางรากฐานชีวิต

ผู้เขียนได้เสนอบทบาทและหน้าที่ของพ่อเป็นประการสุดท้าย ก็คือ เป็นผู้ทำหน้าที่วางรากฐานเกี่ยวกับชีวิตและอนาคตให้แก่ลูก ซึ่งปรากฏในนวนิยายเรื่อง ผู้ดี สามชาย ของดอกไม้สด และ วนิดา ของ วรรณสิริ

เรื่อง ผู้ดี พระยาอมรรัตน์ราชสุภิท ได้ตัดสินใจที่จะส่งบุตรคนโตซึ่งเป็นคู่แผดชายหญิงคือ วิพัฒน์กับวิมลที่เกิดจากภรรยาเอกของท่านไปอยู่โรงเรียนประจำ โดยไม่สนใจเสียงคัดค้านของผู้ใด และให้เหตุผลแก่ทุกคนว่า ต้องการให้ลูกทั้งสองเติบโตขึ้นเป็นคนดี และดีกว่า พ่อแม่ และเมื่อวิพัฒน์แผดผู้พี่อายุได้ 15 ปี ก็ได้รับพระราชทานทุนส่วนพระองค์ให้ไปศึกษาต่อในประเทศอังกฤษ ซึ่งทำให้ทั้ง ปู่ ย่า ยาย และแม่ ต่างพากันวิตกกังวล แต่พระยาอมรรัตน์ฯก็พยายามอธิบายว่า นั่นคือโอกาสที่ดียิ่งสำหรับเด็ก ที่จะได้สร้างรากฐานที่ดีสำหรับอนาคตของตนเอง ซึ่งผู้ใหญ่ทั้งหลายก็จำใจยอมรับ ดังนั้นวิพัฒน์จึงได้ไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศสม ตามความต้องการของพระยาอมรรัตน์ฯ

จากเรื่อง ผู้ดี จะเห็นว่าผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของพ่ออีกประการหนึ่งคือ เป็นผู้วางรากฐานชีวิตให้แก่ลูก ด้วยการให้การศึกษาซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ลูกได้มีวิชาความรู้ ที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตในอนาคตได้ ดังนั้นพระยาอมรรัตน์ฯ จึงได้ส่งวิพัฒน์กับวิมลไปอยู่โรงเรียนประจำ และต่อมาก็สนับสนุนให้วิพัฒน์ผู้เป็นลูกชายไปศึกษาต่อต่างประเทศจากทุนของรัฐบาล แม้ว่าจะมีญาติผู้ใหญ่คัดค้านเพราะไม่เห็นด้วย พระยาอมรรัตน์ฯก็พยายามแก้ปัญหาโดยการอธิบายเหตุผลต่าง ๆ จนทุกคนยอมรับและเห็นดีด้วย และวิพัฒน์ก็ได้ไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศสมตามความตั้งใจของพ่อ

เรื่อง สามชาย เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของพ่อที่มีความปรารถนาจะให้ลูกมีอนาคตที่ดี และมีความสุข คือพระยาอภิรักษ์นฤบดี ที่มีบุตรสาวเพียงคนเดียวคือพัชรี หญิงสาวสวยและมีคุณสมบัติเพียบพร้อม พระยาอภิรักษ์ฯจึงรักและห่วงใยพัชรีมาก ดังนั้นจึงเตรียมวางแผนเกี่ยวกับชีวิตและอนาคตไว้ให้แก่พัชรี โดยการให้พัชรีได้หมั้นหมายกับอนุวัตร์ซึ่งเป็นญาติกัน ตั้งแต่พัชรียังเป็นเด็ก เนื่องจากพระยาอภิรักษ์ฯมีความเห็นว่า อนุวัตร์มีความเหมาะสมกับพัชรี ทั้งด้านฐานะและศักดิ์ตระกูล แต่เพราะเหตุที่อนุวัตร์เป็นกำพร้าและมีฐานะเป็นหลานของพระยาอภิรักษ์ฯ พระยาอภิรักษ์ฯจึงรับเป็นผู้อุปการะอนุวัตร์ และจัดการส่งอนุวัตร์ให้ไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ ให้มีวิชาความรู้ที่สูงขึ้น กว้างขวางขึ้น รวมถึงวิชาพิเศษต่าง ๆ เพื่อจะได้กลับมาเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงและเป็นศักดิ์ศรีแก่วงศ์สกุลต่อไป เมื่ออนุวัตร์เรียนสำเร็จกลับมาไม่นาน พระยาอภิรักษ์ฯก็ประสงค์จะให้พัชรีแต่งงานกับอนุวัตร์ตามที่ได้ตกลงกับบิดามารดาของอนุวัตร์ไว้ แม้ว่าพัชรีจะปฏิเสธและไม่เต็มใจปฏิบัติตามก็ตาม เพราะพัชรีกับ

อนุวัตร์นั้นไม่ได้รักกัน แต่พระยาอภิรักษ์ฯก็อ้างถึงความกตัญญู จนพัชรีต้องตกลงใจแต่งงานกับอนุวัตร์ ตามความประสงค์ของพระยาอภิรักษ์ฯ ผู้เป็นบิดาของเธอ

จากเรื่อง สามชาย ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของพ่อ ที่รักและห่วงใยลูกปรารถนาที่จะให้ลูกมีอนาคตที่ดีคือ พ่อจะเป็นผู้ทำหน้าที่วางรากฐานชีวิตให้แก่ลูก และต้องการให้ลูกได้คู่ครองที่ดี และมีความเหมาะสมกันทั้งทางฐานะและชาติตระกูล จึงให้พระยาอภิรักษ์ฯจัดการหมั้นพัชรีกับอนุวัตร์ซึ่งเกี่ยวข้องเป็นญาติกัน ไว้ตั้งแต่ทั้งสองคนยังเป็นเด็ก ด้วยหวังว่าพัชรีจะต้องพบกับ ความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิตอนาคต หากได้แต่งงานและใช้ชีวิตร่วมกับอนุวัตร์

เรื่อง วนิดา เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของ นายดาว วงศ์วิบูลย์ ผู้ตระหนี่เหนียวแน่น และสร้างฐานะขึ้นมาได้ด้วยความสามารถของตนเอง นายดาวจึงเป็นผู้ที่เข้มงวดในทุกสิ่งทุกอย่าง จนทำให้ภรรยาต้องตรอมใจตายเพราะไม่สามารถทนได้ และทิ้งวนิดาซึ่งเป็นลูกหญิงคนเดียวไว้กับนายดาว แม้นายดาวจะไม่เอาใจใส่ต่อลูกสาวสักเท่าใดนัก แต่นายดาวก็ ส่งลูกสาวให้ได้ศึกษาในโรงเรียนประจำชั้นสูงแห่งหนึ่งในพระนคร เมื่อวนิดาเรียนสำเร็จและกลับมาอยู่ที่บ้าน นายดาวก็รู้สึกว่าวนิดานั้นเป็นสาวแล้ว ทั้งมีรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม มีกิริยามารยาทที่แช่มช้อย วาจาอ่อนโยนน่ารักถอดแบบมาจากย่าและมารดาของเธอ จึงทำให้นายดาวรู้สึกหยิ่งทะนงพร้อม ๆ กับภาคภูมิใจในตัวของวนิดามาก และเห็นว่าวนิดามีวัยที่สมควรจะมีคู่ครองได้แล้ว นายดาวจึงพยายามหาคู่ครองที่ดีให้กับวนิดา โดยตั้งใจว่าบุคคลผู้นั้นจะต้องมียศฐานะบรรดาศักดิ์ มีตระกูลที่ใหญ่โต แต่นายดาวก็ต้องความผิดหวัง เพราะชื่อเสียงในการทำนาบนหลังคนของนายดาวเอง ที่เป็นเสมือนเมฆมาบดบังความดีงามของวนิดาเสียสิ้น ถึงแม้นายดาวจะพยายามหาชายที่ถูกใจ เพื่อมาแต่งงานกับวนิดาอย่างไรก็ไม่เป็นผลสำเร็จ เพราะผู้ชายที่นายดาวปรารถนาหรือมุ่งหวังไว้ ต่างก็เบือนหน้าหนีเมื่อได้ยินคำว่าเป็นเขยของนายดาววงศ์วิบูลย์ จึงทำให้นายดาวรู้สึกแค้นเคืองยิ่งนัก นายดาวจึงพยายามหาซื้อเสื้อผ้าอาภรณ์เครื่องประดับต่าง ๆ มาแต่งให้วนิดา และพยายามพาวนิดาไปในที่ต่าง ๆ "มหศักดิ์" เป็นตระกูลหนึ่งซึ่งมีเกียรติยศสูงสืบเนื่องกันมาเป็นร้อยปี ทุกท่านในตระกูลนี้ล้วนแต่เป็นนักรบและทรงไว้ซึ่งคุณงามความดีรวมทั้งมีทรัพย์สินมากมาย แม้ในขณะนั้น "มหศักดิ์" จะสิ้นความรุ่งเรืองและมีฐานะตกต่ำลงแต่ก็ยังทรงชื่อในคุณงามความดีอยู่ จึงทำให้นายดาวพอใจที่จะเลือก

ใช้หนี้แต่ไม่มีจ่ายนายดาว นายดาวจึงยื่นข้อเสนอให้ชายหนุ่มแต่งงานกับวนิดา แทนการใช้หนี้ทันที วนิดาจึงต้องแต่งงานกับ ประจักษ์ มหศักดิ์ นายพันตรีประจำกองทหารปืนใหญ่รักษาพระองค์ ทายาทของมหศักดิ์ ตามความประสงค์ของนายดาวผู้เป็นบิดาของเธอ ทั้งที่เธอไม่เคยรู้จักกับประจักษ์มาก่อนเลย

จึงกล่าวได้ว่าจากเรื่อง <u>วนิดา</u> ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของพ่อ ซึ่งแม้จะมีนิสัยเห็นแก่ตัว และมีความประพฤติที่คนในสังคมพากันรังเกียจสักเพียงใดก็ตามแต่สำหรับลูกแล้ว พ่อก็ย่อมมีความรัก ความห่วงใย และมีความปรารถนา ที่จะให้ลูกมีชีวิตอนาคตที่ดี เช่นเดียวกับพ่อคนอื่น ๆ ดังนั้นผู้เขียนจึงให้นายดาวพ่อของวนิดา พยายามใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะสามารถทำให้วนิดาลูกสาวของตนได้แต่งงานกับคนที่มีเกียรติยศ และศักดิ์ตระกูลที่ดีจนกระทั่งวนิดาได้แต่งงานกับประจักษ์ แม้จะด้วยวิธีที่ไม่สมควรดังกล่าวก็ตาม

2.2 <u>บทบาทและหน้าที่ของแม่</u>

ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งแยกได้เป็น 4 ประเด็น ดังนี้

2.2.1 ให้ความรักและดูแลเอาใจใส่

2.2.2 อบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดี

2.2.3 ให้คำปรึกษาและเป็นที่พึ่งยามมีทุกข์

2.2.4 วางรากฐานชีวิต

2.2.1 <u>ให้ความรักและดูแลเอาใจใส่</u>

จากการศึกษาพบว่าผู้เขียนได้เสนอบทบาทและหน้าที่ของแม่ที่มีต่อลูก คือให้ความรักและดูแลเอาใจใส่ลูกเป็นประการสำคัญ ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง <u>หนึ่งในร้อย</u> ผู้ดีของ ดอกไม้สด <u>หญิงคนชั่ว</u> และ <u>ความคิดคำนึง</u> ของ ก.สุรางคนางค์ <u>หนามยอกอก เลือดในอก</u> ของ วรรณสิริ และ <u>ผจญบาป</u> ของ ศรีบูรพา

เรื่อง หนึ่งในร้อย เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของ คุณนายชื่น ที่มีลูกหญิงชายถึง 6 คน และมีครอบครัวไปแล้ว 4 คน ยังเหลือลูกชายอีก 2 คน คือ วิชัย ลูกชายคนโต กับ ชัดที่เป็นลูกชายคนเล็กเท่านั้นที่ยังไม่มีครอบครัว คุณนายชื่นให้ความรักและเอาใจใส่ต่อลูกชายทั้งสองมากโดยเฉพาะชัด เพราะเพิ่งสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ และเป็นชายหนุ่มที่มีรูปร่างหน้าตาดี คุณนายชื่นจึงภาคภูมิใจตัวชัดมาก และให้ความรักความเอ็นดูมากกว่าลูกคนอื่น ๆ สำหรับวิชัยนั้นคุณนายชื่นเห็นว่าเป็นผู้ใหญ่และเป็นพี่ชายคนโต จึงควรเป็นผู้เสียสละและให้ความช่วยเหลือน้อง ต่อมาคุณนายชื่นก็มีเรื่องขัดแย้งกับวิชัย เนื่องจากคุณนายชื่นต้องการให้วิชัยพูดกับชัด ถึงเรื่องการแต่งงานกับหญิงที่นางเลือกให้ แต่ชัดไม่เห็นดีด้วยและปฏิเสธการหมั้นกับหญิงที่คุณนายชื่นพอใจ ทั้งหันไปแต่งงานกับหญิงที่ตนเองรักและพึงพอใจโดยมีวิชัยเป็นผู้ช่วยเหลือคุณนายชื่นจึงโกรธและไม่พอใจวิชัยเป็นอันมาก แต่เมื่อวิชัยล้มป่วยลงคุณนายชื่นก็คอยเฝ้าดูแลเอาใจใส่ไม่ยอมห่างด้วยความห่วงใย จนกระทั่งวิชัยหายเป็นปกติดังเดิมคุณนายชื่นจึงสบายใจขึ้นและหมดความกังวล พร้อมทั้งไม่กระทำในสิ่งที่จะกระทบกระเทือนต่อจิตใจของวิชัยอีกเลย

จากเรื่อง หนึ่งในร้อย ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เป็นแม่ ที่มีต่อลูกก็คือการให้ความรัก ความห่วงใย และปรารถนาที่จะให้ลูกมีอนาคตที่ดี ดังนั้นผู้เขียนจึงให้คุณนายชื่นพยายามหาคู่ครองที่ตนคิดว่าเหมาะสมให้กับชัด โดยขอร้องให้วิชัยลูกชายคนโตช่วยพูดกับชัดเมื่อชัดปฏิเสธคุณนายชื่นจึงโกรธชัดกับวิชัยมาก แต่เมื่อวิชัยล้มป่วยลงคุณนายชื่นก็ทำหน้าที่ดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี แม้ว่าจะเคยมีเรื่องขุ่นเคืองใจวิชัยเพียงใดก็ตาม

เรื่อง ผู้ดี ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของคุณแส ที่มีความรักความห่วงใยต่อวิมลซึ่งเป็นลูกเลี้ยงที่เกิดจากคุณวง ภรรยาอีกคนหนึ่งของพระยาอมรรัตน์ราชสุภิทสามีของคุณแส ด้วยเหตุที่วิมลนั้นมีหน้าตาเหมือนกับบุตรสาวของคุณแสที่เสียชีวิตไปแล้ว จึงทำให้คุณแสรักและเอ็นดูเหมือนเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของตนเอง และวิมลก็รักใคร่คุณแสมากกว่าคุณวงซึ่งเป็นมารดาของเธอเอง คุณแสและวิมลจึงมีความรักและผูกพันต่อกันเป็นอันมาก คุณแสนั้นให้ความเอาใจใส่และห่วงใยวิมลในทุก ๆ เรื่อง ตั้งแต่วิมลยังเป็นเด็กจนเติบโตเป็นสาว เมื่อวิมลปิดภาคเรียนก็ จะมาพักอยู่กับคุณแส ซึ่งทำให้ได้รู้จักกับอุดมหลานชายของคุณแสซึ่งมาพักอยู่ที่บ้านด้วย และหนุ่มสาวทั้งสองก็คบหากันเรื่อยมา จนเกิดความสนิทสนมและรักใคร่ชอบพอกัน

ต่อมาอุดมก็เดินทางไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศแต่ก็ส่งจดหมายถึงวิมลทุกเที่ยวเรือ โดยใช้ถ้อยคำสำนวน ที่อ่อนหวานแสดงออกถึงความรักอย่างมาก ซึ่งอาจจะทำให้ผู้อ่านมีจิตใจหวั่นไหวฟุ้งซ่านได้ และเรื่องนี้คุณแสได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าแล้ว จดหมายเหล่านั้นจึงไม่มีโอกาสถึงมือของวิมล เพราะคุณแสได้ไปชี้แจงเรื่องราวต่ออาจารย์ผู้ปกครอง และขอเป็นผู้รับจดหมายจากต่างประเทศที่มีถึงวิมลเองทุกฉบับ โดยตั้งใจว่าจะให้แก่วิมลเมื่อถึงเวลาที่สมควร นอกจากนี้คุณแสยังได้เขียนจดหมายติดต่อถึงอุดม ชี้แจงถึงการควรไม่ควรเกี่ยวกับการกระทำของอุดมและขอให้ยุติเรื่องเหล่านี้ไว้ก่อน ดังข้อความที่คุณแสเขียนถึงอุดมว่า

"ถ้าพ่ออุดมเรียนจบ กลับมาตั้งเนื้อตั้งตัวได้แล้วจะให้คุณพ่อจัดการสู่ขอแม่หนูป้าไม่ว่าแต่เวลานี้ต่างคนต่างอยู่ในเวลาเรียน พ่ออุดมจะเล่นวิธีมัดเด็กที่ไม่รู้สีสา ป้าเห็นไม่งาม ไม่เหมาะกับที่อุดมเป็นลูกผู้ชาย"

(ดอกไม้สด. 2480 : 34)

เรื่องรักระหว่างอุดมกับวิมลซึ่งได้ก่อตัวขึ้นในช่วงระยะเวลา 2 เดือนจึงยุติลง แต่ทั้งฝ่ายหญิงและชายก็ยังคงมีความเข้าใจที่ดีต่อกัน และได้ทราบข่าวคราวและถ่ายทอดความระลึกถึงซึ่งกันและกันผ่านทางคุณแส นอกจากนี้วิพัฒน์พี่ชายของวิมลซึ่งอยู่ที่เดียวกับอุดมก็ช่วยเป็นคนกลางแจ้งเรื่องราวการเคลื่อนไหว และความเป็นอยู่ของอุดมให้วิมลได้ทราบเป็นครั้งคราวด้วย

จากเรื่อง ผู้ดี ผู้เขียนได้เสนอให้เห็นถึง ความรัก ความห่วงใย และการดูแลเอาใจใส่ของแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งจะเห็นได้จากการที่คุณแสคอยสอดส่องดูแลทุกข์สุข และความเป็นไปของวิมล อีกทั้งหาทางป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ชีวิตของวิมล ด้วยเหตุจากความอ่อนวัยและประสบการณ์ เมื่อคุณแสพบว่าอุดมรักวิมลคุณแสจึงพยายามชี้แจงเหตุผลต่าง ๆ ให้วิมลกับอุดมเข้าใจ และยุติการติดต่อกันไว้ก่อนจนกว่าจะถึงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้เขียนถือว่า เป็นหน้าที่ที่ผู้เป็นแม่พึงตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตน โดยเฉพาะกับลูกสาวซึ่งแม่ควรจะให้ความสนใจ และให้การดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างมาก

เรื่อง <u>หญิงคนชั่ว</u> เป็นเรื่องราวชีวิตของรื่น หญิงโสเภณีที่สังคมพากันรังเกียจและประณามว่าเป็นคนชั้นต่ำ แต่รื่นก็มีจิตใจที่งดงาม มีความรักความห่วงใย และความปรารถนาดีต่อลูกและต้องการให้ลูกของเธอเติบโตขึ้นมาท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นคนดีและมีชีวิตอนาคตที่ดี แม้รื่นจะรักลูกและต้องการดูแลเอาใจใส่ลูกด้วยตนเองมากเพียงใด แต่รื่นก็จำต้องหักใจ และนำลูกไปจ้างสามีภรรยาคู่หนึ่งให้ช่วยเลี้ยงดูด้วยค่าจ้างที่สูงมาก แต่รื่นก็ยินดีและเต็มใจจ่าย ให้แม้จะต้องพบกับความลำบากเพียงใดก็ตาม เพราะรื่นไม่ต้องการให้ลูกเติบโตขึ้นมา โดยรู้ว่าแม่มีอาชีพเป็นโสเภณีหรือที่ใครพากันเรียกว่า "หญิงคนชั่ว" ดังความรู้สึกที่รื่นได้รำพึงกับตนเองดังนี้

"ลูกรักของแม่ แม่จะป้องกันลูกทุกทางที่จะไม่ให้เลือดของคนที่แม่รักและบูชาก้อนนี้ มี ราคีชอกช้ำเหมือนตัวของแม่เอง"

(ก. สุรางคนางค์. 2450 : 126)

เมื่อได้พบว่าลูกของเธอไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ดีดังที่เธอปรารถนา รื่นก็เต็มไปด้วยความทุกข์กังวลใจ และคิดจะเลิกอาชีพที่ทำอยู่เสีย แต่รื่นก็ไม่สามารถไปประกอบอาชีพอื่นใดได้อีก เนื่องจากสุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย รื่นจึงจำต้องประกอบอาชีพโสเภณีตามเดิมเมื่อยามที่ลูกเจ็บป่วย รื่นก็พยายามกู้ยืมเงินมาเพื่อรักษาลูกแม้ดอกเบี้ยจะแพงมากก็ตาม และกว่าจะใช้หนี้สินหมด รื่นก็ได้รับความทุกข์ทรมานจนแทบจะเอาชีวิตไม่รอด เมื่อลูกถึงวัยเล่าเรียนรื่นก็ขอให้คนเลี้ยงส่งลูกของเธอเข้าเรียน และหาเครื่องใช้ต่าง ๆให้ลูกได้มีทัดเทียมหน้าคนอื่น ๆ แม้ว่าเธอจะต้องลำบากมากสักเพียงใดก็ตาม นอกจากนี้รื่นก็มักจะแอบไปซุ่มดูลูกตามเส้นทางที่ลูกจะผ่านไปโรงเรียนเมื่อยามคิดถึงลูก เพราะรื่นไม่ต้องการให้ลูกได้เห็นหน้าเธอบ่อยนัก ด้วยรู้สึกว่าตนนั้นมีราคี และไม่ต้องการให้ราคีเหล่านี้ไปแปดเปื้อน ให้ลูกต้องมัวหมอง

จนกระทั่งวันหนึ่งรื่นก็ได้พบกับวิทย์ซึ่งเป็นพ่อของลูกโดยบังเอิญ รื่นจึงขอร้องให้วิทย์รับลูกไปเลี้ยงดู โดยที่รื่นเองปฏิเสธการไปอยู่กับลูกที่บ้านซึ่งวิทย์จัดหาให้ ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่ต้องการให้ลูกถูกตราหน้าจากใคร ๆ ว่าเป็นลูกของหญิงคนชั่ว ดังข้อความที่รื่นสนทนากับวิทย์ว่า

"ดิฉันไม่ต้องการอยู่ร่วมกับลูกหรอก ไม่ใช่เพราะดิฉันไม่รักลูกแต่ดิฉันขอบอกคุณตามใจจริงว่าดิฉันอยากอยู่กับลูกเหมือนใจจะขาด แต่จะทำตามใจตัวไม่ได้เพราะรู้ตัวดีว่าถึงแม้ดิฉันจะอยู่กับลูกก็ไม่ได้ทำให้ลูกดีขึ้น ดิฉันเป็นหญิงที่มีมลทินติดตัว มลทินนั้นจะติดต่อถึงลูกหญิงอีกด้วย อีกประการหนึ่งใคร ๆ จะพากันพูดว่า ลูกคุณวิทย์เกิดจากแม่ซึ่งเป็นหญิงรสเภณี..."

(ก.สุรางคนางค์. 2680 : 225-226)

ในที่สุดรื่นก็ป่วยหนักและจบชีวิตลงในวันที่วิทย์มารับตัวลูกไปเลี้ยงดู โดยที่วิทย์กับลูกไม่มีโอกาสได้เห็นและรับรู้เลย

จึงกล่าวได้ว่าในเรื่อง <u>หญิงคนชั่ว</u> ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า ความรักของแม่นั้นเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่มาก ไม่ว่าแม่จะเป็นชนชั้นใดมีฐานะอย่างไร ความรักความห่วงใยของแม่ต่อลูกยังคงมีอยู่เสมอ ทั้งปรารถนาที่จะให้ลูกได้มีความสุข มีชีวิตที่ดี แม้ว่าตนเองจะต้องประสบกับความทุกข์ทรมานใจ หรือมีความลำบากเพียงใด แม่ก็อดทนและเสียสละเพื่อลูกได้ทุกอย่าง ผู้เขียนจึงได้เสนอชีวิตเรื่องราวของรื่น แม่ที่มีอาชีพที่ใคร ๆ พากันประณามว่า เป็นหญิงคนชั่ว เพื่อแสดงให้เห็นความรักความห่วงใยของแม่ ที่ถูกสังคมกำหนดให้เป็นหญิงคนชั่ว ที่แม้จิตใจของรื่นจะไม่ได้ชั่วไปด้วย แต่เธอก็อดที่จะหวั่นเกรงไม่ได้ว่า ความเป็นไปและสถานภาพในสังคมของเธอ จะไปทำลายอนาคต และความเจริญรุ่งเรืองของลูก ดังนั้นรื่นจึงได้นำลูกไปจ้างผู้อื่นเลี้ยงดู และยอมเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ทั้ง ๆ ที่ตนเองก็ต้องประสบกับความยากลำบากที่จะหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายเลี้ยงดูลูก และเมื่อรื่นได้พบกับวิทย์พ่อของลูก รื่นจึงให้วิทย์นำลูกไปเลี้ยงดู โดยที่รื่นเองไม่ยอมไปอยู่ด้วยกับลูก แม้ว่าเธอจะรักและห่วงใยลูกสักเพียงใดก็ตาม

เรื่อง <u>ความคิดคำนึง</u> ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของคุณนายจันทร์ แม่ของลูกหญิงชายรวมหกคน และในจำนวนทั้งหมดนั้น มีเพียงคนเดียวเท่านั้นที่คุณนายจันทร์ไม่เคยแสดงความรักหรือให้การดูแลเอาใจใส่ด้วยเลย ทั้งยังแสดงกิริยาท่าทางว่าเกลียดชังด้วยการดุด่าว่ากล่าวด้วยถ้อยคำที่หยาบคายเสมอ แต่กับลูกคนอื่น ๆ คุณนายจันทร์จะให้ความรักและตามใจลูกทุกอย่าง จนทำให้ลูกของนางมีความประพฤติที่ไม่ดีงาม ทำให้ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลต้องพลอยเสื่อมเสียไปด้วยเพราะการเอาแต่ใจตนเองเนื่องจากถูกตามใจจนเคยตัว นอกจากสุนัยลูกที่นางเกลียดชังเพียงคนเดียวเท่านั้น ที่ไม่เคยนำความเดือดร้อนหรือปัญหามาสู่ครอบครัว

การรักลูกอย่างลำเอียงไม่ยุติธรรมของคุณนายจันทร์เป็นที่รู้กันโดยทั่วไป และทุกคนต่างก็พากันสงสารและเห็นใจสุนัยยิ่งนัก โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่คุณนายจันทร์กล่าวหาว่า สุนัยเป็นผู้ขโมยเงินจำนวนหนึ่งซึ่งเตรียมไว้สำหรับส่งให้ลูกสาวคนโตที่อยู่ต่างประเทศ โดยไม่ยอมรับฟังเหตุผลใด ๆ รวมทั้งคำสารภาพของสายศักดิ์ที่เป็นผู้ขโมยไป สุนัยจึงน้อยใจและเสียใจมากจนไม่สามารถจะใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวอีกต่อไปได้จึงตัดสินใจหนีออกจากบ้าน ดังนั้นเมื่อคุณนายจันทร์และทุกคนได้รู้ความจริงว่าสุนัยไม่ใช่ผู้ที่ขโมยเงินไปก็เป็นเวลาที่สายเกินไป คุณนายจันทร์จึงรู้สึกเศร้าเสียใจมาก ประกอบกับได้รู้ข่าวเรื่องสายสวาทลูกสาวคนโต ถูกคัดชื่อออกจากกลุ่มผู้ได้รับทุนไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ เนื่องจากมีความประพฤติไม่เหมาะสม คุณนายจันทร์จึงล้มป่วยลงและเสียชีวิตในเวลาต่อมา

จากเรื่อง <u>ความคิดคำนึง</u> ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นว่าแม่ควรให้ความรักและให้การดูแลเอาใจใส่ ต่อลูกทุกคนโดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งควรตัดสินปัญหาต่าง ๆ ในครอบครัวด้วยความยุติธรรม เพราะการที่แม่แสดงออกว่ารักลูกด้วยความลำเอียง มักจะก่อให้เกิดเป็นปมปัญหา และความขัดแย้งภายในจิตใจของเด็ก หรือลูกคนที่แม่ไม่รักและใส่ใจด้วย นอกจากนี้การรักลูกและตามใจลูกมากเกินไป มักจะทำให้เด็กเติบโตไปเป็นคนที่มีความประพฤติไม่เหมาะสม จนอาจนำความเสื่อมเสียมาสู่วงศ์ตระกูลได้

เรื่อง <u>หนามยอกออก</u> เป็นนิยายที่เสนอเรื่องราวความรักของแม่ที่มีต่อลูก คือนางสุรลักษณ์ ที่มีลูกสาวเพียงคนเดียวคืออุษาซึ่งได้แต่งงานไปกับโรจน์ ตามความประสงค์ของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย และด้วยความสมัครใจของทั้งอุษาและโรจน์เอง เมื่ออุษาแต่งงานแล้วก็ไปอยู่ที่บ้านของโรจน์ซึ่งมีแต่มารดาเพียงผู้เดียว และมารดาของโรจน์ก็รักและเมตตาอุษา อุษากับโรจน์จึงรู้สึกมีความสุขมาก แต่หลังจากแต่งงานกันได้ไม่นานอุษาก็ได้รู้เรื่องว่าโรจน์เคยมีภรรยาแล้ว และอุษาเองก็ถูกกลั่นแกล้งต่าง ๆ นานา จากมะลิหญิงที่เคยเป็นภรรยาของโรจน์มาก่อน จนเป็นเหตุให้อุษาต้องล้มป่วยลงเนื่องจากได้รับความสะเทือนใจ และเสียใจมาก นางสุรลักษณ์จึงเข้ามาดูแลอุษา และให้ความเอาใจใส่ด้วยความรักและห่วงใย พร้อมทั้งช่วยปลอบโยนด้วยเหตุผลต่าง ๆ จนกระทั่งอุษาสบายใจและหายจากอาการเจ็บป่วย

จากเรื่อง <u>หนามยอกออก</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ความรัก ความห่วงใย และความปรารถนาดีของแม่ที่มีต่อลูกนั้น จะคงมีอยู่ตลอดไปไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าลูกจะเติบโต

และแต่งงานมีครอบครัวไปแล้ว แต่ความรักของแม่ก็ยังมีให้แก่ลูกเหมือนเดิม ยามที่ลูกป่วยไข้ แม่ก็จะดูแลเอาใจใส่อย่างดี และจะรู้สึกวิตกกังวลห่วงใยลูกตลอด ดังความรักความห่วงใยของนางสุรลักษณ์ที่มีให้แก่อุษาซึ่งเป็นลูก ที่เมื่ออุษาล้มป่วยลงนางสุรลักษณ์ก็ไปคอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดด้วยความห่วงใย และกังวลใจอย่างมาก จนกระทั่งอุษาหายจากอาการป่วยไข้และสบายดีแล้ว นางสุรลักษณ์จึงสบายใจขึ้นและมีความสุข

เรื่อง <u>เลือดในอก</u> เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวชีวิตของแม่คือนางอรุณ หญิงผู้อาภัพและน่าสงสาร เพราะสามีของเธอเสียชีวิตลงตั้งแต่ลูกทั้งสามคนยังเล็กอยู่ อรุณจึงต้องมาพักอยู่ร่วมอาณาบริเวณเดียวกับญาติพี่น้องของสามี ซึ่งต่างก็พากันแสดงอาการรังเกียจอรุณอย่างเห็นได้ชัด แต่เพราะความรักลูกอรุณจึงพยายามอดทนแม้ว่าจะไม่ได้รับการเอาใจใส่จากบรรดาญาติพี่น้องของสามีเลยก็ตาม แต่เนื่องจากลูกของอรุณมีรูปร่างหน้าตาดีและมีกิริยามารยาทเป็นที่พึงพอใจของปู่กับย่า ลูกของอรุณจึงได้รับความรักและความเมตตาอยู่บ้าง แต่ก็ยังถูกบรรดาลูก ๆ ของญาติสามีกลั่นแกล้ง จนได้รับบาดเจ็บอยู่เสมอ และที่รุนแรงที่สุดก็คือ ลูกชายคนเล็กของอรุณถูกลงโทษจากญาติของสามีจนถึงกับหมดสติ อรุณจึงไม่สามารถที่จะอดทนอยู่ร่วมกับญาติ ๆ ของสามีอีกต่อไปได้ และตัดสินใจพาลูกไปอยู่ที่อื่นโดยตัดใจทิ้งลูกสาวคนรองไว้ให้ปู่กับย่าเป็นผู้เลี้ยงดูตามที่ท่านขอร้อง จากนั้นอรุณก็พาลูกหญิงชายอีกสองคนไปใช้ชีวิตในต่างจังหวัด อรุณเลี้ยงดูลูกทั้งสองด้วยความรัก และดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนลูกเติบโตเป็นหนุ่มสาวที่มีคุณสมบัติที่ดีครบถ้วน เป็นที่รักใคร่ของทุกคนที่ได้รู้จักและใช้ชีวิตภายในครอบครัวอย่างมีความสุข

จึงกล่าวได้ว่าในเรื่อง <u>เลือดในอก</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า หน้าที่ของแม่นั้นคือให้ความรัก และให้การดูแลเอาใจใส่ต่อลูก แม้จะได้รับความทุกข์ยากลำบากเพียงใดก็ตาม แม่ก็สามารถจะอดทนได้เพียงเพื่อให้ลูกได้สุขสบาย เมื่อมีผู้มาคิดร้ายต่อลูก แม่ก็จะปกป้องลูกให้พ้นจากอันตรายและสิ่งเลวร้ายทั้งปวง ด้วยความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจ และพยายามหาวิธีที่จะทำให้ลูกได้พบกับความสุข เท่าที่ความสามารถของแม่จะทำได้

เรื่อง <u>ผจญบาป</u> เป็นนวนิยายที่ได้เสนอเรื่องราวความรักความห่วงใยของแม่ที่มีต่อลูกเช่นกัน คือเป็นเรื่องของ คุณหญิงมหศักดิ์มนตรีที่มีลูกหญิงชายสามคน แต่ละคนก็มีลักษณะ

นิสัยและความประพฤติที่แตกต่างกัน คือมนัสลูกชายคนโตก็จะเป็นคนที่คร่ำเคร่ง และหมกมุ่นอยู่กับหนังสือและงานเขียน ส่วนมนูญลูกชายคนรองก็ชอบเที่ยวเตร่เฮฮาจนดึกดื่นเป็นประจำ สำหรับมณฑาซึ่งเป็นลูกสาวนั้นไม่มีสิ่งที่น่ากังวลห่วงใย เพราะมีกิริยามารยาทที่เรียบร้อยน่ารัก คุณหญิงจึงรู้สึกห่วงใยบุตรชายมาก และคอยให้การดูแลเอาใจใส่ตลอดเวลา เมื่อมนัสต้องล้มป่วยลงเพราะตรากตรำกับการทำงาน คุณหญิงก็เฝ้าดูแลเอาใจใส่ให้การรักษาพยาบาลเป็นอย่างดีด้วยความรัก และห่วงใยจนมนัสหายเป็นปกติดี และคุณหญิงก็คิดได้ว่าควรหาวิธีให้มนัสหยุดตรากตรำกับการทำงาน โดยให้มนัสแต่งงานกับหญิงสาวที่มีความเหมาะสม เพราะความรักและสงสารลูก ไม่ต้องการให้ลูกตรากตรำใช้เวลากับการทำงานจนดึกดื่น ดังนั้นคุณหญิงจึงไปสู่ขอวันเพ็ญให้กับ มนัสโดยที่ไม่รู้ว่าวันเพ็ญคือคนรักของมนูญลูกชายคนเล็ก การแต่งงานระหว่างมนัสกับวันเพ็ญทั้งที่ทั้งสองไม่ได้รักใคร่ชอบพอกัน จึงสร้างความทุกข์ใจให้เกิดแก่ทั้งมนัส วันเพ็ญ และมนูญ ขณะเดียวกันมนูญก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นสามีของเย็น หญิงรับใช้ภายในบ้านและทำให้มนูญต้องออกจากบ้าน ตามคำขอร้องของเจ้าคุณผู้เป็นพ่อเมื่อมนูญได้ปฏิเสธว่า ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเย็นแต่อย่างใด คุณหญิงรู้สึกเศร้าเสียใจกับการจากไปของมนูญมาก จนถึงกับล้มป่วยลงเพราะความคิดถึงลูก และอาการของคุณหญิงก็ยิ่งทรุดหนักลง เมื่อได้รู้ข่าวจากหนังสือพิมพ์ว่ามนูญถูกฆ่าตาย ครั้นเมื่อมนูญเดินทางกลับมาบ้านและคุณหญิงได้พบว่ามนูญยังมีชีวิตอยู่ อาการของคุณหญิงก็ดีขึ้น เพราะความยินดีที่มนูญได้กลับมา

จากเรื่อง <u>ผจญบาป</u> ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าแม่นั้นมีความรักความห่วงใยต่อลูกทุกคน และต้องการให้ลูกทุกคนมีความสุข แม้เมื่อลูกเจ็บป่วยก็คอยเฝ้าดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี และหาวิธีที่จะช่วยให้ลูกพ้นจากความทุกข์ ความลำบาก แต่ผู้เขียนก็ได้ชี้ให้เห็นอีกด้วยว่า ความรักความห่วงใย และความปรารถนาดีของแม่นั้น บางครั้งก็อาจกลับกลายเป็นการสร้างความทุกข์ให้เกิดแก่ลูกยิ่งขึ้นหากรู้เท่าไม่ถึงการณ์ การจะทำสิ่งใดแม้ด้วยความรักก็ควรที่จะได้ไตร่ตรองพิจารณาให้ดีเสียก่อน เพราะแทนที่จะเป็นการสร้างความสุขให้แก่ลูกก็อาจกลับกลายเป็นการทำร้ายจิตใจของลูกก็เป็นได้

2.2.2 <u>อบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดี</u>

จากการศึกษา พบว่าผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของแม่ใน

การอบรมสั่งสอนแก่ลูก ซึ่งปรากฏในนวนิยายเรื่อง ผู้ดี ของ ดอกไม้สด พันทิพา ของ ก.สุรางคนางค์ และ สงครามชีวิต ของ ศรีบูรพา

เรื่อง ผู้ดี ผู้เขียนเสนอบทบาทของแม่ที่ทำหน้าที่ให้การอบรมสั่งสอนแก่ลูก คือ คุณแสซึ่งเป็นแม่เลี้ยงของวิมล และตัววิมลเองก็มีความรักและสนิทสนมกับคุณแส มากกว่าคุณวงมารดาที่เป็นผู้ให้กำเนิด เนื่องจากคุณแสไม่มีลูก คุณแสจึงทุ่มเทความรักทั้งหมดให้กับวิมล เสมือนว่าวิมล เป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของคุณแสเอง นอกจากคุณแสจะให้ความรัก ความห่วงใย และความปรารถนาดีต่อวิมลแล้ว คุณแสยังคอยให้คำแนะนำตักเตือน และให้การอบรมสั่งสอนแก่วิมลในเรื่องต่าง ๆ ด้วย ทั้งในเรื่องของกิริยามารยาท การประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นกุลสตรี และการรักษาเกียรติของลูกผู้หญิงด้วยการรู้จักรักนวลสงวนตัว ดังข้อความที่คุณแส กล่าวกับวิมลตอนหนึ่งว่า

"ร่างกายของลูกผู้หญิงเป็นสิ่งที่ต้องสงวน ขึ้นชื่อว่าผู้ชายถ้าผิดกับคุณพ่อกับพี่ใหญ่ของหนู อย่าได้เคล้าเคลียกับใครเป็นอันขาด แม้แต่มือของหนูก็อย่าให้ใครลูบคลำเล่น"

(ดอกไม้สด. 2480 : 29)

ในคราวที่อุดม ชายหนุ่มที่มาชอบพอวิมลอยู่ จะเดินทางไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ อุดมได้ มอบแหวนให้วิมลไว้เป็นที่ระลึก คุณแสก็ขอแหวนจากวิมลมาเก็บไว้เอง โดยยกเหตุผลต่าง ๆ มาอธิบายอย่างนุ่มนวลให้วิมลได้เข้าใจว่า วิมลยังเป็นนักเรียนอยู่จึงงไม่สมควร ที่จะเข้าไปข้องเกี่ยวกับเรื่องความรัก เพราะอาจทำให้เกิดความเสียหายในหลายประการได้ ซึ่งวิมลก็ยอมรับฟังและปฏิบัติตามด้วยดีโดยไม่รู้สึกสะเทือนใจหรือเสียใจแต่อย่างใด เมื่อวิมลเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีอายุครบ 21 ปี คุณแสก็อบรมสั่งสอนวิมลด้วยคติสำหรับผู้ใหญ่ เพื่อเป็นแนวทางให้วิมลได้ประพฤติปฏิบัติตามซึ่งมีทั้งคติทั่วไป และคติสำหรับการเป็นแม่บ้าน รวมทั้งหลักในการปกครองคน ดังข้อความในจดหมายที่คุณแสเขียนถึงวิมล เมื่อวันที่วิมลอายุครบ 21 ปี เต็มดังนี้คือ

"ข้อหนึ่ง คติสำหรับตัวใช้ได้ทั่วไป ไม่ว่าจะทำอะไรอย่าทำด้วยความหลง

ไม่ว่าจะพูด จะทำ จะคิด ให้ตรองเสียก่อนว่านี่เราพูดเพราะอะไร เพราะรักหรือเพราะเกลียด หรือริกรธ หรืออิจฉา หรืออยากได้ หรืออวดดี เวลาจะทำก็ตรองเสียก่อนอย่างนี้ เวลาจะคิดก็เหมือนกัน ถ้าได้ตรองเสียก่อนแล้วทำลงไป เรียกว่าทำด้วยสติ อย่างนี้ไม่เรียกว่าทำด้วยความหลงเพราะเช่นนี้ก็จะไม่ค่อยพลาดให้ผู้รู้ติเตียนได้

ข้อสอง คติสำหรับแม่บ้าน เป็นผู้ใหญ่ต้องทำตัวให้เป็นหลัก ให้สมกับคำที่เรียกว่าผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ที่ไม่เป็นหลักก็คือพวกผู้ใหญ่ที่เหลาะแหละ พูดไม่เหมือนที่ทำ ทำไม่เหมือนที่พูด จะพูดก็พูดด้วยความหลง ไม่รู้ตัวว่าอะไรชักให้พูด จะทำก็ทำด้วยไม่รู้อะไรชักให้ทำ ริกรธขึ้นมาว่าอย่างนี้ ชอบใจขึ้นมาก็ว่าไปอีกอย่างหนึ่ง ปากริปังพูดพล่อยจนคำพูดไม่มีราคา...

และข้อสุดท้าย"คนที่จะบังคับคนอื่นได้ดี ต้องหัดบังคับตนเองให้ได้เสียก่อน"

(ดอกไม้สด. 2480 : 8-9)

คุณแสให้การอบรมสั่งสอนแก่วิมลมาโดยตลอด จนกระทั่งถึงวันที่วิมลต้องสูญเสียพ่อที่เคารพรักยิ่งไป ทำให้วิมลต้องทำหน้าที่รับผิดชอบปกครองดูแลทุกคนในบ้าน ในฐานะที่เป็นลูกคนโต คุณแสก็ยังคงสั่งสอนวิมลด้วยความรักและหว่งใย ดังข้อความที่คุณแสกล่าวกับวิมลขณะอยู่ ในช่วงทำพิธีศพพระยาอมรรัตน์ราชสุภิท ดังนี้

"ไม่มีอะไรจะสำคัญเท่ากับที่จะรักน้องให้มากเหมือนที่คุณพ่อเคยรัก สั่งสอนน้องให้เป็นคนดี เหมือนอย่างที่...หนูเคยได้รับสอนมา คุณพ่อของหนูรู้จักนิสัยคนดีนัก ท่านคงมั่นใจในความสามารถของหนู หนูต้องรู้สึกเป็นเกียรติแก่หนูมาก และพยายามทำตัวให้ดีเท่าที่ท่านหวัง"

(ดอกไม้สด. 2480 : 72)

จากเรื่อง ผู้ดี ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของแม่ ที่นอกเหนือจากการให้ความรัก ความห่วงใยและความเอาใจใส่ดูแลแก่ลูกแล้ว แม่ยังต้องมีบทบาทหน้าที่อบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี มีความประพฤติที่ดีงามเหมาะสมกับเป็นกุลสตรี ดังจะเห็นได้จากการอบรมสั่งสอนของคุณแสที่มีแก่วิมลซึ่งสามารถแยกได้เป็น 3 ประการคือ

ประการแรก เรื่องความประพฤติ คุณแสอบรมสั่งสอนให้วิมลรู้จักรักนวลสงวนตัว และ

รักเกียรติของตนเอง เนื่องจากคุณแสเห็นความสนิทสนมระหว่างอุดมกับวิมล คุณแสจึงเกรงว่าวิมลจะปล่อยตัวปล่อยใจเพราะความอ่อนเยาว์ในวัยและประสบการณ์ รวมทั้งสอนให้รู้จักระมัดระวังเรื่องกิริยามารยาท และการวางตัวให้เหมาะสม

ประการที่สอง การรู้จักบังคับใจตนเอง เนื่องจากวิมลเป็นลูกสาวคนรอง ดังนั้นวิมลจึงต้องมีภาระรับผิดชอบทุกอย่างในครอบครัวเมื่อพระยาอมรรัตน์ราชสุภิทถึงแก่กรรมลง วิมลจึงต้องรู้จักบังคับใจตนเองให้ได้ เพื่อจะได้บังคับให้คนอื่นทำตามใจได้

ประการสุดท้าย สอนให้รู้จักรักพี่น้อง คุณแสเกรงว่าจะมีปัญหายุ่งยากเกิดขึ้นภายหลังจากที่พระยาอมรรัตน์ราชสุภิทถึงแก่กรรมลง เนื่องจากพระยาอมรรัตน์ฯมีลูกหลายคนซึ่งเกิดจากภรรยาหลายคนของท่าน แต่วิมลเป็นลูกคนรองและเป็นลูกของภรรยาเอก จึงควรให้ความรักแก่พี่น้องทุกคน และดูแลอบรมสั่งสอนน้อง ๆ ให้เป็นคนดี

จากการอบรมสั่งสอนดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความรัก ความห่วงใยของคุณแสที่มีต่อวิมลอย่างมาก และต้องการให้วิมลเป็นที่รักใคร่ของทุกคน รวมถึงสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่นและมีความสุข

เรื่อง <u>พันทิพา</u> เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่ง ที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของนางทิพย์หญิงที่มีจิตใจโหดร้าย และหยาบกระด้าง นางทิพย์ไม่เคยอบรมสั่งสอนลูกในทางที่ดี บางครั้งก็ตามใจจนเกินควร และบางคราวก็ทารุณโหดร้ายมาก จนเหมือนกับว่าไม่ใช่ลูกของนางเอง ทำให้ลูกสาวของนางมีกิริยามารยาทที่ไม่ดีและประพฤติตนเสื่อมเสีย ดังนั้นสามีของนางทิพย์จึงได้นำพันทิพา ซึ่งเป็นลูกสาวคนเล็กไปฝากให้ญาติช่วยเลี้ยงดูแทน เพราะเกรงว่าจะมีนิสัยและความประพฤติ เหมือนแม่กับพี่สาวทั้งสองของเธอ นางทิพย์มักจะใช้วิธีบังคับข่มขู่ลูกให้ทำตามที่นางต้องการ โดยไม่ยอมรับฟังเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อพ่อของพันทิพาเสียชีวิตลง นางทิพย์ก็ไปรับตัวพันทิพากลับมาอยู่ด้วยทั้งที่พันทิพาไม่เต็มใจ และหลังจากนั้นพันทิพาที่เคยได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างดีจากญาติของเธอ ก็ต้องพบกับความทุกข์ใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากถูกนางทิพย์แม่ของเธอบังคับและเข้มงวดกับเธอทุกอย่าง โดยไม่ยอมให้พบหรือติดต่อกับใครได้เลย และในที่สุดก็ให้พันทิพาออกจากโรงเรียน ทำให้พันทิพาได้รับความสะเทือนใจและเสียใจมาก ต่อมาเมื่อมีชายหนุ่ม ที่มีฐานะร่ำรวยมาแสดงท่าทีสนใจพันทิพา พันทิพาจึงตัดสินใจแต่งงานด้วยทันทีทั้ง ๆ ที่ไม่ได้รัก แต่เพราะต้องการความเป็นอิสระ และหนีให้พ้นจากแม่ของเธอ จนเป็น

เหตุที่ทำให้พันทิพาต้องประสบกับความล้มเหลวในชีวิตครอบครัว และจบชีวิตลงอย่างน่าอนาถ

นอกจากนี้ผู้เขียนก็ยังได้เสนอเรื่องราวของอีกครอบครัวหนึ่ง ซึ่งมีแม่ที่แตกต่างกับแม่ของพันทิพา นั่นคือแม่ของจิตราซึ่งพันทิพาไปพักอยู่ด้วย แม่ของจิตราให้การอบรมสั่งสอนแก่จิตรารวมทั้งพันทิพาเป็นอย่างดี โดยฝึกหัดให้เป็นงานบ้านงานเรือน ในช่วงวันหยุดเรียน พันทิพาได้รับการสั่งสอนเกี่ยวกับเรื่องงานบ้านงานครัว ส่วนจิตราได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ในการทำความสะอาด และจัดตู้หนังสือให้เรียบร้อย ดังนั้นพันทิพาจึงมีความสามารถในการทำอาหารคือจะทำอาหารได้เกือบทุกชนิดมาตั้งแต่เด็ก ส่วนจิตราก็กลายเป็นคนที่ชอบอ่านหนังสือและชอบดูรูปภาพาก เมื่อมีใครทำความผิดแม่ของจิตราก็จะตักเตือนด้วยดี ไม่เคยใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย และไม่เคยที่จะเข้มงวดกับลูกในการจะคบหาสมาคมกับผู้ใด นอกจากนี้แม่ของจิตรายังได้อบรมสั่งสอนให้จิตรา เห็นคุณค่าของการศึกษาเล่าเรียน และสนับสนุนให้จิตราขยันหมั่นเพียรในการเล่าเรียน เพื่อจะได้มีวิชาความรู้เป็นมรดกติดตัวแทนทรัพย์สมบัติ ซึ่งผิดกับนางทิพย์แม่ของพันทิพา ที่ต้องการให้พันทิพาออกจากโรงเรียน ด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นลูกผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเรียนมาก พันทิพาจึงจำใจต้องออกจากโรงเรียน ทั้งที่ยังเรียนไม่จบหลักสูตร จิตรากับพันทิพาจึงมีชีวิตที่แตกต่างกัน และลงเอยไม่เหมือนกัน นั่นคือขณะที่จิตรามีแต่ความสุข ความอบอุ่นใจ และความสำเร็จสมหวังในชีวิต แต่พันทิพากลับมีชีวิตที่เต็มไปด้วยความทุกข์ และต้องจบชีวิตลงด้วยความเศร้าและน่าเวทนา

จากเรื่อง <u>พันทิพา</u> จึงกล่าวได้ว่า ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของผู้เป็นแม่ว่า ควรเป็นผู้ที่ให้การอบรมสั่งสอน และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก รักและเข้าใจในตัวลูก เพื่อลูกจะได้มีชีวิตอนาคตที่ดีและมีความสุข ด้วยการเสนอภาพของแม่ที่ทำหน้าที่ให้การอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ดีงามแก่ลูกดังแม่ของจิตรา กับแม่ที่ไม่เคยให้การอบรมสั่งสอนหรือไม่เคยเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกเลยเช่นแม่ของพันทิพา เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นอย่างชัดเจน โดยชี้ให้เห็นว่า ลูกจะประสบกับความสำเร็จหรือล้มเหลวในชีวิตนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลสะท้อนมาจากการอบรมสั่งสอนของผู้เป็นแม่นั่นเอง

เรื่อง <u>สงครามชีวิต</u> เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของ นางธนานุภาพไพบูลย์ รรหิตบวร ซึ่งเป็นแม่ของเพลิน หญิงสาวที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงามและมีเสน่ห์ นางธนานุภาพฯเป็นแม่ที่ใจดี นางคอยสอดส่องดูแลความประพฤติของเพลินอยู่เสมอ และให้การ

อบรมสั่งสอนในสิ่งที่ถูกที่ควร โดยเฉพาะเมื่อพี่ชายของเพลินเสียชีวิตไปแล้ว เพลินก็ได้รับการฝึกฝนเรื่องกิริยามารยาท การเป็นแม่บ้านแม่เรือนที่ดีและการเข้าสังคมต่าง ๆ จนบรรดาเพื่อนทุกคนของเพลินที่ไปมาหาสู่ที่บ้านต่างพากันกล่าวชมเชยยกย่อง และทำให้ชื่อเสียงของเพลินปรากฏไปทั่ว เพราะเพลินนั้นเป็นหญิงสาวที่ ทั้งสวยงามและเก่งในการเล่าเรียน เนื่องจากมีแม่ที่ดีคอยให้การเอาใจใส่ ละกวดขันอบรมให้เพลินได้เรียนทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส โดยมีความตั้งใจว่าจะส่งเพลินไปเรียนแพทย์ที่ยุโรป หลังจากเรียนที่กรุงเทพจบแล้ว แม่ของเพลินได้พยายามอบรมสั่งสอน เรื่องกิริยามารยาท และการวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และได้ให้อิสระแก่เพลินตามสมควรที่ลูกผู้ดีมีตระกูลจะพึงได้ เพลินจึงมีชีวิตที่เต็มไปด้วยความสุข และประสบความสำเร็จในชีวิต

จากเรื่อง <u>สงครามชีวิต</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของแม่ที่ดี จากการที่นางธนานุภาพไพบูลย์แม่ของเพลิน ที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาและอบรมสั่งสอนลูกให้รู้คุณค่าของการศึกษาเล่าเรียน คอยดูแลความประพฤติ และอบรมกิริยามารยาทของกุลสตรีให้แก่เพลิน เพื่อให้เพลินเป็นหญิงสาวที่มีคุณสมบัติที่ดีครบถ้วน และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2.3 <u>ให้คำปรึกษาและเป็นที่พึ่งยามที่มีทุกข์</u>

ผู้วิจัยพบว่าผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของแม่คือ เป็นผู้ให้คำปรึกษาและเป็นที่พึ่งของลูกยามที่ลูกมีความทุกข์หรือมีปัญหาต่าง ๆ ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง <u>ผู้ดี</u> ของ ดอกไม้สด <u>คู่ครอง</u> ของ ก.สุรางคนางค์ <u>หนามยอกอก</u> <u>ดาวฤกษ์</u> ของ วรรณสิริ และ <u>สามรัก</u> ของ อาษา

เรื่อง <u>ผู้ดี</u> ผู้เขียนได้เสนอบทบาทของแม่ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และเป็นที่พึ่งให้แก่ลูกยามที่มีทุกข์หรือปัญหา จากบทบาทของคุณวงและคุณแสแม่ของวิมล แม้ว่าวิมลจะสนิทสนมกับคุณวงน้อยกว่าคุณแสซึ่งเป็นแม่เลี้ยง แต่เมื่อยามที่วิมลมีทุกข์ หรือปัญหาเดือดร้อนใจคุณวงก็จะยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือวิมลเสมอ เช่น ในคราวที่พระยาอมรรัตน์ราชสุภิทพ่อของวิมลถึงแก่กรรมลงซึ่งวิมลมีความเห็นว่า จะบรรจุศพของพระยาอมรรัตน์ราชสุภิท พร้อมกับทำบุญ

7 วัน และคิดที่จะขายบ้าน เพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายให้แก่วิพัฒน์พี่ชายของเธอ ที่กำลังศึกษาอยู่ต่างประเทศ ซึ่งแม้ว่าคุณวงจะไม่เห็นด้วยกับความคิดเหล่านี้ของวิมล แต่คุณวงก็ช่วยคิด ช่วยตักเตือน และให้คำปรึกษาแนะนำในเรื่องต่าง ๆ แก่วิมลเป็นอย่างดี

สำหรับคุณแส ซึ่งเป็นแม่ที่วิมลรักใคร่สนิทสนมมาก ก็ได้ทำหน้าที่ของแม่ที่ดียิ่ง โดยเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา และเป็นที่พึ่งทางใจให้แก่วิมลในทุกเรื่อง เริ่มตั้งแต่มาอยู่เป็นเพื่อนวิมลเมื่องานศพพระยาอมรรัตน์ราชสุภิท และให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินมรดกต่าง ๆ จนเรื่องราวต่าง ๆ เสร็จเรียบร้อยดีแล้ว คุณแสจึงได้กลับไปอยู่บ้านที่ต่างจังหวัด ต่อมาเมื่อวิมล มีเรื่องไม่สบายใจเกี่ยวกับเพื่อน คือมาลีและจรูญเพื่อนชายของมาลี วิมลก็ติดต่อคุณแสให้มาช่วยจัดการให้คนทั้งสองได้แต่งงานกัน ซึ่งคุณแสก็เข้ามาเป็นธุระเรื่องมาลีจนเป็นผลสำเร็จ นอกจากนี้เมื่อวิมลมีเรื่องเข้าใจผิดกับนางพร้อม ภรรยาอีกคนหนึ่งของพระยาอมรรัตน์ราชสุภิทจนถึงขั้นฟ้องร้องกัน คุณแสก็เข้ามาช่วยเหลือจนทั้งสองปรับความเข้าใจกันได้ และเมื่อวิมลได้รับข่าวการเสียชีวิตของอุดม ซึ่งทำให้วิมลต้องเศร้าเสียใจเป็นอันมาก คุณแสก็ช่วยปลอบโยนและให้กำลังใจ จนวิมลคลายจากความทุกข์ความเศร้าหมองลง ต่อมาเมื่อวิมลได้รับข่าวดีจากพี่ชาย ว่าได้รับคัดเลือกให้เป็นนักเรียนของรัฐบาล คุณแสก็พาวิมลกับน้อง ๆ ไปเที่ยวพักผ่อนที่บ้านต่างจังหวัดด้วย

จากเรื่อง ผู้ดี ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นบทบาทหน้าที่ของแม่ที่ดี คือ คุณวงและคุณแส ที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ลูกคือวิมล และเป็นที่พึ่งของลูกเมื่อมีความทุกข์ หรือปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะคุณแสที่แม้ว่าจะเป็นแม่เลี้ยง แต่ก็ให้ความรักและเอ็นดูวิมลมาก และเป็นที่ปรึกษาแก่วิมลในทุกเรื่องตั้งแต่เรื่องการจัดงานศพของบิดา เรื่องทรัพย์สินมรดก และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในบ้านที่วิมลเป็นผู้ปกครองดูแล รวมทั้งให้คำปลอบใจเมื่อวิมลได้รับข่าวเรื่องการเสียชีวิตของอุดมคนรักของวิมล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของแม่ที่พึงมีให้แก่ลูกทุกคน เพื่อลูกจะได้ประสบกับความสุขและความสำเร็จในชีวิต

เรื่อง คู่ครอง เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของ คุณนายพจนาทวาที ซึ่งเป็นแม่ของผกา หญิงสาวสวยและมีคุณสมบัติเพียบพร้อม คุณนายรักใคร่และห่วงใยผกามาก คอยดูแลเอาใจใส่ผกาเป็นอย่างดีเสมอมา ผกาจึงรู้สึกอบอุ่นใจและมีความสุขมาก เมื่อมีชายหนุ่มหลายคนเข้ามาสนใจในตัวผกา แต่ผกาก็ไม่แสดงท่าทีว่าชอบหรือรักใครจึงทำให้คุณนาย

กังวลใจมาก แต่เมื่อคุณนายได้ซักถามผกาถึงเหตุผลที่ยังไม่เลือกใครเป็นคู่ครอง และผกาก็ได้เปิดเผยความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเองให้คุณนายได้เข้าใจ ดังนั้นคุณนายจึงไม่บังคับผกาในเรื่องการเลือกคู่ครอง และให้อิสระในการตัดสินใจแก่ผกาอย่างเต็มที่ ต่อมาเมื่อผกาต้องการทำงานเพื่อหารายได้ ผกาก็นำเรื่องนี้มาปรึกษากับคุณนายเพื่อขอความเห็นว่า ควรจะทำงานอะไร ซึ่งคุณนายก็ให้คำแนะนำแก่ผกาเป็นอย่างดี จนในที่สุดผกาก็ตัดสินใจเข้าร่วมหุ้นกับเพื่อนเปิดร้านเสริมสวย โดยผการับหน้าที่จัดการเรื่องบัญชี ซึ่งคุณนายแม่ของผกาก็สนับสนุนและเห็นด้วยกิจการของผกาจึงดำเนินไปด้วยดี

จากเรื่อง <u>คู่ครอง</u> จะเห็นว่าผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึง ความรักความห่วงใยของคุณนายพจนาทวาทีที่มีต่อผกา ซึ่งเป็นลูกสาวคนเดียว และพร้อมที่จะเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นที่พึ่งให้แก่ลูก ทั้งเรื่องการเลือกคู่ครอง และเรื่องการประกอบอาชีพ จึงทำให้ผการักและไว้วางใจแม่ของเธอมาก และไม่ปิดบังเรื่องใด ๆ ต่อผู้ที่เป็นแม่ ดังนั้นบรรยากาศการดำเนินชีวิตครอบครัวของคุณนายพจนาทวาทีกับผกา จึงเต็มไปด้วยความอบอุ่นใจ ความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน และมีแต่ความสุข

เรื่อง <u>หนามยอกอก</u> เป็นนวนิยายที่สะท้อนบทบาทและหน้าที่ของแม่ที่มีต่อลูก คือเป็นผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และเป็นที่พึ่งให้แก่ลูกเมื่อยามที่ลูกมีความทุกข์ จากแม่คือคุณนายสมบุญแม่ของโรจน์ กับแม่ละอองซึ่งเป็นแม่ของอุษา ทั้งโรจน์และอุษาได้แต่งงานกันตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย และด้วยความพึงพอใจของทั้งคู่ เนื่องจากก่อนแต่งงานกันนั้นโรจน์ได้เคยมีความสัมพันธ์กับมะลิ ซึ่งเป็นญาติของโรจน์เองโดยที่ไม่มีใครรู้ดังนั้นเมื่ออุษามาอยู่กับโรจน์ในฐานะภรรยา มะลิจึงพยายามหาทางกลั่นแกล้งอุษาทุกอย่าง จนอุษาไม่มีความสุขและได้รับความสะเทือนใจมาก จนถึงกับล้มป่วยเพราะความเสียใจ เมื่อรู้ความจริงว่ามะลิเคยเป็นภรรยาของโรจน์มาก่อน แม่ละอองจึงมาอยู่ดูแลอุษาด้วยความห่วงใยจนอุษาหายเป็นปกติดี แต่เมื่อแม่ละอองจะกลับอุษาก็ขอกลับไปอยู่ด้วย แม่ละอองจึงหาทางเกลี้ยกล่อมอุษาอย่างชาญฉลาดและด้วยถ้อยคำที่อ่อนโยน จนในที่สุดอุษาก็ได้เล่าเรื่องราวความทุกข์ใจทั้งหมดของเธอให้แม่ละอองได้รับฟัง ซึ่งหลังจากได้ไตร่ตรองดูอย่างถ้วนถี่ แล้วแม่ละอองก็เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ โดยตลอดจึงพยายามยกเหตุผลต่าง ๆ มาพูดไกล่เกลี่ยอย่างนุ่มนวลให้อุษาคืนดีกับโรจน์ จนอุษาสบายใจและหายโกรธโรจน์ พร้อมกับได้หาวิธีป้องกันไม่ให้มะลิเข้าไปสร้างความวุ่นวายใจให้

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ดูแลเอาใจใส่ต่อประกายและลูกเป็นอย่างดี นอกจากนี้นางแก้วก็เป็นผู้อธิบายเหตุผลที่ประกายกลับมาอยู่บ้านให้พ่อของประกายได้เข้าใจ ส่วนดาวฤกษ์ก็ได้ไปแต่งงานกับ งาม อรชาติ หญิงที่เขารักและพึงพอใจอยู่

จากเรื่อง ดาวฤกษ์ กล่าวได้ว่าผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาท และหน้าที่ของแม่ที่ดีคือ ต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาลูกได้ทุกเรื่อง และเป็นที่พึ่งยามที่มีทุกข์หรือปัญหาเดือดร้อนใจรวมทั้งให้ความช่วยเหลือในปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ลูกได้ ด้วยความรัก ความเข้าใจ และให้อภัยในความผิดพลาดของลูก เพื่อลูกจะได้พ้นจากความเสียหาย และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต่อไปได้ด้วยความราบรื่น ดังบทบาทของนางแก้วที่เมื่อรู้ว่าประกายกำลังตั้งครรภ์ก็พยายามหาทางให้ประกายได้แต่งงานกับดาวฤกษ์ และให้อภัยกับความผิดพลาดของประกายโดยไม่ได้พูดจาว่ากล่าวให้ประกายได้รับความสะเทือนใจ หรือเสียใจแต่ประการใด

เรื่อง สามรัก เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้เขียนเสนอบทบาทหน้าที่ของแม่ที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา และเป็นที่พึ่งให้แก่ลูกยามที่ลูกมีความทุกข์หรือปัญหา จากเรื่องราวของครอบครัวนางเพิ่ม ธรรมพิทักษ์ ที่มีฐานะยากจนมากและมีลูกชายหญิงสองคนคือ กลิ่น ลูกสาวคนโตกับสมหมายลูกชายคนเล็ก นางเพิ่มจะให้ความรักและดูแลเอาใจใส่ต่อกลิ่นมากกว่าสมหมาย เพราะนอกจากกลิ่นจะมีรูปร่างหน้าตาสวยงามแล้ว ยังมีความประพฤติเรียบร้อย มีกิริยามารยาทดีและอยู่ในโอวาทของพ่อแม่ทุกอย่าง แต่เนื่องจากสามีของนางเพิ่มเป็นคนดุร้ายและชอบดื่มสุราเป็นประจำ นางเพิ่มกับลูก ๆ จึงมักจะถูกดุด่าทุบตีโดยไม่มีเหตุผลอยู่เสมอ แต่นางเพิ่มก็ยอมอดทนและอภัยให้ได้ทุกอย่าง โดยไม่ปริปากขอความเมตตาปราณีจากนายเทียมผู้เป็นสามีเลย แต่ถ้าหากนายเทียมดุด่าหรือเฆี่ยนตีลูก นางเพิ่มจะเข้าไปพูดห้ามปรามนายเทียมให้เลิกดุด่าเฆี่ยนตีหรือลงโทษกลิ่น พร้อมทั้งให้คำปลอบโยนและให้กำลังใจแก่ลูกเสมอ

ต่อมากลิ่นได้เข้าทำงานที่สำนักงานทนายความของหลวงนิติไพบูลย์ ซึ่งทำให้ฐานะและความเป็นอยู่ในครอบครัวดีขึ้น ส่วนหลวงนิติไพบูลย์ก็พึงพอใจกลิ่นมาก จึงมาขอกลิ่นแต่งงาน แต่พ่อของกลิ่นกลับปฏิเสธ และแสดงกิริยาที่ไม่สมควรกับหลวงนิติไพบูลย์ ทั้งยังดุด่าเฆี่ยนตีกลิ่นอย่างโหดร้ายทารุณ ทำให้นางเพิ่มไม่สามารถอดทนได้ และได้แสดงปฏิกิริยาโต้ตอบสามีเพราะความสงสารกลิ่น ต่อมานายเทียมได้ล้มป่วยอย่างหนัก และสมหมายก็ถูกจับในข้อหาขโมยเงินของผู้อื่น กลิ่นจึงปรึกษากับนางเพิ่มเพื่อไปขอความช่วยเหลือจากหลวงนิติไพบูลย์ แต่

หลังจากนั้นไม่นาน หลวงนิติไพบูลย์ก็ถูกลอบยิงจนถึงแก่ความตาย ทำให้กลิ่นต้องเสียใจมาก เพราะกลิ่นได้ตกเป็นภรรยาของหลวงนิติไพบูลย์ไปแล้ว กลิ่นจึงสารภาพเรื่องราวทั้งหมดให้นางเพิ่มได้รับรู้ ซึ่งนางเพิ่มก็ไม่ได้ตำหนิติเตียนหรือดุว่ากลิ่น แต่กลับปลอบโยนกลิ่นด้วยถ้อยคำที่นุ่มนวลอ่อนโยน และให้กำลังใจกลิ่นด้วยความเข้าใจและเห็นใจ จนกลิ่นคลายจากความเศร้าหมองลงได้ ต่อมาเมื่อกลิ่นรู้ว่าตนเองกำลังตั้งครรภ์ กลิ่นจึงปรึกษากับนางเพิ่มและไปพบกับแม่ของหลวงนิติไพบูลย์แต่ก็ถูกปฏิเสธ ทำให้กลิ่นผิดหวังและเสียใจเป็นอันมาก นางเพิ่มก็เฝ้าดูแลและปลอบโยนให้กลิ่นอดทน เข้มแข็งและมีมานะที่จะต่อสู้กับชีวิตต่อไป

ในเรื่อง <u>สามรัก</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของแม่ คือ นางเพิ่ม ที่แม้จะมีฐานะยากจนอย่างไรก็สามารถที่จะทำหน้าที่ของแม่ที่ดีได้ โดยการเป็นที่พึ่งให้แก่กลิ่น เมื่อยามลูกมีความทุกข์หรือยุ่งยากใจ และรับฟังปัญหาต่าง ๆ ของกลิ่น พร้อมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อช่วยในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ เพราะในฐานะที่แม่มีประสบการณ์และผ่านชีวิตมาก่อนย่อมจะรู้ว่าสิ่งใดผิดถูก ควรหรือไม่ควรอย่างไร ทั้งยังคอยช่วยปกป้องมิให้กลิ่นถูกทำร้ายจากผู้เป็นพ่อ และดูแลไม่ให้ได้รับความกระทบกระเทือนใจ ทั้งยังเป็นผู้ที่คอยปลอบประโลมเมื่อยามที่กลิ่นต้องเสียใจ หรือเกิดความรู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่าย และสิ้นหวัง เพื่อที่กลิ่นจะได้มีกำลังใจ และสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุข เท่าที่นางเพิ่มจะสามารถทำได้

2.2.4 <u>วางรากฐานชีวิต</u>

ผู้ศึกษาพบว่าผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของแม่ ในการวางรากฐานชีวิตให้แก่ลูก ซึ่งปรากฏในนวนิยายเรื่อง <u>หนึ่งในร้อย</u> ของ ดอกไม้สด <u>รอยจารึก</u> ของ ก.สุรางคนางค์ <u>สิ่งผูกพัน</u> ของ วรรณสิริ <u>ยามวิบาก</u> และ <u>สามรัก</u> ของ อาษา

เรื่อง <u>หนึ่งในร้อย</u> ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของคุณนายชื่น หญิงม่ายซึ่งมีลูกทั้งหญิงและชายรวม ๖ คน คุณนายชื่นต้องการให้ลูกทุกคนมีชีวิตและอนาคตที่ดี จึงพยายามหาคู่ครองที่มีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยให้แก่ลูก เพราะคุณนายชื่นมีความเห็นว่า ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการใช้ชีวิตคู่ให้มีความสุข ดังนั้นลูกสาวของคุณนายชื่นจึงต้องแต่งงานกับคนที่คุณนายชื่นเห็นว่าเหมาะสม และเป็นที่พึงพอใจของคุณนายชื่น แม้แต่วิชัยลูกชายคนโตของคุณนาย

ชื่น ก็ต้องแต่งงานกับหญิงสาวที่มีฐานะร่ำรวยมากและเป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ ซึ่งคุณนายชื่นเป็นผู้เลือกให้ แต่เธอก็ล้มป่วยลงและเสียชีวิตหลังจากที่แต่งงานกับวิชัยได้เพียง 6 เดือนเท่านั้น วิชัยจึงต้องกลายเป็นม่าย คุณนายชื่นจึงไม่คิดจะหาคู่ครองให้แก่วิชัยอีก

ต่อมาเมื่อร้อยตรีชัด ลูกชายคนเล็กของคุณนายชื่น สำเร็จการศึกษามาจากต่างประเทศ เพราะความที่ชัดเป็นคนช่างประจบเอาใจเก่ง และมีรูปร่างหน้าตาดี คุณนายชื่นจึงรักและเอ็นดู ชัดมากกว่าลูกคนอื่น ๆ และต้องการให้ชัดมีคู่ครองที่มีฐานะและชาติตระกูลที่ดี คุณนายชื่นจึงได้ไปเจรจาทาบทามลูกสาวของคุณหญิงรานรอนไว้ให้แก่ชัด แต่ชัดก็ปฏิเสธและหลีกเลี่ยงการหมั้น และการแต่งงานกับหญิงที่คุณนายชื่นเลือกให้ และหันไปแต่งงานกับหญิงสาวอีกคนหนึ่งที่เขารักและพึงพอใจ ทำให้คุณนายชื่นไม่พอใจเป็นอย่างมาก แต่ครั้นคุณนายชื่นได้รู้ว่าหญิงที่ชัดเลือกเป็นคู่ครองนั้น มีฐานะดีและมีทรัพย์สมบัติเพียงพอที่จะทำให้ชีวิตคู่ของคนทั้งสองมีความสุขได้ คุณนายชื่นจึงคลายความรักรธลง และยินดีกับการแต่งงานของชัด

จากเรื่อง <u>หนึ่งในร้อย</u> จะเห็นว่า ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึง ความรักความห่วงใยที่แม่มีต่อลูก มีความปรารถนาที่จะเห็นลูกมีความสุข และมีชีวิตอนาคตที่ดี คุณนายชื่นจึงพยายามพิจารณาหาคู่ครองที่มีฐานะมั่นคง และมีชาติตระกูลที่ดีให้เป็นคู่ครองของลูกทุกคน เพื่อเป็นการวางรากฐานในการดำเนินชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคตให้แก่ลูก ดังนั้นเมื่อชัดปฏิเสธและหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับหญิงที่คุณนายชื่นพึงพอใจ คุณนายชื่นจึงไม่พอใจเป็นอย่างมาก แต่พอรู้ว่าหญิงที่ชัดพึงพอใจอยู่นั้นมีฐานะดี คุณนายชื่นก็พึงพอใจและยินดีที่จะให้ชัดแต่งงานด้วย เพราะคิดว่าคงจะช่วยให้ชัดมีอนาคตที่ดีได้

เรื่อง <u>รอยจารึก</u> เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของคุณนายเสวีพัลลภ ซึ่งมีลูกชายหญิงเพียงสองคน คุณนายเสวีพัลลภจึงรักใคร่และห่วงใยลูกมาก เนื่องจากลูกกำพร้าพ่อมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก คุณนายเสวีพัลลภจึงปรารถนาที่จะให้ลูกได้แต่งงานกับหญิงที่ดี และมีฐานะมั่งคั่งร่ำรวย เพื่อลูกจะได้มีความสุข ดังนั้นเมื่อรู้ว่าวัลลภลูกชายคนโตของนาง รักใคร่ชอบพอกับสายสวาทลูกสาวของคุณพระนิตินาท ซึ่งได้สร้างความเสื่อมเสียชื่อเสียงให้แก่วงศ์ตระกูล เนื่องจากมีความประพฤติไม่ดี ขณะที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศด้วยทุนของรัฐบาล ทั้งยังเป็นหญิงม่ายเพราะเลิกร้างกับสามีที่เป็นชาวต่างชาติ คุณนายเสวีพัลลภจึงรู้สึกห่วงใยวัลลภและไม่ต้องการให้วัลลภแต่งงานกับสายสวาท จึงพยายามหาทางกีดกันด้วยการหมั้นราศีลูกสาวคนเดียว

ของนายว่องกิ๊ดซึ่งเป็นญาติกัน และมีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยมีมรดกมากมายให้กับวัลลภ โดยหวังว่าวัลลภจะได้มีความสุขจากการแต่งงานกับราศีหญิงที่ตนเลือกให้ แต่วัลลภก็ปฏิเสธการหมั้นและหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับราศี คุณนายเสวีพัลลภจึงไปพบกับสายสวาท และพูดจาขอร้องให้สายสวาทเลิกติดต่อกับวัลลภ โดยอ้างเหตุผลเกี่ยวกับความรักของแม่ที่มีต่อลูก ให้สายสวาทได้เห็นใจ ดังข้อความที่คุณนายเสวีพัลลภกล่าวกับสายสวาทดังนี้

"ฉันเองก็ไม่อยากจะขัดใจลูก ฉันรักลูกมากเหมือนกัน ต้องการจะให้เขามีความสุข แต่หนักใจอยู่ตรงที่มีข่าวว่า เธอเป็นคนมีสามีแล้ว ขอโทษ...และมีชื่อเสียงค่อนข้างจะมัวหมองมาแต่อยู่เมืองนอก ก็เกรงว่าจะพลอยให้ชื่อเสียงของวัลลภพลอยตกต่ำไปด้วย ฉันมีลูกชายคนเดียวที่จะพึ่งพาอาศัยเขาได้ ถ้าหากเขามีอนาคตมัวหมองฉันก็ต้องวิตกและจำเป็นต้องหาทางกีดกันเอาไว้บ้าง หรือเธอคิดว่าที่ฉันทำนี้ไม่ถูกต้อง"

(ก.สุรางคนางค์. ๒๔๘๑ : ๒๖๐)

วัลลภรู้สึกเสียใจต่อการกระทำของคุณนายเสวีพัลลภมาก จึงลาออกจากราชการและไปใช้ชีวิตอยู่ในชนบท เพื่อหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับราศีหญิงที่แม่เลือกให้ และก็ไม่ได้แต่งงานกับสายสวาทหญิงสาวที่แม่ของเขาเกลียดชัง แม้ว่าเขาจะรักและพึงพอใจเธอมากเพียงใดก็ตาม

จากเรื่อง <u>รอยจารึก</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของแม่ ที่ต้องการวางรากฐานชีวิตให้แก่ลูกเพื่อให้ลูกมีความสุข ด้วยการให้คุณนายเสวีพัลลภหมั้นราศรีหญิงที่มีฐานะดีให้เพื่อเป็นคู่ครองของวัลลภ โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกและความต้องการของวัลลภ ขณะเดียวกันผู้เขียนก็ต้องการเสนอแนวคิดว่า ในการตัดสินใจกระทำสิ่งใดก็ตาม แม้จะเป็นการกระทำด้วยความปรารถนาดีต่อลูก แต่ก็ควรคำนึงถึงความรู้สึก และความต้องการของผู้ที่เป็นลูกด้วย เพราะความหวังดีของผู้ที่เป็นแม่อาจสร้างความทุกข์ให้กับลูกได้ ดังนั้นวัลลภจึงหลีกเลี่ยงการแต่งงานด้วยการไปทำงานในชนบท

เรื่อง <u>สิ่งผูกพัน</u> เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของ นางเรียม แม่ของฤดี หญิงสาวที่อ่อนหวานน่ารัก นางเรียมได้ตกลงใจที่จะให้ฤดีเป็นคู่ครองของคธา กุลกำพล ลูกชาย

คนโตของพระยาและคุณหญิงจัตุรงค์เสนีที่เดินทางไปศึกษาต่ออยู่ที่ต่างประเทศตามความประสงค์ของพระยาและคุณหญิงจัตุรงค์เสนี คธาเป็นลูกที่ทั้งพ่อและแม่รักมาก และด้วยความเป็นห่วงลูกเกรงว่าจะมีภรรยาเป็นชาวต่างชาติ พระยาและคุณหญิงจัตุรงค์เสนีจึงได้เตรียมเลือกหญิงสาวที่เห็นว่ามีความเหมาะสมไว้ให้คธา โดยได้ตัดสินใจเลือกฤดีให้เป็นคู่ครองของคธา เพราะฤดีเป็นหลานและสนิทสนมกับคธามาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก รวมทั้งยังเป็นหญิงสาวที่สวยงามคนหนึ่ง ส่วนนางเรียมแม่ของฤดีก็ไม่ได้ปฏิเสธเพราะเห็นว่าคธามีอนาคตที่ดี และฤดีก็จะพลอยได้รับความสุขสบายไปด้วย นางเรียมจึงฝึกหัดฤดีในเรื่องงานบ้านงานเรือนอย่างเข้มงวด เพื่อรอคอยวันที่คธาสำเร็จการศึกษา และเดินทางกลับมา แต่คธาก็ทำให้พ่อกับแม่และทุกคนต้องผิดหวังเพราะคธาได้กระทำความผิดที่ร้ายแรงจึงถูกส่งตัวกลับบ้านโดยที่ไม่สำเร็จการศึกษา นางเรียมจึงขอให้ระงับการแต่งงานไว้ก่อนโดยไม่มีกำหนด

คธาได้ขออนุญาตพ่อกับแม่ออกไปทำไร่ที่ต่างจังหวัด เพราะไม่ต้องการพบปะกับใคร ๆ และในที่สุดคธาก็ประสบความสำเร็จในงานที่ได้ทุ่มเททำอย่างจริงจัง เมื่อนางเรียมเห็นความสามารถของคธา และมั่นใจว่าเมื่อฤดีแต่งงานกับคธาแล้ว ฤดีจะได้พบกับความสุข นางเรียมจึงตกลงใจให้ฤดีแต่งงานกับคธา โดยไม่บิดพลิ้วอีกแต่อย่างใด

ดังนั้นจะเห็นว่าในเรื่อง <u>สิ่งผูกพัน</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของแม่ที่ต้องการให้ลูกมีชีวิตและอนาคตที่ดี จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบในการเลือกคู่ครองให้แก่ลูก ดังที่คุณหญิงจตุรงค์เสนีได้ปรึกษากับสามี และจัดการเตรียมหมั้นฤดีให้กับคธาซึ่งนางเรียมแม่ของฤดีที่ตกลงใจรับหมั้น แต่เมื่อคธาศึกษาไม่สำเร็จ และต้องเดินทางกลับประเทศไทย นางเรียมจึงเริ่มไม่เต็มใจที่จะให้ฤดีแต่งงานกับคธา แต่ครั้นเห็นคธาประสบความสำเร็จในการทำงาน นางเรียมจึงยินยอมให้ฤดีแต่งงานกับคธา โดยไม่หลีกเลี่ยงอีกแต่ประการใด เพราะเล็งเห็นแล้วว่าลูกของตน จะต้องประสบกับความสำเร็จในการดำเนินชีวิตครอบครัวและมีความสุข

เรื่อง <u>ยามวิบาก</u> เป็นเรื่องราวของนางอบ วิทยเมธีซึ่งมีลูกหญิงชายสองคน และมีศรีเป็นลูกสาวคนเล็ก ที่มีกิริยามารยาทเรียบร้อยน่ารัก ดังนั้นนางอบจึงรักและให้ความเอาใจใส่ต่อศรีมากกว่าสวัสดิ์ ลูกชายคนโต ศรีนั้นได้รับการอบรมสั่งสอนให้รู้จักงานบ้านทุกอย่าง จึงมี คุณสมบัติของการเป็นแม่บ้านที่ดี ส่วนนางอบก็ปรารถนาที่จะให้ศรีได้แต่งงาน

กับผู้ที่มีฐานะและมีหน้าที่การงานที่ดี เพื่อชีวิตจะได้ไม่ลำบาก และมีความสุขในชีวิตสมรสเหมือนกับนาง ดังนั้นนางอบจึงไม่ต้องการให้ศรีคบหากับ เจริญ ลูกชายของนายจรซึ่งมีฐานะยากจนและเคยติดคุกมาก่อน เพราะนางเกรงว่าศรีจะไปรักใคร่ชอบพอกับเจริญ แต่นางอบพอใจที่จะให้ศรีคบหากับ บุญปลูก หาญรยธา นักเรียนนายร้อยเพื่อนของสวัสดิ์ และมีพ่อเป็นนายทหารยศพันโท นางอบจึงให้การต้อนรับบุญปลูกเป็นอย่างดี และแสดงความเต็มใจที่จะรับบุญปลูกไว้เป็นสมาชิกของครอบครัว เมื่อรู้ว่าบุญปลูกรักและพึงพอใจในตัวศรี ทั้งพยายามพูดสนับสนุนให้ศรีชอบพอกับบุญปลูกด้วยเหตุผลต่าง ๆ แต่ศรีก็ไม่เห็นดีด้วยเพราะศรีรักเจริญ ฉะนั้นเมื่อบุญปลูกมาพูดจาสู่ขอศรี นางอบจึงบังคับให้ศรีตกลงแต่งงานกับบุญปลูก เมื่อศรีปฏิเสธนางอบจึงไม่พอใจและโกรธศรีมาก จนถึงกับดุด่าตบตีศรีจนได้รับบาดเจ็บ ศรีจึงตัดสินใจหนีออกจากบ้าน และไปใช้ชีวิตร่วมกับเจริญชายที่เธอรักในที่สุด

จากเรื่อง ยามวิบาก จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้แสดงให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของแม่ว่า แม่ย่อมรักห่วงใยลูกทุกคน และปรารถนาจะให้ลูกมีชีวิตอนาคตที่ดีมีความสุข จึงต้องการและสนับสนุนให้ลูกแต่งงานกับคนที่มีฐานะ และหน้าที่การงานที่ดี เพราะมีความเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ลูกประสบความสำเร็จในชีวิต ด้วยการให้นางอบหาคู่ครองให้ศรี นอกจากนี้ผู้เขียนก็ยังเสนอแนวคิดอีกประการหนึ่งว่า ผู้ที่เป็นแม่ไม่ควรบังคับจิตใจลูกให้กระทำในสิ่งที่ฝืนความรู้สึกและความต้องการของลูก ดังนั้นจึงให้ศรีตัดสินใจหนีไปอยู่กับเจริญคนรักของเธอโดยไม่คำนึงถึงสิ่งใด ๆ

เรื่อง สามรัก เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้เขียนเสนอบทบาทและหน้าที่ของแม่คือกลิ่น หญิงสาวสวยซึ่งมีชีวิตที่อาภัพและน่าสงสาร เนื่องจากมีพ่อเป็นคนที่โหดร้ายทารุณ กลิ่นจึงไม่ได้แต่งงานกับชายที่เธอรัก และเธอได้ให้กำเนิดเด็กหญิงคนหนึ่งโดยที่ลูกไม่มีโอกาสได้เห็นหน้าของพ่อ กลิ่นเลี้ยงดูลูกสาวของเธอด้วยความรักแม้กลิ่นจะได้รับความลำบากเพียงใดก็ตาม แต่กลิ่นก็อดทนและเสียสละเพื่อลูกได้ทุกอย่าง เพื่อให้ลูกได้มีการศึกษาที่ดีจะได้สุขสบายในภายหน้า กลิ่นจึงตัดสินใจส่งนิตยาลูกสาวของเธอไปเรียนในกรุงเทพ โดยให้ไปพักอยู่กับญาติทั้ง ๆ ที่กลิ่นนั้นรักและห่วงใยนิตยามากไม่ต้องการให้ลูกจากไปอยู่ไกล แต่เพื่ออนาคตของลูกต้องการให้ลูกได้เรียนในโรงเรียนที่ดี และทันสมัยจะได้มีความรู้เท่าเทียมผู้อื่น มีหน้าที่การงานที่ดี และในที่สุดนิตยาลูกสาวของเธอก็เรียนสำเร็จและมีชีวิตที่สุขสบาย เพราะได้พบกับผู้เป็นย่า

และได้ไปอยู่กับย่าซึ่งมีฐานะมั่งคั่งร่ำรวย ต่อมาก็ได้แต่งงานกับชายที่มีฐานะดี มีหน้าที่การงานที่ใหญ่โต และเป็นคนดีสมตามความปรารถนาของกลิ่น โดยที่นิตยาไม่มีโอกาสได้รับรู้ว่าชายที่เธอแต่งงานด้วยคือคนรักของกลิ่นซึ่งรักกลิ่นมาก ทั้งยังซื่อสัตย์ และมั่งคงต่อกลิ่นผู้เป็นแม่ของเธอเป็นอันมาก แต่กลิ่นก็พยายามปิดบังความจริง และหาทางปฏิเสธความรักความหวังดีของเขา ทันทีที่ได้รู้ว่าเขาคือคนรักของลูก เพื่อที่เขาจะได้แต่งงานกับนิตยาลูกสาวของเธอ ตามความต้องการของผู้ใหญ่ และกลิ่นก็ตัดสินใจฆ่าตัวตายเพื่อไม่ให้ใคร ๆ ได้ล่วงรู้ความจริงดังกล่าว

จากเรื่อง <u>สามรัก</u> จึงกล่าวได้ว่า ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาท และหน้าที่ของแม่ที่มีต่อลูก ซึ่งนอกเหนือจากความรักความห่วงใย และความปรารถนาดีอย่างจริงใจต่อลูกแล้ว แม่ยังปรารถนาที่จะให้ลูกได้พบกับความสำเร็จ และความสุขในชีวิตโดยยอมเสียสละทั้งเลือดเนื้อและชีวิตเพื่อลูกได้ทุกอย่าง เพียงเพื่อให้ลูกได้มีความสุขสมหวังในชีวิต และอนาคตเท่านั้น ดังนั้นผู้เขียนจึงให้กลิ่นส่งลูกให้ศึกษาต่อในกรุงเทพ และต่อมาก็ให้ปฏิเสธความรักของคนรักเก่าที่กลายมาเป็นคนรักของลูก และให้กลิ่นตัดสินใจฆ่าตัวตายในที่สุด เพราะไม่ต้องการให้อดีตคนรักของเธอรู้ว่า เธอคือแม่ของนิตยาหญิงสาวที่เขาได้แต่งงานด้วย

2.3 <u>บทบาทและหน้าที่ของสามี</u>

จากการศึกษานวนิยายช่วง พ.ศ. 2475-2488 ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสามี ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 4 ประเด็นดังนี้

2.3.1 เป็นผู้รับผิดชอบครอบครัว

2.3.2 ยกย่องให้เกียรติภรรยา

2.3.3 ไม่ประพฤตินอกใจภรรยา

2.3.4 เอาใจใส่ทุกข์สุขของภรรยา

2.3.1 <u>เป็นผู้รับผิดชอบครอบครัว</u>

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้เสนอบทบาทและหน้าที่ประการสำคัญของสามีก็คือหน้าที่รับผิดชอบครอบครัว ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง <u>ความคิดคำนึง</u> ของ ก.สุรางคนางค์

วนิดา ของ วรรณสิริ น้องสาว และ สามรัก ของ อาษา

เรื่อง ความคิดคำนึง เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของครอบครัว พระยานิตินาทวรพจน์ ซึ่งเป็นสามีของแม่จันทร์และมีลูกชายหญิงรวม ๕ คน พระยานิตินาทจะเป็นผู้รับผิดชอบในการหารายได้มาเลี้ยงดูสมาชิกภายในครอบครัว เนื่องจากแม่จันทร์มีความลำเอียงในการให้ความรักแก่ลูก จึงทำให้ภายในครอบครัวเกิดเรื่องวุ่นวายไม่สงบสุขอยู่เนือง ๆทุกครั้งที่มีปัญหาหรือเรื่องเดือดร้อนใจเกิดขึ้นภายในครอบครัว พระยานิตินาทจึงต้องเข้าไปเป็นผู้ตัดสินทุกครั้งเรื่องราวต่าง ๆ จึงยุติลงได้ แม้แต่เรื่องการใช้จ่ายของลูกสาวคนรัต ขณะอยู่ที่ต่างประเทศ พระยานิตินาทก็จัดการส่งเงินไปให้ทุกครั้งตามที่ลูกต้องการ นอกจากนี้ยังคอยสอดส่องดูแลเอาใจใส่ความประพฤติของลูกทุกคน แม้จะได้มอบหมายหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนลูกให้แก่ภรรยาไปแล้วก็ตาม แต่ทุกครั้งที่มีปัญหาเกิดขึ้น พระยานิตินาทก็สามารถหาวิธีแก้ไขได้อย่างสุขุมรอบคอบ พระยานิตินาทจึงได้รับทั้งความเคารพรัก และเกรงกลัวจากทั้งภรรยาและลูก รวมทั้งสมาชิกทุกคนในครอบครัว

จากเรื่อง ความคิดคำนึง ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของสามีจากคุณพระนิตินาท ที่ต้องทำหน้าที่รับผิดชอบทุกอย่างในครอบครัว ตั้งแต่การเป็นผู้หารายได้มาเลี้ยงดูสมาชิกภายในบ้าน ดูแลเอาใจใส่ต่อความประพฤติ และความเป็นไปของทุกคนในครอบครัวเพื่อให้การดำเนินชีวิตในครอบครัว รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากต่าง ๆ ภายในครอบครัวอีกด้วย ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญยิ่ง ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวเป็นไปด้วยความราบรื่น และมีความสุข

เรื่อง วนิดา ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของสามีภรรรยาคู่หนึ่งคือ พันตรีประจักษ์ มหศักดิ์ กับวนิดาที่ต้องแต่งงานกันเพราะความจำเป็น โดยที่ทั้งสองไม่ได้รักใคร่หรือชอบพอกันมาก่อน เนื่องจากประจักษ์มีหญิงคนรักอยู่ก่อนแล้ว และกำลังจะแต่งงานกันในเวลาอีกไม่นาน ดังนั้นประจักษ์จึงไม่ได้ให้ความเอาใจใส่ต่อวนิดา แต่ประจักษ์ก็ทำหน้าที่ของสามีที่ดีด้วยการรับผิดชอบต่อครอบครัว เมื่อถึงเวลาที่เงินเดือนออกประจักษ์ก็นำเงินส่วนหนึ่งให้คนนำไปให้วนิดาไว้ใช้จ่าย และครั้งใดที่แม่กับคนรักของเขาหาเรื่องว่ากล่าว หรือกลั่นแกล้งวนิดาประจักษ์ก็จะหาทางช่วยเหลือ และปกป้องวนิดาด้วยความยุติธรรมเสมอ จนเป็นเหตุทำให้แม่

และคนรักของเขาไม่พอใจเป็นอันมาก ประจักษ์ต้องเดือดร้อนใจกับความรหดร้ายทารุณของแม่ที่แสดงต่อวนิดา และต้องหาทางไกล่เกลี่ยเพื่อมิให้เรื่องราวต่าง ๆ รุนแรงยิ่งขึ้นเสมอ ซึ่งทำให้ประจักษ์รู้สึกสงสารและเห็นใจวนิดาภรรยาของเขาแต่เพียงในนามยิ่งนัก จนในที่สุดประจักษ์ก็ตัดสินใจพาวนิดาไปอยู่ที่อื่น และได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันต่อมาอย่างมีความสุข

จะเห็นได้ว่าในเรื่อง <u>วนิดา</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของสามีว่า ควรมีหน้าที่รับผิดชอบครอบครัว และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนยุ่งยากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวโดยคำนึงถึงบทบาท และหน้าที่ของสามีที่พึงปฏิบัติต่อภรรยาอย่างเหมาะสม ดังนั้นผู้เขียนจึงให้ประจักษ์พยายามช่วยเหลือวนิดา จากการกลั่นแกล้งของแม่และคนรักซึ่งอิจฉาริษยาและเกลียดชังวนิดา จนเมื่อเหตุการณ์ยิ่งรุนแรงขึ้น ประจักษ์จึงตัดสินใจพาวนิดาไปหาที่อยู่ใหม่ตามลำพัง

เรื่อง <u>น้องสาว</u> เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของชีวิตครอบครัวหนึ่งซึ่งมีฐานะยากจนและต้องพบกับความยากลำบาก จากครอบครัวของพันกับเชย สองสามีภรรยาที่รักกันและใช้ชีวิตร่วมกัน โดยที่ผู้ใหญ่ไม่สนับสนุนหรือเห็นดีด้วย เนื่องจากพันเป็นลูกชายของพ่อค้าที่มีฐานะมั่งคั่งร่ำรวย และต้องการให้พันแต่งงานกับหญิงสาวที่มีฐานะเท่าเทียมกัน จึงบังคับให้พันเลิกติดต่อกับเชยหญิงสาวที่พันรักแต่มีฐานะยากจน พันจึงตัดสินใจพาเชยไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกันและไม่ติดต่อกับใครอีกเลย โดยพันทำหน้าที่เป็นผู้หารายได้เลี้ยงครอบครัว ส่วนเชยก็ทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกหญิงชายทั้งสามและทำงานบ้าน ครอบครัวของพันต้องพบกับความลำบากมากเพราะรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ทำให้ต้องใช้ชีวิตอย่างแร้นแค้นแต่พันก็ไม่เคยย่อท้อและพยายามหางานใหม่ทำเพื่อจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้น ภรรยาและลูกของเขาจะได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่พันก็ต้องผิดหวังเพราะรายได้ที่ได้รับจากการทำงานก็ยังคงมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายจนพันต้องอดมื้อกินมื้อเพื่อภรรยากับลูกทั้งสามของเขา ทำให้สุขภาพร่างกายของพันทรุดโทรมมากเพราะทำงานหนัก แต่ไม่ได้รับการบำรุงและพักผ่อนอย่างเพียงพอ พันต้องพบกับความสะเทือนใจอย่างมากเมื่อลูกชายหญิงของเขาต้องเสียชีวิตไปถึงสองคน เพราะขาดการบำรุงเอาใจใส่ที่ดีเนื่องจากความยากจน พันจึงพาครอบครัวไปหาที่อยู่ใหม่เพราะเกรงว่าลูกที่เหลืออยู่อีกเพียงคนเดียวอาจต้องเคราะห์ร้ายเสียชีวิตไปอีก พันได้ยึดอาชีพลากรถหาเลี้ยงครอบครัว จนกระทั่งได้รับอุบัติเหตุถึงแก่ชีวิตในเช้าตรู่วันหนึ่งขณะที่ลากรถกลับบ้าน

จากเรื่อง น้องสาว จะเห็นว่า ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของผู้เป็นสามีคือ การเป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งต้องดูแลรับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัวทุกคน ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีเท่าที่จะสามารถทำได้ ซึ่งเห็นได้จากพันสามีของเชย ที่พยายามอดทนต่อความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ โดยไม่ย่อท้อด้วยความเสียสละ เพื่อต้องการให้ภรรยาและลูกมีความสุข จนกระทั่งต้องเสียชีวิตลงอย่างน่าอนาถใจ ขณะไปทำงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว

เรื่อง สามรัก เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่ง ที่ผู้เขียนเสนอชีวิตเรื่องราวของสามีภรรยาคู่หนึ่งคือ นายเทียม กับ นางเพิ่ม ธรรมพิทักษ์ นายเทียมทำงานเป็นเสมียนประจำอำเภอซึ่งทำให้มีรายได้น้อย ไม่เพียงพอกับการเลี้ยงดูภรรยา และลูกชายหญิงอีกสองคน ซึ่งกำลังเติบโตเข้าสู่วัยหนุ่มสาว ทำให้สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวของนายเทียม ต้องพบกับความลำบากมาก นายเทียมจึงกลุ้มใจในฐานะของตนมาก จนเป็นเหตุให้ต้องดื่มเหล้าเป็นประจำทุกวันเพื่อดับความทุกข์ที่อยู่ในใจ นายเทียมจึงกลายเป็นคนติดเหล้าและมีอารมณ์ฉุนเฉียวง่าย ทั้งยังหาเรื่องดุด่า ตบตี ภรรยากับลูกอยู่เสมอ แต่นายเทียมก็หมั่นอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี ให้หยิ่งและรักศักดิ์ศรีของตนเอง เมื่อถึงวันรับเงินเดือนนายเทียมจะนำเงินมาให้นางเพิ่มนำไปชำระค่าใช้จ่ายทุกอย่าง พร้อมกับแบ่งให้ลูกไว้ใช้จ่ายส่วนตัวด้วยทุกครั้ง นางเพิ่มเคยขออนุญาตนายเทียมไปทำงาน เพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว แต่นายเทียมก็คัดค้าน โดยให้เหตุผลว่าความเสื่อมเสียจะมาสู่เขาได้ และเขาจะถูกดูหมิ่นดูแคลนจากใคร ๆว่าไม่มีความสามารถที่จะเลี้ยงดูครอบครัวได้ ต่อมานายเทียมก็ล้มป่วยลง และเนื่องจากสุขภาพร่างกายทรุดโทรมมาก จึงต้องลางานพักอยู่กับบ้านเป็นเวลาหลายวันตามคำแนะนำของหมอ นายเทียมจึงถูกให้ออกจากงาน แต่นายเทียมก็ไม่ย่อท้อพยายามหางานทำใหม่ ทั้งที่ยังไม่หายจากอาการเจ็บป่วย โดยงานใหม่ที่ทำก็คืองานซ่อมถนนซึ่งรายได้ต่ำ และต้องทำกลางแจ้งทุกวัน ทำให้นายเทียมต้องเหน็ดเหนื่อย อ่อนเพลีย และได้รับความลำบากมาก จนต้องล้มป่วยลงอีกครั้งหนึ่ง นางเพิ่มกับกลิ่นซึ่งเป็นลูกสาวจึงออกไปทำงานแทน ต่อมากลิ่นจึงขอร้องให้นายเทียมหยุดงานเพื่อจะได้พักผ่อนอยู่กับบ้าน เพราะเห็นว่าสามารถหารายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในบ้านแล้ว แต่นายเทียมก็ไม่ยอม กลิ่นจึงให้นายจ้างช่วยหางานที่มีรายได้ดีและไม่ลำบากให้พ่อทำ ต่อมานายเทียมก็ให้กลิ่นลาออกจากงาน เพราะไม่พอใจที่นายจ้างของกลิ่นมาขอกลิ่นแต่งงาน ซึ่งนายเทียมคิดว่าเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีอย่างร้ายแรง จากนั้นนายเทียมก็พยายามหางานใหม่ทำ

ซึ่งทำให้นายเทียมต้องพบกับความทุกข์ยากลำบาก จนต้องล้มป่วยลงอีกครั้งหนึ่ง และมีอาการทรุดหนัก จนในที่สุดก็เสียชีวิตลงอย่างน่าเศร้าสลดใจ

จึงกล่าวได้ว่าเรื่อง สามรัก ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึง บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของผู้ที่เป็นสามีก็คือ เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัวทุกคน โดยไม่คำนึงถึงความยากลำบากใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากการพยายามหารายได้มาเลี้ยงดูครอบครัว และสร้างฐานะของครอบครัวให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ดังเช่นนายเทียมที่มีฐานะยากจน แต่ก็หยิ่งในเกียรติและศักดิ์ศรีของตน นายเทียมจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัวด้วยอาชีพที่สุจริตด้วยความมานะอดทนอย่างยิ่ง แม้งานดังกล่าวนั้นจะหนัก และมีรายได้น้อยเพียงใดก็ตามเพื่อให้ภรรยาและลูก ๆ ได้รับความสุขจนกระทั่งล้มป่วยและเสียชีวิตลง

2.3.2 ยกย่องให้เกียรติภรรยา

ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสามีว่า สามีควรยกย่องให้เกียรติภรรยา ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง นันทวัน ของ ดอกไม้สด วนิดา ของ วรรณสิริ และ น้ำใต้ศอก ของ แม่อนงค์

เรื่อง นันทวัน เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของ บันลือกับภรณี สองสามีภรรยาที่แต่งงานกัน โดยที่ไม่ได้รักใคร่หรือชอบพอกันมาก่อน เนื่องจากบันลือเป็นม่ายและต้องรับผิดชอบดูแลลูกแฝดชายหญิงสองคน ซึ่งเกิดจากภรรยาเก่าที่เสียชีวิตไป บันลือจึงปรารถนาที่จะให้ลูกทั้งสองของเขามีแม่ เพื่อที่จะได้รับการดูแลอบรมสั่งสอนเหมือนเช่นลูกของคนอื่น ๆ เมื่อบันลือแต่งงานกับภรณีแล้ว เขาก็พาภรณีกับลูกทั้งสองไปอยู่ด้วยกันที่ในชนบทซึ่งบันลือได้ไปตั้งหลักแหล่งประกอบอาชีพด้านการเกษตร งานที่เขารักและปรารถนาที่จะได้ทำอยู่ก่อนแล้ว แม้ว่าบันลือกับภรณีจะยังไม่สนิทสนมคุ้นเคยกันดังเช่นสามีภรรยาคู่อื่น แต่บันลือก็ได้มอบหมายหน้าที่ ให้ภรณีเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบเรื่องภายในบ้านทุกอย่าง รวมทั้งเรื่องบัญชีรายรับรายจ่ายทั้งหมด และให้ภรณีสามารถสั่งการใด ๆ ได้ทุกอย่าง โดยไม่ต้องรอรับอนุญาตจากเขาก่อน พร้อมกับให้คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ แม้กระทั่งวิธีการเปิดปิดตู้จนภรณีเข้าใจแล้วจึงมอบกุญแจไว้ให้ ดังข้อความที่บันลือสนทนากับภรณีดังนี้

"นี่กุญแจตู้กับกุญแจลิ้นชักโต๊ะเครื่องแป้งที่ห้องกลาง สั่งให้ทำอย่างแน่นหนาทีเดียว ปลอมไม่ได้ง่าย ๆ อ้อ นี่บัญชีจ่ายเงินคนงาน เล่มนี้พวกรายอาทิตย์เล่มนี้ทุก ๆ วันที่ 1 ทั้งสองพวกต้องมีลายเซนต์รับ ถ้าไม่เช่นนั้นเขามักจะลืมง่าย ๆ ว่าเขารับเงินไปแล้ว"

(ดอกไม้สด. 2479 : 310)

บันลือรู้สึกพึงพอใจภรณีมากเพราะเธอสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ด้วยความเรียบร้อย วันหนึ่งบันลือก็เผอิญได้พบกับส่องสีภรรยาเก่าคนหนึ่งของเขา ซึ่งเลิกร้างกันแล้วก่อนที่จะมาแต่งงานกับภรณี บันลือรู้สึกไม่สบายใจมากเมื่อรู้ว่าส่องสีจะไปเที่ยว และพักผ่อนที่บ้านของเขา ดังนั้นบันลือจึงได้โทรเลขให้เพื่อน และญาติพี่น้องเดินทางมาที่บ้านของเขาโดยด่วน เพื่อภรณีจะได้ไม่เสียใจเพราะเกิดความเข้าใจผิด ซึ่งทั้งสองก็ได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันต่อมาอย่างมีความสุข

ดังนั้นจะเห็นว่าในเรื่อง นันทวัน ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของสามีคือ ผู้เป็นสามีควรยกย่องและให้เกียรติภรรยา ด้วยการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบภายในบ้านทุกอย่างให้ด้วยความไว้วางใจ รวมทั้งให้อำนาจแก่ภรรยาในการสั่งการใด ๆ ได้ทุกอย่าง ดังที่บันลือมอบหน้าที่เรื่องการทำบัญชีรายรับรายจ่ายทั้งหมด และให้คนงานทุกคนปฏิบัติตามคำสั่งของภรณีทุกอย่าง นอกจากนั้นบันลือยังกล่าวยกย่องภรณีกับจิตรา และญาติพี่น้องของตนรวมทั้งส่องสีซึ่งเป็นภรรยาเก่าของเขาโดยที่ภรณีไม่เคยรู้ เมื่อส่องสีมีความประสงค์จะมาพักที่บ้านของบันลือ บันลือก็รักษาน้ำใจของภรณี และไม่ต้องการสร้างความสะเทือนใจหรือเสียใจให้แก่ภรณี ด้วยการติดต่อถึงจิตราซึ่งสนิทกับภรณี และพี่น้องของเขาให้มาเที่ยวที่บ้าน เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้นเหตุการณ์ในครอบครัวจึงดำเนินไปด้วยความราบรื่น บันลือกับภรณีจึงใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เรื่อง วนิดา เป็นเรื่องราวของสามีภรรยาคู่หนึ่งคือ พันตรีประจักษ์ มหศักดิ์กับวนิดาซึ่งต้องแต่งงานกันโดยปราศจากความรัก แต่เป็นไปตามความประสงค์ของนายดาวพ่อของวนิดา เพราะประจักษ์ไม่สามารถหาเงินมาใช้หนี้ให้นายดาวแทนน้องชาย ซึ่งเป็นผู้สร้างหนี้ไว้ได้ ประจักษ์จึงต้องแต่งงานกับวนิดาโดยที่เขาไม่ได้ยินดีหรือเต็มใจด้วยเลย เพราะเขามีคนรักอยู่ก่อนแล้วและกำลังจะแต่งงานกัน ประจักษ์จึงรู้สึกขุ่นเคืองใจมาก แต่ประจักษ์ก็แสดง

ความมีน้ำใจแก่วนิดาเสมอ ในฐานะที่วนิดาเป็นภรรยาของเขา แม้ว่าเขาจะไม่ได้รักใคร่หรือพึงพอใจวนิดาเลยก็ตาม ทำให้วนิดารู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของประจักษ์เป็นอย่างมาก และเมื่อได้รับรู้ความจริงเกี่ยวกับเรื่องการแต่งงานระหว่างเธอกับประจักษ์ วนิดาจึงเห็นใจประจักษ์มาก และพยายามหลีกเลี่ยงและอดทนจากการถูกกลั่นแกล้งต่าง ๆ นานา จากผู้เป็นแม่และคนรักของเขา ส่วนประจักษ์ก็พยายามปกป้องวนิดาทุกครั้งที่แม่ของเขา หาทางตำหนิติเตียนหรือกลั่นแกล้งวนิดา จนเป็นเหตุทำให้ประจักษ์มีเรื่องขัดแย้งกับแม่ รวมทั้งคนรักของเขาอยู่เสมอ โดยเฉพาะเหตุการณ์วันงานเลี้ยงวันเกิดแม่ของประจักษ์ ซึ่งวนิดาถูกแม่ของประจักษ์กลั่นแกล้งให้ได้รับความอับอายเป็นอย่างมาก จนประจักษ์ไม่สามารถจะอดทนให้ใคร ๆ พากันดูถูกวนิดาซึ่งเป็นภรรยาของเขาได้อีก ประจักษ์จึงเข้าไปช่วยปกป้องวนิดาไว้ จากข้อความที่ประจักษ์กล่าวกับมารดาของเขาว่า

"ผมไม่ยอมให้ภรรยาผมทำหน้าที่คนใช้...เขาจะเป็นคนชนิดไหน ก็ได้ชื่อว่าเป็นภรรยาของผม...คุณแม่ไม่มีหน้าที่จะบรรยายผิด ๆ ถูก ๆ ในเรื่องภรรยาของผม"

(วรรณสิริ. 2480 : 362-363)

ซึ่งทำให้วนิดาซาบซึ้งในน้ำใจของประจักษ์เป็นอย่างยิ่ง วนิดาจึงตกลงใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกับประจักษ์ต่อไปอย่างมีความสุข

จากเรื่อง <u>วนิดา</u> จะเห็นว่าผู้เขียนได้แสดงให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของสามีว่า สามีควรให้การยกย่องและให้เกียรติภรรยาของตน ด้วยการแสดงน้ำใจต่อภรรยาอย่างดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ดังที่ประจักษ์ได้แสดงกิริยายกย่องวนิดา แม้จะเป็นสามีภรรยากันแต่เพียงในนามเท่านั้นก็ตาม แต่ประจักษ์ก็ไม่ต้องการให้แม่หรือใคร ๆ แสดงกิริยาดูถูกวนิดาให้ได้รับความอับอาย ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วนิดาซาบซึ้งในน้ำใจของประจักษ์ และยินดีที่จะอดทนใช้ชีวิตคู่ร่วมกับประจักษ์ต่อไป

เรื่อง <u>น้ำใต้ศอก</u> ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของวิสูตร์ ที่มีภรรยาและลูกหญิงชายสองคนซึ่งกำลังเติบโตเข้าสู่วัยรุ่น ต่อมาวิสูตร์กับภรรยาเกิดมีเรื่องขัดแย้งกันขึ้นอย่างรุนแรงจนเป็นเหตุทำให้ทั้งคู่ต้องหย่าร้างกัน วิสูตร์จึงไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกับอำภา หญิงสาวซึ่งมาพัก

อยู่ด้วยที่บ้าน และมีหน้าที่เป็นครูสอนหนังสือให้ลูก ๆ ของวิสูตร โดยที่อาภานั้นหลงใหลและแอบรักวิสูตร์อยู่ก่อนแล้ว วิสูตร์ต้องพบกับความลำบากมาก ในการเริ่มต้นชีวิตครอบครัวใหม่ซึ่งมีสภาพที่แตกต่างไปจากเดิม วิสูตร์รู้สึกไม่พอใจการกระทำของอาภาในหลาย ๆ เรื่อง เพราะอาภารักและหึงหวงวิสูตร์มากเกินไปจนกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว ซึ่งทำให้วิสูตร์เบื่อหน่ายกับชีวิตมาก แต่สูตร์ก็ให้อภัยอาภา เพราะรู้สึกสงสารและเห็นใจ ในความรัก ความซื่อสัตย์ที่อาภามีให้แก่เขา วิสูตร์ได้ปฏิเสธการไปร่วมงานวันเกิดแม่ของตน เมื่ออาภาไม่ได้รับเชิญด้วย โดยที่วิสูตร์มีความเห็นว่า ถ้าบ้านใดไม่ต้อนรับอาภาเขาก็จะไม่เข้าไปบ้านนั้น เพราะอาภาได้จดทะเบียนสมรสกับเขาแล้ว อาภาจึงเป็นภรรยาของเขาโดยสมบูรณ์ตามกฎหมาย เมื่อวิสูตร์ได้พบกับระตีซึ่งเป็นภรรยาเก่าของเขา และระตีได้แสดงท่าทีที่จะขอเริ่มต้นชีวิตกับวิสูตร์อีกครั้ง วิสูตร์ก็ให้เหตุผลกับระตีว่า แม้อาภาจะเคยทำผิดพลาดบกพร่องไปบ้าง แต่อาภาก็เป็นภรรยาของเขาแล้วอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และอาภาก็ได้พยายามปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้นเท่าที่เธอจะสามารถทำได้ และตัววิสูตร์เองก็จะพยายามทำสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับอาภา เท่าที่จะสามารถทำได้เช่นกัน แม้ว่าอาภาจะด้อยทางสติปัญญา และเฉื่อยชาอยู่บ้าง แต่อาภาก็คือภรรยาของเขา และเขาก็ไม่สามารถจะทอดทิ้งเธอได้ ซึ่งในที่สุดวิสูตร์กับอาภาก็ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันต่อไปได้อย่างราบรื่นและมีความสุข

จากเรื่อง น้ำใต้ศอก จึงเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของสามีว่า ไม่ว่าภรรยาของตนจะเป็นอย่างไรก็ตาม สามีก็ต้องให้การยกย่องและให้เกียรติแก่ภรรยา ดังนั้นวิสูตร์จึงพยายามทำความเข้าใจ ยอมรับ และให้อภัยในข้อบกพร่องของอาภา จนกระทั่งทั้งสองสามารถปรับตัวเข้าหากันได้ ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตคู่ระหว่างวิสูตร์กับอาภาประสบกับความสำเร็จและมีความสุข

2.3.3 ไม่ประพฤตินอกใจภรรยา

ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ประการหนึ่งของสามีคือ สามีไม่ควรประพฤตินอกใจภรรยา ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง ความผิดครั้งแรก นิจ ของ ดอกไม้สด หนามยอกอก ของ วรรณสิริ

เรื่อง ความผิดครั้งแรก เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของ หลวงปราโมทย์ กับวไล สองสามีภรรยา ที่แต่งงานกันด้วยความสมัครใจและพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย หลวงปราโมทย์เป็นชายหนุ่มที่มีรูปร่างหน้าตาดี มีเสน่ห์แก่ผู้ที่ได้พบเห็น และมีนิสัยเจ้าชู้ ก่อนที่จะมาแต่งงานกับวไล หลวงปราโมทย์ก็เคยมีภรรยาอยู่ก่อนแล้วหนึ่งคน แต่ไม่ได้เลี้ยงดูอย่างออกหน้าออกตา ซึ่งวไลและทุกคนต่างก็รู้เรื่องนี้ดี และหลวงปราโมทย์ก็ได้ให้สัญญากับวไลก่อนที่จะแต่งงานกันไว้ว่า จะเลิกนิสัยเจ้าชู้และจะรักวไลเพียงคนเดียววไลจึงตกลงใจแต่งงานด้วย หลวงปราโมทย์กับวไลจึงได้ครองรักด้วยกันมาอย่างมีความสุข จนกระทั่งมีลูกชายหนึ่งคน หลวงปราโมทย์ก็แอบมีความสัมพันธ์กับเด็กสาวที่เป็นพี่เลี้ยงของลูกชาย ซึ่งเมื่อเรื่องนี้รู้ถึงวไล วไลก็ให้เด็กสาวผู้นี้ออกจากงาน แต่หลวงปราโมทย์ก็ยังคงแอบติดต่อและไปมาหาสู่อยู่เสมอ ทำให้วไลรู้สึกอับอายและเสียใจเป็นอันมาก วไลได้ขอร้องให้หลวงปราโมทย์เลิกติดต่อกับเด็กสาวผู้นี้ แต่หลวงปราโมทย์กลับปฏิเสธข้อเสนอของวไล ดังนั้นวไลจึงตัดสินใจพาลูกกลับไปอยู่ที่บ้านเดิมของเธอ และเลิกติดต่อกับหลวงปราโมทย์โดยสิ้นเชิง ต่อมาหลวงปราโมทย์ก็สำนึกผิดได้จึงพยายามหาวิธีกลับมาขอคืนดีกับวไล จนวไลใจอ่อนอภัยให้ และทั้งสองก็ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง ความผิดครั้งแรก จะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งที่ผู้เป็นสามีจะพึงมีแก่ภรรยา ก็คือมีความซื่อสัตย์ทั้งต่อหน้าและลับหลังภรรยา ไม่ปันใจให้แก่หญิงอื่นจนภรรยาได้รับความสะเทือนใจและต้องเสียใจ ซึ่งจะก่อให้เกิดการแตกร้าวและความไม่สงบสุขภายในครอบครัว รวมทั้งสร้างความเดือดร้อนวุ่นวายใจให้แก่ญาติพี่น้อง และเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้การดำเนินชีวิตครอบครัวต้องประสบกับความล้มเหลว ดังนั้นผู้เขียนจึงให้หลวงปราโมทย์สำนึกผิดได้ แล้วพยายามทำความดีและเลิกยุ่งเกี่ยวกับผู้หญิงอื่นทั้งสิ้น จนกระทั่งวไลยอมอภัยให้ และกลับมาใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขดังเดิม

เรื่อง นิจ ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของสามีภรรยาคู่หนึ่งคือ หลวงธนสารกับ นิจหญิงสาวที่นุ่มนวล อ่อนหวานและน่ารัก แต่หลวงธนสารกลับไม่ใส่ใจในตัวของเธอเลย เนื่องจากหลวงธนสารมีหญิงคนรักอยู่ก่อนแล้ว แต่หลวงธนสารต้องมาแต่งงานกับนิจก็เพราะต้องการกู้ฐานะของครอบครัวไว้ โดยที่นิจไม่ได้รู้ความจริงในเรื่องนี้ นิจต้องพบกับความผิดหวัง

และเสียใจจากการกระทำของหลวงธนสารผู้เป็นสามีของเธอเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่วันแรกของการแต่งงาน เพราะหลวงธนสารได้แสดงความรักต่อหญิงคนรักของตน โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของนิจเลย แม้ว่านิจจะได้พยายามทำหน้าที่ของผู้เป็นภรรยาทุกอย่างเป็นอย่างดีเพียงใดก็ตาม แต่นิจกลับได้รับความทุกข์และความสะเทือนใจเพิ่มยิ่งขึ้น แม้เมื่อนิจล้มป่วยลง หลวงธนสารก็ไม่เคยใส่ใจดูแล จนกระทั่งพ่อของนิจต้องรับตัวลูกสาวไปรักษาที่บ้านและต้องการให้นิจหย่าร้างกับหลวงธนสาร เมื่อหลวงธนสารรู้เรื่องเข้าจึงสำนึกตัวได้ และเลิกกับหญิงคนรักทันที พร้อมทั้งพยายามขอร้องให้นิจเห็นใจและอภัยให้ตน จนนิจเห็นใจและให้อภัย ทั้งสองจึงกลับไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง นิจ ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าสามีควรจะรัก และซื่อสัตย์ต่อภรรยาเพียงคนเดียว ไม่ควรแสดงความรักหรือติดต่อกับหญิงอื่นแม้จะเคยรักกันมาก่อน เพราะเมื่อได้แต่งงานมีครอบครัวแล้วก็ควรทำหน้าที่ของสามีที่ดี ด้วยการให้ความรักและยกย่องให้เกียรติภรรยาของตนและไม่ประพฤตินอกใจภรรยา ซึ่งจะเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้การดำเนินชีวิตครอบครัวประสบกับความล้มเหลวได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงให้หลวงธนสารกับนิจหันกลับมาทำความเข้าใจกันได้และได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันต่อมาอย่างมีความสุข

เรื่อง หนามยอกอก เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของโรจน์ ชายหนุ่มที่แอบมีความสัมพันธ์กับมะลิ หญิงสาวที่อาศัยอยู่ในบ้านโดยที่ไม่มีใครรู้ ด้วยความที่อ่อนเยาว์กว่าและรู้ไม่เท่าทันเล่ห์มารยาของมะลิซึ่งเคยมีสามีมาแล้ว ทำให้โรจน์หลงใหลมะลิมาก ต่อมาโรจน์ได้แต่งงานกับอุษาตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ซึ่งเมื่อแต่งงานกันแล้วโรจน์ก็พบว่าอุษาเป็นหญิงสาวที่ดีงามมีความอ่อนหวานน่ารัก โรจน์จึงรู้สึกพึงพอใจอุษาเป็นอย่างมาก และไม่คิดจะกลับไปยุ่งเกี่ยวกับมะลิอีก ทำให้มะลิไม่พอใจ และพยายามหาทางกลั่นแกล้งอุษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เพราะความหึงหวง ทั้งพยายามหาโอกาสบอกให้อุษารู้ว่า โรจน์มีภรรยาแล้วก่อนที่จะมาแต่งงานกับอุษา โรจน์จึงรู้สึกกังวลใจและเดือดร้อนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะเกรงว่าอุษาจะได้รับความสะเทือนใจ จนกระทั่งอุษาได้พบความจริงว่า โรจน์กับมะลิเคยมีความสัมพันธ์ต่อกันทำให้อุษาผิดหวังและเสียใจมากจนล้มป่วยลง และปรารถนาที่จะกลับไปอยู่บ้านกับแม่ของเธอ แต่ในที่สุดอุษากับโรจน์ก็ทำความเข้าใจกันได้ และใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเพราะความช่วยเหลือของญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย

จะเห็นได้ว่า จากเรื่อง หนามยอกออก ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าบทบาทและหน้าที่ของสามีที่ดีนั้น คือ สามีต้องมีความซื่อสัตย์ต่อภรรยา ไม่ประพฤตินอกใจภรรยา แม้ว่าจะเคยมีคนรักหรือมีความสัมพันธ์กับใครมาก่อนก็ตาม เห็นได้จากรรจน์ซึ่งเคยผูกพันรักใคร่กับมะลิมาก่อน เมื่อได้แต่งงานกับอุษา รรจน์ก็เลิกติดต่อกับมะลิจนเป็นเหตุทำให้มะลิเกลียดชังอุษามาก จึงหาทางกลั่นแกล้งต่าง ๆ นานา ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความยุ่งยากเดือดร้อนใจและความไม่สงบสุขภายในครอบครัว จนกระทั่งแม่ของรรจน์กับอุษาต้องยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือและจัดการให้สามีเก่าของมะลิได้กลับมาคืนดีกัน พร้อมกับรับมะลิไปด้วย รรจน์กับอุษาจึงครองรักร่วมกันอย่างมีความสุข

2.3.4 เอาใจใส่ทุกข์สุขของภรรยา

ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของสามีอีกประการหนึ่งคือ สามีควรเอาใจใส่ทุกข์สุขของภรรยา ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง ผู้ดี ของดอกไม้สด วนิดา หนามยอกออก และ ดาวฤกษ์ ของ วรรณสิริ

เรื่อง ผู้ดี นวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของสามีภรรยาคู่หนึ่งคือ พระยาพลวัตวิวิธการี กับคุณหญิงสายสวาท ซึ่งป่วยเป็นวัณโรคและมีแผลที่ปอด ต้องนอนพักรักษาตัวอยู่แต่ในบ้านตลอดเวลา ไม่สามารถลุกเดินไปไหนมาไหนได้เช่นคนอื่น ทั้งสองมีลูกชายหนึ่งคนซึ่งกำลังอยู่ในวัยน่ารัก และคุณหญิงก็เป็นห่วงมาก เพราะเกรงว่าลูกจะติดเชื้อโรคจากเธอ ส่วนพระยาพลวัตก็ให้การดูแลเอาใจใส่ต่อคุณหญิงเป็นอย่างดี ไม่เคยแสดงกิริยาว่ารังเกียจหรือเบื่อหน่ายใด ๆ ทั้งสิ้น และพยายามทำทุกอย่างที่จะทำให้คุณหญิงสบายใจ ทั้งให้กำลังใจและปลอบโยนเพื่อให้คุณหญิงเชื่อว่า เธอจะต้องหายเป็นปกติ สิ่งใดที่พระยาพลวัตเคยปฏิบัติ หรือกระทำก่อนที่คุณหญิงจะล้มป่วยลง หากรู้ว่ามีผลกระทบต่อคุณหญิงผู้เป็นภรรยา พระยาพลวัตก็จะละเว้น หรือเลิกโดยเด็ดขาด เริ่มตั้งแต่ยกเลิกเรื่องการเดินทางไปพักผ่อนตากอากาศ ซึ่งเคยกระทำมาทุกปี โดยพระยาพลวัตอ้างเหตุผลกับคุณหญิงว่า ไม่สามารถลาพักงานได้เพราะมีราชการยุ่งยากกว่าปีก่อน ๆ ต่อมาก็คือเรื่องเล่นกอล์ฟ ซึ่งพระยาพลวัตชอบมากและต้องเล่นเป็นประจำทุกวัน แต่เมื่อคุณหญิงล้มป่วยลง พระยาพลวัตก็เริ่มห่างจากสนาม และในที่สุดก็เลิก

เล่นกอล์ฟ เพราะห่วงภรรยา ไม่ต้องการให้ภรรยาอยู่บ้านคนเดียว หรือแม้กระทั่งบุหรี่ซึ่งพระยาพลวัตเคยเป็นคนสูบบุหรี่จัด แต่เมื่อรู้ว่าควันบุหรี่เป็นอันตรายต่อโรคของคุณหญิง พระยาพลวัตก็ค่อย ๆ ลดการสูบบุหรี่ลง จนในที่สุดก็ไม่ได้แตะต้องบุหรี่อีกเลย พร้อมกับให้การดูแลเอาใจใส่คุณหญิงอย่างใกล้ชิด

จากเรื่อง ผู้ดี ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นบทบาท และหน้าที่ของสามีที่ดีที่ต้องให้การเอาใจใส่ในทุกข์สุขของภรรยา ไม่ทอดทิ้งยามป่วยไข้หรือมีความทุกข์ เพื่อที่ภรรยาจะได้รู้สึกอบอุ่นใจ และมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับชีวิตต่อไป ดังที่พระยาพลวัต สามีของคุณหญิงสายสวาท ซึ่งมีหน้าที่การงานดีทั้งยังเป็นชายหนุ่มที่มีบุคลิกลักษณะ รวมทั้งรูปร่างหน้าตาดี และมีภรรยาที่ป่วยมาเป็นเวลานาน โดยไม่สามารถลุกไปไหนมาไหนได้ แต่พระยาพลวัตก็ให้การดูแลเอาใจใส่ และให้การรักษาพยาบาลอย่างดี อีกทั้งไม่เคยประพฤติสิ่งใดที่ทำให้คุณหญิงหวาดระแวงหรือเสียใจ แม้ว่าพระยาพลวัตจะรู้สึกพึงพอใจวิมลซึ่งเป็นคนดี แต่พระยาพลวัตก็ไม่แสดงกิริยาใด ๆ ให้คุณหญิงได้รับความสะเทือนใจด้วยความซื่อสัตย์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างความรัก ความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสามีภรรยา และทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวเป็นไปด้วยความราบรื่น

เรื่อง วนิดา ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของ ประจักษ์ และวนิดา สองสามีภรรยาที่แต่งงานกันโดยปราศจากความรัก และเป็นสามีภรรยากันแต่เพียงในนาม แต่ประจักษ์ก็ทำหน้าที่ของสามีที่ดี ด้วยการให้การดูแลเอาใจใส่แก่วนิดาอย่างเหมาะสม เท่าที่เขาจะสามารถทำได้ ซึ่งทำให้บางครั้งประจักษ์ต้องเกิดการขัดแย้งกับแม่ และคนรักของเขา เนื่องจากแม่ของประจักษ์เกลียดชังวนิดา และไม่ต้องการให้ประจักษ์ให้การเอาใจใส่ต่อวนิดาเลย วนิดาจึงรู้สึกอบอุ่น และซาบซึ้งใจในความมีน้ำใจของประจักษ์ ผู้เป็นสามีเป็นอย่างยิ่ง เพราะทุกครั้งที่วนิดาถูกแม่ และคนรักของประจักษ์กลั่นแกล้ง ประจักษ์ก็จะหาทางช่วยเหลือปกป้อง หรือออกรับแทนวนิดาเสมอ แม้ในยามที่วนิดาได้รับบาดเจ็บ หรือล้มป่วยลงด้วยเหตุใดก็ตาม ประจักษ์ก็จะคอยเฝ้าดูแลเอาใจใส่ และปรนนิบัติต่อวนิดาด้วยความห่วงใย ทั้งคอยติดตามถามอาการ จากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดสนิทสนมกับวนิดาตลอดเวลา จนกระทั่งรู้ว่าวนิดาสบายดีแล้วจึงจะสบายใจ และหมดความกังวลดังจะเห็นได้จาก ข้อความตอนหนึ่งที่ประจักษ์สนทนากับป้าทอง แม่นมซึ่งสนิทสนมใกล้ชิดกับวนิดามากที่สุด เมื่อประจักษ์เห็นว่าวนิดามีสุขภาพ

ทรุดโทรมลง ความว่า

"บอกเขาเถิดว่าเช้า ๆ เย็น ๆ ให้เดินเสียบ้าง หรือจะปลูกดอกไม้ผักหญ้าเล่นอย่างที่อยู่กรมทหารก็ตามใจ ที่ดินที่นี่มีมากกว่าเสียอีก ฉันจะซื้อพันธุ์ต่าง ๆ ให้ เขาชอบตรงไหนฉันอนุญาต แต่อย่าให้ฉันเดือดร้อนใจเพราะเขาทนทุกข์ทรมานเลย..."

(วรรณสิริ. 2482 : 262-263)

ในที่สุดทั้งประจักษ์และวนิดาก็เกิดความรักซึ่งกันและกัน เพราะความเข้าใจ ความพึงพอใจ และความประทับใจในน้ำใจ และคุณความดีของกันและกัน ทั้งสองจึงได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง วนิดา จึงกล่าวได้ว่า ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของสามี ที่ควรมีต่อภรรยา คือ สามีจะต้องเป็นผู้ให้การดูแลเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ หรือรับรู้ทุกข์สุขของผู้เป็นภรรยา พร้อมกับคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อยามที่ภรรยามีความทุกข์หรือปัญหาเดือดร้อนใจ เพื่อให้ภรรยามีความสุขมากที่สุดเท่าที่สามีจะทำได้ เช่นประจักษ์ ที่แม้จะแต่งงานกับวนิดาโดยปราศจากความรัก แต่ประจักษ์ก็ให้การเอาใจใส่ต่อวนิดาทุกเรื่อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมจะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสามีภรรยา จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทั้งสองรักใคร่พึงพอใจในกันและกัน ประจักษ์กับวนิดาจึงใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เรื่อง หนามยอกอก เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของโรจน์กับอุษาที่แต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกันด้วยความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย โดยที่ไม่ใครรู้ว่าโรจน์ได้แอบมีความสัมพันธ์กับมะลิหญิงสาวที่พักอยู่ในบ้านของโรจน์และมีวัยมากว่าโรจน์ เมื่อโรจน์แต่งงานกับอุษาแล้วโรจน์จึงพยายามหลีกเลี่ยงการพบปะกับมะลิ และพยายามทำหน้าที่ของสามีที่ดีแก่อุษาภรรยาของตนด้วยการไม่ประพฤตินอกใจ จนมะลิต้องเสียใจจนล้มป่วยซึ่งเมื่อโรจน์รู้เข้าก็เกิดความห่วงใยมะลิและเข้าไปเยี่ยมถามอาการด้วยความเป็นห่วง มะลิพยายามหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้โรจน์กับอุษาต้องแตกร้าวกัน จนกระทั่งอุษาไม่มีความสุขและมีอาการเศร้าหมองจนโรจน์รู้สึกได้ โรจน์จึงพยายามพูดจาปลอบโยนจนอุษาคลายจากความทุกข์และรู้สึกสบายใจขึ้น เมื่ออุษาเจ็บท้องใกล้กำหนดจะคลอด โรจน์ก็เฝ้าดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดตลอดเวลา ด้วย

ความห่วงใยจนกระทั่งถึงเวลาคลอด จากนั้นก็ให้การดูแลเอาใจใส่อย่างทะนุถนอมยิ่งทั้งแม่และลูก จนมะลิเกิดความรู้สึกอิจฉาอุษาเป็นอันมากจึงหาทางกลั่นแกล้งอุษาให้ได้รับความเดือดร้อนใจต่าง ๆ นานา รัจน์จึงหันไปให้ความสนใจกับมะลิเพราะหวังว่ามะลิจะไม่เข้ามาสร้างความเดือดร้อนใจให้กับอุษาอีก จนกระทั่งอุษารู้ความจริงว่ารัจน์กับมะลิมีความสัมพันธ์ต่อกัน อุษาจึงล้มป่วยลงเพราะความผิดหวังและเสียใจ ซึ่งทำให้รัจน์ต้องทุกข์ใจมากเพราะความเป็นห่วงอุษา รัจน์จึงหาทางป้องกันไม่ให้มะลิมารบกวนอุษา ด้วยการรับแม่ของอุษามาอยู่ด้วยซึ่งนางก็ให้การดูแลเอาใจใส่อุษาอย่างดี และในที่สุดเรื่องราวทุกอย่างก็ลงเอยด้วยดีเมื่อสามีของมะลิมารับตัวมะลิไป ด้วยความช่วยเหลือจากแม่ของรัจน์ รัจน์กับอุษาจึงได้ครองรักด้วยกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง <u>หนามยอกอก</u> จะเห็นว่าผู้เขียนได้แสดงให้เห็นบทบาทและหน้าทีของสามีที่ดีว่า สามีมีหน้าที่ต้องให้การดูแลเอาใจใส่ต่อภรรยาให้ได้รับความสุข และคอยดูแลใส่ใจต่อความทุกข์ของภรรยา พร้อมทั้งหาทางช่วยเหลือหรือแก้ไขหากมีปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ เกิดขึ้น ซึ่งเห็นได้จากการที่รัจน์ต้องกลับไปผูกพันกับมะลิอีก ก็เพื่อป้องกันไม่ให้มะลิมารบกวนหรือกลั่นแกล้งอุษาได้เพื่อความสงบสุขภายในครอบครัว จนกลับกลายเป็นเหตุให้อุษาเข้าใจผิด และสะเทือนใจยิ่งขึ้นถึงกับล้มป่วยลง ดังนั้นรัจน์จึงต้องรับแม่ของอุษามาอยู่ดูแลจนกระทั่งเหตุการณ์ต่าง ๆ คลี่คลายลง รัจน์กับอุษาจึงใช้ชีวิตคู่ร่วมกันด้วยความราบรื่นและมีความสุข

เรื่อง <u>ดาวฤกษ์</u> เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องของ ดาวฤกษ์ ศุภชัย กับประกายประเสริฐศักดิ์ ที่แต่งงานกันตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย และทั้งคู่ก็เป็นสามีภรรยากันแต่เพียงในนาม เนื่องจากประกาย หญิงสาวสวยผู้อาภัพได้สารภาพกับดาวฤกษ์ว่าเธอกำลังจะมีลูกซึ่งเกิดจากพนม สารเวทย์ ชายคนรักของเธอ ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ที่ต่างประเทศ ดาวฤกษ์ รับรู้เรื่องราวด้วยความเศร้าสลดใจ และเห็นใจประกายมาก ดังนั้นดาวฤกษ์จึงพาประกายไปอยู่ที่บ้านของตน เพื่อป้องกันความยุ่งยากต่าง ๆ และปกปิดเรื่องราวทั้งหมดไว้เป็นความลับประกายได้รับการเอาใจใส่จากดาวฤกษ์ ตลอดจนทุกคนในครอบครัวของดาวฤกษ์เป็นอย่างดี โดยเฉพาะจากตัวดาวฤกษ์เอง ซึ่งทำให้ประกายรู้สึกอบอุ่นใจ และซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะดาวฤกษ์ให้การดูแลเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ รวมทั้งสนใจห่วงใยในสุขภาพและทุกข์สุขของประกายอยู่เสมอด้วยความจริงใจ จนกระทั่งประกายคลอดลูกเพราะสำนึกในคุณ

ความดีของดาวฤกษ์ เมื่อประกายรู้ว่าดาวฤกษ์รักและพึงพอใจหญิงคนหนึ่ง ประกายจึงขอหย่ากับดาวฤกษ์และกลับไปอยู่บ้านของเธอ เพื่อดาวฤกษ์จะได้แต่งงานกับหญิงที่เขารัก และพึงพอใจ แต่ดาวฤกษ์ก็ยังคงไปเยี่ยมเยียนประกาย เพื่อไต่ถามทุกข์สุขอยู่เสมอจนเมื่อดาวฤกษ์ได้แต่งงานกับหญิงที่เขารักสมความปรารถนาแล้ว ดาวฤกษ์ก็ยังคงแสดงความห่วงใย และให้การดูแลเอาใจใส่ต่อประกายเหมือนเดิม

จะเห็นว่าจากเรื่อง ดาวฤกษ์ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึง บทบาทและหน้าที่ของสามีที่พึงมีต่อภรรยาที่สำคัญประการหนึ่งคือ การดูแลเอาใจใส่ในทุกข์สุขของภรรยา และให้การช่วยเหลือแก่ภรรยาเมื่อมีความทุกข์เกิดขึ้น ดังเช่นดาวฤกษ์ สามีประกาย ที่แม้ว่าจะเป็นสามีภรรยากันแต่เพียงในนาม แต่ดาวฤกษ์ก็ให้ความสนใจ และใส่ใจในทุกข์สุขของประกาย ด้วยการช่วยปิดบังความลับของประกาย และดูแลเอาใจใส่ต่อลูกของประกาย ที่เกิดกับคนรักของเธอดังลูกของตนเอง โดยมิได้แสดงความรังเกียจ และสามารถใช้ชีวิตคู่ร่วมกันด้วยความราบรื่นถึงแม้จะปราศจากความรักซึ่งกันและกัน

2.4 บทบาทและหน้าที่ของภรรยา

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของภรรยา ซึ่งแยกได้เป็น 4 ประเด็น ดังนี้คือ

2.4.1 ดูแลรับผิดชอบงานบ้าน

2.4.2 ซื่อสัตย์ต่อสามี

2.4.3 ยกย่องให้เกียรติสามีและญาติของสามี

2.4.4 ดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของสามี

2.4.1 ดูแลรับผิดชอบงานบ้าน

ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของภรรยาว่าภรรยาควรมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานในบ้านให้เรียบร้อย ดังปรากฏในนวนิยาย เรื่อง นันทวัน

ของ ดอกไม้สด จุดหมายปลายทาง ของ ก.สุรางคนางค์ วนิดา ของ วรรณสิริ และ ยามวิบาก ของ อาษา

เรื่อง นันทวัน ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของ ภรณี หญิงสาวที่ได้แต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกับบันลือ ตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ โดยปราศจากความรักและพึงพอใจกันมาก่อน เนื่องจากภรณีมีความจำเป็นเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัว หลังจากแต่งงานกันแล้ว บันลือก็พาภรณีกับลูกหญิงชายทั้งสองที่เกิดจากภรรยาเก่า ไปใช้ชีวิตในชนบทซึ่งบันลือได้ไปตั้งรกรากประกอบอาชีพด้านการเกษตรอยู่ เมื่อภรณีไปอยู่กับบันลือแล้วเธอก็พบว่า บ้านที่พักอาศัยและสิ่งของต่าง ๆ ในบ้านไม่มีระเบียบเรียบร้อย ขาดการดูแลเอาใจใส่ที่ดี ภรณีจึงจัดการเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งทุกอย่างให้มีสภาพที่ดีขึ้น เริ่มตั้งแต่การทำความสะอาดสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ และจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม จัดตกแต่งที่อยู่อาศัยให้สะอาดเรียบร้อย ร่มรื่น น่าอยู่ รวมทั้งทำหน้าที่ประกอบอาหารด้วยตนเองทุกมื้อ ทำให้บันลือมีอาหารที่ดีและมีรสชาติดีรับประทานทุกมื้อ นอกจากนี้ภรณียังใช้วิธีการต่าง ๆ จนสามารถควบคุมเหล่าคนงานให้ปฏิบัติตามคำสั่งของเธอได้อย่างเต็มใจ ภรณีไม่เคยปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ นอกเหนือจากการทำหน้าที่ดูแลงานภายในบ้านให้เรียบร้อยแล้ว ภรณียังทำหน้าที่อบรมสั่งสอนลูกชายหญิงทั้งสองของบันลือให้มีระเบียบวินัย และสอนอ่านเขียนหนังสือให้ เท่าที่เธอจะสามารถทำได้ด้วยความตั้งใจและเต็มใจยิ่ง เมื่อมีเพื่อนหรือญาติพี่น้องของบันลือมาพักผ่อนที่บ้าน ภรณีก็ต้อนรับดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีด้วยความอดทน โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย หรือแสดงความเบื่อหน่าย ซึ่งทำให้ทุกคนประทับใจมาก ด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงทำให้ภรณีสามารถชนะใจบันลือ จนเกิดเป็นความรักความพึงพอใจภรณีอย่างมาก ทั้งสองจึงครองรักร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง นันทวัน ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นบทบาทหน้าที่ของภรรยา ที่สำคัญยิ่ง คือ การดูแลรับผิดชอบงานบ้านให้เรียบร้อย ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของภรรยาที่ดีจะพึงปฏิบัติ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของครอบครัว และยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ซึ่งผู้เขียนสะท้อนให้เห็นจากภรณี หญิงสาวสวยที่ต้องแต่งงานกับบันลือ โดยที่ไม่ได้รักใคร่กันมาก่อน แต่ภรณีก็สามารถทำหน้าที่ของภรรยาที่ดี ด้วยการดูแลรับผิดชอบงานในบ้านได้อย่างเรียบร้อยและปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ภายในบ้านให้ดูสะอาดเป็นระเบียบ ดูแลเรื่องอาหารการกิน ตลอดจนอบรมสั่งสอนให้ลูกทั้งสองของบันลือรู้จักมีระเบียบวินัย จึงสร้างความ

พึงพอใจให้กับบันลือมาก ดังนั้นการดำเนินชีวิตในครอบครัวของบันลือกับภรณี จึงราบรื่นและมีความสุข

เรื่อง จุดหมายปลายทาง ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของ จวน หญิงสาวซึ่งมีฐานะเป็นคนรับใช้ในบ้านของคุณพระนิตินาทวรพจน์กับคุณนายจันทร์ จากคุณความดีของจวนทำให้จวนเป็นที่รักใคร่ของทุกคนในบ้าน และเมื่อคุณนายจันทร์เสียชีวิตลง จวนจึงได้เลื่อนฐานะจากคนรับใช้ขึ้นเป็นภรรยาของคุณพระนิตินาทวรพจน์ ด้วยความเห็นชอบจากบรรดาลูก ๆ ทุกคน ถึงแม้ว่าจวนจะได้รับการยกย่องและยอมรับจากใคร ๆ ว่าเป็นภรรยาของคุณพระนิตินาท แต่จวนก็ยังคงประพฤติตนเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง จวนได้รับมอบหมายจากคุณพระนิตินาทให้ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลรับผิดชอบงานในบ้านทุกอย่าง ซึ่งจวนก็ทำหน้าที่ทุกอย่างได้เป็นอย่างดีไม่มีข้อบกพร่อง ทั้งเรื่องอาหารการกินแต่ละมื้อ และการงานอื่น ๆ ทุกอย่างภายในบ้าน รวมทั้งยังเป็นผู้ดูแลสอดส่องในเรื่องความประพฤติ และให้ความช่วยเหลือแก่ลูกของคุณพระนิตินาททุกคนเมื่อยามมีปัญหาเสมือนเป็นลูกของตนเอง จวนจะพยายามหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นภายในบ้านด้วยวิธีที่ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยไม่ทำให้คุณพระนิตินาทต้องเดือดร้อนหรือทุกข์ใจ โดยช่วยให้สายสุนีได้มีโอกาสพูดปรับความเข้าใจกันกับเพียรซึ่งเป็นคู่หมั้นกันจนได้แต่งงานกัน การจัดการเรื่องที่บัวผันซึ่งเป็นภรรยาของสายศักดิ์เข้ามาก่อความวุ่นวายและเดือดร้อนให้แก่ทุกคนภายในบ้านให้สงบเรียบร้อยลง และช่วยให้สายสวาทลูกสาวคนโตของคุณพระนิตินาท ได้มีโอกาสกลับมาใช้ชีวิตร่วมกับพี่น้องทุกคน ดังนั้นการดำเนินชีวิตในครอบครัวของคุณพระนิตินาทจึงเป็นไปด้วยความราบรื่น และมีความสุข

จากเรื่อง จุดหมายปลายทาง ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของภรรยาว่า ภรรยาที่ดีต้องทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ งานภายในบ้านทุกอย่างให้เรียบร้อย สามารถช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวได้ รวมทั้งให้การดูแลเอาใจใส่ต่อสมาชิกภายในบ้านทุกคนเป็นอย่างดี ซึ่งเห็นได้จากจวน สาวใช้ที่ได้ยกฐานะมาเป็นคุณนายของคุณพระนิตินาทด้วยความยินดี และเต็มใจของบรรดาลูกของคุณพระนิตินาท โดยจวนได้พยายามทำหน้าที่ของภรรยาที่ดีอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการดูแลรับผิดชอบงานบ้านทุกอย่างตั้งแต่งานบ้านงานเรือนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย แม้แต่ลูก ๆ ของคุณพระทุกคนจวนก็ให้ความเอาใจใส่ และให้ความช่วยเหลือ หรือแก้ไขปัญหาความทุกข์ยากต่าง ๆ ให้แก่คุณพระนิตินาท

เสมอ ทำให้การดำเนินชีวิตภายในครอบครัว เป็นบรรยากาศที่มีแต่ความรักความอบอุ่นใจ และความเข้าใจซึ่งกันและกัน

เรื่อง วนิดา เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวชีวิตของวนิดา หญิงสาวที่อ่อนหวานน่ารัก เธอต้องแต่งงานและใช้ชีวิตร่วมกับประจักษ์ โดยที่ไม่มีความรักเป็นพื้นฐานมาก่อน แต่ต่อมาทั้งคู่ก็เกิดความรักความเข้าใจในกันและกัน ประจักษ์จึงพาวนิดาไปใช้ชีวิตคู่ด้วยกันตามลำพัง เนื่องจากคุณนายน้อม แม่ของประจักษ์เกลียดชังวนิดา และคอยหาทางกลั่นแกล้งวนิดาให้ได้รับความเดือดร้อนใจเสมอ เมื่อวนิดากับประจักษ์ได้มาใช้ชีวิตครอบครัวร่วมกัน ประจักษ์ก็พบว่าวนิดาเป็นภรรยาที่ดี ซึ่งทำให้ประจักษ์พึงพอใจและมีความสุขมาก เพราะวนิดาเป็นทั้งแม่บ้านที่ดี และเป็นกุลสตรีที่งามเพียบพร้อม จากการที่วนิดาดูแลและเอาใจใส่งานภายในบ้านทุกเรื่อง ตั้งแต่การจัดตกแต่งบริเวณบ้านให้สวยงาม มีระเบียบ และสะอาดน่าอยู่ เป็นผู้ดูแลจัดเตรียมเรื่องอาหารการกินและเลี้ยงดูลูกด้วยตนเอง ในยามว่างจากกิจวัตรประจำวัน วนิดาจะใช้เวลาว่างด้วยการปลูกพันธุ์ไม้ต่าง ๆ รวมทั้งทำขนม หรืออาหารว่างไว้ให้ประจักษ์ ผู้เป็นสามีได้รับประทานเมื่อกลับมาจากที่ทำงาน นอกจากนี้วนิดายังสามารถชนะใจคุณนายน้อม ซึ่งเคยรังเกียจและเกลียดชังวนิดาเป็นอันมาก ให้กลับมารักใคร่ชื่นชมยกย่องวนิดาได้ เพราะความอ่อนหวาน น่ารัก และเก่งในงานบ้านของวนิดานั่นเอง ดังข้อความที่ผู้เขียนกล่าวถึงคุณนายน้อม ขณะที่มาบ้านของประจักษ์และวนิดาเพื่อเยี่ยมหลานชายดังนี้

"คุณนายสำราญใจมาก ยิ่งนั่งนานนับชั่วโมง ความเกลียดชังลูกสะใภ้ก็หมดไป กลายเป็นบังเกิดความเอ็นดู วนิดาอ่อนหวาน ฉลาดรอบคอบ เก่งงานการ สมแล้วที่ลูกชายของท่านจะรักใคร่ นางทองยิ่งเสนอความดีของวนิดา ท่านก็ยิ่งลืมความหลังที่เคยโกรธแค้นอาฆาตหมด"

(วรรณสิริ. 2480 : 681)

ดังนั้นการดำเนินชีวิตในครอบครัวของประจักษ์กับวนิดา จึงประสบกับความสำเร็จราบรื่น และมีความสุข

จากเรื่อง วนิดา ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า การที่ครอบครัวจะมีความสุขได้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากภรรยา หากภรรยาทำหน้าที่ได้ดีและเหมาะสม ดูแลการงานทุกอย่างภายในบ้านได้เรียบร้อย ก็จะทำให้การใช้ชีวิตคู่ประสบกับความสำเร็จและมีความสุข ตลอดจนเป็นการช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกัน ระหว่างสมาชิกทุกคนในครอบครัว ให้มีแต่ความรัก ความอบอุ่นใจ และความเข้าใจที่ดีซึ่งกันและกัน ซึ่งเห็นได้จากวนิดาภรรยาของประจักษ์ ที่มีความเป็นกุลสตรี และเก่งการบ้านการเรือน วนิดาสามารถทำบ้านให้มีชีวิตชีวาน่าอยู่ และมีฝีมือในการปรุงอาหารทั้งคาวหวาน สามารถดูแลรับผิดชอบงานบ้านทุกอย่างได้เป็นที่เรียบร้อย ดังนั้นชีวิตครอบครัวของประจักษ์กับวนิดา จึงเต็มไปด้วยความสุข

เรื่อง ยามวิบาก เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวชีวิตของนางอบ วิทยเมธี ซึ่งเป็นภรรยาของนายแสวง นางอบมีนิสัยตระหนี่ ถือตัว และชอบดูถูกผู้ที่ตกต่ำ ในบรรดาเพื่อน ๆ ของ นางอบ หากผู้ใดมีสามีที่มีหน้ามีตาในสังคม นางอบก็จะทักทายและพูดจาด้วยดี ส่วนผู้ที่ตกต่ำลำบากนางอบอาจจะทำเป็นไม่เห็นหรือทักทายอย่างเสียไม่ได้ ซึ่งจะตรงกันข้ามกับนายแสวงผู้เป็นสามี อย่างไรก็ตามนางอบก็เป็นภรรยาที่ดีของสามี คือ รัก นับถือ และอยู่ในโอวาทของสามี รวมทั้งดูแลเอาใจใส่การงานทุกอย่างภายในบ้านได้อย่างเรียบร้อย ตั้งแต่การจัดเตรียมอาหารด้วยตนเอง จัดบ้านเรือนที่พักอาศัยให้เป็นระเบียบเรียบร้อยสะอาดสะอ้านน่าอยู่ ทั้งยังอบรมเลี้ยงดูลูกให้มีความประพฤติที่เหมาะสมและเป็นคนดี รอยฝึกหัดให้ลูกสาวเก่งในงานบ้านงานเรือนเหมือนกับตัวของนาง และมีกิริยามารยาทเรียบร้อยสมกับเป็นกุลสตรี แม้ว่านายแสวงจะมีอาชีพรับราชการเป็นครูประจำโรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งมีรายได้ไม่มากนัก แต่นางอบก็จัดสรรปันส่วนในการใช้จ่ายภายในบ้าน จนสามารถทำให้รายรับเพียงพอกับรายจ่าย โดยไม่เดือดร้อนแต่อย่างใด ดังนั้นการดำเนินชีวิตภายในครอบครัวของนายแสวงกับนางอบจึงประสบกับความสำเร็จและมีความสุข

จากเรื่อง ยามวิบาก ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ภรรยามีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญมากต่อการดำเนินชีวิตภายในครอบครัว เพราะถ้าหากภรรยาทำหน้าที่ได้ดี คือดูแลรับผิดชอบงานบ้านได้อย่างเรียบร้อย สมาชิกทุกคนในครอบครัวก็จะมีแต่ความสุข ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การใช้ชีวิตคู่ประสบกับความสำเร็จ จากนางอบซึ่งเป็นภรรยาของนายแสวง แม้นางอบจะมีนิสัยบางอย่างที่น่าตำหนิ แต่สำหรับเรื่องหน้าที่ของภรรยาแล้ว นางอบสามารถ

ดูแลรับผิดชอบงานบ้านทุกอย่างได้เป็นอย่างดียิ่งโดยไม่บกพร่อง ตั้งแต่การดูแลเรื่องอาหาร การกินของสามีและลูกในแต่ละมื้อ เรื่องการอบรมกิริยามารยาท และการบ้านการเรือนให้แก่ลูกสาว และอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี แม้นายแสวงจะมีฐานะไม่ร่ำรวย แต่ก็สามารถมีเงินใช้จ่ายได้อย่างเพียงพอ เพราะนางอบสามารถจัดการทุกอย่างในบ้านได้อย่างเรียบร้อย จึงทำให้ครอบครัวของนายแสวงมีความสุข

2.4.2 ซื่อสัตย์ต่อสามี

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของภรรยาว่า ภรรยาควรมีความซื่อสัตย์ต่อสามี ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง ความผิดครั้งแรก ของ ดอกไม้สด หญิงคนชั่ว พันทิพา ของ ก. สุรางคนางค์ สาวน้อย ของ อายา และ ข้างหลังภาพ ของ ศรีบูรพา

เรื่อง ความผิดครั้งแรก เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวชีวิตของวไล หญิงสาวสวยซึ่งแต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกับหลวงปรารมภ์ ชายหนุ่มที่มีเสน่ห์และมีนิสัยเจ้าชู้ ด้วยความรัก และความพึงพอใจของทั้งสองฝ่ายอย่างมีความสุข จนกระทั่งวไลได้ให้กำเนิดลูกชายคนหนึ่ง หลวงปรารมภ์ก็ประพฤตินอกใจวไล จนเป็นเหตุให้วไลไม่สามารถอดทนใช้ชีวิตร่วมกับหลวงปรารมภ์ต่อไปได้ วไลจึงพาลูกชายกลับไปอยู่กับญาติพี่น้องของเธอ ด้วยความผิดหวังและเสียใจมาก ต่อมาหลวงนฤบาลซึ่งแอบรักวไล ตั้งแต่ก่อนที่วไลจะแต่งงานกับหลวงปรารมภ์ ก็พยายามเข้ามาสร้างความสัมพันธ์กับวไล และสารภาพรักพร้อมกับแสดงความต้องการที่จะใช้ชีวิตร่วมกับวไล โดยไม่รังเกียจว่าวไลได้ผ่านการแต่งงาน และมีสามีมาแล้ว แต่วไลก็ปฏิเสธความรักความหวังดีของหลวงนฤบาลอย่างนุ่มนวล แม้ว่าวไลจะรู้ว่าหลวงนฤบาลเป็นคนดี และเป็นที่รักใคร่ยกย่องชื่นชมของบรรดาญาติพี่น้องทุกคน เพราะวไลไม่ต้องการให้ใครดูหมิ่นเกียรติ และศักดิ์ศรีของเธอว่ามีหลายรัก วไลจึงดำเนินชีวิตอยู่กับลูกโดยไม่คิดจะรักใครอีกนอกจากหลวงปรารมภ์สามีของเธอเพียงคนเดียว ทั้งที่มีผู้หมายปองวไลอยู่หลายคน เพราะความสวยงาม และมีเสน่ห์ของวไล แต่วไลก็ไม่เคยให้ความสนใจผู้ใด ต่อมาหลวงปรารมภ์ก็สำนึกผิดได้จึงขอคืนดีกับวไล และพยายามแสดงให้วไลเห็นใจ และเชื่อใจว่า

ตนเองจะไม่ประพฤตินอกใจวไลอีก จนวไลใจอ่อนยอมคืนดีกับหลวงปราโมทย์ และกลับมาใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอีกอย่างมีความสุข

จากเรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ภรรยาควรมีความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อสามีเพียงผู้เดียว แม้จะต้องพบกับความผิดหวังและเสียใจจากพฤติกรรมของสามีเพียงใดก็ตาม ผู้เขียนไม่สนับสนุนหรือไม่เห็นด้วยกับการที่ผู้หญิงจะมีสามีมากกว่าหนึ่งคน ดังนั้นเมื่อหลวงนฤบาลขอแต่งงานกับวไลหลังจากที่วไลเลิกร้างกับหลวงปราโมทย์แล้ว ผู้เขียนจึงให้วไลปฏิเสธความรัก ความหวังดีของหลวงนฤบาล โดยที่วไลก็รู้ว่าหลวงนฤบาลรักเธอจริงและเป็นคนดี วไลจึงใช้ชีวิตอยู่กับลูกโดยไม่คิดจะแต่งงาน หรือใช้ชีวิตคู่ร่วมกับผู้ใดอีก ทั้งที่วไลเคยเป็นหญิงสาวที่มีนิสัยเจ้าชู้ แต่เมื่อวไลแต่งงานมีสามีแล้ว วไลก็ทำหน้าที่ของภรรยาที่ดีด้วยการมีความซื่อสัตย์ต่อสามีเพียงผู้เดียว จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หลวงปราโมทย์กับวไล มีโอกาสกลับมาใช้ชีวิตครองคู่ร่วมกันอีกครั้ง ด้วยความราบรื่นและมีความสุข

เรื่อง <u>หญิงคนชั่ว</u> ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของรื่น หญิงสาวที่มีอาชีพเป็นโสเภณีซึ่งได้พบความรักกับวิทย์ ชายหนุ่มที่มีฐานะ และชาติตระกูลที่ดีจนถึงกับตกลงใจจะใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างเปิดเผยฉันสามีภรรยาทั่วไป แต่เนื่องจากญาติพี่น้องของวิทย์รังเกียจรื่น จึงหาวิธีการให้วิทย์เลิกติดต่อกับรื่น ด้วยการส่งวิทย์ไปเรียนต่อต่างประเทศ พร้อมกับจัดหาคู่ครองไว้ให้วิทย์ เมื่อวิทย์สำเร็จการศึกษากลับมาวิทย์ จึงต้องแต่งงานกับหญิงสาวที่ผู้ใหญ่เลือกไว้ให้ ส่วนรื่นนั้นตั้งแต่รู้จักกับวิทย์ และเป็นภรรยาของวิทย์ด้วยความรักและพึงพอใจกันแล้ว รื่นก็หาทางหลีกเลี่ยงและปฏิเสธการรับแขก จนกระทั่งตั้งครรภ์รื่นจึงหาทางหนีออกมาจากซ่อง และหางานใหม่ทำ โดยการช่วยเหลือของสมรหญิงที่มีอาชีพเดียวกับรื่น แต่ในที่สุดก็ต้องกลับมาประกอบอาชีพโสเภณีอีก เพื่อความอยู่รอดของเธอกับลูกน้อย เพราะรายได้ไม่เพียงพอกับการใช้จ่าย รื่นต้องพบกับความผิดหวังและเสียใจมาก เนื่องจากวิทย์ไม่ได้ติดต่อหรือส่งข่าวถึงรื่นอีกเลย แต่รื่นก็เฝ้ารอคอยวิทย์ด้วยความจงรักภักดี และพยายามเลี้ยงดูลูกซึ่งเกิดกับวิทย์เป็นอย่างดี จนกระทั่งวันหนึ่งรื่นก็ได้พบกับวิทย์โดยบังเอิญ และรื่นก็ได้รู้ว่าวิทย์แต่งงานมีครอบครัวแล้ว รื่นจึงขอให้วิทย์นำลูกไปเลี้ยงดูด้วย เพื่อลูกจะได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและมีอนาคตที่ดี ซึ่งวิทย์ก็ไม่ปฏิเสธและยินดีที่จะรับลูกไปเลี้ยงดูเองด้วยความเต็มใจ

ดังนั้นจะเห็นว่าในเรื่อง หญิงคนชั่ว ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของภรรยาว่า ภรรยาควรมีความซื่อสัตย์ต่อสามีของตนเพียงผู้เดียว ไม่ว่าตนจะมีฐานะและความเป็นอยู่อย่างไรก็ตาม ดังจะเห็นได้จากรื่น หญิงสาวที่ใคร ๆ ต่างพากันประณามว่ามีอาชีพที่น่ารังเกียจ เพราะเป็นหญิงโสเภณี แต่เมื่อรื่นพบกับวิทย์และเป็นภรรยาของวิทย์แล้วรื่นก็หาทางปฏิเสธและหลีกเลี่ยงผู้ชายที่มาเที่ยวทุกคน และเลิกอาชีพโสเภณีโดยไปหางานอื่นทำ แต่ก็ไม่สามารถหารายได้มาให้เพียงพอ กับค่าใช้จ่ายของตนเองและลูก ในที่สุดรื่นก็ต้องหันกลับมายึดอาชีพเดิมเพื่อความอยู่รอดของชีวิต โดยเฉพาะชีวิตของลูกเธอซึ่งเกิดกับวิทย์ จนกระทั่งวันหนึ่งรื่นก็ได้พบกับวิทย์อีกโดยบังเอิญ รื่นจึงขอร้องให้วิทย์นำลูกไปเลี้ยง เพื่อลูกจะได้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แม้จะไม่มีโอกาสใช้ชีวิตร่วมกับวิทย์ แต่รื่นก็มีความสุขที่วิทย์ตกลงใจยินดีนำลูกไปเลี้ยงดูเองตามความต้องการของเธอ

เรื่อง พันทิพา เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนนำเสนอเรื่องราวชีวิตของพันทิพาหญิงสาวที่ได้แต่งงานและเป็นภรรยาของชลัท ชายหนุ่มผู้มั่งคั่งร่ำรวย เนื่องจากความจำเป็นด้านฐานะทางเศรษฐกิจ และเพื่อต้องการเป็นอิสระจากแม่ซึ่งมีจิตใจโหดร้ายทารุณ พันทิพารู้สึกมีความสุขมากเมื่อได้แต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกับชลัท เพราะพันทิพาสามารถใช้จ่ายซื้อสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้ทุกอย่างตามที่พันทิพาปรารถนา แต่สิ่งเดียวที่พันทิพาไม่เคยได้รับจากชลัทซึ่งเป็นสามีเลยก็คือ ความรัก ความอบอุ่นใจ และการดูแลเอาใจใส่เช่นภรรยาทั่วไปจะพึงได้รับจากสามี เพราะชลัทคร่ำเคร่งและเอาใจใส่แต่กิจการงานของเขาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น จึงทำให้พันทิพารู้สึกเปื่อหน่ายและผิดหวังในชีวิตการครองคู่มาก พันทิพาจึงประพฤติผิดด้วยการนอกใจชลัทผู้เป็นสามี เมื่อชลัทล่วงรู้ความจริงจึงขอหย่ากับพันทิพา พันทิพาจึงไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามีคนใหม่ แต่ต่อมาไม่นานนักพันทิพาก็ถูกทอดทิ้ง และได้รับความทุกข์ยากลำบากมาก จนกระทั่งล้มป่วยลง และเสียชีวิตเพราะความตรอมใจ

ในเรื่อง พันทิพา แสดงให้เห็นว่าภรรยาต้องมีความซื่อสัตย์ต่อสามี ไม่ประพฤตินอกใจสามี เพราะจะทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง และเกียรติยศวงศ์ตระกูล ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการที่พันทิพา ใช้วิธีการแก้ปัญหาความทุกข์ใจเกี่ยวกับชลัท สามีของเธอ ด้วยการเป็นชู้กับชายอื่นทั้งที่มีสามีและลูกแล้ว เพราะการหาทางออกด้วยวิธีการดังกล่าว ย่อมมีผลกระทบต่อครอบครัว และเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการแตกร้าวขึ้นในครอบครัว จนกระทั่งต้อง

หย่าร้างกัน ดังนั้นผู้เขียนจึงให้พันทิพาต้องพบกับความทุกข์ยาก ลำบากในการใช้ชีวิตร่วมกับสามีใหม่ และในที่สุดการดำเนินชีวิตครอบครัวของพันทิพา ก็ประสบกับความล้มเหลวอีกครั้งด้วยการที่พันทิพาถูกทอดทิ้ง และจบชีวิตลงอย่างน่าเวทนาเพียงลำพัง

เรื่อง สาวน้อย เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของ นิด หญิงสาวชาวเกาะที่พบรักกับสรรค์หนุ่มชาวกรุงโดยบังเอิญ และได้แต่งงานใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่หลังจากที่ทั้งสองแต่งงานกันได้ไม่กี่วัน สรรค์ก็ถูกนำตัวกลับไปกรุงเทพเพื่อไปรักษาตัว เนื่องจากสมองได้รับความกระทบกระเทือน เมื่อสรรค์หายเป็นปกติดีแล้ว นิดก็ต้องพบกับความผิดหวังและเสียใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากพ่อของสรรค์รังเกียจฐานะและชาติตระกูลของนิด จึงพยายามหาทางกีดกันไม่ให้นิดกับสรรค์ได้พบกันอีก เพราะต้องการให้สรรค์แต่งงานกับหญิงสาวที่มีฐานะทางสังคมที่เหมาะสมกัน นิดจึงพยายามสร้างฐานะของตนเองจนกลายเป็นคนมีชื่อเสียง และได้รับการยกย่องยอมรับจากคนทั่วไป ซึ่งทำให้มีผู้ชายหลายคนหมายปองนิด และต้องการได้นิดเป็นคู่ครอง แต่นิดก็ปฏิเสธ และไม่เคยแสดงความสนใจ หรือใส่ใจต่อใครเป็นพิเศษแม้สักคนเดียว นอกจากสรรค์ผู้เป็นสามีของเธอเพียงคนเดียวเท่านั้น นิดพยายามหาทางช่วยเหลือสรรค์จนสรรค์มีชื่อเสียง ด้วยการเป็นแบบให้สรรค์วาดภาพส่งประกวดและได้รับรางวัลชนะเลิศ โดยที่สรรค์ไม่รู้ความจริงว่า นิดคือภรรยาของตนเอง เพราะสรรค์จำนิดไม่ได้ เนื่องจากสรรค์ได้รับความกระทบกระเทือนทางสมอง ก่อนที่จะได้นิดเป็นภรรยาในที่สุดนิดก็ได้รับความรักจากสรรค์กลับคืนมาอีกครั้ง และทั้งสองก็ได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง สาวน้อย ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของนิด ภรรยาของสรรค์ ซึ่งถูกพ่อของสรรค์กีดกันและพรากสรรค์ไปจากเธอ เพราะรังเกียจว่านิดมีฐานะต่ำต้อย แต่ไม่ว่าจะมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นกับชีวิตของนิดอย่างไร นิดก็ยังมั่นคงต่อสรรค์ไม่เปลี่ยนแปลง ด้วยการพยายามสร้างฐานะของตนเองให้สูงขึ้น จนได้เป็นดาราละครที่มีชื่อเสียงไปทั่ว และเป็นที่หมายปองของใครหลายคน แต่นิดก็ไม่เคยสนใจหรือติดต่อกับใครทั้งสิ้น นอกจากรอวันที่จะได้พบกับสรรค์สามีของเธอเพียงคนเดียวเท่านั้น จนในที่สุดนิดกับสรรค์ก็ได้พบกันอีก และได้กลับมาใช้ชีวิตคู่ร่วมกันตามเดิมอย่างมีความสุข

เรื่อง ข้างหลังภาพ เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวชีวิตของ หม่อมราชวงศ์กีรติ หญิงสาวสวยผู้สูงศักดิ์ที่ต้องแต่งงานกับเจ้าคุณอธิการบดี ซึ่งมีอายุห่างจากเธอมากด้วยความเห็นชอบของผู้ใหญ่โดยปราศจากความรัก แต่การใช้ชีวิตคู่ระหว่างหม่อมราชวงศ์กีรติกับท่านเจ้าคุณอธิการบดีก็ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและมีความสุข เนื่องจากท่านเจ้าคุณอธิการบดีเป็นคนดี และมีความกรุณาต่อหม่อมราชวงศ์กีรติมาก จึงทำให้หม่อมราชวงศ์กีรติมีความสุขตามสมควรแม้จะปราศจากความรักก็ตาม หลังจากแต่งงานกันได้ไม่นานท่านเจ้าคุณอธิการบดีก็พาหม่อมราชวงศ์กีรติไปเที่ยวพักผ่อนที่ประเทศญี่ปุ่น และหม่อมราชวงศ์กีรติก็ได้พบกับนพพรชายหนุ่มที่กำลังศึกษาต่ออยู่ที่นั่น ซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นผู้จัดการเตรียมเรื่องที่พัก ตลอดจนดูแลให้ความสะดวกสบายแก่ ท่านเจ้าคุณอธิการบดีและหม่อมราชวงศ์กีรติ ชั่วระยะเวลาเพียงไม่นาน หม่อมราชวงศ์กีรติกับนพพรก็สนิทสนมกันเนื่องจากความสวยงาม นุ่มนวล และอ่อนหวานของหม่อมราชวงศ์กีรติ รวมทั้งความใกล้ชิดกัน จึงเป็นเหตุทำให้นพพรรัก และหลงใหลหม่อมราชวงศ์กีรติมาก จนไม่สามารถเก็บความรู้สึกซ่อนไว้ในใจได้ นพพรจึงเผลอแสดงความรู้สึก และความต้องการในใจของตนแก่หม่อมราชวงศ์กีรติ เมื่ออยู่ด้วยกันตามลำพังสองคน หม่อมราชวงศ์กีรติเองก็บังเกิดความรักนพพร อย่างที่ไม่เคยรู้สึกเช่นนี้กับผู้ใดมาก่อน แม้แต่กับท่านเจ้าคุณอธิการบดีซึ่งเป็นสามีของเธอ แต่หม่อมราชวงศ์กีรติก็สามารถยับยั้งใจตนเอง โดยไม่ได้แสดงให้นพพรได้รับรู้ว่าเธอเองก็รักนพพรเช่นกัน หม่อมราชวงศ์กีรติได้พยายามใช้ถ้อยคำที่นุ่มนวลเพื่ออธิบายให้นพพรเข้าใจถึงสภาพของเธอกับเขาว่า ไม่มีทางที่จะเป็นจริงตามที่นพพรต้องการได้ ดังข้อความที่หม่อมราชวงศ์กีรติสนทนากับนพพรที่มิตาเกะ ดังต่อไปนี้

"...ฉันมีหน้าที่จะต้องภักดีต่อท่านเจ้าคุณ จะต้องติดตามไปกับท่านในทุกหนทุกแห่งคอยปรนนิบัติรับใช้ท่านตามหน้าที่ของภรรยาที่ดี ตราบเท่าที่ท่านยังต้องการตัวฉัน และตราบเท่าที่ท่านยังไม่ละเลยหน้าที่ของท่านเอง เราทั้งสองจะต้องจากกันในไม่ช้า และต่างก็จะไปติดต่อสมาคมกับคนทั้งหลาย ที่เคร่งครัดในเหตุผลและศีลธรรมจรรยา..."

(ศรีบูรพา. 2480 : 125)

และจากข้อความในจดหมายที่หม่อมราชวงศ์กีรติ เขียนตอบนพพรหลังจากเดินทางกลับจากญี่ปุ่น ดังนี้

"...ประโยชน์อะไร ที่เธอมาคร่ำครวญใฝ่ฝันในตัวฉัน ในเมื่อความปรารถนาของเธอ ไม่มีทางที่จะเป็นจริงขึ้นมาได้ มหาสมุทรมากีดกั้นฉันไว้จากเธอหรือ? เธอย่อมรู้ดีว่า การที่ฉันมีท่านเจ้าคุณต่างหากที่ได้แยกเธอกับฉันไว้คนละโลก เราไม่มีทางที่จะพบกันได้ เธอเข้าใจฉันดีพอมิใช่หรือ?"

(ศรีบูรพา. 2480 : 153)

เมื่อนพพรได้อ่านจดหมาย และทบทวนถ้อยคำของหม่อมราชวงศ์กีรติอย่างรอบคอบแล้ว นพพรก็สามารถดับความกระวนกระวายใจ และความร้อนรุ่มในใจลง จนกระทั่งกลับคืนเป็นปกติได้ และมีความรู้สึกต่อหม่อมราชวงศ์ กีรติ ดั่งพี่สาวที่รักยิ่งคนหนึ่งเท่านั้น โดยที่นพพรก็ไม่มีโอกาสรับรู้ว่า หม่อมราชวงศ์กีรติก็รักนพพรเช่นเดียวกัน

จากเรื่อง ข้างหลังภาพ จะเห็นได้ว่าบทบาทและหน้าที่ของภรรยา ที่สำคัญประการหนึ่งที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตคู่ระหว่างสามีและภรรยาดำเนินไปด้วยความราบรื่น ก็คือ ภรรยาต้องซื่อสัตย์ต่อสามี ซึ่งผู้เขียนได้แสดงให้เห็นจากเรื่องราวชีวิตของหม่อมราชวงศ์กีรติกับท่านเจ้าคุณอธิการบดีผู้เป็นสามี ที่แม้จะมีวัยที่แตกต่างกันเพียงใดก็ตามหน้าที่ของภรรยาก็คือต้องมีความจงรักภักดีต่อสามี หม่อมราชวงศ์กีรติจึงไม่รู้สึกรังเกียจหรือเบื่อหน่าย ต่อการใช้ชีวิตคู่ร่วมกับท่านเจ้าคุณอธิการบดีแม้จะปราศจากความรักและความพึงพอใจ แต่หม่อมราชวงศ์กีรติก็สามารถใช้ชีวิตร่วมกับท่านเจ้าคุณอธิการบดี ได้อย่างราบรื่น

2.4.3 ยกย่องให้เกียรติสามีและญาติของสามี

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามีว่า ภรรยาที่ดีควรยกย่องให้เกียรติสามีและญาติของสามี ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง นิจ ของ ดอกไม้สด วนิดา หนามยอกออก คนบริสุทธิ์ และ เลือดในอก ของ วรรณสิริ

เรื่อง นิจ เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวชีวิตของ นิจ ซึ่งแต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกับหลวงธนสาร ตามความประสงค์ของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ทั้งที่ไม่ได้รักใคร่

ชอบพอกันมาก่อนเลย เมื่อแต่งงานกันแล้วนิจก็รู้ว่าหลวงธนสารมีคนรักอยู่ก่อนแล้ว หลวงธนสารจึงไม่เคยให้ความสนใจ หรือใส่ใจต่อชีวิตความเป็นอยู่ของนิจ ซึ่งเป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายของตนเองเลย นิจได้รับความทุกข์ทรมานใจมากแต่ก็อดทน และไม่เคยบริภาษบอกให้พ่อกับแม่ของเธอได้รู้เรื่องเลย เพราะเกรงว่าหลวงธนสารจะถูกตำหนิติเตียน ขณะเดียวกันนิจก็ได้ปฏิบัติหน้าที่ทุกอย่างของภรรยาที่ดี ต่อหลวงธนสารโดยไม่บกพร่อง แม้จะไม่ได้รับความรู้สึกที่ดีจากหลวงธนสารเป็นการตอบแทนน้ำใจเลย จนถึงวันหนึ่งนิจก็ต้องล้มป่วยลงเนื่องจากการกระทำของหลวงธนสาร แต่หลวงธนสารก็ไม่เคยใส่ใจเหลียวแลนิจ จนนิจมีอาการทรุดหนักมาก พ่อของนิจจึงไปรับตัวกลับมารักษาที่บ้าน ซึ่งเมื่อเห็นสภาพของนิจลูกสาวเพียงคนเดียวที่รักยิ่งเจ้าคุณสุรแสนพ่อของนิจจึงประสงค์ จะให้นิจกับหลวงธนสารหย่าร้างกัน แต่เมื่อหลวงธนสารสำนึกผิดได้ เนื่องจากเห็นคุณความดีของนิจ หลวงธนสารจึงมาอ้อนวอนขอความเห็นใจจากนิจจนกระทั่งนิจใจอ่อนและอภัยให้หลวงธนสาร ดังนั้นทั้งสองจึงกลับไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง นิจ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า นิจได้กระทำบทบาทและหน้าที่ของภรรยาที่ดีด้วยการยกย่องให้เกียรติหลวงธนสารสามีของเธอ โดยไม่กล่าวถ้อยคำที่ทำให้หลวงธนสารต้องได้รับความเสื่อมเสีย ด้วยการปกปิดความจริงที่นิจได้พบ และปกป้องมิให้หลวงธนสารต้องถูกใคร ๆ ตำหนิติเตียน แม้ว่าตนเองจะต้องพบกับความทุกข์ทรมานใจจากการกระทำของหลวงธนสารเพียงใดก็ตาม จนกระทั่งพระยาสุรแสนพ่อของนิจได้ล่วงรู้ความจริงด้วยตนเอง จึงได้รับนิจกลับมาอยู่บ้าน พร้อมกับขอให้หลวงธนสารหย่าขาดจากนิจเสีย ด้วยความโกรธที่หลวงธนสารไม่เคยให้ความรัก และเอาใจใส่ต่อนิจลูกสาวของตนเลย แต่นิจก็ห้อยภัยกับความผิดของหลวงธนสารซึ่งเป็นสามี เกี่ยวกับการกระทำต่าง ๆ ที่นิจได้รับขณะอยู่บ้านของหลวงธนสาร ซึ่งทำให้หลวงธนสารกับนิจได้มีโอกาสกลับมาใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอีกอย่างมีความสุข

เรื่อง วนิดา เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวชีวิตของวนิดา หญิงสาวที่ต้องแต่งงานตามความประสงค์ของผู้เป็นพ่อ ทั้งที่เธอไม่เคยรู้จักหรือรักใคร่ชอบพอกับประจักษ์ชายหนุ่มซึ่งเธอต้องแต่งงานด้วยเลย เมื่อแต่งงานแล้ววนิดาจึงได้รู้ความจริงว่าประจักษ์มีคนรักอยู่ก่อนแล้ว และแต่งงานกับเธอเพราะความจำเป็นทางฐานะเศรษฐกิจ ตามข้อเสนอของพ่อเธอซึ่งเป็นเจ้าหนี้ วนิดารู้สึกเสียใจต่อการกระทำของพ่อเป็นอย่างมาก เธอจึงพยายาม

อดทนและรอคอยวันที่ประจักษ์มีเงินมาใช้หนี้ เพื่อเธอจะได้กลับไปอยู่บ้านของเธอเอง ดังนั้น วนิดากับประจักษ์จึงเป็นสามีภรรยากันแต่เพียงในนามเท่านั้น และวนิดาก็ต้องได้รับความทุกข์ทรมานใจมากตลอดเวลาที่แต่งงานและมาอยู่ที่บ้านของประจักษ์ผู้เป็นสามี เพราะนอกจากวนิดาจะไม่ได้รับความรักจากประจักษ์แล้ว วนิดายังถูกคุณนายน้อมซึ่งเป็นแม่ของประจักษ์กับหญิงคนรักของประจักษ์พูดจากระทบและกลั่นแกล้งด้วยวิธีต่าง ๆ แต่วนิดาก็ไม่เคยตอบโต้และยังให้ความเคารพต่อคุณนายน้อมเสมอมา แม้วนิดาจะรู้ความจริงในภายหลังว่า คุณนายน้อมคือผู้ที่ใส่ร้ายคุณย่าของเธอเรื่องเครื่องเพชรของตระกูล วนิดาก็ไม่ได้เปิดเผยให้ใครรู้ถึงความเลวร้ายของคุณนายน้อม เพราะเห็นแก่ประจักษ์ซึ่งเป็นสามี และให้อภัยแก่คุณนายน้อมโดยไม่คิดโกรธเคืองแต่อย่างใดทั้งสิ้น ต่อมาประจักษ์จึงเกิดความรักต่อวนิดาเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากความนุ่มนวล อ่อนโยนน่ารักแล้ว วนิดายังมีจิตใจที่งดงามด้วย ดังนั้นประจักษ์จึงตัดสินใจพาวนิดาไปหาที่อยู่ใหม่ และใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง <u>วนิดา</u> จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของภรรยาที่ดีว่า ภรรยาควรยกย่องให้เกียรติสามีและญาติของสามีเช่น วนิดาที่แม้จะเป็นที่รังเกียจและถูกกลั่นแกล้งจากแม่ของสามี แต่วนิดาก็ยังคงให้ความเคารพและให้อภัยกับการกระทำที่เลวร้ายต่าง ๆ ทั้งยังช่วยปกปิดสิ่งไม่ดีที่แม่ของสามีได้กระทำไว้ เพราะเห็นแก่สามี สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้วนิดาชนะใจทั้งประจักษ์และคุณนายน้อม วนิดากับประจักษ์จึงครองคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เรื่อง <u>หนามยอกอก</u> ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของ อุษา ซึ่งแต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกับโรจน์ โดยที่ไม่รู้มาก่อนว่าโรจน์สามีของเธอ มีความสัมพันธ์กับมะลิหญิงสาวที่อาศัยอยู่ในบ้านก่อนที่โรจน์จะมาแต่งงานกับอุษา อุษาจึงเสียใจมากเมื่อได้รับรู้เรื่องนี้ แต่อุษาก็ไม่ต้องการให้แม่หรือผู้ใหญ่ของเธอรู้เพราะเกรงว่า โรจน์จะได้รับความเสื่อมเสีย และถูกตำหนิติเตียนได้ และเกรงว่าจะกระทบไปถึงแม่ของโรจน์ ซึ่งอุษาให้ความเคารพรักมาก อุษาจึงพยายามคิดหาวิธีที่จะไม่ทำให้ผู้ใหญ่ต้องบาดหมางกัน จึงเป็นโอกาสให้มะลิกลั่นแกล้งอุษาได้มากยิ่งขึ้น จนอุษาถึงกับล้มป่วยลงเพราะความไม่สบายใจ เกี่ยวกับเรื่องของโรจน์และมะลิ จนกระทั่งคุณนายสมบุญแม่ของโรจน์ได้รู้ความจริงด้วยตนเองเข้า นางจึงรู้สึกรักและเอ็นดูอุษามากยิ่งขึ้น และคิดหาวิธีการให้สามีเก่าของมะลิกลับมาคืนดีกัน และรับตัวมะลิไปอยู่ด้วย อุษา

กับโรจน์จึงครองรักร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง หนามยอกอก จะเห็นว่าผู้เขียนแสดงให้เห็นถึง การยกย่องสามีและญาติของสามี เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวประสบความสำเร็จได้ ซึ่งเห็นได้จากอุษา ภรรยาของโรจน์ที่ได้พบว่าโรจน์มีมะลิเป็นภรรยาลับ ๆ อยู่ แต่อุษาก็ไม่เคยนำเรื่องที่ได้ล่วงรู้มาไปเปิดเผยให้ใครได้รับรู้แม้แต่แม่ของเธอเอง เพราะอุษาเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าอับอายและจะนำความเสื่อมเสียมาสู่โรจน์ได้ และอุษาก็ไม่ต้องการให้แม่ของโรจน์ซึ่งอุษาให้ความเคารพรักต้องทุกข์ใจและเสียใจ อุษาจึงเก็บไว้เพียงคนเดียว จนกระทั่งแม่ของโรจน์รู้ความจริง จึงได้ช่วยหาทางให้มะลิกับโรจน์แยกจากกัน ด้วยการให้สามีเก่าของมะลิมารับตัวมะลิไป อุษากับโรจน์จึงใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เรื่อง คนบริสุทธิ์ เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวชีวิตของนาฏ หญิงสาวสวย และเพียบพร้อมด้วยความเป็นกุลสตรี เธอได้แต่งงานกับธวัชด้วยความสมัครใจ และความเห็นชอบของผู้ใหญ่ หลังแต่งงานแล้วนาฏก็มาอยู่กับธวัชอย่างมีความสุข เพราะญาติพี่น้องของธวัชทุกคนต่างก็ให้ความเอ็นดูและรักใคร่นาฏมาก นาฏเองก็มีความอ่อนน้อมถ่อมตน และให้ความเคารพรักต่อญาติพี่น้องของธวัชเป็นอย่างยิ่ง ต่อมาธวัชต้องเดินทางไปดูงานที่ต่างประเทศ ซึ่งเป็นขณะเดียวกันกับที่นาฏกำลังตั้งครรภ์ จึงทำให้นาฏรู้สึกเหงาและว้าเหว่มาก พฐูซึ่งเป็นน้องสาวของธวัช จึงมาอยู่เป็นเพื่อนคุยกับนาฏเป็นประจำ นาฏจึงคลายเหงาลงไปได้บ้าง และในวันหนึ่งนาฏก็พบว่าพฐูรักและแอบติดต่อกับอุลิศ เด็กหนุ่มที่มาพักอยู่ที่บ้านจนถึงกับวางแผนการที่จะหนีไปอยู่ด้วยกัน นาฏจึงพยายามพูดจาชี้แจงให้ทั้งสองรู้ผิดชอบชั่วดี และล้มเลิกความคิดที่จะประพฤติผิดจารีตประเพณี แต่นาฏกลับถูกเทวีซึ่งเป็นพี่สาวของธวัชเข้าใจผิดว่า นาฏเป็นชู้กับอุลิส นาฏจึงต้องกลับไปอยู่ที่บ้านของเธอตามความต้องการของเทวี เพราะนาฏต้องการปกป้องพฐูไม่ให้ได้รับความเสื่อมเสียโดยปิดบังความจริงไว้ ยอมรับความผิดและความทุกข์ทั้งบวงแทนพฐู นาฏต้องได้รับความลำบากมากเมื่อกลับไปอยู่ที่บ้าน พราะมีแม่เลี้ยงที่มีจิตใจริษยาและเกลียดชังนาฏ ดังนั้นนาฏจึงย้ายไปอยู่กับย่าที่ต่างจังหวัด จนกระทั่งธวัชเดินทางกลับมาจากต่างประเทศ และรู้เรื่องราวข้อเท็จจริงต่าง ๆ แล้ว ธวัชจึงไปรับนาฏกลับมาใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข และความเข้าใจอันดีของสมาชิกในครอบครัวธวัช

ในเรื่อง <u>คนบริสุทธิ์</u> ผู้เขียนได้เสนอบทบาท และหน้าที่หนึ่งของภรรยาที่พึงมีต่อสามีก็คือ นอกจากภรรยาจะยกย่องให้เกียรติสามีของตนเองแล้ว ยังต้องให้เกียรติแก่ญาติของสามีด้วย ได้แก่ การให้ความเคารพ และช่วยรักษาชื่อเสียงของบรรดาญาติพี่น้องทุกคนของสามี รวมทั้งควรให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เท่าที่จะสามารถทำได้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว เห็นได้จากการที่นาฏภรรยาของธวัชที่ไม่ยอมเปิดเผยเรื่องพฐูกับอุลิส ที่นัดแนะกันเพื่อหนีไปด้วยกันซึ่งเผอิญนาฏเก็บจดหมายได้จึงได้ขัดขวางไว้ และนาฏก็ยอมรับผิดแทนพฐู เพื่อรักษาชื่อเสียงของพฐูไว้ ทำให้ทุกคนเข้าใจว่า นาฏเป็นชู้กับอุลิสแต่ภายหลังที่ทุกคนรู้ความจริงแล้ว ญาติพี่น้องทุกคนของธวัชต่างก็ให้ความรัก ความเอ็นดู ต่อนาฏมากยิ่งขึ้น ทำให้นาฏกับธวัชครองรักกันอย่างมีความสุข

เรื่อง <u>เลือดในอก</u> ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของอรุณ หญิงสาวสวยและเพรียบพร้อมด้วยความเป็นกุลสตรี แต่กำพร้าบิดามารดาและมีฐานะยากจน ทำให้อรุณถูกรังเกียจจากญาติพี่น้องของศิริชายคนรักของเธอ ดังนั้นทั้งสองจึงแต่งงานและใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่มีญาติพี่น้องคนใดเห็นดีด้วย ศิริจึงพาอรุณไปใช้ชีวิตด้วยกันตามลำพังอย่างมีความสุข จนกระทั่งมีลูกหญิงชายได้สามคน แม้ว่าอรุณจะรู้ว่าญาติพี่น้องทุกคนของศิริรังเกียจตน และไม่พึงพอใจที่อรุณมาเป็นภรรยาของศิริ แต่อรุณก็ให้ความเคารพรักและอ่อนน้อมต่อญาติของศิริทุกคน แม้กระทั่งผู้ที่เป็นน้องของสามี ต่อมาเมื่อศิริเสียชีวิตลงอรุณก็ไม่ได้รับความสุขอีกเลย เพราะอรุณต้องมาอาศัยอยู่ในบ้านของศิริ ท่ามกลางความเกลียดชังของญาติพี่น้องทุกคนของศิริ ลูกของอรุณจึงพลอยได้รับความเกลียดชังไปด้วย และถูกลูกหลานของบรรดาญาติพี่น้อง ของสามีกลั่นแกล้งต่าง ๆ นานา จนอรุณไม่สามารถอดทนได้ นางจึงตัดสินใจพาลูกกราบลาออกจากบ้าน "ศิริเสนี" โดยให้ลูกคนเล็กยังคงอยู่กับคุณหญิงผู้เป็นย่า ด้วยความจำใจตามคำขอร้องของท่านซึ่งมีความรักและเอ็นดูในเลือดเนื้อเชื้อไขของเธอ หลังจากนั้นอรุณก็ไม่ได้ส่งข่าว หรือติดต่อกับใครทั้งสิ้น จนกระทั่งลูกทั้งสามคนเติบโตเป็นหนุ่มสาวและได้พบกันโดยบังเอิญ เมื่อบรรดาลูกหลานของ "ศิริเสนี" ไปเที่ยวพักผ่อนที่ต่างจังหวัด จนเกิดความสนิทสนมรักใคร่กัน ในที่สุดเมื่อความจริงถูกเปิดเผยว่า หนุ่มสาวทั้งสองคือลูกของอรุณ ทุกคนจึงมีความยินดีมากโดยเฉพาะคุณหญิงกับท่านเจ้าคุณ อรุณจึงได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากทุกคนในตระกูล "ศิริเสนี" เพราะคุณความดีของอรุณที่มีแต่ความนอบน้อม ซื่อสัตย์ ยกย่อง และให้เกียรติต่อทุกคน ทำให้อรุณ

สามารถชนะใจทุกคนได้ และได้ดำเนินชีวิตต่อมาอย่างมีความสุข

จากเรื่อง <u>เลือดในอก</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า สิ่งหนึ่งที่สามารถช่วยให้การดำเนินชีวิตครอบครัวประสบความสำเร็จนั้นสืบเนื่องมาจาก คุณความดีของอรุณที่ได้กระทำบทบาทของภรรยาที่ดี ด้วยการแสดงความเคารพนอบน้อม และยกย่องให้เกียรติต่อญาติพี่น้องทุกคนของสามี แม้ว่าจะได้รับการดูถูกหรือถูกรังเกียจเดียดฉันท์เพียงใดก็ตาม แต่อรุณก็ไม่เคยแสดงกิริยากระด้างกระเดื่องต่อทุกคนเลย อรุณยอมอดทนทุกอย่าง และอ่อนน้อมต่อญาติพี่น้องทุกคนของสามี จนกระทั่งไม่สามารถอดทนต่อไปได้ อรุณจึงไปอยู่ต่างจังหวัดและประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม รวมทั้งขยันขันแข็งจนสามารถตั้งหลักฐานได้และมีฐานะที่มั่นคง จนกระทั่งได้พบกับพ่อแม่ญาติพี่น้องของศิริสามีของตนอีกโดยบังเอิญ ในที่สุดคุณความดีในส่วนนี้ก็ทำให้อรุณสามารถเอาชนะใจของทุกคนได้ อรุณและลูกจึงได้รับความรักความกรุณาจากทุกคน และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

2.4.5 <u>ดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของสามี</u>

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของภรรยาว่า ภรรยาควรให้การดูแลเอาใจใส่ในทุกข์สุขของสามี ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> ของ ดอกไม้สด <u>ดาวฤกษ์</u> ของ วรรณสิริ และ <u>สาวน้อย</u> ของ อาษา

เรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของผู้เป็นภรรยา ซึ่งต้องทำหน้าที่ดูแลเอาใจใส่ในทุกข์สุขของสามี จากเรื่องของวไล หญิงสาวสวยภรรยาของหลวงปราโมทย์ แต่เดิมนั้นวไลไม่ชอบเรื่องการทำอาหาร แต่เมื่อวไลได้แต่งงานกับหลวงปราโมทย์แล้ว วไลก็ไม่รู้สึกรังเกียจที่จะต้องจัดเตรียมหรือทำอาหารเอง และเมื่อวไลสังเกตเห็นว่าหลวงปราโมทย์รับประทานอาหารได้น้อย วไลก็พยายามหัดทำและเสาะหากับข้าวที่แปลกใหม่เสมอ โดยศึกษาจากตำราและเข้าครัวทำอาหารทุกวัน จนกระทั่งมีความรู้ความชำนาญเรื่องการทำอาหารเป็นอย่างดี ซึ่งทำให้หลวงปราโมทย์ชมเชยว่า วไลเป็นแม่บ้านที่ดีเลิศ นอกจากวไลจะเป็นคนสวยแล้ว เธอยังมีคุณสมบัติที่ดีเพียบพร้อม ดังนั้นแม้ว่าวไลกับหลวงปราโมทย์จะมีเรื่องขัดแย้งกัน เพราะความเจ้าชู้ของหลวงปราโมทย์จนถึงกับจะหย่าร้างกัน

แต่ในที่สุดวไลกับหลวงปราโมทย์ ก็หันกลับมาใช้ชีวิตคู่ร่วมกันดังเดิมอย่างมีความสุข

นอกจากวไลแล้ว ยังเห็นถึงบทบาทของภรรยาในข้อนี้ได้จากคุณหญิงมารดาของวไลที่ให้การดูแลเอาใจใส่ ต่อความเป็นอยู่ของสามีอยู่เสมอ ถ้าวันใดก็ตามที่ท่านเจ้าคุณผู้เป็นสามีรับประทานอาหารได้น้อย ห้องครัวก็จะถูกชำระอย่างสะอาดหมดจดทีหนึ่ง เพราะรุ่งขึ้นคุณหญิงจะต้องลงไปทำกับข้าวเอง คุณหญิงกับท่านเจ้าคุณจึงใช้ชีวิตคู่ร่วมกันด้วยความราบรื่น และนอกจากนี้ยังเห็นตัวอย่างได้จากเจริญ เพื่อนของวไลที่ให้การดูแลเอาใจใส่สามีอย่างดีทุกเรื่อง แม้กระทั่งเรื่องการกินอยู่ เช่นถ้าคราวใดที่ในบ้านมีอาหารเกี่ยวกับปลาเจริญจะลงมือทำเอง เนื่องจากสามีของเจริญชอบรับประทานปลา และไม่ระมัดระวังก้างจนเป็นเหตุให้มีก้างติดคอเป็นประจำ แต่ก็ไม่มีใครถอดก้างปลาเมื่อทำอาหารได้ เจริญจึงต้องลงมือทำอาหารและถอดก้างปลาเอง เพื่อสามีจะได้รับประทานสะดวกและไม่เกิดอันตราย และการดำเนินชีวิตครอบครัวของเจริญก็เป็นไปด้วยความราบรื่นและมีความสุข

จากเรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าบทบาท และหน้าที่ที่ดีของภรรยาประการหนึ่งคือ ภรรยาจะต้องให้ความดูแลและเอาใจใส่ต่อทุกข์สุขของสามี เพื่อให้สามีได้รับความสุขสบายและพึงพอใจ จะเห็นได้จากมารดาของวไล วไล และเจริญ ที่ต่างก็แสดงความรักความห่วงใยสามี ด้วยการเอาใจใส่เรื่องอาหารการกิน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างสามีภรรยา นอกเหนือจากความรักความห่วงใย หรือเอื้ออาทรต่อกัน และยังเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยทำให้ การดำเนินชีวิตครอบครัวประสบความสำเร็จและมีความสุข ดังนั้นครอบครัวของเจริญ มารดาของวไล รวมทั้งวไลซึ่งเกือบต้องหย่าร้างกับหลวงปราโมทย์ก็หวนกลับมาคืนดีกัน และครองรักร่วมกันอย่างมีความสุข

เรื่อง <u>ดาวฤกษ์</u> เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องของประกาย หญิงสาวสวย นุ่มนวล อ่อนหวาน และน่ารัก เธอได้แต่งงาน และใช้ชีวิตคู่ร่วมกับดาวฤกษ์แต่เพียงในนาม เนื่องจากประกายได้บอกความจริงแก่ดาวฤกษ์ว่า เธอกำลังตั้งครรภ์กับชายคนรักของเธอ ซึ่งกำลังศึกษาต่ออยู่ในต่างประเทศ ดาวฤกษ์จึงพาประกายไปอยู่ที่บ้านของตนเอง เพราะความสงสารและเห็นใจ รวมทั้งช่วยปกปิดความจริงไม่ให้ใครล่วงรู้ ต่อมาเมื่อประกายรู้ว่าดาวฤกษ์มีคนรักอยู่ก่อนแล้วก่อนที่จะมาแต่งงานกับเธอ ประกายจึงขอหย่ากับดาวฤกษ์ เพื่อดาวฤกษ์จะได้ไปแต่งงานกับงามหญิงที่เป็นคนรักของดาวฤกษ์ แต่งามก็ปฏิเสธเพราะความเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับ

ดาวฤกษ์ และประกาย ดาวฤกษ์จึงเสียใจและทุกข์ทรมานใจมาก ประกายจึงตัดสินใจเขียนจดหมายเล่าเรื่องราวของเธอให้งาม หญิงสาวที่ดาวฤกษ์รักและพึงพอใจได้รับรู้ ต่อมาดาวฤกษ์จึงได้แต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกับงามอย่างมีความสุข เพราะความช่วยเหลือและความเสียสละของประกาย ดาวฤกษ์กับงามจึงให้ความรักและเอ็นดูต่อลูกของประกายเป็นอย่างมาก ประกายกับลูกจึงได้ดำเนินชีวิตต่อมาอย่างมีความสุข

จากเรื่อง <u>ดาวฤกษ์</u> แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของภรรยาที่ดีว่าภรรยาจะต้องให้การดูแลและเอาใจใส่ในทุกข์สุขของสามี เพราะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างความรักความอบอุ่น และความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตครอบครัวที่มีความสุข ผู้เขียนจึงให้ประกายมีความอนาทร ร้อนใจ และห่วงใยทุกข์สุขของดาวฤกษ์ซึ่งเป็นคู่ครอง ประกายจึงพยายามหาทางช่วยเหลือ เพื่อต้องการให้ดาวฤกษ์สมหวังและมีความสุขเท่าที่เธอจะสามารถทำได้

เรื่อง <u>สาวน้อย</u> ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของนิด สาวชาวเกาะที่ชื่อบริสุทธิ์ และมีความรักอันมั่นคงต่อสรรค์ ซึ่งเป็นสามีของเธอ แม้จะมีอุปสรรคที่ทำให้นิดกับสรรค์ต้องพลัดพรากจากกัน เนื่องจากบิดาของสรรค์รังเกียจที่นิดมีฐานะและชาติตระกูลไม่เหมาะสมกับสรรค์ บิดาของสรรค์จึงหาทางให้สรรค์เลิกเกี่ยวข้องกับนิด และมาแต่งงานกับหญิงสาวที่ตนเองเลือกไว้ให้ แต่นิดก็ยังคงจงรักภักดีต่อสรรค์ไม่เปลี่ยนแปลง และพยายามสร้างฐานะของตนเองจนกระทั่งกลายเป็นคนที่มีชื่อเสียงในสังคม ซึ่งเป็นขณะเดียวกับที่สรรค์กำลังตกต่ำลง นิดจึงพยายามหาวิธีช่วยเหลือสรรค์ให้มีสภาพที่ดีขึ้น โดยการซื้อภาพวาดที่เป็นผลงานของสรรค์และจ้างสรรค์วาดภาพของเธอด้วยราคาที่สูงมาก ทั้งยังสนับสนุนให้สรรค์วาดภาพส่งประกวดซึ่งเธออาสาเป็นแบบให้ จนกระทั่งสรรค์ได้รับรางวัลชนะเลิศ และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป สรรค์จึงรักนิดและปรารถนาที่จะแต่งงานด้วย โดยที่ไม่รู้ว่านิดคือภรรยาของเขาเอง และเมื่อสรรค์ได้รู้ความจริงเขาจึงดีใจมาก และกลับไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกับนิดอย่างมีความสุข

จากเรื่อง <u>สาวน้อย</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามี คือให้การดูแลเอาใจใส่สามี และช่วยเหลือยามที่สามีมีความทุกข์ พร้อมทั้งให้กำลังใจในอันที่จะทำให้ สามีมีความเข้มแข็งอดทนที่จะต่อสู้กับชีวิตต่อไป ผู้เขียนได้ให้นิดซึ่งไม่ได้รับการยกย่องจากบิดาของสรรค์สร้างฐานะของตนจนมีชื่อเสียง และมั่นคงต่อความรัก พร้อมทั้งคอยให้ความช่วยเหลือสรรค์อยู่เบื้องหลัง จึงทำให้นิดชนะใจสรรค์และบิดาของสรรค์ และในที่สุดนิดกับ

สรรค์กับนิดก็ได้มีโอกาส กลับมาใช้ชีวิตคู่ร่วมกันตามเดิม

2.5 บทบาทและหน้าที่ของลูก

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของลูกที่มีต่อพ่อแม่ โดยแยกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

2.5.1 เคารพเชื่อฟังพ่อแม่

2.5.2 ช่วยเหลือการงานในครอบครัว

2.5.3 ดูแลพ่อแม่เมื่อยามป่วยไข้

2.5.4 รักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

2.5.1 เคารพเชื่อฟังพ่อแม่

ผู้เขียนเสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของลูกว่า ลูกที่ดีควรเคารพและเชื่อฟังพ่อแม่ ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง นิจ ผู้ดี นันทวัน ของ ดอกไม้สด สามรัก ของ อาษา ผจญบาป และ ข้างหลังภาพ ของ ศรีบูรพา

เรื่อง นิจ ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของนิจ ลูกสาวคนเดียวของเจ้าคุณสุรแสนสงครามนายพลนอกราชการกับคุณหญิงจันทร์ นิจได้รับการศึกษาจากโรงเรียนฝรั่ง นิจจึงมีนิสัยกล้าหาญ ไม่เกรงกลัวผู้ใด และมีนิสัยร่าเริง ซึ่งได้รับมาจากเจ้าคุณสุรแสนสงคราม นิจจึงเป็นที่รักของพ่อแม่ดั่งดวงใจ นิจได้รับการสั่งสอนให้ยึดมั่นในการทำความดี โดยเฉพาะคำสั่งสอนของเจ้าคุณสุรแสนซึ่งนิจจดจำได้ขึ้นใจก็คือ "คนดีตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้" ดังนั้นต่อมาเมื่อเจ้าคุณกับคุณหญิงมีความประสงค์ ให้นิจแต่งงานกับหลวงธนสารลูกชายของเจ้าคุณวิชัย นิจก็ไม่หลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธ ทั้งที่นิจไม่ได้รักใคร่ชอบพอกับหลวงธนสารมาก่อนเลย และนิจก็ได้รับความทุกข์ทรมานใจมาก เมื่อปรากฏว่าหลวงธนสารมีคนรักอยู่ก่อนแล้ว แต่นิจก็อดทนและใช้ความดีที่ได้รับการอบรมสั่งสอนมาจากพ่อกับแม่ของเธอ จนสามารถชนะใจหลวงธนสารได้ นิจกับหลวงธนสารจึงครองรักกันและใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ในเรื่อง นิจ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ลูกที่ดีต้องมีความเคารพ และอยู่ในโอวาทของพ่อแม่ ดังนั้นผู้เขียนจึงให้นิจกับหลวงธนสาร ตกลงใจแต่งงานกันตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่โดยที่ทั้งสองไม่มีความรัก และความพึงพอใจซึ่งกันและกันมาก่อน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูของลูกที่พึงมีต่อพ่อแม่ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นอีกด้วยว่าการเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่และนำมาประพฤติปฏิบัติตามนั้น สามารถจะช่วยทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวมีความสุข และประสบความสำเร็จ

เรื่อง ผู้ดี เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวชีวิตของ วิมล หญิงสาวสวย ซึ่งเป็นลูกสาวของพระยาอมรรัตน์ราชสุภิทกับคุณวง นอกจากความสวยงามอันเป็นคุณสมบัติหนึ่งของวิมลแล้ว วิมลยังเป็นกุลสตรีที่เพียบพร้อม เนื่องจากวิมลได้รับการอบรมสั่งสอนอย่างดีจากคุณแสซึ่งเป็นภรรยาอีกคนหนึ่งของพระยาอมรรัตน์ราชสุภิท ที่ให้ความรัก และความเอ็นดูต่อวิมลอย่างมาก ซึ่งวิมลก็ให้ความเคารพรัก และเชื่อฟังคำสั่งสอนของคุณแสด้วยดี ตั้งแต่เรื่องการรู้จักประพฤติ และวางตัวให้เหมาะสม มีกิริยามารยาทเรียบร้อย พูดจาไพเราะ นุ่มนวล และอ่อนหวาน รวมถึงเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ คือ อุดม ซึ่งมีท่าทีว่ารักและพึงพอใจวิมลมาก ในขณะที่วิมลยังเพิ่งเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น และวิมลก็พึงพอใจอุดมเช่นกัน เพราะอุดมเอาใจและตามใจวิมลทุกอย่าง เมื่ออุดมได้มอบแหวนไว้ให้วิมลเพื่อเป็นที่ระลึก คุณแสก็ขอวิมลมาเก็บไว้เอง พร้อมกับอธิบายเหตุผลให้วิมลเข้าใจ ซึ่งวิมลก็ยอมปฏิบัติตาม ดังนั้นวิมลจึงเติบโตมาด้วยความสวยงามของรูปกาย และคุณสมบัติอันดีงาม วิมลจึงเป็นที่รักใคร่ยกย่องชื่นชมของผู้ที่ได้รู้จักหรือพบเห็นโดยทั่วไป แม้วิมลจะสูญเสียผู้ให้กำเนิด และต้องรับภาระปกครองดูแลทุกคนในครอบครัวด้วยตนเอง แต่วิมลก็สามารถจัดการเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเรียบร้อย และสามารถดำเนินชีวิตในครอบครัวได้อย่างมีความสุข

จากเรื่อง ผู้ดี ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า สิ่งหนึ่งที่สามารถช่วยให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวประสบกับความสำเร็จและมีความสุขได้ก็คือ บทบาทและหน้าที่ของลูกที่มีต่อพ่อแม่ ด้วยการเคารพ เชื่อฟังการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ และถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเห็นได้จากวิมลหญิงสาวที่ต้องรับผิดชอบคนจำนวนมากในครอบครัว นับตั้งแต่พ่อของเธอถึงแก่กรรมลง ซึ่งขณะนั้นอายุของวิมลเพิ่งเริ่มเข้าสู่วัยสาวเท่านั้น วิมลจึงได้นำสิ่งที่ได้รับจากการอบรมสั่งสอนจากคุณแสมายึดถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด จนกระทั่งสามารถฟันฝ่าอุปสรรค

และความทุกข์ยากต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี และดำเนินชีวิตในครอบครัวได้อย่างมีความสุข

เรื่อง นันทวัน เป็นเรื่องราวชีวิตของภรณี หญิงสาวที่มีความงามพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ เนื่องจากภรณีกำพร้าแม่มาตั้งแต่เด็ก ภรณีจึงต้องอยู่กับหลวงจำนงซึ่งเป็นพ่อกับนางเยื้อนซึ่งเป็นแม่เลี้ยง ภรณีจึงไม่ได้รับความสุขสบายใจเท่าที่ควร เพราะนางเยื้อนแสดงกิริยาว่าไม่ชอบเธอเท่าใดนัก แต่ภรณีก็ใช้ความอดทน ซึ่งเป็นคุณสมบัติประจำตัวของเธอตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ภายในบ้านทุกอย่างด้วยความเรียบร้อย โดยไม่ได้แสดงความรู้สึกเบื่อหน่ายหรือท้อแท้แต่ประการใด จนกระทั่งวันหนึ่งภรณีก็ได้รับรู้ ความประสงค์ของหลวงจำนงว่าต้องการให้ภรณีแต่งงานกับบันลือ ชายหนุ่มฐานะร่ำรวยซึ่งมาสู่ขอเธอ โดยที่ภรณีไม่เคยรู้จักหรือรักใคร่ชอบพอมาก่อน จากการที่หลวงจำนงปรารภถึงฐานะการเงิน และความเป็นอยู่ซึ่งได้รับความเดือดร้อนมาถึง 5-6 ปีแล้ว รวมทั้งเรื่องงานที่ประสบความล้มเหลว ซึ่งล้วนแต่สร้างความเศร้าสลดใจให้แก่ภรณี ดังนั้นภรณีจึงตัดสินใจแต่งงานกับบันลือตามความต้องการของหลวงจำนง เพราะเธอคิดว่าถ้าเธอปฏิเสธการแต่งงานกับบันลือ หลวงจำนงพ่อของเธอจะต้องเสียใจและน้อยใจมาก

จากเรื่อง นันทวัน ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นบทบาท และหน้าที่ของลูกที่ดีว่าควรเคารพและเชื่อฟังพ่อแม่ ดังภรณีที่ต้องตกลงใจแต่งงานกับบันลือ ชายหนุ่มที่ภรณีไม่เคยรู้จักมาก่อนเพียงเพื่อตอบแทนพระคุณของผู้เป็นพ่อ ด้วยเงินจำนวนแปดพันบาท ซึ่งจะสามารถช่วยกอบกู้ฐานะของครอบครัวให้มีสภาพที่ดีขึ้น เพราะนอกจากนี้แล้วภรณีก็มองไม่เห็นว่า จะมีทางใดที่เธอจะสามารถช่วยพ่อของเธอได้ ภรณีจึงไม่ปฏิเสธด้วยถ้อยคำใด ๆ ทั้งสิ้น และแต่งงานกับบันลือในเวลาต่อมาไม่นานนัก โดยไม่รู้สึกยินดียินร้ายด้วยประการทั้งปวง เพื่อความสุขของครอบครัว

เรื่อง สามรัก เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของกลิ่น หญิงสาวสวยที่ถือกำเนิดมาจากครอบครัวที่ยากจน กลิ่นพักอาศัยอยู่ในห้องแถวที่เก่าแก่คับแคบ กับพ่อแม่และน้องชายอีกหนึ่งคน นอกจากกลิ่นจะเป็นหญิงสาวที่มีความสวยงามแล้ว เธอยังมีความนุ่มนวลอ่อนหวานและมีเสน่ห์แก่ผู้ที่ได้พบเห็น ถึงแม้กลิ่นจะไม่เคยได้รับความสุข ความสนุกสนานเช่นผู้อื่นที่อยู่ในวัยเดียวกันกับเธอ แต่เธอก็ไม่เคยแสดงความรู้สึกว่าเสียใจ ทั้งยังมีความขยันขันแข็งและเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ทุกอย่าง แม้ว่าพ่อของกลิ่นจะเป็นคนที่มีนิสัยโหดร้าย และชอบ

ดุด่าเฆี่ยนตีกลิ่นทุกครั้งที่เมาหรืออารมณ์เสีย แต่กลิ่นก็ไม่เคยรักรธเคือง หรือมีปฏิกิริยาตอบโต้แต่อย่างใด แม้กระทั่งการที่พ่อของกลิ่นปฏิเสธ การมาสู่ขอกลิ่นแต่งงานของหลวงนิติไพบูลย์ ซึ่งเป็นทนายความหนุ่มที่มีชื่อเสียง มีฐานะและตระกูลดี รวมทั้งรักใคร่ชอบพออยู่กับกลิ่นอยู่แล้ว นอกจากนั้น พ่อของเธอยังพูดจาหยาบคายต่าง ๆ นานา กับหลวงนิติไพบูลย์ และตบตีกลิ่นอย่างทารุณ พร้อมกับบังคับไม่ให้กลิ่นไปทำงานกับหลวงนิติไพบูลย์อีก ซึ่งกลิ่นก็เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ที่เป็นพ่อทุกอย่าง แม้ว่าจะต้องทุกข์ทรมานใจและเสียใจเพียงใดก็ตาม

จากเรื่อง สามรัก จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของลูกที่มีต่อพ่อแม่ว่า ลูกที่ดีต้องเคารพเชื่อฟังและอยู่ในโอวาทของพ่อแม่ ถึงแม้บางครั้งจะต้องได้รับความทุกข์ทรมานใจ จากการกระทำของผู้ให้กำเนิดเพียงใดก็ตาม แต่หน้าที่ของลูกก็คือต้องให้ความเคารพพ่อแม่ และปฏิบัติตามคำสั่งสอนอบรมของพ่อแม่ทุกอย่าง ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงถึง ความกตัญญูกตเวทีของลูกที่มีต่อพ่อแม่ ดังนั้นผู้เขียนจึงให้กลิ่นหญิงสาวสวยต้องพบกับความทุกข์ และผิดหวังในชีวิตเรื่องชายคนรัก เพราะต้องปฏิบัติตามความต้องการของผู้ที่เป็นพ่อ เพื่อให้พ่อพึงพอใจและสบายใจ

เรื่อง ผจญบาป เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของมนูญ ลูกชายของเจ้าคุณและคุณหญิงมหิศักดิ์มนตรี มนูญเป็นชายหนุ่มที่มีนิสัยร่าเริงสนุกสนานและชอบเที่ยวเตร่เป็นประจำ มนูญมีคนรักที่ทั้งสวยและน่ารักชื่อวันเพ็ญ ทั้งสองรักกันมากและปรารถนาที่จะแต่งงานกัน แต่แม่ของมนูญได้จัดการสู่ขอวันเพ็ญให้กับมนัสผู้เป็นพี่ชาย ทั้งที่มนัสและวันเพ็ญไม่ได้รักหรือพึงพอใจต่อกัน แต่ทั้งสองไม่สามารถหลีกเลี่ยง หรือปฏิเสธการแต่งงานตามความประสงค์ของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายได้ เพราะความเคารพและเชื่อฟังพ่อแม่ รวมทั้งความกตัญญูที่มีต่อผู้ให้กำเนิด ขณะที่มนูญกำลังเศร้าเสียใจต่อข่าวการแต่งงาน ระหว่างมนัสซึ่งเป็นพี่ชายกับวันเพ็ญอยู่นั้น มนูญก็ได้รับคำสั่งจากเจ้าคุณมหิศักดิ์มนตรีผู้เป็นพ่อให้เดินทางออกไปจากบ้าน โดยไม่ได้บอกให้ทุกคนในบ้านรู้ว่าไปเพราะสาเหตุใด เนื่องจากเจ้าคุณและคุณหญิงมหศักดิ์มนตรีรวมทั้งทุกคนเข้าใจผิดคิดว่า มนูญคือผู้ที่ทำให้เย็น สาวรับใช้ในบ้านตั้งครรภ์ขึ้นมา เพราะเย็นได้อ้างชื่อของมนูญว่าเป็นสามีของเธอ ดังนั้นมนูญจึงต้องปฏิบัติตามความต้องการของพ่อ ทั้ง ๆ ที่มนูญไม่ได้เป็นสามีของเย็น เช่นที่ทุกคนพากันเข้าใจ ตามคำกล่าวหาของเย็น

จากเรื่อง ผจญบาป จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่

ของลูกว่าควรมีความเคารพและเชื่อฟังพ่อแม่ จึงจะได้ชื่อว่าเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ดังเช่น มนัส มนูญ และวันเพ็ญ ที่ต่างก็ต้องได้รับความทุกข์ทรมานใจ เนื่องจากต้องปฏิบัติตามความประสงค์ของผู้ให้กำเนิดโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยง หรือปฏิเสธความต้องการของพ่อแม่ ซึ่งทำไปด้วยความปรารถนาดีต่อลูกอย่างบริสุทธิ์ใจ โดยหารู้ไม่ว่าได้กลับกลายเป็นการสร้างความทุกข์อย่างยิ่งให้กับลูก แต่ลูกก็พร้อมที่จะทำทุกอย่างตามความต้องการของพ่อแม่ได้เสมอ ด้วยการยอมเสียสละความสุขความต้องการของตนให้กับพ่อแม่ เพื่อความสุขของพ่อแม่นั่นเอง

เรื่อง <u>ข้างหลังภาพ</u> เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราว ของหม่อมราชวงศ์กีรติ สตรีสาวสวยผู้สูงศักดิ์กับ นพพร หญิงสาวและชายหนุ่มทั้งสองต่างก็มีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกัน คือต้องแต่งงานกับผู้ที่ผู้ใหญ่เห็นชอบด้วยโดยปราศจากความรัก เพราะความเคารพและเชื่อฟังผู้ให้กำเนิด กล่าวคือ หม่อมราชวงศ์กีรติตัดสินใจแต่งงานกับเจ้าคุณอธิการบดี ตามความประสงค์ของท่านเจ้าคุณผู้เป็นพ่อ ซึ่งมีความรักและห่วงใยหม่อมราชวงศ์กีรติมากเพราะมีวัยถึง ๓๕ปีแล้ว และมีความเห็นว่า แม้เจ้าคุณอธิการบดีจะมีวัยแตกต่างกับหม่อมราชวงศ์กีรติมาก แต่ก็เป็นคนดี ส่วนนพพรนั้นเป็นชายหนุ่มที่มีวัยเพียง 22 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในต่างประเทศ แต่พ่อกับแม่ก็ได้จัดการสู่ขอและหมั้นหญิงสาวผู้หนึ่ง ที่มีความเหมาะสมกันทั้งทางฐานะและชาติตระกูลไว้ให้นพพร และนพพรก็ไม่ได้ติดต่อหรือมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นใดขณะที่ศึกษาอยู่ในต่างประเทศ ตั้งแต่นพพรรู้ว่าพ่อแม่ได้หมั้นหมายหญิงสาวคนหนึ่งไว้ให้ตนแล้ว เมื่อนพพรสำเร็จการศึกษากลับมาจึงได้แต่งงานกับหญิงที่พ่อแม่เลือกให้ เพื่อเห็นแก่ความสุขของพ่อแม่ โดยไม่ปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการแต่งงานแต่อย่างใด

จากเรื่อง <u>ข้างหลังภาพ</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของลูกก็คือ การมีความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ซึ่งถือว่าเป็นการแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ได้อย่างหนึ่ง ผู้เขียนจึงให้หม่อมราชวงศ์กีรติกับนพพร ตัวละครเอกของเรื่องทั้งหญิงและชายซึ่งมีวัยที่แตกต่างกัน แต่มีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกัน คือทั้งหม่อมราชวงศ์กีรติและนพพรต่างก็ต้องแต่งงานกับคนที่ผู้ใหญ่เลือกให้ กล่าวคือ หม่อมราชวงศ์กีรติก็ต้องการความเปลี่ยนแปลงในชีวิตต้องการประกอบกิจวัตร ที่ผิดแผกแตกต่างไปจากที่ได้เคยทำมาแล้วตลอด 34 ปี ส่วนนพพรก็เห็นว่าหญิงที่พ่อกับแม่เลือกให้นั้น มีความสุภาพเรียบร้อย น่ารัก เหมาะสมกับกุลสตรี ทั้งสองจึงไม่ได้ปฏิเสธ หรือหลีกเลี่ยงการแต่งงานแต่อย่างใด และต่างก็ใช้ชีวิตคู่ได้อย่างมีความสุข

2.5.2 ช่วยเหลือการงานในครอบครัว

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของลูกคือ ลูกควรช่วยเหลือการงานในครอบครัวตามความเหมาะสม ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง นันทวัน ของ ดอกไม้สด สาวน้อย สามรัก ของ อาษา และ น้ำใต้ศอก ของ แม่อนงค์

เรื่อง นันทวัน ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของ ภรณี หญิงสาวที่กำพร้าแม่มาตั้งแต่เป็นเด็ก เธอจึงต้องอยู่กับหลวงจำนง ซึ่งเป็นพ่อกับนางเยื้อน ภรรยาใหม่ของหลวงจำนงและลูกหญิงชายของหลวงจำนงที่เกิดจากนางเยื้อนอีก 4 คน ภรณีนั้นเป็นที่จงเกลียดจงชังของนางเยื้อนมากเพราะความอิจฉาริษยา ภรณีจึงถูกนางเยื้อนพูดจาให้สะเทือนใจเสมอแต่เธอก็พยายามอดทนโดยไม่โต้ตอบใด ๆ ด้วย ถึงแม้ภรณีจะเป็นที่เกลียดชังของนางเยื้อนเพียงใดก็ตาม แต่ภรณีก็รักและเอาใจใส่ต่อน้องซึ่งเกิดจากนางเยื้อนทุกคนนอกเหนือจากการรับผิดชอบภาระหน้าที่การงานต่าง ๆ ภายในบ้าน ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ภรณียอมสละค่าใช้จ่ายและค่าเล่าเรียนของตนเองให้แก่อำไพ ขณะที่ตนกำลังเรียนอยู่โรงเรียนประจำ เพื่อให้อำไพได้มีโอกาสเรียนหนังสือและอยู่ในความควบคุมดูแลของภรณีเอง เนื่องจากภรณีไม่ต้องการให้อำไพได้อยู่ใกล้ชิดกับนางเยื้อนที่รักและตามใจลูกทุกอย่างโดยไม่ไตร่ตรองว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กประพฤติสิ่งที่ไม่ดีงาม หรือทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงได้ ดังนั้นภรณีจึงอ้างเหตุผลกับหลวงจำนงและนางเยื้อนว่า เธอมีความจำเป็นต้องเรียนต่ออีกเป็นเวลาหนึ่งปี และผู้ใดที่มีพี่เรียนอยู่ก่อนแล้วคนหนึ่ง ทางโรงเรียนจะไม่คิดค่าใช้จ่ายของผู้ที่เป็นน้อง เพื่ออำไพจะได้เรียนและอยู่โรงเรียนประจำกับเธอ ทั้งที่ความจริงภรณีเรียนสำเร็จแล้ว ภรณีจึงจำเป็นต้องสมัครเป็นครูสอนอยู่ในโรงเรียนแห่งนั้นเพื่อทดแทนค่าที่พักและค่าอาหารให้แก่ทางโรงเรียน อีกหนึ่งปีต่อมาภรณีจึงบอกความจริงแก่นางเยื้อนว่าเธอเรียนสำเร็จแล้ว นางเยื้อนจึงต้องจ่ายเงินค่าเล่าเรียนในโรงเรียนประจำให้แก่อำไพจนเรียนสำเร็จ เพราะนางเกรงว่าจะเป็นที่ครหาแก่ใคร ๆ ว่าไม่มีเงิน ซึ่งก็ตรงกับความปรารถนาของภรณีพอดีที่ต้องการให้อำไพได้มีโอกาสเรียนหนังสือ ทั้ง ๆ ที่นางเยื้อนไม่ต้องการเสียค่าใช้จ่ายเรื่องค่าเล่าเรียนแก่อำไพ และต้องการให้อำไพออกจากโรงเรียนพร้อมกับภรณี

เมื่อภรณีกลับมาอยู่บ้านแล้ว เธอก็รับภาระหน้าที่เกี่ยวกับงานบ้านทุกอย่าง ตั้งแต่เรื่องการจัดเตรียมและประกอบอาหาร งานซักรีดเสื้อผ้า และดูแลบ้านให้สะอาดและเป็นระเบียบอยู่เสมอ นอกจากนี้ภรณียังทำหน้าที่ดูแลอบรมน้อง ๆ ที่ยังเป็นเด็กอยู่ ให้มีระเบียบวินัยโดยฝึกหัดให้รู้จักช่วยงานต่าง ๆ ภายในบ้านตามสมควรแก่วัย และภรณียังช่วยสอนการบ้านให้ด้วย ซึ่งทำให้ลูก ๆ ทุกคนของนางเยื้อนรักใคร่ และเคารพเชื่อฟังภรณี ดังนั้นการดำเนินชีวิตในครอบครัวของหลวงจำนงกับนางเยื้อนจึงดำเนินไปด้วยความราบรื่นและสงบสุข

จากเรื่อง นันทวัน ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ลูกทุกคนควรมีหน้าที่ช่วยเหลือการงานภายในบ้านเท่าที่ตนสามารถจะทำได้ เพื่อแบ่งเบาภาระภายในครอบครัว และยังเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันภายในครอบครัวให้มีความรักความผูกพันซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้ชีวิตภายในครอบครัวดำเนินไปด้วยความราบรื่น ดังจะเห็นได้จากภรณีซึ่งแม้จะเป็นลูกเลี้ยงของนางเยื้อน และถูกนางเยื้อนเกลียดชังเพียงใดก็ตาม ภรณีก็ไม่ได้ใส่ใจหรือแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ แต่กลับประพฤติตนในทางกลับกันด้วยการช่วยเหลือ และแบ่งเบาภาระหน้าที่ต่าง ๆ ภายในบ้านแทนนางเยื้อน แม้กระทั่งการช่วยดูแลอบรมสั่งสอนให้แก่ลูก ๆ ของนางเยื้อนเป็นอย่างดี

เรื่อง สาวน้อย เป็นเรื่องราวชีวิตของครอบครัวหนึ่งที่อาศัยอยู่บนเกาะสีชัง ซึ่งประกอบด้วยแม่และลูกชายหญิงอีกสองคน ที่กำลังเข้าสู่วัยหนุ่มสาว ทั้งสามแม่ลูกหาเลี้ยงชีพด้วยการเพาะปลูกและทำประมง โดยเนื่องกับนิด พี่น้องสองคนซึ่งรักใคร่ปรองดองกันมากต่างก็เป็นคนขยันขันแข็งทั้งสองคนช่วยกันทำงานต่าง ๆ ภายในบ้านอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย โดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันคือ นิดซึ่งเป็นผู้หญิงและเป็นน้องสาวของเนื่อง มีหน้าที่ดูแลเรื่องอาหาร และความเรียบร้อยภายในบ้าน และยังช่วยแม่ปลูกผักในบริเวณรอบ ๆ บ้านซึ่งมีเนื้อที่หลายไร่ร่วมกับการเลี้ยงไก่อีกจำนวนหนึ่ง ส่วนเนื่องผู้เป็นพี่ชายมีหน้าที่นำพืชผักที่เพาะปลูกได้รวมทั้งไข่ไก่ไปขายที่ตลาดพร้อมกับแม่ และทำหน้าที่หาปลาโดยเนื่องจะออกไปกับเพื่อน แต่ถ้าวันใดเพื่อนไม่อยู่ นิดก็จะออกไปช่วยเนื่องหาปลาแทนเพื่อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นชีวิตที่เรียบง่ายตามแบบของชาวชนบท แต่ก็เต็มไปด้วยความสุข

จากเรื่อง สาวน้อย ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ความสุขในชีวิตครอบครัวนั้นส่วนหนึ่งมาจากการที่ สมาชิกในครอบครัวต่างรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตัวเอง โดยผู้ที่เป็นลูก

ก็ต้องมีหน้าที่ช่วยเหลืองานต่าง ๆ ในครอบครัว ตามความเหมาะสมกับเพศและวัย เท่าที่จะสามารถทำได้ รวมทั้งมีความรักใคร่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บรรยากาศของการดำเนินชีวิตในครอบครัวก็จะมีแต่ความสุข แม้จะเป็นครอบครัวที่เล็ก ๆ และไม่ได้มีฐานะมั่งคั่งร่ำรวย ดังเช่นครอบครัวของสามแม่ลูก ที่แม้จะขาดพ่อซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว แต่ทั้งสามชีวิตก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากความทุกข์ยากและปัญหาใด ๆ เพราะทั้งนิดและเนื่องต่างก็รู้บทบาทหน้าที่ของตน และทำหน้าที่ของตนได้เป็นอย่างดี การดำเนินชีวิตของสามแม่ลูกจึงมีความสุข

เรื่อง <u>สามรัก</u> เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวชีวิตของครอบครัวหนึ่งที่มีฐานะยากจน โดยมีกลิ่นกับสมหมายสองพี่น้องที่ถือกำเนิดในครอบครัวนี้ และมีนายเทียมกับนางเพิ่มเป็นพ่อแม่กลิ่นเป็นหญิงสาวที่รูปร่างหน้าตาสวยงามมาก มีกิริยามารยาทเรียบร้อย พูดจานิ่มนวลอ่อนหวาน แต่เป็นคนเจียบขรึม ส่วนสมหมายก็กำลังเติบโตเป็นหนุ่ม ทั้งกลิ่นและสมหมายต่างก็พยายามหารายได้เพื่อมาช่วยเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว แต่เพราะได้รับการศึกษาไม่มากนักจึงทำให้หางานทำลำบากมาก กลิ่นจึงรับหน้าที่ทำงานบ้าน ด้วยการเป็นผู้ประกอบอาหารในแต่ละมื้อ และดูแลบ้านให้สะอาดอยู่เสมอ ดังนั้นแม้บ้านที่พักอาศัยอยู่จะเป็นเพียงห้องแถวไม้เก่า ๆ ที่คับแคบแต่ก็มีสภาพที่น่าอยู่เพราะฝีมือของกลิ่น ดังนั้นกลิ่นจึงเป็นที่รักของพ่อกับแม่มาก และเป็นที่ชื่นชมของคนทั่วไปในละแวกเดียวกัน ต่อมาเมื่อนายเทียมผู้เป็นพ่อล้มป่วยลงและไม่สามารถไปทำงานได้ กลิ่นจึงได้ออกไปทำงานที่สำนักงานของหลวงนิติไพบูลย์ ตามคำแนะนำและความช่วยเหลือของสวัสดิ์ ชายหนุ่มซึ่งเป็นเพื่อนบ้านกัน ส่วนนางเพิ่มก็รับผลไม้ไปขายในตลาดเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัวแทนนายเทียม ต่อมากลิ่นก็ขอให้หลวงนิติไพบูลย์ช่วยหางานที่เหมาะสมให้กับสมหมายและพ่อของเธอ สมหมายจึงได้ทำงานโดยเป็นลูกจ้างที่ร้านค้าใหญ่แห่งหนึ่ง ส่วนนายเทียมก็ได้เป็นพนักงานขายตั๋วหน้าโรงภาพยนตร์ แทนงานเดิมที่หนักและลำบากมาก ทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัวดีขึ้น ต่อมานายเทียมก็ล้มป่วยลงอีกครั้งและเสียชีวิตลงครอบครัวของกลิ่นจึงย้ายที่อยู่ใหม่ และกลิ่นก็ได้ทำงานเป็นคนเลี้ยงเด็กในบ้านของผู้มีฐานะดีครอบครัวหนึ่ง ส่วนสมหมายก็เป็นลูกจ้างส่งหนังสือพิมพ์ให้กับสมาชิกตามบ้าน และสถานที่ต่าง ๆ ตั้งแต่เย็นจนถึงค่ำด้วยความขยันขันแข็ง สมหมายใช้เวลาช่วงกลางวันถากหญ้าพรวนดิน ให้แม่ปลูกพืชผักไว้ใช้ทำอาหาร ส่วนตัวเขาเองก็ได้ซื้อไก่มาเลี้ยงไว้ และส่งไข่ไก่ให้กับร้านกาแฟเป็นประจำ ทำให้มีรายได้พอใช้จ่ายในครอบครัว ในเวลาต่อมาสมหมายก็ /

เดินทางไปทำงานเหมืองแร่ที่ภาคใต้ตามคำชักชวนของเพื่อน เมื่อมีที่พักเรียบร้อยแล้วสมหมายก็พาแม่ไปอยู่ด้วยส่วนกลิ่นก็ตามไปอยู่ด้วยในภายหลัง กลิ่นกับแม่ได้ช่วยกันทำขนมขายหน้าบ้านพัก จนเมื่อสมหมายได้รับเงินเดือนเพิ่มมากขึ้น สมหมายก็ขอร้องให้แม่กับกลิ่นเลิกขายขนม แต่กลิ่นก็ปฏิเสธและขอทำขนมขายต่อไป และทั้งสามชีวิตก็ดำรงชีวิตต่อมา อย่างราบรื่นและมีความสุข

จากเรื่อง <u>สามรัก</u> ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของลูกที่ดีว่าลูกควรทำหน้าที่ช่วยเหลือการงานในครอบครัว รู้จักแบ่งเบาภาระหน้าที่ในครอบครัวและช่วยหารายได้มาจุนเจือครอบครัวในยามที่เดือดร้อนและมีปัญหา โดยมิได้เห็นแก่ประโยชน์ความสุขสบายของตนเพียงอย่างเดียว และไม่ถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้ใดผู้หนึ่งเพียงคนเดียวเท่านั้น เพื่อความอยู่รอดของชีวิต สมาชิกทุกคนในครอบครัวจึงมีหน้าที่ช่วยกัน เท่าที่กำลังและความสามารถจะทำได้ โดยมิได้รังเกียจว่างานนั้นจะต่ำเพียงใด ขอเพียงให้เป็นงานที่สุจริตเท่านั้น ดังนั้นผู้เขียนจึงให้กลิ่นหญิงสาวสวย ซึ่งพ่อไม่เคยอนุญาตให้ไปทำงานนอกบ้าน ด้วยเกรงว่าจะเป็นที่ครหาและดูถูกว่าตนไม่สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ ทั้งยังเกรงว่ากลิ่นจะถูกชายหนุ่มเจ้าชู้มาระรานได้ง่าย แต่เมื่อนายเทียมล้มป่วยลง กลิ่นจึงยอมขัดคำสั่งของพ่อเพื่อไปทำงานหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว แม้แต่สมหมายซึ่งกำลังเข้าสู่วัยรุ่น ก็ขยันขันแข็งต่อการงานโดยไม่ใส่ใจเรื่องการเที่ยวเตร่ เช่นเพื่อนที่อยู่ในวัยเดียวกัน จนกระทั่งสามารถทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวมีความสุข

เรื่อง <u>น้ำใต้ศอก</u> เป็นนวนิยายอีกเรื่องหนึ่งที่ผู้เขียนเสนอให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของลูกที่มีต่อครอบครัว โดยเสนอเรื่องราวของครอบครัว "ยมนาเวศน์" ซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่และลูกชายหญิงอีกสามคน เมื่อผู้เป็นพ่อกับแม่ต้องหย่าร้างกัน ลูกทั้งสามคนคือ ถนัด รุจา และรสภี ก็อยู่ในความปกครองของระตี ต่อมารุจาก็ขอไปอยู่กับวิสูตร์ซึ่งเป็นพ่อ และอำภาภรรยาใหม่ของวิสูตร์ แรก ๆ อำภารู้สึกไม่พอใจ เมื่อรู้ว่ารุจาจะมาอยู่ด้วย แต่รุจาก็สามารถเข้ากับอำภาได้เป็นอย่างดีในเวลาต่อมา เนื่องจากรุจาเป็นเด็กสาวที่มีความคล่องแคล่วและมีนิสัยใจคอเข้มแข็ง รุจาได้ทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน ให้กับครอบครัวของวิสูตร์ ด้วยการดูแลบ้านและรับจัดการในเรื่องการใช้จ่าย และอาหารการกินต่าง ๆ รวมถึงการดูแลลูกให้กับอำภาด้วย รุจาสามารถปฏิบัติหน้าที่ทุกอย่างได้อย่างเรียบร้อย นอกจากนี้รุจายังสามารถตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้ด้วยความรวดเร็ว โดยอาศัยประสบการณ์ชีวิตในครอบครัว ของพ่อกับพี่ที่สอนให้รุจา

รู้จักปัญหาและชีวิตได้เป็นอย่างดี จึงทำให้รุจาสามารถครอบคลุมอาภาได้โดยไม่ยากนัก และโดยที่อาภาก็ไม่ได้แสดงความไม่พอใจหรือความรังเกียจแต่อย่างใด รุจาได้จัดการให้อาภารู้จักปรับปรุงตนเอง รู้จักการสมาคม และสังคมกับเพื่อนบ้าน รู้จักการต้อนรับแขก และแม้กระทั่งให้อาภาเป็นสมาชิกของสโมสรและสมาคมต่าง ๆ มากมาย ที่มีอยู่ในเมืองสิ่งเหล่านี้ทำให้มิตรภาพระหว่างอาภากับรุจาเป็นไปด้วยดี และมีความสนิทสนมรักใคร่กันเหมือนเป็นพี่กับน้อง มากกว่าเป็นแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง รุจาช่วยทำให้อาภาเป็นคนใหม่ที่รู้จักการวางตัวได้เหมาะสม จนเป็นที่พึงพอใจของวิสูตร์ ฉะนั้นการเข้ามาของรุจาจึงช่วยทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวของวิสูตร์กับอาภาสมบูรณ์ขึ้นและประสบกับความสำเร็จ

จึงกล่าวได้ว่าในเรื่อง น้ำใต้ศอก ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของลูก ที่มีส่วนที่ทำให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกระชับผูกพันยิ่งขึ้น ด้วยการที่ลูกรู้จักกระทำบทบาทหน้าที่ของตน โดยการช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของพ่อแม่ และช่วยเหลืองานการต่าง ๆ ที่เห็นว่าสมควรกับตน ดังเช่นรุจาที่ถึงแม้จะรู้สึกว่าเป็นการกระทำที่ก้าวก่ายเกินไปสำหรับรุจากับความสัมพันธ์ในฐานะลูกเลี้ยงกับแม่เลี้ยง แต่รุจาก็พยายามใช้วิธีการของตน จนกระทั่งสามารถทำให้อาภาปฏิบัติทุกอย่าง ตามที่เธอปรารถนาได้โดยไม่เกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกัน ทั้งยังเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันอีกด้วย ดังนั้นรุจาจึงมีส่วนที่ทำให้ครอบครัวของวิสูตร์สมบูรณ์แบบขึ้น และเป็นครอบครัวในความคิดคำนึงของวิสูตร์ ที่ต้องการมีภรรยาที่รักและเข้าใจ เป็นที่ปรึกษาทุกข์สุข พร้อมทั้งเป็นที่เคารพรักและไว้วางใจของลูก รุจาจึงเป็นภาพสะท้อนของลูกที่ทำบทบาท และหน้าที่ของลูกที่ดียิ่งของครอบครัว ซึ่งมีส่วนทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวของวิสูตร์กับอาภา เป็นไปด้วยความราบรื่นและมีความสุข

2.5.3 ดูแลพ่อแม่เมื่อยามป่วยไข้

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของลูกว่า ลูกควรมีหน้าที่ดูแลเมื่อยามที่พ่อแม่ป่วยไข้ ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง ความผิดครั้งแรก กรรมเก่า ของ ดอกไม้สด ลูกรักลูกชัง ของ ก.สุรางคนางค์ และวิมานในอากาศ ของ อาษา

เรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> เป็นเรื่องราวของครอบครัวพระยาธรรมสาสน์กับคุณหญิง ที่มีลูกหญิงชายรวมสี่คน ได้แก่ สม วไล ยศ และอมรา สำหรับสมกับวไลนั้นได้แต่งงานมีครอบครัวไปแล้ว แต่ยศกับอมรายังเป็นโสดอยู่ ครอบครัวของพระยาธรรมสาสน์จัดว่าเป็นครอบครัวที่มีฐานะดี และมีความรักใคร่กลมเกลียวกันมาก เพราะผู้เป็นพ่อและแม่ตั้งมั่นอยู่ในความดี มีเมตตา และให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกทุกคนโดยเท่าเทียมกัน ส่วนตัวของท่านทั้งสองก็มีความรักใคร่ ห่วงใย และเอื้ออาทรต่อกันอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ทุกคนในครอบครัวมีแต่ความสุข เมื่อสมกับวไลแต่งงานไปแล้ว จึงเหลืออมราลูกสาวคนเล็กเพียงคนเดียว ที่อยู่กับพ่อแม่ เพราะยศซึ่งเป็นพี่ชายกำลังศึกษาต่ออยู่ที่ต่างประเทศ ในขณะที่ทุกคนกำลังมีชีวิตอย่างมีความสุขสมหวังนั้น คุณหญิงธรรมสาสน์ก็ล้มป่วยลง อมราจึงส่งข่าวให้พี่ ๆ ทุกคนรู้ เมื่อสมกับวไลรู้ข่าวก็พากันมาเฝ้าดูแลพยาบาล และเอาใจใส่คุณหญิงอย่างใกล้ชิด โดยพร้อมหน้าพร้อมตากันด้วยความรักและห่วงใย ทั้งอมรา วไล และสม ต่างก็ตั้งใจพยาบาลแม่อย่างดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย วันใดที่คุณหญิงอาการหนักมาก วไลกับสมก็มานอนค้างด้วย แม้ว่าวไลจะมีลูกซึ่งยังเล็กอยู่ และยังไม่อดนมซึ่งทำให้วไลต้องพาลูกของเธอมานอนค้างด้วย เมื่อคุณหญิงมีอาการดีขึ้น วไลจึงจะกลับไปนอนค้างที่บ้านของสามีเสียทีหนึ่ง วไลจะนั่งรถไปมาระหว่างบ้านแม่กับบ้านของตนเองวันละหลาย ๆ ครั้ง เพื่อลูกจะได้ไม่หิวนม วไลไม่พาลูกมาอยู่ด้วยเพราะเกรงว่าเสียงร้องไห้ของลูกจะรบกวนแม่ของเธอ จนเวลาผ่านไปนับเดือนอาการของคุณหญิงผู้เป็นแม่ก็ยังไม่ดีขึ้น แต่ทุกคนก็ดูแลเอาใจใส่ และให้การรักษาพยาบาลกันเป็นอย่างดี จนกระทั่งในที่สุดคุณหญิงก็ถึงแก่กรรมลง ซึ่งสร้างความเสียใจให้แก่พระยาธรรมสาสน์ตลอดจนลูก ๆ ทุกคนเป็นอย่างมาก

จากเรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของลูก ที่มีต่อพ่อแม่ที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งก็คือ ลูกต้องมีหน้าที่ดูแลให้การพยาบาลรักษา เมื่อพ่อแม่ล้มป่วยลงซึ่งถือเป็นสิ่งหนึ่ง ที่แสดงถึงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณหรือผู้ให้กำเนิด เห็นได้จากการที่ผู้เขียนให้วไลกับสม ซึ่งแม้จะแต่งงานและแยกครอบครัวไปแล้วก็ตามแต่ เมื่อแม่ล้มป่วยลงทั้งวไลและสมก็ต้องละหน้าที่จากครอบครัวมา เพื่อดูแลแม่อย่างใกล้ชิด โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ด้วยความรักและห่วงใยอย่างแท้จริง ดังนั้นการดูแลพ่อแม่ในยามที่เจ็บป่วยจึงถือเป็นหน้าที่ที่ลูกทุกคนตระหนักดีว่า ไม่ควรหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธใด ๆ ทั้งสิ้น

เรื่อง กรรมเก่า เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของอัมพรกับนุช ซึ่งเป็นลูกของนายอาจที่ต้องติดคุกด้วยข้อหาฆ่าคนตายโดยเจตนา และนายอาจได้ฝากอัมพรกับนุชไว้กับเพื่อนให้ช่วยเลี้ยงดูเป็นลูก จนกระทั่งทั้งสองเติบโตเป็นสาว อัมพรจึงได้รับรู้ความจริงจากคุณหญิงรัตนวาทีซึ่งอัมพรกับนุชเรียกว่า "แม่" เพราะได้เป็นผู้เลี้ยงดูทั้งสองมาตั้งแต่เด็ก ส่วนนุชนั้นไม่เคยรู้ความจริงว่าตนเป็นลูกของนายอาจ จนกระทั่งนายอาจได้ออกจากคุกและกลับไปอยู่ที่บ้านได้เกิดล้มป่วยลง คุณหญิงรัตนวาทีจึงพาอัมพรกับนุชไปเยี่ยมนายอาจ อัมพรจึงบอกความจริงแก่นุชว่า นายอาจคือผู้ให้กำเนิดของเธอ พร้อมทั้งเล่าเรื่องราวทุกอย่างให้นุชฟังโดยละเอียด นุชจึงตัดสินใจอยู่ดูแลนายอาจซึ่งเป็นพ่อของเธอกับอัมพร โดยมิได้แสดงกิริยาอาการว่ารังเกียจนายอาจดังเช่นตอนแรก ที่พบกับนายอาจและไม่รู้ว่าเป็นพ่อของเธอ นุชกับอัมพรได้อยู่พยาบาลรักษานายอาจ จนกระทั่งนายอาจหายจากอาการเจ็บป่วย และเป็นปกติดีดังเดิม ท่ามกลางความยินดีของนายอาจ และญาติพี่น้องทุกคน

จากเรื่อง กรรมเก่า ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของลูกที่ดีว่าลูกทุกคนควรดูแลเอาใจใส่ต่อพ่อแม่ โดยเฉพาะเมื่อยามที่เจ็บไข้ได้ป่วยดังเช่นอัมพรกับนุช แม้ว่านายอาจผู้เป็นพ่อ จะไม่ได้ให้การเลี้ยงดูอุ้มชูเธอทั้งสองเลย แต่ก็ถือว่าเป็นผู้มีพระคุณ เพราะเป็นผู้ให้กำเนิดลูก และเข้าใจถึงความจำเป็นของผู้เป็นพ่อ ที่ไม่อาจเลี้ยงดูอัมพรกับนุชได้ พร้อมทั้งไม่แสดงความรังเกียจ ที่จะใช้ชีวิตอยู่ในชนบท เพื่อคอยดูแลรักษาพยาบาลพ่อ ซึ่งทำให้นายอาจยินดีและมีความสุขมาก

เรื่อง ลูกรักลูกชัง ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของดำ เด็กหญิงที่น่าสงสารและเป็นที่เกลียดชังอย่างมากของนางพวงซึ่งเป็นแม่ ดำจึงถูกนางพวงดุด่าเฆี่ยนตีเป็นประจำ รวมทั้งขับไล่ดำออกจากบ้าน ดำจึงหนีไปอาศัยอยู่กับนายจ้างที่ดำทำงานด้วย โดยไม่กลับมาที่บ้านอีก เพราะความหวาดกลัวแม่ จนกระทั่งวันหนึ่งดำได้รู้ข่าวว่า พ่อของตนกำลังป่วยมาก ด้วยความรัก และห่วงใยพ่อ ดำจึงกลับไปหาพ่อที่บ้าน และได้พบว่าพ่อมีอาการหนักมาก และไม่มีใครคอยดูแลปรนนิบัติเลยสักคนเดียว ดำจึงอยู่ดูแลพ่อตามประสาเด็กเท่าที่จะสามารถทำได้ เนื่องจากนายเกื้อป่วยเป็นโรคติดต่อ และไม่มีเงินที่จะให้หมอมารักษาหรือจ่ายค่ายาได้ ดำจึงไปขอทานเพื่อให้ได้เงินมาซื้อข้าว และยาให้พ่อแต่ก็ไม่มาก อาการของนายเกื้อจึงทรุดหนักลงทุกทีจนเกินความสามารถ ที่ดำจะดูแลรักษาพยาบาลได้ ในที่สุดนายเกื้อก็จากดำไป ในขณะที่ดำเองก็ไม่รู้สึกตัว เพราะความหิวและอ่อนเพลีย

จากเรื่อง ลูกรักลูกชัง จะเห็นได้ว่าผู้เขียนต้องการแสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ของลูกที่ไม่ว่าจะถือกำเนิด ในฐานะหรือชาติตระกูลอย่างไรก็ตาม หน้าที่ของลูกก็คือต้องดูแลพ่อแม่เมื่อยามป่วยไข้ โดยสะท้อนภาพของตัวเด็กหญิงอาภัพ ที่เกิดมาพ่อแม่ไม่รักเพราะมีรูปร่างหน้าตาขี้เหร่ โดยเฉพาะผู้เป็นแม่นั้นจงเกลียดจงชังตัวมาก ราวกับว่ามิใช่ลูกของตนเอง แต่ตัวก็มีความรักความกตัญญูต่อผู้ให้กำเนิด แม้จะเป็นเพียงเด็กหญิงเล็ก ๆ คนหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นเมื่อรู้ว่าพ่อไม่สบายตัวจึงรีบไปหาพ่อ และเฝ้าดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดด้วยความรัก ความห่วงใย โดยไม่คำนึงว่าพ่อจะมีสภาพเป็นอย่างไร และพยายามหาวิธีที่จะช่วยชีวิตของพ่อเท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อให้พ่อหายจากอาการป่วยไข้ จนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายของนายเกื้อ

เรื่อง วิมานในอากาศ เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของนิภา หญิงสาวที่ทั้งสวย เก่ง และทันสมัย เนื่องจากเพิ่งสำเร็จการศึกษาจากประเทศญี่ปุ่น และได้เข้ามาเป็นผู้จัดการดำเนินกิจการค้าที่ "ไทยวัฒนา" ของนายทองดีซึ่งเป็นบิดาของนิภา ต่อมาได้เกิดเหตุไฟไหม้ขึ้นที่ร้าน"ไทยวัฒนา" จึงเป็นเหตุให้นิภาต้องรับภาระดูแลพงษ์ ชายหนุ่มที่ช่วยเหลือนิภาไว้จนตนเองต้องนัยน์ตาบอด จากความใกล้ชิดและความดีของพงษ์ ทำให้นิภาเกิดความรักสงสารและเห็นใจพงษ์พร้อมทั้งตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตร่วมกับพงษ์ เพื่อทดแทนพระคุณที่พงษ์ได้ช่วยชีวิตของเธอไว้ แม้จะไม่ได้รับความเห็นชอบจากนายทองดีพ่อของเธอก็ตาม แต่ต่อมาเมื่อนายทองดีล้มป่วยลง นิภาก็รีบเดินทางกลับไปบ้านทันที เพื่อไปดูแลพยาบาลรักษาพ่อด้วยความรักและห่วงใย จนกระทั่งนายทองดีมีอาการดีขึ้น และหายจากอาการป่วยไข้ในที่สุด ทั้งที่นิภาเคยตั้งใจไว้ว่า จะไม่กลับมาบ้านอีกเลยก็ตาม

จะเห็นได้ว่าในเรื่อง วิมานในอากาศ ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึงความรัก ความห่วงใยของลูกที่มีต่อพ่อแม่ ด้วยการดูแลเอาใจใส่พ่อแม่เมื่อยามป่วยไข้อย่างใกล้ชิด ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทและหน้าที่ของลูก ที่พึงมีต่อผู้ให้กำเนิดเป็นอย่างยิ่ง ดังเห็นได้จากนิภาที่ไม่พอใจที่นายทองดีผู้เป็นพ่อไม่เห็นด้วย กับการตัดสินใจของนิภาเรื่องพงษ์ แต่ครั้นนายทองดีล้มป่วยลง พอนิภารู้ข่าว เธอก็ลืมความตั้งใจเดิมที่จะไม่กลับไปบ้านอีก เพราะความห่วงใยผู้เป็นพ่อจึงยอมทิ้งพงษ์ที่นัยน์ตาบอดไว้ เพื่อกลับไปดูแลพยาบาลพ่อจนกระทั่งหายจากอาการป่วยไข้ นิภาจึงได้กลับไปหาพงษ์ชายคนรักของเธอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนถือว่า การดูแลพ่อแม่ยามป่วยไข้คือหน้าที่ที่ลูกทุกคนไม่อาจละเลยได้

2.5.4 รักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของลูกไว้อีกประการหนึ่งคือ ลูกควรรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล งปรากฏในนวนิยายเรื่อง ความคิดคำนึง ของ ก.สุรางคนางค์ คนบริสุทธิ์ ของ วรรณสิริ และ ข้างหลังภาพ ของ ศรีบูรพา

เรื่อง ความคิดคำนึง เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของสายสุนี ลูกสาวของพระยานิตินาทวรพจน์กับนางจันทร์ สายสุนีเป็นหญิงสาวที่มีรูปร่างหน้าตาดี และเป็นลูกที่นางจันทร์รักมาก ดังนั้นสายสุนีจึงถูกตามใจจากแม่เป็นอย่างมาก และทำให้กลายเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง ซึ่งสร้างความเบื่อหน่ายให้แก่เหล่าคนรับใช้เป็นอย่างยิ่ง จากความสวยงามของสายสุนีทำให้สายสุนีเป็นที่สนใจ และรักใคร่ของชายหนุ่มหลายคน และในบรรดาชายหนุ่มเหล่านี้ก็มีพงษ์ ชายหนุ่มรูปงามที่สายสุนีให้ความสนิทสนมด้วย โดยมีสาวใช้คนหนึ่งในบ้านเป็นแม่สื่อให้ สายสุนีกับพงษ์จึงติดต่อถึงกันเป็นประจำด้วยการเขียนจดหมายคุยกัน จนในที่สุดพงษ์ก็ชักชวนให้สายสุนีลอบหนีไปกับตน เพื่อไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกันโดยนัดแนะกันทางจดหมาย สายสุนีได้ตัดสินใจที่จะไปอยู่กับพงษ์ พร้อมกับได้นำทรัพย์สินมีค่าติดตัวไปด้วยเป็นจำนวนมาก แต่บังเอิญที่จวน สาวรับใช้ในบ้านผู้จงรักภักดี แอบเก็บจดหมายได้จากนางทองพูน และได้รับรู้เรื่องราวเสียก่อน จวนจึงหาทางขัดขวางและพยายามพูดชี้แจงให้สายสุนีเข้าใจ ถึงผลที่จะเกิดจากการกระทำของสายสุนีซึ่ง จะนำความเสื่อมเสียชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูลได้ จนกระทั่งสายสุนีเข้าใจและสำนึกตัวได้จึงเปลี่ยนความตั้งใจเดิม และเลิกติดต่อกับชายหนุ่มผู้นั้นอีก จากนั้นเป็นต้นมาสายสุนี ก็เปลี่ยนเป็นคนที่มีกิริยามารยาท นุ่มนวล สุภาพเรียบร้อย และอ่อนโยนต่อทุกคน ต่อมาสายสุนีก็ได้แต่งงาน และใช้ชีวิตครองคู่ร่วมกับเพียร ชายหนุ่มที่มีความประพฤติดีและเป็นคนดี อย่างมีความสุข

จากเรื่อง ความคิดคำนึง ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ลูกมีหน้าที่รักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ไม่ประพฤติสิ่งที่นำความเสื่อมเสียมาสู่วงศ์ตระกูล ผู้เขียนจึงให้สายสุนี หญิงสาวสวยซึ่งมีชาติกำเนิด มาจากครอบครัวที่มีฐานะและชาติตระกูลที่ดี อีกทั้งได้รับการศึกษาที่ดี แต่ประพฤติตนไม่เหมาะสมเนื่องจากถูกเลี้ยงดูอย่างตามใจ สายสุนีจึงเป็นหญิง

ที่มีเพียงรูปสมบัติ แต่ขาดคุณสมบัติของความเป็นกุลสตรีที่ดี ซึ่งทำให้สายสุนีบกพร่องเรื่องความประพฤติและเห็นผิดเป็นชอบ ขาดการไตร่ตรองที่รอบคอบ จนทำให้สายสุนีเกือบจะประพฤติผิด และทำความเสื่อมเสียชื่อเสียงให้แก่วงศ์ตระกูล แต่ผู้เขียนก็ให้จวนเข้ามาช่วยขัดขวางไว้เสียก่อน พร้อมกับช่วยพูดรน้ำน้าวให้สายสุนีกลับใจ ด้วยถ้อยคำที่นุ่มนวลอ่อนโยน สายสุนีจึงยังคงรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลไว้ได้

เรื่อง <u>คนบริสุทธิ์</u> เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของพธู ซึ่งเป็นลูกสาวคนเล็กของพระยาวิศิษฐ์เสนา พธูมีอายุได้ 18 ปี และกำพร้าแม่ตั้งแต่อายุได้ 9 ปี พธูมีอุปนิสัยที่เงียบขรึมไม่ค่อยพูดจากับใคร ต่อมาพธูก็ได้รู้จักกับอุลิส แสงรัตนา ซึ่งเป็นลูกของหลวงนราภรและเป็นญาติห่างๆ กับครอบครัวของเธอ เมื่อหลวงนราภรถึงแก่กรรมลง นางม้วนจึงพาอุลิสผู้เป็นลูกชายไปฝากให้อยู่ที่บ้านของพระยาวิศิษฐ์เสนา เพื่อให้อุลิสศึกษาเล่าเรียนที่ธรรมศาสตร์ เนื่องจากอุลิสเป็นชายหนุ่มที่มีรูปร่างหน้าตาดี มีอัธยาศัยดีและเป็นคนสงบเสงี่ยมเรียบร้อย รวมทั้งมีความขยันขันแข็ง อุลิสจึงเป็นที่รักใคร่เอ็นดูของทุกคนในครอบครัวของพธู เมื่อได้พบและพูดจากันบ่อย ๆ เข้าพธูกับอุลิสก็เกิดความพึงพอใจซึ่งกันและกัน และกลับกลายเป็นความรักกันโดยที่ไม่มีใครล่วงรู้เพราะความเกรงกลัวผู้ใหญ่ ทั้งสองจึงไม่สามารถเปิดเผยให้ใครรู้ได้ จนกระทั่งพระยานรรักษ์ได้มาทาบทามสู่ขอพธูให้กับเกียรติวิบูลย์ ซึ่งเป็นเพื่อนของธวัชพี่ชายของพธู พระยาวิศิษฐ์เสนาก็ตกลงยินดีรับหมั้นไว้ เมื่อพธูกับอุลิสรู้ข่าวนี้ทั้งสองจึงตัดสินใจที่จะพากันหนีไปอยู่ด้วยกัน แต่เผอิญนาฏซึ่งเป็นภรรยาของธวัช และเป็นพี่สะใภ้ของพธูได้เก็บจดหมายที่ทั้งสองเขียนนัดแนะกันไว้ นาฏจึงไปพบกับอุลิสและพธู และพูดชี้แจงให้ทั้งสองเลิกความคิดความตั้งใจที่จะกระทำในสิ่งที่นำความเสื่อมเสียชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูล ในที่สุดพธูกับอุลิสก็เปลี่ยนใจและสำนึกผิดได้ พร้อมกับรู้สึกขอบคุณนาฏมาก ที่มาช่วยเตือนสติของเขาทั้งสองคนไว้ได้ทันเวลาก่อนที่ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลจะมัวหมอง เพราะการกระทำที่เห็นแก่ตัวของตนเองโดยที่ไม่มีใครรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นนี้ นอกจากนาฏ พธู และอุลิสเท่านั้น

จากเรื่อง <u>คนบริสุทธิ์</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า บทบาทและหน้าที่ของลูกที่ดีคือ ลูกต้องรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล และไม่ประพฤติสิ่งที่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่ง ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในครอบครัว เพราะการที่ลูกประพฤติดี และไม่นำความเดือดร้อนมาสู่พ่อแม่ญาติพี่น้อง ครอบครัวนั้นก็จะมีแต่ความสุข และ

ในทางกลับกันหากครอบครัวใด ผู้เป็นลูกประพฤติสิ่งที่เสื่อมเสียชื่อเสียง ครอบครัวนั้นก็จะมีแต่ความทุกข์ ความเดือดร้อน และปราศจากความสุข

จาก คนบริสุทธิ์ จะเห็นได้ว่าผู้เขียนให้พฐูกับอุลิสรักกันมาก จนถึงกับตัดสินใจที่จะกระทำสิ่งที่ผิดจารีตประเพณี โดยไม่คำนึงถึงชื่อเสียงเกียรติยศวงศ์ตระกูลของตน แต่ผู้เขียนก็ให้พฐูกับอุลิส ไม่สามารถประพฤติในสิ่งที่ไม่เหมาะสม ตามความปรารถนาได้ ด้วยการให้นาฏหญิงสาว ที่ทั้งสองคนให้ความเคารพรักเข้ามาขัดขวางไว้ได้ จากการพยายามยกเหตุผลต่าง ๆ มาชี้แจงจนทั้งสองคนเข้าใจ และเกิดความละอายแก่ใจจนไม่คิดที่จะประพฤติในสิ่งที่จะนำมา ซึ่งความเสื่อมเสียแก่ครอบครัวและวงศ์ตระกูล

เรื่อง ข้างหลังภาพ เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของหม่อมราชวงศ์กีรติกับนพพร สองหนุ่มสาวที่ได้พบและรู้จักกันโดยบังเอิญที่ประเทศญี่ปุ่น ในฐานะที่หม่อมราชวงศ์กีรติเป็นภรรยาของท่านเจ้าคุณอธิการบดี ส่วนนพพรก็เป็นนักศึกษาที่นั่น และได้รับมอบหมายหน้าที่ให้จัดหาที่พักและดูแลหม่อมราชวงศ์กีรติกับเจ้าคุณอธิการบดีสองสามีภรรยาที่เพิ่งแต่งงานกัน และมีความประสงค์จะไปพักผ่อนท่องเที่ยวที่ญี่ปุ่น นพพรจึงมีโอกาสได้สนิทสนมกับหม่อมราชวงศ์กีรติสตรีสาวสวยและมีความเป็นกุลสตรีเพียบพร้อม จากอัธยาศัยที่ดีงาม และความอ่อนหวาน น่ารักของหม่อมราชวงศ์กีรติทำให้นพพร เด็กหนุ่มซึ่งไม่เคยใกล้ชิดกับหญิงคนใดมาก่อนรู้สึกประทับใจมาก จนกระทั่งกลับกลายเป็นความรักในเวลาต่อมา และหม่อมราชวงศ์กีรติเองก็รู้สึกรักและและเอ็นดูนพพรมากเช่นกัน เพราะความสุภาพเรียบร้อย และช่างเอาอกเอาใจของนพพรทำให้หม่อมราชวงศ์กีรติ ซึ่งแต่งงานกับท่านเจ้าคุณอธิการบดีโดยปราศจากความรัก รวมทั้งการมีวัยที่แตกต่างกัน จึงทำให้หม่อมราชวงศ์กีรติไม่เคยเกิดความรู้สึกวาบหวามใจดังที่เกิดกับนพพร แต่หม่อมราชวงศ์กีรติก็เก็บซ่อนความรู้สึกของตนเองไว้ในใจแต่เพียงผู้เดียว โดยมิได้แสดงให้นพพรได้รับรู้ ดังเช่นที่นพพรแสดงและสารภาพรักกับหม่อมราชวงศ์กีรติในวันหนึ่งที่มิตาเกะขณะที่ไปเที่ยวกันตามลำพังสองคน หม่อมราชวงศ์กีรติได้พยายามปิดบังความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองไว้ พร้อมกับพยายามแสดงให้นพพรเข้าใจว่าไม่อาจเป็นจริงได้ และเธอรักเอ็นดูนพพรดุจดังน้องชายที่น่ารักเท่านั้น จนกระทั่งนพพรเกิดความละอายแก่ใจตนเอง และสามารถตัดใจจากหม่อมราชวงศ์กีรติได้เป็นผลสำเร็จ โดยที่นพพรไม่มีโอกาสได้รู้ว่าหม่อมราชวงศ์กีรตินั้นรักนพพรเป็นคนแรกและเป็นคนเดียวในชีวิตของเธอด้วย จนกระทั่งก่อนที่หม่อมราชวงศ์กีรติจะสิ้นลมหายใจ ด้วยข้อความที่เขียนไว้ให้นพพรแทนคำพูดของเธอว่า "ฉันตายโดยปราศจากคนที่รักฉัน

แต่ฉันอิ่มใจว่า ฉันมีคนที่ฉันรัก"

จาก ข้างหลังภาพ จะเห็นว่าผู้เขียนให้หม่อมราชวงศ์กีรติปฏิเสธความรักของนพพร และพยายามปิดบังความรู้สึกภายในใจไว้ นอกเหนือจากต้องการแสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ที่มีต่อสามี คือท่านเจ้าคุณอธิการบดีแล้ว ผู้เขียนยังต้องการแสดงให้เห็นว่าหม่อมราชวงศ์กีรติ เป็นหญิงที่รักเกียรติยศและศักดิ์ศรีของตนเองมาก ทั้งยังต้องการรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลด้วย เพราะถ้าหากหม่อมราชวงศ์กีรติขาดสติและขาดความยั้งคิด จนไม่อาจควบคุมตนเองไว้ได้ หม่อมราชวงศ์กีรติกับนพพรก็คงร่วมกันกระทำ สิ่งที่ผิดศีลธรรมจรรยา ท่ามกลางบรรยากาศที่สวยงามของมิตาเกะ หากแต่ทั้งหม่อมราชวงศ์กีรติและนพพรต่างก็มีคุณธรรมความดีเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ จึงสามารถหักห้ามความรู้สึกและความต้องการของตนเองได้ และทำให้ทั้งสองสามารถรักษาชื่อเสียง เกียรติยศของวงศ์ตระกูลไว้ได้

3. ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว

ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว เป็นชนวนสำคัญสำหรับคู่สมรส ที่จะนำมาซึ่งปัญหาการเลิกราหย่าร้างได้ ถ้าความขัดแย้งนั้น มีพื้นฐานมาจากความไม่มั่นคงทางอารมณ์ของทั้งสองฝ่าย เพราะชีวิตครอบครัวเริ่มต้นมาจากบุคคลสองคนมาใช้ชีวิตร่วมกัน และมีสมาชิกเพิ่มจำนวนขึ้นมาเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งสมาชิกในครอบครัวก็จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยที่สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวย่อมมีบุคลิกภาพ ทัศนคติ อารมณ์และความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกัน ถ้าแต่ละบุคคลไม่สามารถยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงในเรื่องเหล่านี้ได้ หรือต่างมีทิฐิมานะต่อกัน มุ่งหวังจะเอาชนะซึ่งกันและกัน หรือหวาดระแวงไม่มีความจริงใจและไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกัน ก็จะเป็นบ่อเกิดแห่งความขัดแย้ง บาดหมางใจกัน ซึ่งจะมีผลต่อการดำเนินชีวิตในครอบครัว ทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวไม่ราบรื่น ไม่มีความสุข หรือต้องประสบกับความล้มเหลว

จากการศึกษานวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488 พบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างบุคคล 4 กลุ่ม ดังนี้

3.1 สามีกับภรรยา

3.2 พ่อแม่กับลูก

3.3 พี่กับน้อง

3.4 แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง

3.1 สามีกับภรรยา

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในครอบครัวระหว่างสามีกับภรรยา โดยแบ่งตามสาเหตุและสภาพของปัญหา ได้เป็น 4 ประการดังนี้คือ

3.1.1 ความแตกต่างทางเชื้อชาติศาสนา

3.1.2 ปัญหาทางเศรษฐกิจ

3.1.3 การขาดความรัก

3.1.4 การมีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง

3.1.1 ความแตกต่างทางเชื้อชาติศาสนา

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างสามีภรรยา ซึ่งเกิดจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง ความคิดคำนึง ของ ก.สุรางคนางค์

เรื่อง ความคิดคำนึง เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของสายสวาท หญิงสาวสวยและเกิดในชาติตระกูลที่ดี เธอได้รับคัดเลือกให้ไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกาด้วยทุนรัฐบาล ซึ่งสร้างความตื่นเต้นยินดีให้กับของพ่อแม่และญาติพี่น้องทุกคนเป็นอันมาก นอกจากสายสวาทจะมีความสวยงามแล้วเธอยังเป็นผู้หญิงที่มีเสน่ห์ จึงเป็นเหตุให้สายสวาทได้รับความสนใจจากทุกคนที่ได้พบทั้งหญิงและชาย และในบรรดาชายหนุ่มทั้งหลายที่พึงพอใจสายสวาทนั้นก็มีชายหนุ่มชาวอเมริกันชื่อ ยอนนี รบร์เดอริค ซึ่งเป็นชายหนุ่มที่สายสวาทพึงพอใจรวมอยู่ด้วย หลังจากที่รู้จักกันและคบหากันได้ไม่นาน สายสวาทก็ตัดสินใจแต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกับยอนนี โดยไม่คำนึงถึงสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น แม้แต่คำทัดทานของพระยานิดินาทซึ่งเป็นพ่อของเธอ สายสวาทหลงใหลเพลิดเพลินกับสิ่งที่ยอนนีปรนเปรอให้ ทั้งเสื้อผ้าอาภรณ์ และการเที่ยวเตร่อย่าง

สนุกสนาน ต่อมาเธอก็พบว่ายอนนีมีผู้หญิงคนใหม่ และไปไหนมาไหนด้วยกันโดยไม่ใส่ใจต่อความรู้สึกของสายสวาทเลย เมื่อสายสวาทต่อว่าจึงเกิดการโต้เถียงกันอย่างรุนแรง ยอนนีให้เหตุผลกับสายสวาทว่า ขนบธรรมเนียมของเขาไม่ขีดคั่นในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ และสามีหรือภรรยาสามารถจะไปรักใคร หรือมีความสัมพันธ์กับใครอีกก็ได้ จากเรื่องชู้สาวจึงกลายเป็นเรื่องของความแตกต่างทางขนบธรรมเนียม สายสวาทจึงตัดสินใจไปจากยอนนีโดยไม่นำสมบัติใด ๆ ที่ยอนนีหามาให้ไปด้วยแม้แต่อย่างเดียว

จากเรื่อง <u>ความคิดคำนึง</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนาเป็นเหตุหนึ่งที่สร้างปัญหาและความขัดแย้งให้แก่คู่สมรสได้ และเป็นผลให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวต้องประสบกับความล้มเหลว จากครอบครัวของสายสวาทซึ่งมีสามีเป็นอเมริกันที่ไม่เคร่งครัดเรื่องการมีสัมพันธ์กับหญิงอื่นแม้ตนจะแต่งงานแล้วก็ตาม แต่สายสวาทเป็นคนไทยซึ่งมีความคิดเห็นเรื่องเพศสัมพันธ์ แตกต่างจากความคิดเห็นของครอบครัวอเมริกัน จึงทำให้สายสวาทกับยอนนีขัดแย้งกันอย่างรุนแรงเพราะไม่สามารถทำใจยอมรับกับขนบธรรมเนียมของยอนนีได้ เนื่องจากพื้นฐานการอบรมตลอดจนความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน จนยากเกินกว่าที่ทั้งสองจะปรับตัวเข้าหากัน และยอมรับซึ่งกันและกันได้ ดังนั้นการแต่งงานและการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันระหว่างสายสวาทกับยอนนี จึงประสบกับความล้มเหลว ด้วยการต้องหย่าร้างกัน

3.1.2 <u>ปัญหาทางเศรษฐกิจ</u>

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามีกับภรรยา ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง <u>ลูกรักลูกชัง</u> ของ ก.สุรางคนางค์ <u>สามรัก</u> ของ อาษา และ <u>แผ่นดินของเรา</u> ของ แม่อนงค์

เรื่อง <u>ลูกรักลูกชัง</u> เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวชีวิตของสามีภรรยาคู่หนึ่งคือ นายเกื้อกับนางพวง กอบเพียร ซึ่งมีฐานะยากจน ทั้งคู่พักอาศัยอยู่ในห้องเช่าที่เก่าแก่คับแคบราคาถูก กับลูกหญิงชายอีกสามคน นายเกื้อมีอาชีพรับราชการที่มีรายได้น้อยส่วนนางพวงทำหน้าที่เลี้ยงลูกดูแลบ้านและจัดเตรียมหุงหาอาหาร แต่เนื่องจากนางพวงเป็นคนมีนิสัยชอบเล่นการพนัน ดังนั้นเมื่อนายเกื้อไปทำงานแล้ว นางพวงก็ไปเล่นไพ่กับเพื่อนบ้านทุกวัน และจะรีบ

กลับมาบ้านก่อนที่นายเกื้อจะกลับมาสักเล็กน้อย ทำให้รายได้ซึ่งมีจำนวนไม่มากนักต้องพลอยสูญเสียไปกับวงพนันโดยที่นายเกื้อไม่รู้ ฐานะครอบครัวที่ยากจนอยู่แล้วจึงยิ่งมีสภาพที่อัตคัดขัดสนยิ่งขึ้น จนวันหนึ่งนายเกื้อเกิดป่วยขึ้นมา จึงต้องลางานกลับมาพักผ่อนที่บ้านก่อนเวลาเลิกงาน นายเกื้อจึงไม่พบนางพวง และรู้จากเพื่อนบ้านว่านางพวงไปเล่นการพนัน เมื่อนางพวงกลับมาจึงเกิดมีปากเสียงกันอย่างรุนแรง นายเกื้อนอนป่วยอยู่บ้านเป็นเวลาหลายวันทำให้ถูกไล่ออกจากงาน นายเกื้อจึงไม่สามารถหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัวได้อีก นางพวงจึงตัดสินใจเลิกร้างไปจากนายเกื้อ และไปอยู่กับสามีใหม่โดยไม่ใส่ใจต่อนายเกื้อที่กำลังป่วยหนักและต้องเสียชีวิตลงในเวลาต่อมาอย่างน่าเวทนา เพราะขาดการรักษาพยาบาลเนื่องจากความยากจน

จากเรื่อง <u>ลูกรักลูกชัง</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวระหว่างสามีภรรยาว่า ส่วนหนึ่งมีผลมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัวซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวประสบความล้มเหลวได้ เห็นได้จากนายเกื้อกับนางพวง ที่มีฐานะยากจน เมื่อนายเกื้อล้มป่วยลง และไม่สามารถหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัวได้ รวมทั้งไม่มีเงินให้นางพวงเล่นการพนันได้อีก นางพวงจึงไม่สามารถที่จะอดทนใช้ชีวิตร่วมกับนายเกื้อได้อีกต่อไป ดังนั้นนางพวงจึงตัดสินใจทอดทิ้งนายเกื้อ และไปใช้ชีวิตร่วมกับสามีใหม่ โดยทิ้งนายเกื้อที่กำลังป่วยหนักไว้เพียงลำพังผู้เดียว

เรื่อง <u>สามรัก</u> ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวชีวิตของนายเทียมกับนางเพิ่ม สองสามีภรรยาที่รักใคร่กันมาก นายเทียมมีอาชีพรับราชการเป็นเสมียนที่มีรายได้ต่ำ ส่วนนางเพิ่มก็ทำหน้าที่ดูแลอบรมสั่งสอนลูกและทำงานบ้านให้เรียบร้อย ทั้งสองคนอาศัยอยู่ในห้องเช่าเก่า ๆ แต่ก็มีความสะอาดและเป็นระเบียบน่าอยู่ เนื่องจากความยากจนทำให้นายเทียมหันเข้าหาเหล้าจนกลายเป็นคนติดเหล้าและจะหาเรื่องดุด่าตบตีนางเพิ่มและลูกทุกครั้งที่เมา จนทำให้ครอบครัวที่เคยเงียบสงบและมีความสุข ต้องปราศจากความสงบสุขอีกต่อไป เพราะนายเทียมกลายเป็นคนโมโหร้าย เจ้าอารมณ์ โกรธง่าย และไม่ยอมรับฟังเหตุผลใด ๆ จากภรรยาและลูก ความเหน็ดเหนื่อยจากการงาน และความกลุ้มใจในฐานะที่ยากจนของครอบครัว ทำให้นายเทียมกับนางเพิ่มมีปากเสียงกันเป็นประจำ เพราะนางเพิ่มไม่อาจทนดูนายเทียมดุด่าเฆี่ยนตีลูกโดยไม่มีเหตุผลได้ แต่นายเทียมกับนางเพิ่มก็ยังคงใช้ชีวิตคู่ร่วมกันแม้นายเทียมจะโหดร้ายทารุณเพียงใด

ก็ตาม จนกระทั่งนายเทียมล้มป่วยลงเพราะสุขภาพทรุดโทรมมากเนื่องจากทำงานหนักและไม่มีทางที่จะรักษาให้หายได้ ในที่สุดนายเทียมก็เสียชีวิต

จากเรื่อง สามรัก ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวระหว่างสามีภรรยานั้นอาจเกิดขึ้นได้จากปัญหาด้านเศรษฐกิจ จากการที่ครอบครัวต้องมีฐานะยากจนซึ่งอาจเกิดขึ้นภายหลังจากที่แต่งงานกันและใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข และภาวะความยากจนนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากความจำเป็นที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ และได้ทำให้ความสุขกลับกลายเป็นความทุกข์ เมื่อมีความทุกข์อารมณ์ก็ไม่ปกติเกิดเป็นความเครียดจนไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ทำให้บุคลิกภาพแปรเปลี่ยนกลายเป็นคนเจ้าอารมณ์โมโหร้าย เช่น นายเทียมที่รักภรรยาและลูกมาก นับแต่นายเทียมตกงานและต้องไปรับจ้างทำงานหนัก ความเหน็ดเหนื่อยและความกลัดกลุ้มที่สะสมในใจ ทำให้นายเทียมแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อภรรยาและลูก แม้นายเทียมกับนางเพิ่มจะไม่เลิกร้างจากกันแต่ก็ทำให้การดำเนินชีวิตไม่ราบรื่นและไม่มีความสุข

เรื่อง แผ่นดินของเรา เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของ ภัคคินีกับนเรนทร์ ชายหนุ่มและหญิงสาวที่ลักลอบมีความสัมพันธ์กัน และตัดสินใจไปอยู่ด้วยกันโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้ใดทั้งสิ้น ต่อมาภัคคินีกับนเรนทร์ก็ต้องพบกับความทุกข์ยากลำบากอย่างแสนสาหัส เนื่องจากทั้งสองต้องประสบกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีความเป็นอยู่ที่อดอยากแร้นแค้นจนแทบจะเอาชีวิตไม่รอด ทำให้ภัคคินีและนเรนทร์ต้องใช้ความอดทนเป็นอันมาก โดยเฉพาะภัคคินีซึ่งไม่เคยแสดงความอ่อนแอให้ใครเห็นเลย ตรงกันข้ามกับนเรนทร์ที่แสดงความอ่อนแอให้ภัคคินีเห็นเสมอ นเรนทร์กลายเป็นคนติดเหล้าและมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของภัคคินี หญิงสาวที่ยอมสละทุกสิ่งทุกอย่างทั้งความสุขสบาย เกียรติยศชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลเพื่อแลกกับความรักความภักดีต่อนเรนทร์เพียงผู้เดียว ภัคคินีจึงได้รับความกระทบกระเทือนใจมาก เธอยอมสละแม้กระทั่งเลือดเนื้อและชีวิตด้วยการขายตัว เพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัวและรักษานเรนทร์ซึ่งนอนป่วยเพราะพิษสุรา แต่นเรนทร์กลับหันไปหาหญิงอื่นเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวชีวิตของตนเองเพราะความยากจน และในที่สุดนเรนทร์ก็ทอดทิ้งภัคคินีไว้กับความทุกข์ยากลำบากเพียงลำพังผู้เดียว ภัคคินีจึงต้องเสียชีวิตลงเนื่องจากความตรอมใจ

จากเรื่อง แผ่นดินของเรา ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ความตึงเครียดทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาที่เคยรักกันมากยอมเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเพียงเพื่อให้ได้รักและได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยยอมแลกเปลี่ยนกับความเสื่อมเสียทั้งชื่อเสียง เกียรติยศ และวงศ์ตระกูล ดังเช่น ภัคคินีกับนเรนทร์ สองหนุ่มสาวที่ยึดมั่นต่อความรักโดยไม่คำนึงถึงสิ่งใดทั้งสิ้น แล้วลักลอบกระทำความผิดอย่างมหันต์ และพากันหนีมาใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน แต่ก็ต้องลงเอยด้วยการที่นเรนทร์ทอดทิ้งภัคคินีไปหาหญิงคนใหม่ โดยไม่คิดถึงถ้อยคำที่พูดแก่กันก่อนที่ทั้งสองจะมาอยู่ร่วมกัน เพียงเพราะพบกับปัญหาเศรษฐกิจ จากฐานะความยากจนและความทุกข์ยากต่าง ๆ ซึ่งทั้งสองต่างก็รู้ล่วงหน้าว่าจะต้องพบหรือเกิดขึ้น แต่เมื่อประสบภาวะดังกล่าวนี้จริง นเรนทร์กลับไม่สามารถอดทนได้ และทำร้ายจิตใจภัคคินี หญิงสาวที่ยอมเสียสละให้นเรนทร์ได้ทุกอย่าง ด้วยการปล่อยให้ภัคคินีเผชิญกับความทุกข์ยากลำบากเพียงลำพัง และจบชีวิตลงพร้อมกับความตรอมใจ

3.1.3 การขาดความรัก

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ระหว่างสามีและภรรยาว่า เป็นผลมาจากการที่สามีภรรยาขาดความรักความเข้าใจกัน ก่อนที่จะมาใช้ชีวิตร่วมกัน ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง พันทิพา ของ ก.สุรางคนางค์

เรื่อง พันทิพา เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวชีวิตของ พันทิพา เด็กสาวผู้มีความสดใสสวยงาม และอ่อนหวานน่ารัก กับ ชลัท ชายหนุ่มที่มีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยและมีกิจการเป็นของตนเองหลายแห่ง ทั้งคู่ได้แต่งงานและใช้ชีวิตร่วมกันโดยปราศจากพื้นฐานของความรัก พันทิพาต้องพบกับความผิดหวังและเสียใจกับการใช้ชีวิตคู่กับชายหนุ่มผู้นี้ เพราะชลัทไม่เคยแสดงความรัก หรือให้ความเอาใจใส่ต่อพันทิพาเลย แม้ว่าพันทิพาจะได้พยายามทำทุกอย่างที่เป็นหน้าที่ของแม่บ้านอย่างครบถ้วน เพราะเธอได้รับการอบรมสั่งสอนในเรื่องนี้มาเป็นอย่างดี และด้วยความที่ต้องการจะเอาใจชลัทผู้เป็นสามี แต่สิ่งที่พันทิพาได้รับตอบแทนจากชลัทสามีของเธอก็คือ ความเฉยเมย และไม่เคยแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกที่สามีพึงมีต่อภรรยา ชลัทให้ความสำคัญกับงานและเงินเท่านั้น และสิ่งเดียวที่เขาหยิบยื่นให้พันทิพาก็คือเงิน ซึ่งเขาคิดว่าจะ

สามารถดลบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรารถนาได้ แต่พันทิพาไม่ได้ปรารถนาหรือต้องการสิ่งเหล่านี้ สิ่งที่เธอต้องการคือ ความรัก ความอบอุ่นใจ และความเข้าใจจากชลัทผู้เป็นสามีของเธอบ้าง ดังเช่นหญิงทั่วไปที่จะพึงได้รับจากสามี แต่เธอก็ไม่เคยได้รับจากชลัทเลย พันทิพายิ่งรู้สึกขมขื่นใจมากขึ้นเมื่อเธอมีลูกกับชลัท เพราะคาดหวังว่าเขาคงจะดีขึ้น แต่ชลัทก็ยังคงเหมือนเดิม พันทิพาจึงหาทางออกด้วยการไปเที่ยวเตร่ หาความบันเทิงใจกับชายหนุ่มผู้หนึ่ง ที่ให้ความสนใจและแสดงความเอาใจใส่ต่อพันทิพาเป็นอย่างดี ซึ่งผิดกับชลัทสามีของเธอ จนกระทั่งมีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งต่อกัน ดังนั้นการใช้ชีวิตคู่ระหว่างพันทิพากับชลัทจึงจบลงด้วยการหย่าร้าง

จากเรื่อง <u>พันทิพา</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวระหว่างสามีภรรยาอาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากคู่สมรสขาดความรัก ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังเช่นชีวิตสมรสของพันทิพากับชลัทซึ่งแม้จะมีความเป็นอยู่ที่สุขสบายเพราะสามีมีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยสามารถดลบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรารถนาได้ แต่สิ่งเดียวที่เงินไม่สามารถช่วยดลบันดาลให้พันทิพาได้คือ ความรัก ความเข้าใจ และความอบอุ่นใจจากชลัทผู้เป็นสามีของเธอ ดังนั้นพันทิพาจึงหาทางออกด้วยการเที่ยวเตร่กับชายอื่น จนเป็นเหตุที่ทำให้ชีวิตครอบครัวของพันทิพากับชลัท ต้องประสบกับความล้มเหลว และลงเอยด้วยการหย่าร้างกัน

3.1.4 <u>การมีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง</u>

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ระหว่างสามีภรรยาที่เกิดขึ้นจากมีบุคคลที่สามซึ่งหมายถึง พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง หรือ คนรักเก่า ของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> <u>นิจ</u> ของ ดอกไม้สด <u>คู่ครอง</u> ของ ก.สุรางคนางค์ <u>หนามยอกออก</u> <u>คนบริสุทธิ์</u> ของ วรรรณสิริ <u>สาวน้อย</u> ของ อาษา และ <u>น้ำใต้ศอก</u> ของ แม่อนงค์

เรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวชีวิตของวไลกับหลวงปราโมทย์ สองสามีภรรยาที่แต่งงานและใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข จนกระทั่งให้กำเนิดลูกชายหนึ่งคน วไลก็พบว่าหลวงปราโมทย์แอบมีความสัมพันธ์กับเด็กสาวที่เป็นพี่เลี้ยงของลูกชาย วไลจึงให้เด็กสาวผู้นี้ออกจากงานโดยไม่มีการบาดหมางใจ หรือมีปากเสียงกันแต่อย่างใด แต่

ต่อมาวไลก็ได้พบว่า หลวงปราโมทย์ไม่รักษาสัญญาและไม่ซื่อสัตย์ต่อเธอ ด้วยการแอบติดต่อและไปมาหาสู่เด็กสาวผู้นี้อยู่เสมอ โดยมีภรรยาเก่าคนหนึ่งของหลวงปราโมทย์เป็นสื่อกลางให้ ทำให้วไลรู้สึกอับอายและเสียใจเป็นอันมาก วไลได้ขอร้องให้หลวงปราโมทย์เลิกติดต่อกับเด็กสาวผู้นี้ แต่หลวงปราโมทย์ก็ปฏิเสธข้อเสนอของวไล ดังนั้นวไลจึงตัดสินใจพาลูกกลับไปอยู่ที่บ้านเดิมของเธอพร้อมกับขอหย่าจากหลวงปราโมทย์ เมื่อหลวงปราโมทย์ไม่ยอมหย่าให้ วไลจึงเลิกติดต่อกับหลวงปราโมทย์โดยสิ้นเชิง

จากเรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> จะเห็นว่าผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่สามเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา ที่มีส่วนทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวต้องประสบกับความล้มเหลวได้ ดังครอบครัวของวไลกับหลวงปราโมทย์ที่มีพี่เลี้ยงของลูกชายเป็นเด็กสาวที่มีผิวพรรณและรูปร่างหน้าตาดี จึงเป็นที่ต้องตาต้องใจแก่หลวงปราโมทย์สามีของวไลซึ่งมีนิสัยเจ้าชู้ และเป็นเหตุให้หลวงปราโมทย์แอบมีความสัมพันธ์กับเด็กสาวผู้นี้ในขณะที่วไลไปดูแลคุณแม่ที่กำลังป่วยหนัก และปล่อยให้หลวงปราโมทย์อยู่บ้านกับลูก วไลได้พยายามหาวิธีแก้ไขปัญหาความยุ่งยากด้วยการให้เด็กสาวผู้นี้ออกไปจากบ้าน แต่หลวงปราโมทย์ก็ยังคงติดต่อไปมาหาสู่อยู่ตลอดเวลา วไลจึงตัดสินใจขอแยกทางกับหลวงปราโมทย์ ดังนั้นการใช้ชีวิตคู่ระหว่างวไลกับหลวงปราโมทย์จึงไม่ราบรื่น และประสบกับความล้มเหลว ด้วยเหตุที่มีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง

เรื่อง <u>นิจ</u> เป็นเรื่องราวชีวิตของ นิจกับหลวงธนสารที่แต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกันตามความประสงค์ของผู้ใหญ่ เมื่อแต่งงานกันแล้วนิจก็ต้องพบกับความทุกข์ทรมานใจเป็นอันมาก เนื่องจากรัศมีคนรักเก่าของหลวงธนสาร ซึ่งเคยปฏิเสธการแต่งงานกับหลวงธนสารมาแล้ว ได้เข้ามามีบทบาทและแสดงความเป็นเจ้าของในตัวหลวงธนสาร อย่างออกหน้าออกตาจนเป็นเหตุที่ทำให้หลวงธนสารไม่เคยให้ความเอาใจใส่ต่อนิจเลย แต่นิจก็พยายามอดทนโดยไม่ยอมให้พ่อกับแม่ของเธอรู้ จนกระทั่งเธอได้รับความกระทบกระเทือนใจอย่างรุนแรง จนถึงกับล้มป่วยลงจนแทบจะเอาชีวิตไม่รอด และต้องกลับไปอยู่กับพ่อแม่ของเธอเพราะขาดการดูแลเอาใจใส่จากหลวงธนสารผู้เป็นสามี ซึ่งทำให้พระยาสุรแสนพ่อของนิจ รู้สึกโกรธหลวงธนสารมาก จึงต้องการให้นิจกับหลวงธนสารหย่าร้างกัน แต่หลวงธนสารก็ไม่ยอมหย่าร้างกับนิจ เพราะหลวงธนสารได้มองเห็นคุณค่าและความดีในตัวนิจ จึงบังเกิดความรักและอาลัยนิจ หลวง

ธนสารจึงพยายามปรับปรุงตนเอง จนนิจเกิดความเห็นใจ และให้อภัยกับสิ่งที่ผ่านมาทั้งหมดที่ได้รับจากการกระทำของหลวงธนสาร และเมื่อทั้งสองปรับความเข้าใจกันได้แล้ว จึงกลับไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากเรื่อง นิจ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยานั้นอาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากมีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้องกับคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จึงเป็นเหตุให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวของคู่สมรสไม่ราบรื่นและไม่มีความสุข เช่นหลวงธนสารที่มีรัศมีเข้ามาเกี่ยวข้องในครอบครัว ทั้งที่หลวงธนสารก็ได้แต่งงานกับนิจแล้ว แต่รัศมีคนรักเก่าก็ยังคงไปมาหาสู่ และแสดงความสนิทสนมรักใคร่กับหลวงธนสารโดยไม่ละอายแก่ใจตนเอง ซึ่งได้สร้างความสะเทือนใจให้แก่นิจมาก จนกระทั่งนิจต้องการหย่ากับหลวงธนสาร และผู้เขียนยังต้องการแสดงให้เห็นว่า ปัญหาความขัดแย้งซึ่งเกิดจากบุคคลที่สามนั้น อาจไม่รุนแรงถึงขั้นแตกหัก และสามารถประนีประนอมกันได้ และแม้ไม่หย่าร้างกันแต่การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคนอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องก็ทำให้ชีวิตคู่ไม่ราบรื่นได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงให้หลวงธนสารสำนึกผิดได้ และเลิกเกี่ยวข้องกับรัศมีรวมทั้งกลับมาเอาใจใส่แก่นิจ จนนิจใจอ่อนยอมให้อภัยและล้มเลิกความคิดเรื่องการหย่าร้าง หันกลับมาใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข

เรื่อง คู่ครอง ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของพยอมกับประสาทที่แต่งงานและใช้ชีวิตร่วมกันด้วยความรัก ความพึงพอใจซึ่งกันและกัน หลังจากทั้งสองใช้ชีวิตร่วมกันไม่นาน พยอมก็พบปัญหาความยุ่งยากใจ อันเนื่องมาจากแม่และพี่น้องของประสาทสามีของเธอ เพราะประสาทเป็นลูกชายคนโตและเป็นลูกชายคนเดียวของครอบครัว ประสาทจึงเป็นลูกที่พ่อแม่รักยิ่ง เมื่อประสาทพาพยอมมาอยู่ที่บ้าน และให้ความรัก ความเอาใจใส่พยอมในฐานะที่พยอมเป็นภรรยา จึงทำให้พ่อแม่พี่น้องของประสาททุกคนพากันแสดงความไม่พอใจพยอม และพยายามหาถ้อยคำต่าง ๆ มาตำหนิติเตียนพยอมให้ได้รับความสะเทือนใจ รวมทั้งแสดงกิริยาเฉยชามึนตึงกับพยอม ทั้งยังแสดงให้รู้ว่าใครจะมาเป็นใหญ่ในบ้านนี้ไม่ได้ ถือว่าเป็นการลบหลู่ดูหมิ่นกัน พยอมซึ่งเคยมีอิสระและทำอะไรได้ตามสบายก่อนมาแต่งงานกับประสาท จึงรู้สึกไม่พอใจ ดังนั้นพยอมจึงแสดงให้ทุกคนเห็นว่าพยอมก็มีสิทธิ์ในบ้านนี้ เพราะเป็นภรรยาของประสาท ทำให้ประสาทอึดอัดใจมาก แต่ก็ไม่กล้าแยกครอบครัวไปอยู่ตามลำพัง เพราะเกรงว่าพ่อแม่จะเสียใจ แม้พยอมจะชักชวนและขอร้องประสาทอย่างไรก็ตามแต่ประสาทก็ปฏิเสธ พยอมจึงพยายาม

อดทนต่อไปเพราะความรักประสาทผู้เป็นสามี จนกระทั่งถึงวันรับเงินเดือน ประสาทก็นำเงินมาให้พยอม ประสาทจึงถูกแม่ของตนต่อว่าด้วยความน้อยใจว่าไม่รักแม่ และไม่เอาใจใส่แม่ พยอมจึงนำเงินทั้งหมดคืนให้แม่ของประสาท แต่พยอมก็ถูกกล่าวหาว่าประชด ประสาทจึงรักรธ พยอมมากว่าไม่ไว้หน้าแม่ของตน ดังนั้นพยอมจึงหมดความอดทนที่จะใช้ชีวิตร่วมกับประสาทและบรรดาญาติพี่น้องของประสาทอีกต่อไป ด้วยการขนของกลับไปอยู่บ้านของเธอ เพราะความเสียใจและน้อยใจว่าประสาทรักแม่มากกว่าตน

จากเรื่อง <u>คู่ครอง</u> ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่า บุคคลที่สามไม่จำเป็นต้องเป็นคนรักเก่าหรือหญิงชายที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงชู้สาว แต่อาจเป็นญาติพี่น้องของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ได้ ที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวระหว่างสามีภรรยา จนเป็นเหตุให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวไม่ราบรื่นและไม่มีความสุข จากเรื่องราวของพยอมกับประสาทซึ่งเกิดปัญหาความขัดแย้งกันขึ้นก็เนื่องมาจากญาติพี่น้องของประสาท ถ้าประสาทพยายามแยกครอบครัวไปอยู่ต่างหาก การกระทบกระทั่งระหว่างพยอมกับแม่และพี่สาวของประสาทก็อาจจะไม่เกิดขึ้น เพราะพยอมกับประสาทนั้นต่างก็รักมาก แต่เพราะประสาทเป็นคนดีและมีความรักเคารพต่อพ่อแม่มากเช่นกัน เขาจึงไม่กล้าพาพยอมไปใช้ชีวิตคู่ตามลำพังสองคนตามที่ต้องการได้ พยอมจึงถูกแม่และพี่น้องของประสาทแสดงกิริยาวาจาที่ไม่ดี ทำให้เธอได้รับความสะเทือนใจอยู่เป็นประจำ ตั้งแต่เรื่องอาหารการกิน จนถึงเรื่องส่วนตัวระหว่างสามีภรรยา ดังนั้นการดำเนินชีวิตในครอบครัวของพยอมกับประสาทจึงไม่มีความสุข และจบลงด้วยการที่พยอมกลับไปอยู่บ้านของเธอเอง เนื่องจากไม่สามารถอดทนใช้ชีวิตร่วมกับญาติพี่น้องของประสาทต่อไปได้อีก

เรื่อง <u>หนามยอกอก</u> เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของ รรจน์กับอุษา ที่แต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกันตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย และด้วยความพึงพอใจในกันและกันอย่างมีความสุข ต่อมาอุษาก็พบความจริงว่ารรจน์เคยมีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับมะลิมาก่อนที่จะแต่งงานกับเธอโดยที่ไม่มีใครล่วงรู้ และเมื่อรรจน์ต้องแต่งงานกับอุษา มะลิจึงกลายเป็นผู้ที่สร้างความยุ่งยากใจให้กับรรจน์และอุษาเป็นอันมาก เพราะมะลิได้พยายามหาวิธีการทุกอย่างที่จะทำให้รรจน์กับอุษาเลิกร้างกัน เพราะความรักและความหึงหวงที่มะลิมีต่อรรจน์ อุษาได้พยายามใช้ความอดทนอย่างที่สุดแม้จะเสียใจสักเพียงใดก็ตาม จนกระทั่งอุษาต้องล้มป่วยลงเพราะได้รับความกระทบกระเทือนใจอย่างมาก แต่มะลิก็ยังคอยกลั่นแกล้งอุษาอีก จนกระทั่ง

อุษาไม่สามารถที่จะอดทนได้อีกต่อไป อุษาจึงตัดสินใจที่จะกลับไปอยู่ที่บ้านของเธอ แต่ขณะที่เหตุการณ์กำลังตึงเครียดอยู่นั้นมะลิก็ได้เผอิญพบกับสามีเก่าของเธอ และสามารถตกลงปรับความเข้าใจกันได้โดยความช่วยเหลือจากแม่ของรัจน์ มะลิจึงกลับไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสามีเก่าของเธอดังเดิม และอุษากับรัจน์จึงได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันต่อไปอย่างมีความสุข

จากเรื่อง <u>หนามยอกอก</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า บุคคลที่เป็นคนรักเก่าหรือเคยมีความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยาต่อกันมาก่อน อาจจะเป็นผู้นำปัญหาความเดือดร้อนและความยุ่งยากมาสู่คู่สมรสได้ จนเป็นเหตุที่ทำให้คู่สมรสต้องดำเนินชีวิตร่วมกันโดยไม่มีความสุข ซึ่งเห็นได้จากเรื่องราวของรัจน์กับอุษาที่ประสบปัญหาอันเนื่องมาจากมะลิ หญิงที่รัจน์เคยมีสัมพันธ์ด้วยอย่างลึกซึ้งก่อนที่จะมาแต่งงานกับอุษา ได้เกิดความอิจฉาและหึงหวงรัจน์จึงหาทางกีดกันไม่ให้รัจน์กับอุษาได้ใกล้ชิดกัน ด้วยการดึงตัวรัจน์ไปอยู่กับเธอแม้กระทั่งในวันที่อุษาคลอดลูก และพยายามเข้าไปวุ่นวายกับชีวิตความเป็นอยู่ของอุษาทุกเรื่อง สร้างความรำคาญใจและเดือดร้อนใจแก่อุษามาก จนทำให้อุษาหมดความอดทนที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกับรัจน์เพราะมะลิคอยหาทางกลั่นแกล้งอยู่ตลอดเวลา แต่ปัญหาความยุ่งยากก็หมดสิ้นไป เมื่อมะลิได้กลับไปอยู่กับสามีเก่า ดังนั้นอุษากับรัจน์จึงครองรักกันด้วยความราบรื่น และมีความสุข

เรื่อง <u>คนบริสุทธิ์</u> ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของ ธวัชและนาฏ ที่แต่งงานกันและใช้ชีวิตคู่อยู่รวมกับญาติของฝ่ายชาย ตามความต้องการของผู้ใหญ่ฝ่ายชายและด้วยความสมัครใจของคนทั้งสอง เพราะญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายชายแสดงท่าทีว่ารักและเอ็นดูนาฏเป็นอย่างยิ่ง การใช้ชีวิตคู่ของธวัชกับนาฏจึงเต็มไปด้วยความสุข ต่อมาก็มีเหตุการณ์ที่เป็นเหตุทำให้เทวีผู้เป็นพี่สาวของธวัชเกิดความเข้าใจผิด โดยคิดว่านาฏเป็นชู้กับอุลิส เด็กหนุ่มที่มาพักอาศัยในบ้านของเทวี ในขณะที่ธวัชเดินทางไปดูงานที่ต่างประเทศ เทวีจึงได้จัดการให้นาฏกลับไปอยู่ที่บ้านของเธอเองโดยไม่ยอมรับฟังเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งขณะนั้นเป็นช่วงที่นาฏกำลังตั้งครรภ์พอดี จึงทำให้นาฏเสียใจมาก แต่นาฏก็พยายามอดทนโดยไม่แสดงปฏิกิริยาโต้แย้งใด ๆ จนกระทั่งธวัชสามีของนาฏเดินทางกลับมาจากต่างประเทศ ธวัชจึงได้รู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเผอิญมีผู้เก็บสิ่งสำคัญ ซึ่งเป็นหลักฐานที่แสดงว่านาฏเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ ธวัชจึงไปรับนาฏกลับมาใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุขดังเดิม

ยุ่งยากของคู่สมรส ซึ่งเกิดขึ้นจากญาติพี่น้องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเข้าไปก้าวก่ายในการดำเนินชีวิตคู่ของธวัชกับนาฏ จนเป็นเหตุให้สองสามีภรรยาซึ่งรักกันมากเกิดการเข้าใจผิดกันเนื่องจากเทวีพี่สาวของธวัชขาดการพิจารณาไตร่ตรองเรื่องราวต่าง ๆ ให้รอบคอบ ก่อนที่จะปรักปรำว่านาฏเป็นชู้กับเด็กหนุ่มที่มาพักที่บ้าน เพราะเชื่อคำบอกเล่าของคนอื่นและให้นาฏกลับไปอยู่ที่บ้านของเธอโดยไม่ฟังเหตุผลให้ดีเสียก่อน จะเห็นว่าญาติพี่น้องมีส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินชีวิตของคู่สมรสประสบกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวได้

เรื่อง <u>สาวน้อย</u> เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของชายหนุ่มหญิงสาวคู่หนึ่งคือ สรรค์กับนิด ที่แต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยที่นิดไม่เคยรับรู้มาก่อนเลยว่าสรรค์เป็นใครและมาจากไหน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรักที่จริงใจและบริสุทธิ์ใจ หลังจากที่ทั้งสองแต่งงานกันได้เพียงสามวัน สรรค์ก็ได้พบกับบิดาของเขาที่จากกันเพราะประสบอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นเหตุให้ความทรงจำของเขาเสียไป สรรค์ได้ถูกบิดานำตัวกลับไปบ้านเพื่อรักษาตัว และบิดาของสรรค์ก็พยายามหาวิธีที่จะทำให้สรรค์กับนิดเลิกกันเนื่องจากรังเกียจฐานะอันต่ำต้อยของนิด นิดจึงรู้สึกผิดหวังและเสียใจเป็นอันมาก แต่เธอก็มิได้แสดงความอ่อนแอหรือสิ้นหวังใด ๆ ทั้งสิ้น ในทางตรงกันข้ามนิดกลับพยายามสร้างฐานะของตนเอง เพื่อยกระดับฐานะของตนเองให้สูงขึ้นด้วยความมานะและทิฐิที่มีอยู่ในใจ จนเธอประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย นิดจึงได้พบกับสรรค์อีกครั้งหนึ่ง ในสภาพที่แตกต่างไปจากเดิม โดยที่สรรค์ผู้เป็นสามีของเธอไม่สามารถจำเธอได้ และสรรค์ก็หลงรักนิดอย่างจริงใจ แต่บิดาของสรรค์ก็พยายามหาทางขัดขวางและกีดกันอย่างเต็มที่ เพื่อให้สรรค์แต่งงานกับหญิงที่ตนพึงพอใจ จนนิดต้องยอมพ่ายแพ้กลับไปอย่างสิ้นหวังและล้มป่วยลงเพราะความเสียใจ และเผอิญที่สรรค์ได้รับความกระทบกระเทือนทางสมองอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งทำให้สรรค์สามารถจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผ่านมาระหว่างเขากับนิดได้ ดังนั้นสรรค์จึงกลับไปใช้ชีวิตคู่ร่วมกับนิดซึ่งเป็นภรรยาของเขาเช่นเดิม

จากเรื่อง <u>สาวน้อย</u> จะเห็นว่าผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา ซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากผู้ใหญ่หรือญาติพี่น้องของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปสร้างปัญหาให้ ดังสรรค์กับนิด สองสามีภรรยาที่มีอันต้องแยกทางกันทั้ง ๆ ที่ทั้งสองรักใคร่ผูกพันกันมาก ซึ่งปัญหาเกิดจากพ่อของสรรค์ได้พยายามใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ได้ไตร่ตรองไว้อย่าง

รอบคอบที่จะให้สรรค์เลิกเกี่ยวข้องกับนิด หลังจากนำตัวสรรค์กลับมารักษาจนหายเป็นปกติแล้ว โดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของนิดผู้เป็นภรรยาของสรรค์ จนเกือบจะทำให้นิดกับสรรค์ต้องจากกันตลอดชั่วชีวิต แต่สรรค์ก็สามารถจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้เสียก่อน นิดกับสรรค์จึงมีโอกาสกลับมาใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุขดังเดิม

เรื่อง น้ำใต้ศอก ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของ ระตีกับวิสูตร์ คู่สามีภรรยาซึ่งใช้ชีวิตร่วมกันจนกระทั่งลูกเติบโตเป็นหนุ่มสาว ต่อมาก็มีเหตุการณ์ที่ทำให้สองสามีภรรยาเกิดปัญหาขัดแย้งกัน เนื่องจากระตีไม่เห็นด้วยที่วิสูตร์ลาออกจากราชการโดยหันมายึดอาชีพการเขียนบทละคร นอกจากนี้ระตียังไม่พอใจที่วิสูตร์ไปมีสัมพันธ์กับหญิงที่มีครอบครัวแล้ว ซึ่งทำให้เธอได้รับความอับอายเป็นอันมาก ระตีจึงขอหย่ากับวิสูตร์ แต่วิสูตร์ก็ปฏิเสธและหาทางปรับความเข้าใจกับระตี ซึ่งก็มีท่าทีว่าจะยุติความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยาคู่นี้ลงได้ แต่เมื่อแม่ของวิสูตร์ได้เดินทางมาพักผ่อนด้วย โดยมีจุดประสงค์จะมาขัดขวางมิให้ทั้งสองหย่าร้างกันตามคำขอร้องของแม่ของระตีซึ่งกำลังป่วยอยู่ ปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังจะคลี่คลายลงด้วยดีก็กลับก่อตัวขึ้นมาใหม่เมื่อแม่ของวิสูตร์ได้ยื่นมือเข้ามายุ่งเกี่ยวด้วย จึงเป็นเหตุที่ทำให้ทั้งสองมีปากเสียงกันอย่างรุนแรง จนวิสูตร์ต้องตัดสินใจไปจากระตีเพราะขาดความอดทน และไม่สามารถควบคุมอารมณ์ที่พลุ่งพล่านได้ ดังนั้นการดำเนินชีวิตในครอบครัวระหว่างระตีกับวิสูตร์จึงประสบความล้มเหลวด้วยการหย่าร้าง

จากเรื่อง น้ำใต้ศอก ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างระตีกับวิสูตร์ ซึ่งอาจยุติลงได้เมื่อทั้งสองพยายามทำความเข้าใจกัน และยอมรับในข้อบกพร่องของกันและกัน แต่เมื่อบุคคลที่สามเข้ามายุ่งเกี่ยว แม้จะด้วยเจตนาที่ดีคือไม่ต้องการให้ทั้งสองหย่าร้างกันก็ตาม ก็อาจเป็นเหตุที่ทำให้ปัญหาซึ่งกำลังจะยุติลงด้วยดีเริ่มก่อตัวขึ้นมาใหม่ได้อีก ดังผลจากการที่แม่ของวิสูตร์ พยายามหาวิธีที่จะให้ระตีกับวิสูตร์เลิกล้มความคิดเรื่องหย่าร้างกันจนเป็นเหตุให้ทั้งคู่ขัดแย้งกันจนยากที่จะประสานรอยร้าวให้สนิทดังเดิมได้ ดังนั้นวิสูตร์จึงต้องตัดสินใจหย่าร้างกับระตีตามที่เธอต้องการ การใช้ชีวิตคู่ระหว่างระตีกับวิสูตร์จึงไม่ราบรื่นและประสบกับความล้มเหลวในที่สุด เนื่องจากสาเหตุที่มีบุคคลที่สามเข้ามาสร้างปัญหาในชีวิตคู่ของเขาทั้งสอง

3.2 พ่อแม่กับลูก

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งระหว่าง พ่อแม่กับลูก ซึ่งแบ่งตามสาเหตุ และสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็น 3 ประการคือ

3.2.1 ความอยุติธรรมของพ่อแม่

3.2.2 ความแตกต่างด้านทัศนะ

3.2.3 ความเข้าใจผิด

3.2.1 ความอยุติธรรมของพ่อแม่

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่กับลูก ที่เกิดจากความอยุติธรรมของพ่อแม่ ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง ลูกรักลูกชัง และ ความคิดคำนึง ของ ก.สุรางคนางค์

เรื่อง ลูกรักลูกชัง ผู้เขียนเสนอปัญหาความขัดแย้งระหว่างแม่ลูกคู่หนึ่งคือ นางพวง กอบเพียร กับดำซึ่งเป็นลูกสาว นางพวงมีลูกชายหญิงรวมสี่คน ในบรรดาลูกทั้งหมดดำเป็นลูกเพียงคนเดียวที่นางพวงเกลียดชังมาก เพราะดำมีรูปร่างหน้าตาไม่สวยงามน่ารัก ดำจึงไม่เคยได้รับความรัก ความดูแลเอาใจใส่จากนางพวงผู้เป็นแม่เช่นพี่น้องคนอื่นเลย เนื่องจากนางพวงเป็นคนมีนิสัยโหดร้ายและชอบเล่นการพนันเป็นประจำทุกวัน โดยที่สามีของนางพวงไม่เคยรู้เลย และทุกครั้งที่นางพวงอารมณ์ไม่ดีหรือเล่นการพนันเสียกลับมาบ้าน เมื่อพบหน้าของดำ นางพวงก็จะหาเรื่องดุด่าเฆี่ยนตีดำทันที ทั้ง ๆ ที่ดำไม่มีความผิดแต่อย่างใดทำให้ดำเสียใจและน้อยใจมาก แต่ดำก็ไม่เคยโต้ตอบแต่อย่างใด และพยายามอดทนเรื่อยมาโดยไม่เคยบอกผู้เป็นพ่อเลย จนกระทั่งวันหนึ่งขณะที่นางพวงกำลังไปเล่นไพ่อยู่นายเกื้อผู้เป็นสามีก็กลับมาบ้านเนื่องจากไม่สบายทำให้ไม่พบนางพวงเช่นทุกวัน นายเกื้อจึงได้รู้เรื่องนางพวงจากเพื่อนบ้านและจากดำ เมื่อนางพวงกลับมานายเกื้อจึงว่ากล่าวนางพวงทำให้นางพวงโกรธดำมาก เพราะเข้าใจว่าดำนำเรื่องของตนไปฟ้องพ่อ นางพวงจึงเฆี่ยนตีดำอย่างโหดร้ายทารุณและขับไล่ดำ

ออกจากบ้าน ดำจึงไปอาศัยอยู่กับนายจ้างและไม่กลับไปที่บ้านอีก เพราะหวาดกลัวว่านางพวงจะเฆี่ยนตีทำร้ายตน

จากเรื่อง ลูกรักลูกชัง ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่า การที่ลูกไม่ได้รับความรักความอบอุ่นใจจากพ่อหรือแม่จนเป็นเหตุที่ทำให้ลูกได้รับความสะเทือนใจ และเกิดเป็นปมด้อยในใจ กลายเป็นเด็กมีปัญหาและหนีเตลิดออกไปจากบ้านเพราะความน้อยใจและเสียใจ ดังเช่นนางพวง ที่ไม่เคยให้ความรัก หรือดูแลเอาใจใส่ต่อดำซึ่งเป็นลูกของนางเลย ทั้งยังหาเรื่องดุด่าเฆี่ยนตีดำเสมอโดยที่ดำไม่ได้ทำความผิดอะไรทั้งสิ้น ซึ่งการกระทำดังกล่าวของนางพวงสร้างความสะเทือนใจให้แก่ดำเป็นอันมาก เพราะนางพวงให้ความรักและเอาใจใส่ดูแลเฉพาะลูกที่ตนรักเท่านั้น ไม่คำนึงถึงความรู้สึกของดำผู้เป็นลูกว่าจะรู้สึกอย่างไร ดังนั้นเมื่อนางพวงขับไล่ดำออกจากบ้าน ดำจึงต้องไปตามคำของแม่และไม่กลับมาบ้านอีกเลย เพราะความน้อยใจและเสียใจกับการเป็นลูกที่แม่ไม่รัก

เรื่อง ความคิดคำนึง เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนสะท้อนเรื่องราวของคุณนายจันทร์ซึ่งมีลูกชายหญิงถึงห้าคน แต่มีเพียงคนเดียวเท่านั้นที่คุณนายจันทร์ไม่เคยให้ความรักความอบอุ่นใจ และความดูแลเอาใจใส่ด้วยคือ สุนัย ความลำเอียงในการให้ความรักต่อลูกนี้เป็นที่รู้กันดีในบรรดาญาติพี่น้อง รวมทั้งคนรับใช้ภายในบ้าน ทั้งที่สุนัยเป็นเด็กที่มีความประพฤติดีไม่เคยสร้างปัญหาหรือความเดือดร้อนใจมาสู่พ่อแม่เลย ซึ่งตรงกันข้ามกับพี่น้องของสุนัยที่ต่างก็สร้างแต่ความทุกข์และความเสื่อมเสียมาสู่พ่อแม่เสมอ แต่คุณนายจันทร์ก็ไม่เคยดุด่าว่ากล่าวหรือลงโทษถ้าเป็นสุนัยแล้ว แม้ทำผิดด้วยเรื่องเล็กน้อยก็ถูกลงโทษ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้สุนัยเกิดความน้อยใจและเสียใจที่เกิดมาเป็นลูกที่แม่ไม่รัก สุนัยจึงกลายเป็นเด็กที่มีกิริยาวาจาก้าวร้าว และมีอารมณ์ร้าย รวมทั้งชอบคลุกคลีสนิทสนมกับจวน คนรับใช้ที่ให้ความรักและเอาใจใส่ต่อสุนัยดุจดังสุนัยเป็นลูก สุนัยจึงรักและเคารพจวนยิ่งกว่าคุณนายจันทร์ผู้เป็นแม่ จึงยิ่งทำให้คุณนายจันทร์เกลียดชังสุนัยเพิ่มมากขึ้นและหาเรื่องดุด่าเฆี่ยนตีสุนัยเป็นประจำ ทั้งที่สุนัยไม่ได้ทำความผิดแต่อย่างใด สุนัยจึงพยายามหาทางหลีกเลี่ยงการพบกับคุณนายจันทร์เรื่อยมา แล้ววันหนึ่งก็ได้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงขึ้น เนื่องจากเงินที่คุณนายจันทร์เตรียมไว้เพื่อจะส่งไปให้ลูกสาวที่อยู่ในต่างประเทศเกิดสูญหายไป คุณนายจันทร์จึงกล่าวหาว่าสุนัยเป็นคนขโมยเงินจำนวนดังกล่าวไป เมื่อสุนัยปฏิเสธคุณนายจันทร์ก็ดุด่าเฆี่ยนตีสุนัยด้วยความโกรธ โดยไม่ยอมรับฟังเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น

และต่อมาสุนัยก็จับได้ว่า สายศักดิ์พี่ชายของตนเป็นผู้ขโมยเงินไปและสายศักดิ์เองก็ยอมสารภาพกับคุณนายจันทร์ว่าตนคือผู้ที่เอาเงินไป เพราะไม่สามารถทนดูคุณนายจันทร์โหดร้ายทารุณต่อสุนัยได้ แต่คุณนายจันทร์ไม่ยอมเชื่อกลับเข้าใจว่าสายศักดิ์ออกรับแทนสุนัย ทำให้สุนัยเสียใจและน้อยใจมาก ดังนั้นสุนัยจึงตัดสินใจหนีออกไปจากบ้านโดยไม่บอกหรือส่งข่าวให้ใครรับรู้ แม้แต่พ่อที่สุนัยเคารพรักและมีเมตตาต่อสุนัย รวมทั้งจวนสาวใช้ผู้จงรักภักดีที่สุนัยรักและยกย่องให้เป็นแม่

จากเรื่อง <u>ความคิดคำนึง</u> ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าปัญหาความขัดแย้งระหว่างพ่อหรือแม่กับลูกนั้น ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ให้กำเนิด เพราะหากว่าพ่อแม่ให้ความรัก ความอบอุ่นใจ และให้ความยุติธรรมแก่ลูก ๆ ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ลูกก็จะเกิดความอบอุ่นใจและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยไม่เกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ และเป็นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนภายในครอบครัว ซึ่งเห็นได้จากสุนัยลูกชายที่คุณนายจันทร์เกลียดชังมาก เพียงเพราะมีหน้าตาไม่น่ารักน่าเอ็นดูดังเช่นพี่น้องคนอื่น ๆ คุณนายจันทร์จึงไม่เคยแสดงความรัก ความดูแลเอาใจใส่ต่อสุนัยเลย นอกจากนี้คุณนายจันทร์ยังคอยหาเรื่องดุด่าเฆี่ยนตีสุนัยอยู่เสมอทั้งไม่มีความผิด สุนัยได้สะสมความรู้สึกน้อยใจเสียใจจากการกระทำของคุณนายจันทร์ผู้เป็นแม่ไว้จนกระทั่งไม่สามารถอดทนได้อีกต่อไป เมื่อถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ขโมยเงินจำนวนหนึ่งไป ทั้ง ๆ ที่สายศักดิ์ซึ่งเป็นพี่ชายได้สารภาพผิดแล้วแต่ก็ไม่ทำให้คุณนายจันทร์เปลี่ยนความคิดได้ สุนัยจึงสารภาพว่าตนเป็นผู้เอาไปเอง พร้อมกับหนีเตลิดไปจากบ้านอย่างไม่มีจุดหมายปลายทาง เพราะความเสียใจน้อยใจผู้เป็นแม่จนถึงที่สุด

3.2.2 <u>ความแตกต่างด้านทัศนะ</u>

จากการศึกษาพบว่า ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดด้านปัญหาความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่กับลูก ซึ่งเกิดจากความแตกต่างด้านทัศนะ ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง <u>รอยจารึก</u> ของ ก.สุรางคนางค์ <u>ยามวิบาก</u> <u>สามรัก</u> <u>สาวน้อย</u> และ <u>วิมานในอากาศ</u> ของ อายา

เรื่อง <u>รอยจารึก</u> เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของคุณนายเสวีพัลลภที่ต้องการให้วัลลภผู้เป็นลูกชายได้แต่งงานกับราศีลูกสาวของนายว่องกิ๊ด ซึ่งมีฐานะร่ำรวยและมีความเกี่ยวข้องเป็นญาติห่าง ๆ กัน โดยหวังว่าวัลลภจะได้มีชีวิตที่สุขสบายเมื่อแต่งงานกับราศี

แต่วัลลภกลับไปรักใคร่พึงพอใจสายสวาท หญิงสาวที่เป็นม่ายซึ่งเพิ่งเลิกร้างกับสามีชาวอเมริกันได้ไม่นาน แต่เพราะความสวยงาม อ่อนหวาน และมีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อยเธอจึงเป็นที่ถูกใจวัลลภอย่างยิ่ง ดังนั้นวัลลภจึงปฏิเสธการแต่งงานกับราศี โดยให้เหตุผลกับแม่ของเขาว่าไม่ได้รักราศี และรังเกียจนายว่องกิ๊ดที่ทำสิ่งใดก็เพื่อผลประโยชน์ของตนเองเท่านั้น แม้แต่การที่ต้องการให้ราศีแต่งงานกับวัลลภก็เพื่อมุ่งหวังว่า หน้าที่การงานของวัลลภจะมีส่วนช่วยให้กิจการค้าขายของเขารุ่งเรืองขึ้น เมื่อคุณนายเสวีพลลภแม่ของวัลลภรู้ว่าเพราะวัลลภพึงพอใจสายสวาทอยู่จึงปฏิเสธการแต่งงานกับราศี คุณนายเสวีพัลลภจึงขอร้องให้วัลลภเลิกยุ่งเกี่ยวกับสายสวาทเพราะรังเกียจว่าสายสวาทเป็นม่ายและมีชื่อเสียงเสื่อมเสียมาก่อน ครั้นวัลลภปฏิเสธทั้งสองแม่ลูกจึงเกิดปากเสียงกันอย่างรุนแรง คุณนายเสวีพัลลภจึงหาวิธีขัดขวางไม่ให้วัลลภกับสายสวาทติดต่อกัน ด้วยการไปพบกับสายสวาทและขอร้องสายสวาทให้เลิกติดต่อกับวัลลภ เมื่อวัลลภรู้เรื่องจึงโกรธคุณนายเสวีพัลลภมาก ดังนั้นวัลลภจึงตัดสินใจลาออกจากราชการแล้วไปทำงานในชนบท เพื่อหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับราศี และอยู่ครองตัวเป็นโสด

จากเรื่อง <u>รอยจารึก</u> จะเห็นได้ว่า ความขัดแย้งระหว่างคุณนายเสวีพัลลภกับวัลลภ เกิดขึ้นเนื่องจากทั้งสองแม่ลูกมีทัศนคติที่แตกต่างกันในเรื่องการเลือกคู่ครองและการแต่งงาน กล่าวคือ คุณนายเสวีพัลลภปรารถนาที่จะให้ลูกชายแต่งงานกับหญิงที่มีฐานะร่ำรวยและเป็นหญิงสาวบริสุทธิ์ แต่วัลลภมีความเห็นว่า คนที่เขาจะแต่งงานและใช้ชีวิตคู่ด้วย จะต้องเป็นคนที่เขารักและพึงพอใจ โดยไม่คำนึงว่าจะมีฐานะ ชาติตระกูล หรือเคยผ่านการแต่งงานมาแล้วหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นสองแม่ลูกคู่นี้จึงมีปากเสียงกันอย่างรุนแรงเมื่อวัลลภปฏิเสธการแต่งงานกับหญิงที่ผู้เป็นแม่ได้หมั้นไว้ให้ ด้วยการไปทำงานที่ต่างจังหวัดและครองตัวเป็นโสดตลอดไป

เรื่อง <u>ยามวิบาก</u> เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของ นางอบ วิทยเมธี ซึ่งเป็นแม่ของศรีกับสวัสดิ์ นางอบต้องการให้ศรีแต่งงานกับบุญปลูก หาญรยธา เพื่อนของสวัสดิ์ซึ่งเป็นนายร้อยและเป็นลูกชายของคุณหลวงพันธนายทหารบกใหญ่ ที่มีฐานะดีกว่าครอบครัวของตน นอกจากนั้นนางอบยังพึงพอใจในกิริยาที่ นอบน้อม และอ่อนโยนของบุญปลูก ดังนั้นนางอบจึงให้การต้อนรับบุญปลูกอย่างดีเมื่อรู้ว่าบุญปลูกรักใคร่พึงพอใจศรีลูกสาวของตน แต่ศรีกลับแสดงกิริยาท่าทีไม่สนใจหรือเอาใจใส่ต่อบุญปลูกเลย เนื่องจากศรีรักเจริญเพื่อนของสวัสดิ์และมาพักอาศัย

อยู่ที่บ้านของศรี โดยที่ศรีมิได้รังเกียจว่าเจริญจะมีฐานะอย่างไร นางอบเกรงว่าศรีกับเจริญจะรักใคร่ชอบพอกัน จึงห้ามศรีไม่ให้พูดคุยหรือสนิทสนมกับเจริญ เพราะรังเกียจฐานะที่ยากจนของเจริญรวมทั้งรังเกียจว่าเจริญมีพ่อซึ่งกำลังต้องโทษอยู่ในคุก พร้อมกับได้พยายามหาวิธีการที่จะให้ศรีสนิทสนมกับบุญปลูกและรักใคร่ชอบพอกัน เมื่อศรีปฏิเสธและหลีกเลี่ยงรวมทั้งบอกนางอบว่าไม่ได้รักบุญปลูก จึงทำให้นางอบโกรธศรีมากจนถึงกับดุด่าตบตีศรีอย่างทารุณทั้ง ๆ ที่นางอบไม่เคยแสดงกิริยาเช่นนี้กับศรีมาก่อน และบังคับให้ศรีแต่งงานกับบุญปลูก ดังนั้นศรีจึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านและเดินทางไปอยู่กับเจริญที่ต่างจังหวัดซึ่งเจริญไปทำงานอยู่ โดยไม่ได้บอกหรือส่งข่าวให้ใครรู้เลยแม้สักคนเดียว

จากเรื่อง ยามวิบาก ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งระหว่างนางอบกับ ศรี เกิดขึ้นเพราะมีทัศนคติแตกต่างกันในเรื่องการเลือกคู่ครอง คือนางอบต้องการให้ศรีแต่งงานกับคนที่หน้าที่การงานและฐานะดีเพราะต้องการให้ศรีมีความสุข แต่ศรีต้องการแต่งงานกับคนที่ตนรักเท่านั้น โดยไม่คำนึงว่าชายผู้นั้นจะมีฐานะหรือชาติกำเนิดอย่างไร จึงทำให้นางอบกับศรีมีปากเสียงกัน และถึงกับดุด่าตบตีศรี เมื่อศรีปฏิเสธที่จะแต่งงานกับบุญปลูกชายหนุ่มที่นางอบพึงพอใจ เพราะเห็นว่ามีคุณสมบัติที่ดีสมควรที่ศรีจะเลือกเป็นคู่ครอง นางอบจึงบังคับให้ศรีแต่งงานกับบุญปลูก โดยไม่คำนึงว่าศรีจะรู้สึกอย่างไร จึงเป็นเหตุที่ทำให้ศรีตัดสินใจหนีออกจากบ้านและไปใช้ชีวิตร่วมกับเจริญชายหนุ่มที่ศรีรัก โดยไม่คำนึงถึงความเสื่อมเสียชื่อเสียงแต่ประการใด

เรื่อง สามรัก เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของ นายเทียมที่มีฐานะยากจน กับ กลิ่น หญิงสาวสวยผู้เป็นลูกสาว นายเทียมมีความพึงพอใจสวัสดิ์ชายหนุ่มที่พักอาศัยอยู่ห้องแถวติดกัน เนื่องจากสวัสดิ์ได้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือครอบครัวของนายเทียมในขณะที่ครอบครัวของนายเทียมกำลังประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจและได้รับความทุกข์ เนื่องจากไม่มีรายได้เพียงพอสำหรับใช้จ่ายในครอบครัว สวัสดิ์ได้ช่วยเหลือครอบครัวของนายเทียมโดยพากลิ่นไปสมัครทำงานที่สำนักงานทนายความนิติไพบูลย์ที่สวัสดิ์ทำงานอยู่ และเมื่อกลิ่นได้ทำงานมีรายได้มาจุนเจือครอบครัวแล้ว กลิ่นก็ได้ขอร้องให้หลวงนิติไพบูลย์ผู้เป็นเจ้านายให้ช่วยหางานให้นายเทียม และสมหมายผู้เป็นน้องชายก็ได้ทำงานที่ไม่ลำบากเช่นที่เคยทำมาก่อน ทำให้มีรายได้เพียงพอสำหรับใช้จ่ายในครอบครัวซึ่งทำให้ครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นาย

เทียมจึงพอใจสวัสดิ์มากยิ่งขึ้น เพราะคิดว่าเป็นผลมาจากสวัสดิ์ ทั้งที่หลวงไพบูลย์เป็นผู้ที่ช่วยเหลือเนื่องจากรักและพอใจกลิ่น ต่อมากลิ่นกับหลวงนิติไพบูลย์ก็รักใคร่กัน หลวงนิติไพบูลย์จึงไปพบพ่อแม่ของกลิ่นเพื่อสู่ขอกลิ่น แต่นายเทียมกลับปฏิเสธ และแสดงกิริยาที่ไม่สมควรด้วยการไล่หลวงนิติไพบูลย์ออกจากบ้านด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย พร้อมทั้งดุด่าตบตีกลิ่นอย่างรุนแรงทารุณ ทั้งยังบังคับกลิ่นว่าต้องรักและแต่งงานกับสวัสดิ์เท่านั้น ซึ่งทำให้กลิ่นผิดหวังและเสียใจมาก

จากเรื่อง <u>สามรัก</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูกอาจเกิดขึ้นได้ถ้ามีความแตกต่างด้านทัศนะ จากนายเทียมกับกลิ่นซึ่งขัดแย้งกันอย่างรุนแรงเนื่องจากนายเทียมหยิ่ง และรักศักดิ์ศรีของตนเองมากแม้จะมีฐานยากจนเพียงใดก็ตาม นายเทียมจึงเห็นว่า กลิ่นสมควรที่จะแต่งงานกับสวัสดิ์ชายหนุ่มที่มีฐานะไม่แตกต่างกันเท่าใดนักและก็เป็นคนดี ซึ่งน่าจะทำให้กลิ่นมีความสุขหากได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกับสวัสดิ์ ส่วนหลวงนิติไพบูลย์นั้นมีฐานะชาติตระกูลที่แตกต่างกับกลิ่นมากจึงไม่เหมาะสมกับกลิ่น และมีความเห็นว่ากลิ่นจะได้รับการดูถูกดูหมิ่นจากหลวงนิติไพบูลย์เนื่องจากมีฐานะยากจน รวมทั้งเข้าใจว่าหลวงนิติไพบูลย์ไม่ให้เกียรติตนและกลิ่นเลยจึงมาสู่ขอกลิ่นโดยไม่มีผู้ใหญ่มาด้วย โดยที่ไม่ยอมรับฟังเหตุผลใด ๆ และไม่คำนึงถึงความรู้สึกของกลิ่นผู้เป็นลูกสาวว่าจะรู้สึกเช่นไร จึงเป็นเหตุให้กลิ่นไม่มีโอกาสได้แต่งงานและใช้ชีวิตร่วมกับคนที่กลิ่นรักและมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างลึกซึ้ง และต้องดำเนินชีวิตอยู่อย่างทุกข์ทรมานใจ

เรื่อง <u>สาวน้อย</u> ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของ พระชาญชลาศัย ซึ่งเป็นพ่อของ สรรค์ โพธิธารา ชายหนุ่มรูปงามที่จบการศึกษาจากต่างประเทศ และยังมีคู่หมั้นที่งดงามเหมาะสมกันทั้งฐานะและชาติตระกูล หลังจากพิธีหมั้นระหว่างสรรค์ กับสวลี กิตติขจร เสร็จสิ้นลงแล้วเมื่อสรรค์กลับถึงบ้านก็พบว่าพ่อของตนกำลังอยู่กับมารศรีหญิงสาวที่มีอาชีพเป็นพาร์ตเนอร์ซึ่งสรรค์และทุกคนรู้จักดี สรรค์ทั้งตกใจและเสียใจมากเมื่อพระชาญชลาศัยผู้เป็นพ่อได้บอกกับเขาว่า มารศรีจะมาเป็นคุณนายของบ้านและเป็นแม่เลี้ยงของสรรค์ โดยให้เหตุผลกับสรรค์ว่าตนเองเหงา ว้าเหว่ และไม่มีความสุข จึงต้องการแต่งงานใหม่เพื่อจะได้ใครอยู่เคียงข้าง ซึ่งทำให้สรรค์ไม่พอใจมาก เพราะเห็นว่ามารศรีเป็นผู้หญิงที่มีอาชีพน่ารังเกียจ ไม่เหมาะสมที่จะเป็นภรรยาของพ่อและเป็นแม่เลี้ยงของเขา สรรค์จึงคัดค้านและขอร้องให้พ่อเลิกเกี่ยวข้องกับมารศรีพร้อมทั้งไล่มารศรีออกจากบ้าน พระชาญชลาศัยจึงโกรธสรรค์มากและให้สรรค์ไปกล่าว

ขอโทษกับมารศรี มิฉะนั้นก็ให้ขนของไปอยู่ที่อื่น เพราะความผิดหวังและเสียใจในการกระทำของผู้เป็นพ่อ สรรค์จึงตัดสินใจขนของออกไปจากบ้านทันที จนเป็นเหตุให้ได้รับอุบัติเหตุสมองกระทบกระเทือนจนความจำเสื่อม โดยที่พระชาญชลาศัยและคู่หมั้น รวมทั้งเพื่อน ๆ ของสรรค์ไม่มีใครรับรู้เรื่องเลย

จากเรื่อง สาวน้อย ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูก อันเนื่องมาจากมีทัศนคติในเรื่องคู่ครองที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้สองพ่อลูกต้องมีปากเสียงกันอย่างรุนแรง และมีเหตุการณ์ให้สรรค์กับพระชาญชลาศัยต้องจากกันเพราะมีความเห็นไม่ลงรอยกัน เพราะสรรค์รังเกียจหญิงที่จะมาเป็นภรรยาของพ่อ และเป็นแม่เลี้ยงของตน ส่วนพระชาญชลาศัยก็ไม่ได้คำนึงว่าหญิงที่ตนเลือกเป็นคู่ครองนั้นจะเป็นอย่างไร นอกเหนือไปจากความรักความพึงพอใจของตนเท่านั้น จนทำให้สรรค์รู้สึกเสียใจและไม่พอใจเป็นอันมาก สรรค์จึงได้ตัดสินใจออกไปจากบ้านโดยไม่บอกให้พ่อรู้

เรื่อง วิมานในอากาศ เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของนายทองดี กิจวัฒนา ซึ่งเป็นเจ้าของร้าน "ไทยวัฒนา" ห้างสรรพสินค้าที่มีกิจการใหญ่โตทันสมัย โดยมีนิภา ผู้เป็นลูกสาวคนเดียวที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศเป็นผู้จัดการและควบคุมดูแลกิจการ นายทองดีรักนิภาและตามใจทุกอย่าง เนื่องจากนิภากำพร้าแม่ตั้งแต่เด็ก นายทองดีจึงต้องการให้นิภาแต่งงานกับผู้ชายที่มีฐานะ และคุณสมบัติที่ดีเหมาะสมกับนิภาลูกสาวของเขา ต่อมาได้เกิดเหตุไฟไหม้ขึ้นที่ร้านของนายทองดี จึงเป็นเหตุที่ทำให้กิจการค้าของนายทองดีได้รับความเสียหายเป็นอันมาก นายไพบูลย์พ่อของเลิศจึงได้ยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือนายทองดีไว้ ด้วยการออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการก่อสร้างร้านใหม่ รวมทั้งค่าสินค้าต่าง ๆ ภายในร้าน จึงทำให้ร้านของนายทองดีใหญ่โตที่สุดและเด่นที่สุดในประเทศไทย เนื่องจากนายทองดีได้ลงทุนทำสวนยางจนไม่มีเงินเหลือพอที่จะมาก่อสร้างกิจการต่าง ๆ ในขณะนี้ได้ นายทองดีจึงต้องการให้นิภาแต่งงานกับเลิศเพราะเลิศรักและพึงพอใจนิภาอยู่ก่อนแล้ว และทุกสิ่งทุกอย่างที่นายไพบูลย์ได้ช่วยเหลือนี้ นายไพบูลย์จะยกให้เป็นของขวัญในการหมั้นระหว่างเลิศกับนิภา ซึ่งจะประกอบพิธีหมั้นในวันเดียวกับวันเปิดร้าน แต่ถ้าหากปฏิเสธการหมั้นกับเลิศ กิจการทุกอย่างรวมทั้งชื่อร้านก็จะตกเป็นชื่อของคนอื่นทันที นายทองดีจึงขอร้องให้นิภาเห็นใจตน และยอมรับเลิศลูกชายของนายไพบูลย์ นิภาจึงตกลงรับหมั้นเลิศเพราะเห็นแก่นายทองดีทั้งที่ไม่ได้รักเลิศ ต่อมานิภาก็

บังเกิดความสงสารพงษ์ ชายหนุ่มที่มีฐานะยากจน และได้เสี่ยงชีวิตเข้าไปช่วยเหลือเธอให้รอดชีวิต ในขณะที่นิภาติดอยู่ที่ร้านคืนวันที่เกิดเหตุไฟไหม้ขึ้น โดยมิได้หวั่นเกรงต่ออันตรายใด ๆ จนกระทั่งนัยน์ตาของพงษ์ต้องบอดสนิททั้งสองข้าง เพราะนอกจากจะสูญเสียดวงตาแล้วพงษ์ยังเสียแม่และหญิงคนรักในเวลาไล่เลี่ยกัน นิภาจึงได้ขอเป็นผู้รับผิดชอบดูแลพงษ์เอง เพราะคุณความดี และความใกล้ชิดสนิทสนมขณะดูแลพงษ์ ทำให้นิภากับพงษ์เกิดรักและพึงพอใจกัน นิภาจึงปฏิเสธการแต่งงานกับเลิศเพื่อจะแต่งงานและใช้ชีวิตร่วมกับพงษ์ โดยนิภาได้ไปพบเลิศและทำความเข้าใจกันเรียบร้อยแล้ว ซึ่งไม่มีสิ่งใดกระทบกระเทือนถึงกิจการร้านค้า ที่พ่อของเลิศได้ลงทุนไว้ เพราะเลิศยกให้เป็นของขวัญนิภากับพงษ์ แต่นายทองดีไม่ยอมรับฟังเหตุผลแต่อย่างใดทั้งสิ้น และไม่ต้องการให้นิภาไปยุ่งเกี่ยวกับพงษ์ เพราะรังเกียจฐานะของพงษ์ แม้พงษ์จะเป็นผู้ช่วยชีวิตนิภาไว้ก็ตาม นายทองดีกับนิภาจึงทะเลาะกันอย่างรุนแรง ในที่สุดนายทองดีก็ยื่นคำขาดให้นิภาออกจากบ้าน หากยังไม่ล้มเลิกความคิดที่จะแต่งงานกับพงษ์ นิภาจึงตัดสินใจขนของออกจากบ้านไปอยู่กับพงษ์ โดยไม่กลับบ้านอีกเลย

ในเรื่อง <u>วิมานในอากาศ</u> จะเห็นว่า ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูก คือ นายทองดีกับนิภา ซึ่งมีสาเหตุจากมีทัศนะแตกต่างกันเกี่ยวกับเรื่องคู่ครอง โดยนายทองดีผู้เป็นพ่อเห็นว่านิภาสมควรที่จะแต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกับเลิศ เพื่อที่จะได้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่สุขสบาย ทั้งยังส่งเสริมเกื้อหนุนฐานะและอาชีพให้มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นยิ่งขึ้น ส่วนนิภามีความเห็นว่าการดำเนินชีวิตในครอบครัวจะประสบความสำเร็จและมีความสุขได้ก็เนื่องมาจากคู่สมรสมีความรักความเข้าใจซึ่งกันและกัน มิใช่อยู่ที่ฐานะความมั่งคั่งร่ำรวยแต่อย่างใด ดังนั้นนายทองดีกับนิภาจึงเกิดมีปากเสียงกันอย่างรุนแรงเพราะมีความเห็นไม่ตรงกัน จึงเป็นเหตุทำให้นิภาต้องออกจากบ้านไปตามข้อเสนอของนายทองดีหากนิภาปฏิเสธการแต่งงานกับเลิศชายหนุ่มที่พ่อเป็นผู้เลือกให้

3.2.3 <u>ความเข้าใจผิด</u>

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่กับลูก ที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจผิดซึ่งปรากฏในเรื่อง <u>หนึ่งในร้อย</u> ของ ดอกไม้สด

เรื่อง หนึ่งในร้อย เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนได้เสนอเรื่องราวของครอบครัวคุณนายชื่น ที่มีลูกชายหญิงรวมหกคน โดยที่ลูกอีกสองคนคือ วิชัยลูกชายคนโตกับชัดลูกชายคนเล็กยังไม่มีคู่ครองและยังอยู่รวมกับคุณนายชื่น สำหรับวิชัยนั้นคุณนายชื่นเคยหาคู่ครองให้แต่หลังจากแต่งงานได้ไม่นานคู่สมรสของวิชัยก็เสียชีวิตลงทั้งที่ยังไม่ได้มีโอกาสใช้ชีวิตคู่ร่วมกับวิชัย เพราะวิชัยต้องไปราชการด่วนทันทีที่เสร็จสิ้นพิธีแต่งงาน วิชัยจึงไม่คิดถึงเรื่องการแต่งงานหรือการมีคู่ครองอีก และคุณนายชื่นก็ไม่กล้าจัดการเรื่องคู่ครองให้วิชัยด้วยเช่นกัน แต่สำหรับชัดเป็นลูกชายที่คุณนายชื่นให้ความรักและเอ็นดูมากกว่าพี่น้องคนอื่น ๆ คุณนายชื่นจึงปรารถนาที่จะให้ชัดได้แต่งงานกับหญิงที่มีความเหมาะสมกัน ซึ่งตนได้เลือกไว้ให้แล้วแต่ชัดก็ไม่แสดงท่าทีว่าจะสนใจใคร นอกจากอนงค์หญิงที่เขาไปไหนมาไหนด้วยกันอย่างสนิทสนมเสมอเท่านั้น ดังนั้นคุณนายชื่นจึงขอร้องให้วิชัยเป็นผู้ไปพูดกับชัด และต้องการให้วิชัยเป็นเถ้าแก่ไปพูดจาสู่ขอลูกสาวคุณหญิงรานรอนให้แก่ชัดแทนญาติผู้ใหญ่ฝ่ายชาย ซึ่งวิชัยก็ได้พยายามพูดกับชัดตามที่แม่ขอร้อง แต่ชัดก็ปฏิเสธและหาทางหลีกเลี่ยงทุกอย่าง วิชัยจึงไม่สามารถจัดการสิ่งที่คุณนายชื่นต้องการได้ และวิชัยก็ยังต้องเป็นที่ปรึกษาให้แก่ชัดด้วยความเข้าใจและเห็นใจ แต่แทนที่คุณนายชื่นจะโกรธชัดที่ปฏิเสธและหลีกเลี่ยงการหมั้นและแต่งงานกับคนที่ตนหาให้ คุณนายชื่นกลับหันมาโกรธเคืองวิชัยว่าไม่ต้องการช่วยเหลือชัด เพราะกลัวจะต้องเสียเงินที่แม่ขอยืมเพื่อไปเป็นสินสอดสู่ขอลูกสาวคุณหญิงรานรอน ทำให้วิชัยสะเทือนใจมาก เพราะวิชัยได้ช่วยเหลือชัดโดยสร้างเรือนหอให้ชัดสำหรับการแต่งงานของชัดกับจันทรหญิงที่ชัดรักและพึงพอใจโดยที่คุณนายชื่นไม่รู้ จึงเป็นเหตุให้วิชัยเสียใจและน้อยใจมากที่คุณนายชื่นเข้าใจเขาผิด และยังเสียใจที่ต้องเสียสละจันทรหญิงที่เขาหมายปองไว้ให้กับชัดผู้เป็นน้องชาย วิชัยจึงล้มป่วยลงและมีอาการหนักมากจนเกือบจะช่วยชีวิตไว้ไม่ได้

จะเห็นได้ว่าในเรื่อง หนึ่งในร้อย ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างแม่กับลูกว่า อาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากความเข้าใจผิด ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความบาดหมางใจกัน และทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวปราศจากความสุข จากการที่คุณนายชื่นรักชัดลูกชายคนเล็กมาก จนไม่คำนึงถึงความรู้สึกของวิชัยซึ่งเป็นลูกชายคนโต นอกจากต้องการให้ชัดลูกชายที่ตนรักมากมีความสุข จึงได้พยายามเลือกหญิงที่เห็นว่าเหมาะสมให้แต่ก็ไม่สามารถไปพูดกับชัดเองได้ เพราะเกรงว่าชัดจะปฏิเสธความหวังดีของตน จึงให้วิชัยรับหน้าที่พูดแทนทั้ง ๆ ที่วิชัยเองก็ไม่ต้องการทำหน้าที่นี้ แต่เพราะความเคารพรักคุณนายชื่นผู้เป็นแม่วิชัยจึงต้อง

ทำตามที่คุณนายชื่นขอร้อง ครั้นเหตุการณ์ไม่เป็นไปตามที่คุณนายชื่นต้องการ คุณนายชื่นก็เข้าใจว่าวิชัยคือต้นเหตุ จึงทำให้วิชัยเสียใจมากจนเกือบจะเป็นเหตุให้คุณนายชื่นต้องสูญเสียลูกชายที่ดีไป

3.3 พี่กับน้อง

ผู้เขียนได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่กับน้อง ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ประการดังนี้ คือ

3.3.1 ความแตกต่างด้านทัศนะ

3.3.2 ความอยุติธรรมของพ่อแม่

3.3.3 การแย่งชิงคู่รัก

3.3.1 ความแตกต่างด้านทัศนะ

ผู้เขียนได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่กับน้อง ซึ่งเกิดจากมีความแตกต่างด้านทัศนะ ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง ความผิดครั้งแรก และ สามชาย ของ ดอกไม้สด

เรื่อง ความผิดครั้งแรก เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของ วไล กับ อมรา สองพี่น้องที่มีความรักใคร่สนิทสนมกันมาก มีสิ่งใดก็เล่าสู่กันฟังแม้แต่ความคิดอ่านเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยไม่เคยปิดบังกันเสมือนเป็นมิตรแท้ของกันและกัน แต่หากพูดถึงบุคลิกลักษณะและนิสัยส่วนตัวแล้วทั้งสองคนมีความแตกต่างกันเป็นอันมาก กล่าวคือ วไลผู้เป็นพี่สาวนั้นมีรูปร่างหน้าตาสวยงามและมีเสน่ห์แก่ผู้พบเห็นโดยทั่วไป ทั้งยังเป็นผู้ที่ยึดมั่นในความคิดที่จะทำให้คนรักมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ วไลพยายามหลีกเลี่ยงความไม่พอใจของผู้อื่นเสมอ นอกจากนั้นวไลยังมีใจที่อ่อนแอและเกรงกลัวต่อความโกรธ จึงมีน้อยครั้งที่วไลจะขัดคออมรา แม้ว่าอมราจะทำสิ่งที่ผิด ส่วนอมราผู้เป็นน้องสาวนั้นมีรูปร่างหน้าตาไม่สวยงามเช่นวไล และเป็นคนสงบเสงี่ยมเรียบร้อย ไม่ชอบพูดจาเล่นหัวกับใคร แต่เป็นคนที่มีจิตใจเข้มแข็ง มีน้ำใจแน่วแน่มั่นคง และไม่เกรงกลัว

ต่อความรักรช ในอันที่จะขัดคอ หรือตักเตือน เมื่อวไลผู้เป็นพี่สาวมีความปรารถนาในทางที่ผิด ดังนั้นจึงมักมีผู้กล่าวกันว่าอมราเป็นเสมือนแม่ของวไล และจากความสวยงามของวไลและความมีนิสัยเจ้าชู้ชอบให้คนพากันมารักใคร่ลุ่มหลง ซึ่งอมราไม่ค่อยจะพอใจวไลในเรื่องนี้นักโดยฉพาะกับหลวงปราโมทย์ซึ่งเป็นชายหนุ่มรูปงามและมีภรรยาลับ ๆ อยู่ในบ้าน แต่วไลก็ใช้เสน่ห์ของตนเองทำให้หลวงปราโมทย์รักและหลงใหล พร้อมทั้งขอวไลแต่งงานเพียงระยะไม่นานที่ได้รู้จักกับวไล อมราจึงได้กล่าวตักเตือนให้วไลคิดไตร่ตรองให้รอบคอบ แต่วไลกลับไม่รับฟังอมราและรักรชที่อมรากล่าวตำหนิติเตียนหลวงปราโมทย์ต่าง ๆ นานา จึงเป็นเหตุที่ทำให้ทั้งสองมีปากเสียงกันและไม่พูดกัน เพราะอมรารู้ว่าวไลไม่ได้รักหลวงปราโมทย์แต่เพราะต้องการได้ชื่อว่าเป็นผู้ชนะเท่านั้น อมราจึงห่วงใยวไลเพราะเกรงว่าวไลจะได้พบกับความผิดหวังและเสียใจเมื่อแต่งงานกับหลวงปราโมทย์แล้ว ส่วนวไลมีความเชื่อมั่นว่าหลวงปราโมทย์ไม่มีวันทำให้ตนต้องผิดหวังและเสียใจเป็นอันขาด ทั้งอมรากับวไลจึงต่างมีความคิดที่แตกต่างกัน ทั้งสองจึงไม่พูดจากัน จนกระทั่งวันแต่งงานของวไลกับหลวงปราโมทย์ อมราก็ได้มาร่วมแสดงความยินดีกับวไลด้วยความจริงใจ ซึ่งทำให้วไลดีใจมาก

จากเรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งระหว่างพี่กับน้องซึ่งเกิดจากความแตกต่างด้านทัศนะ แต่สามารถประนีประนอมและทำความเข้าใจกันได้ จากความขัดแย้งระหว่างวไลกับอมรา ที่เกิดจากมีความเห็นไม่ตรงกันเกี่ยวกับเรื่องของหลวงปราโมทย์ อมรามีความเห็นว่าหลวงปราโมทย์เป็นคนที่วไลไม่สมควรจะแต่งงานด้วย เพราะเป็นคนที่มีนิสัยเจ้าชู้ และมีภรรยาลับ ๆ อยู่ในบ้าน แต่วไลกลับไม่สนใจว่าหลวงปราโมทย์จะมีใครเป็นภรรยาอยู่ก่อนหรือไม่ แต่เธอคือภรรยาที่ออกหน้าออกตา คือได้แต่งงานกัน และมีความมั่นใจว่าหลวงปราโมทย์จะต้องมีเธอเป็นภรรยาเพียงผู้เดียวหลังจากที่แต่งงานกันแล้ว จึงเป็นเหตุให้อมรากับวไลมีปากเสียงกันและรักรชกัน เพราะมีความเห็นขัดแย้งกัน แต่ในที่สุดวไลกับอมราก็สามารถปรับความเข้าใจกัน และเป็นพี่น้องที่รักใคร่ห่วงใยกันดังเดิม

เรื่อง <u>สามชาย</u> เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของ รัตน์ ปวุตติกุล ที่รักและห่วงใยอรุณผู้เป็นน้องสาวคนเดียวของเขาเป็นอันมาก เพราะอรุณเป็นเด็กสาวที่สงบเสงี่ยมเรียบร้อย ซื่อบริสุทธิ์ และไม่คุ้นเคยกับการสมาคมกับผู้ใด เนื่องจากเรียนหนังสือน้อยและอยู่กับแม่ที่บ้านโดยไม่มีโอกาสได้ไปเที่ยวเตร่แต่อย่างใด และอรุณเองก็รักเคารพรัตน์มาก รัตน์กับ

อรุณจึงเป็นพี่น้องที่รักใคร่และห่วงใยกันและกันมาก ครั้นต่อมาก็มีประวัติ ชายหนุ่มที่เป็นญาติและสนิทสนมกับรัตน์มาตั้งแต่เด็กสมัยที่รัตน์พักอาศัยอยู่ในบ้านของพระยาอภิรักษ์นฤบดี จนเมื่อเติบโตเป็นหนุ่มก็ยังคงติดต่อไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ พ่อแม่ของประวัติต้องการให้ประวัติแต่งงานจึงพยายามพาประวัติไปดูตัวหญิงสาวมากมาย ประวัติจึงคิดว่า ควรแต่งงานกับใครสักคนเพื่อที่พ่อแม่จะได้เลิกยุ่งเกี่ยวกับตัวเขา ประวัติจึงเอ่ยปากขออรุณกับรัตน์ทำให้รัตน์โกรธมากเพราะคิดว่าประวัติไม่ได้รักอรุณอย่างจริงจัง ประวัติได้พยายามติดต่อกับอรุณ และรับอรุณไปเที่ยวซึ่งอรุณก็ยินดีและเต็มใจด้วยโดยที่ไม่รู้ว่ารัตน์ไม่พอใจ เมื่อรัตน์ห้ามอรุณไม่ให้ติดต่อกับประวัติอรุณก็ยังคงแอบติดต่อกับประวัติเพราะมีความรักและพึงพอใจซึ่งกันและกัน จนกระทั่งรัตน์จับได้รัตน์จึงกล่าวตำหนิอรุณอย่างรุนแรงด้วยความโกรธโดยไม่รับฟังคำพูดใด ๆ จากอรุณทั้งสิ้น แต่อรุณก็ยังคงคบหาและติดต่อกับประวัติ เพราะอรุณเห็นว่าประวัติเป็นคนดีและไม่เคยแสดงกิริยาดูถูกหรือไม่ให้เกียรติอรุณดังเช่นที่รัตน์เข้าใจ จึงทำให้รัตน์ยิ่งโกรธมากขึ้น และไม่สนใจไม่เอาใจใส่ต่ออรุณอีกเลย จนกระทั่งประวัติต้องมาปรับความเข้าใจกับรัตน์และขอโทษรัตน์พร้อมกับยืนยันว่ารักและยกย่องอรุณจริง รัตน์จึงหายโกรธอรุณ และยินดีให้อรุณแต่งงานกับประวัติสมความปรารถนา

จากเรื่อง <u>สามชาย</u> จะเห็นว่า ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่กับน้อง ซึ่งมีสาเหตุมาจากความแตกต่างด้านทัศนะทำให้พี่น้องต้องบาดหมางใจกัน ความขัดแย้งในลักษณะดังกล่าวนี้ผู้เขียนเห็นว่าสามารถคลี่คลายได้ เพราะเกิดจากความรักและห่วงใย มิใช่เกิดขึ้นเพราะความเกลียดชังกัน ดังนั้นเมื่อสามารถปรับความเข้าใจกันได้ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ก็สามารถจะยุติลง ดังเห็นได้จากรัตน์กับอรุณสองพี่น้องที่รักใคร่ผูกพันต่อกันมาก แต่เนื่องจากรัตน์ผู้เป็นพี่ชายมีความคิดว่าประวัติคงจะไม่จริงจังกับอรุณ เพราะประวัติมีฐานะที่ร่ำรวยกว่าครอบครัวของรัตน์มาก ทั้งประวัติเองก็เคยปรารภกับรัตน์ในทำนองดูถูกผู้หญิงที่มีลักษณะเช่นอรุณว่าเป็นผู้หญิงโง่เง่าเหมาะสำหรับเป็นภรรยาเก็บไว้ที่บ้าน จึงทำให้รัตน์ไม่ต้องการให้อรุณคบหาและติดต่อกับประวัติ เมื่อรัตน์รู้ว่าอรุณแอบติดต่อกับประวัติและไปไหนมาไหนด้วยกันเพราะอรุณเห็นว่าประวัติเป็นคนดีและรักเธอจริง รัตน์จึงโกรธอรุณมาก แต่เมื่อรัตน์รู้ความจริงว่า ประวัติยกย่องและรักอรุณจริง รัตน์จึงคลายความโกรธเคืองอรุณ อรุณกับประวัติจึงได้แต่งงานและใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข

3.3.2 ความอยุติธรรมของพ่อแม่

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่กับน้อง ซึ่งเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง ความคิดคำนึง ของ ก.สุรางคนางค์

เรื่อง ความคิดคำนึง เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวในครอบครัวของพระยานิตินาทวรพจน์ ซึ่งมีคุณนายจันทร์เป็นภรรยาและทำหน้าที่อบรมลูก ๆ เนื่องจากคุณนายจันทร์ให้ความรักและความเอาใจใส่ต่อลูกไม่เท่าเทียมกัน จึงเกิดความลำเอียงและขาดความยุติธรรมต่อลูกคนที่ตนไม่รัก จึงทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่กับน้องเสมอ คือสุนัยกับสายศักดิ์ซึ่งเป็นลูกชายของคุณนายจันทร์ เพราะสายศักดิ์ผู้เป็นพี่ชายได้รับการเลี้ยงดูอย่างตามใจทุกอย่างจากผู้ที่เป็นแม่ และไม่เคยถูกลงโทษแต่อย่างใดแม้ว่าจะประพฤติตนไม่ดีเช่น หนีเที่ยว หรือเล่นการพนัน ส่วนสุนัยผู้เป็นน้องชาย คุณนายจันทร์กลับไม่เคยเอาใจใส่ด้วยเลย และคอยหาเรื่องดุด่าเฆี่ยนตีเป็นประจำ และสายศักดิ์เองก็ชอบหาเรื่องกลั่นแกล้งสุนัยเสมอ สุนัยจึงเกลียดชังสายศักดิ์มาก และไม่นับถือว่าสายศักดิ์เป็นพี่ชายรวมทั้งไม่เกรงกลัวสายศักดิ์ ครานใดที่สุนัยถูกสายศักดิ์กลั่นแกล้ง สุนัยก็จะต่อสู้และทำร้ายสายศักดิ์โดยไม่คำนึงว่าสายศักดิ์เป็นพี่เพราะความอิจฉาว่าเป็นลูกที่แม่รักมาก ส่วนสายศักดิ์ก็ถือว่ามีแม่ให้ท้ายจึงแกล้งสุนัยและกล่าวให้ร้ายสุนัยเสมอ สุนัยจึงถูกคุณนายจันทร์ลงโทษทุกครั้ง จนกระทั่งวันหนึ่งสายศักดิ์ได้ขโมยเงินที่พ่อแม่ตั้งใจจะส่งไปให้พี่สาวที่ต่างประเทศ แล้วเอาไปเล่นการพนันและถูกหลอกจากเพื่อนจนหมด แต่สายศักดิ์ก็กล่าวใส่ร้ายว่าสุนัยเป็นผู้เอาไป และพยายามหาเหตุผลมาอ้างจนทุกคนเชื่อสายศักดิ์ สุนัยจึงหาวิธีบังคับจนสายศักดิ์ยอมรับสารภาพแต่คุณนายจันทร์ก็ไม่ยอมเชื่อ สุนัยจึงยอมรับผิดเองเพราะความรักรธ เสียใจ และน้อยใจ พร้อมกับได้ทำร้ายสายศักดิ์จนล้มคว่ำก่อนที่จะหนีเตลิดออกจากบ้านไป จนกระทั่งคุณนายจันทร์เสียชีวิตลงสุนัยจึงได้กลับมาบ้าน และได้ใช้ชีวิตร่วมกับพี่น้องทุกคนอย่างมีความสุข

จากเรื่อง ความคิดคำนึง ผู้เขียนได้เสนอให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่กับน้องว่า สาเหตุหนึ่งนั้นมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ขาดความยุติธรรมและมีความลำเอียงซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความไม่ราบรื่นในครอบครัว เพราะลูกที่ขาดการเอาใจใส่หรือไม่ได้รับความรักจากพ่อแม่ มักจะมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวเพราะความอิจฉาริษยาซึ่งกันและกัน

ส่วนลูกคนใดที่พ่อแม่รักและตามใจ ก็มักจะประพฤติตนเหลวไหลและเสื่อมเสีย เพราะถูกตามใจจนเคยตัว แต่ในที่สุดก็สามารถกลับมารักใคร่ปรองดองกันได้ ดังเช่น สายศักดิ์ซึ่งถูกเลี้ยงดูแบบตามใจ กับ สุนัยที่ถูกเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจากคุณนายจันทร์ ทำให้ทั้งสองมีเรื่องทะเลาะกันเป็นประจำจนกระทั่งถึงขั้นชกต่อยกัน และคนที่ถูกลงโทษก็มักเป็นสุนัย ทั้งที่สุนัยไม่ได้เป็นฝ่ายผิด ทำให้สายศักดิ์ได้ใจและคอยหาเรื่องกลั่นแกล้งสุนัย รวมทั้งโยนความผิดให้สุนัยทุกครั้งที่ตนทำผิด โดยเฉพาะครั้งที่สุนัยถูกกล่าวหาว่า เป็นคนขโมยเงินที่คุณนายจันทร์จะส่งไปให้สายสวาทที่ต่างประเทศ จนเป็นเหตุให้เกิดความวุ่นวาย และทำให้สุนัยต้องหนีออกจากบ้านเพราะความน้อยใจและเสียใจแม่ของเขา แต่ในที่สุดสุนัยก็ได้กลับมาบ้าน และใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวด้วยความราบรื่นและมีความสุข

3.3.3 <u>การแย่งชิงคู่รัก</u>

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่กับน้อง ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการแย่งชิงคู่รักกัน ดังปรากฏในเรื่อง <u>แผ่นดินของเรา</u> ของ แม่อนงค์

เรื่อง <u>แผ่นดินของเรา</u> เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวชีวิตของภัคคินีหญิงสาวที่มีเสน่ห์ และยึดถือความรักเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง กับ อัจฉรา หญิงสาวผู้สงบเสงี่ยมเรียบร้อยเป็นกุลสตรี และเป็นพี่สาวของภัคคินี เนื่องจากภัคคินีเป็นหญิงสาวที่มีนิสัยร่าเริง สนุกสนานเธอจึงเป็นที่รักและเอ็นดูของพี่ ๆ ทุกคนแม้จะเป็นพี่น้องคนละแม่กันก็ตาม อัจฉรามีคู่หมั้นคือนเรนทร์ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในต่างประเทศโดยที่ภัคคินีไม่เคยเห็นหรือรู้จักมาก่อน เมื่อนเรนทร์เดินทางกลับมาจากต่างประเทศ ก็เป็นช่วงเวลาเดียวกับที่ครอบครัวของอัจฉราไปเที่ยวพักผ่อนอยู่กับภัคคินีที่ทุ่งวัวแล่น นเรนทร์จึงเดินทางไปทุ่งวัวแล่นเพื่อพบกับอัจฉรา ระหว่างการเดินทางนเรนทร์ก็ได้พบกับภัคคินีโดยบังเอิญ ซึ่งนเรนทร์ก็รู้สึกพึงพอใจภัคคินี ต่อมาจึงได้รู้ว่าภัคคินีคือน้องสาวของอัจฉราคู่หมั้นของตน ระหว่างที่พักอยู่ที่ทุ่งวัวแล่นนเรนทร์ก็ได้ช่วยชีวิตของภัคคินีไว้ หลังจากเหตุการณ์นั้นเป็นต้นมาภัคคินีกับนเรนทร์ก็มีความผูกพันทางใจต่อกันเรื่อยมา จนกระทั่งนเรนทร์ได้พบกับภัคคินีอีกครั้งหนึ่ง และได้มีโอกาสพูดคุยกันตามลำพัง ทั้งสองจึงได้เปิดเผยความในใจที่ตรงกันของกันและกัน พร้อมกับมีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งต่อกันด้วยความเต็มใจของทั้งสองฝ่าย

จากนั้นทั้งสองก็แอบพบกันทุกวันเสาร์โดยที่ไม่มีใครล่วงรู้ จนกระทั่งใกล้ถึงวันแต่งงานระหว่างนเรนทร์กับอัจฉรา ขณะที่ทุกคนกำลังวุ่นวายกับการจัดเตรียมงานกันอยู่ นเรนทร์กับภัคคินีก็พากันหนีไปด้วยกันโดยฝากจดหมายบอกไว้ให้ทุกคนรู้ อัจฉราจึงผิดหวังและเสียใจมากเพราะนอกจากจะผิดหวังและเสียใจกับการกระทำของนเรนทร์แล้ว อัจฉราก็กำลังตั้งครรภ์กับนเรนทร์ จึงทำให้อัจฉราโกรธแค้นและชิงชังภัคคินีกับนเรนทร์มาก และไม่ยอมให้อภัยหรือยกโทษให้แม้ภัคคินีจะเป็นน้องสาวที่อัจฉราเคยรักมากเพียงใดก็ตาม จนกระทั่งภัคคินีได้กลับมาขอโทษก่อนที่จะสิ้นใจ อัจฉราจึงได้ใจอ่อนยอมยกโทษให้

จากเรื่อง <u>แผ่นดินของเรา</u> จะเห็นว่า ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่กับน้องซึ่งมีสาเหตุมาจากรักคนคนเดียวกัน และเป็นเหตุที่ทำให้ความสัมพันธ์อันดีระหว่างพี่น้องรวมทั้งความรักใคร่ต่าง ๆ จบสิ้นลงได้ แต่ผู้เขียนก็แสดงให้เห็นว่าปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่น้องแม้จะรุนแรงเพียงใดก็ยังสามารถอภัยให้กันและกันได้ ดังเช่นอัจฉรากับภัคคินี ซึ่งรักใคร่และสนิทสนมกันมาก โดยเฉพาะภัคคินีที่แต่งงานและมีสามีซึ่งเธอสมัครใจเลือกเองตามความพอใจของเธอ อัจฉราหรือบุคคลที่แวดล้อมตัวเธอ จึงต่างพากันคาดไม่ถึงว่าภัคคินีจะกล้าประพฤติในสิ่งที่ทำร้ายจิตใจของอัจฉราผู้เป็นพี่สาวที่แสนดีของเธอได้ โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้ใดทั้งสิ้น โดยเฉพาะเมื่ออัจฉรากำลังจะเข้าพิธีแต่งงาน ซึ่งนอกจากจะสร้างความผิดหวังและเสียใจให้แก่อัจฉราแล้ว ยังเป็นการทำลายชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลให้ได้รับความมัวหมองไปด้วย ดังนั้นอัจฉราจึงทั้งโกรธและเกลียดภัคคินี น้องสาวที่ทำลายความหวังและทุกสิ่งทุกอย่างให้สลายลง และอัจฉราก็ตั้งใจไว้ว่าจะไม่มีวันยอมยกโทษให้

3.4 <u>แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง</u>

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งระหว่าง แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง ซึ่งปรากฏในนวนิยาย โดยแยกได้เป็น 2 ประการ ดังนี้คือ

3.4.1 ความเข้าใจผิด

3.4.2 ความอิจฉาริษยา

3.4.1 ความเข้าใจผิด

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดด้านปัญหาความขัดแย้งระหว่าง แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง ซึ่งเกิดจากความเข้าใจผิด ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง ผู้ดี ของ ดอกไม้สด

เรื่อง ผู้ดี เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของวิมล ซึ่งเป็นลูกสาวของพระยาอมรรัตน์ราชสุภิท ที่เกิดจากคุณวงผู้เป็นภรรยาเอก เนื่องจากพระยาอมรรัตน์ฯได้ถึงแก่กรรมลง จึงเป็นเหตุให้วิมลซึ่งเป็นลูกสาวคนโต ต้องรับภาระหน้าที่ในการรักษาทรัพย์สมบัติของน้อง และทำหน้าที่เลี้ยงดูน้องแทน จนกว่าทุกคนจะเติบโตและบรรลุนิติภาวะ ตามข้อความในพินัยกรรมที่บิดาได้เขียนไว้ก่อนจะถึงแก่กรรม และเมื่อวิมลตรวจดูสมุดเช็คก็พบว่ามีเงินเหลือในบัญชีเพียงเล็กน้อย ซึ่งเมื่อหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการจัดงานศพของพระยาอมรรัตน์ฯแล้วจะมีเงินเหลืออีกจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น วิมลจึงต้องตัดสินใจทำพิธีฝังศพพระยาอมรรัตน์ฯ แทนการทำพิธีเผาศพที่ใหญ่โตเพราะเกรงว่าจะทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายจำนวนมาก และจะไม่เหลือเงินไว้สำหรับใช้จ่ายสิ่งอื่น ๆ ได้อีก วิมลยอมถูกญาติพี่น้องและคนอื่น ๆ ตำหนิติเตียนเพราะไม่รู้ความจำเป็น นอกจากนี้วิมลยังจัดการหาคนมาเช่าบ้านเพื่อนำเงินไว้ส่งพี่ชายที่กำลังศึกษาอยู่ในต่างประเทศ โดยปรับปรุงและตกแต่งเรือนพักคนใช้เพื่อใช้เป็นที่อยู่ของเธอและน้องอีกสี่คนรวมทั้งนางพร้อมผู้เป็นแม่เลี้ยง วิมลดำเนินการทุกอย่างด้วยความรอบคอบและเข้มแข็งโดยไม่ใส่ใจต่อคำวิพากษ์วิจารณ์หรือคำตำหนิติเตียนจากผู้ใดทั้งสิ้น วิมลได้ปรับปรุงและตกแต่งเรือนคนใช้ซึ่งแม้จะเก่าและคับแคบให้สะอาดและเป็นระเบียบน่าอยู่ และทำงานบ้านเองโดยจัดแบ่งหน้าที่กันโดยไม่มีคนรับใช้อีกต่อไป สำหรับนางพร้อมนั้นมีหน้าที่ทำอาหาร ส่วนลูกทั้งสองคนของนางพร้อมวิมลรับหน้าที่เป็นผู้เลี้ยงดูเอง การดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ในครอบครัวก็ดำเนินไปด้วยความราบรื่น แม้จะได้รับความลำบากในช่วงแรกแต่ต่อมาก็เป็นความเคยชินกับสภาพการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป จนกระทั่งวันหนึ่งนางพร้อมกับวิมลก็เกิดมีปากเสียงกันอย่างรุนแรงเพราะนางพร้อมเข้าใจว่าวิมลเก็บเงินของลูกตนซึ่งได้รับจากพระยาอมรรัตน์ฯไปทั้งหมดเพียงคนเดียวโดยไม่แบ่งให้ใคร ทำให้นางพร้อมกับลูกทั้งหมดต้องได้รับความลำบากและไม่ได้รับอะไรเลย นางพร้อมจึงคิดจะพาลูกทั้งสองของตนไปอยู่ที่อื่น แต่วิมลไม่ยอมให้ลูกไปกับนางพร้อมเพราะยึดถือในพินัยกรรมของพระยาอมรรัตน์ฯ ซึ่งทำให้นางพร้อมโกรธวิมลมาก จึงออกจากบ้านไปอยู่

ที่อื่นพร้อมกับตั้งทนายเพื่อต่อสู้ความ วิมลทั้งโกรธและเสียใจที่นางพร้อมเข้าใจวิมลผิดและก่อความยุ่งยากขึ้น แต่ในที่สุดวิมลก็เป็นฝ่ายชนะความนางพร้อม และเมื่อนางพร้อมกลับมาหลังจากสำนึกผิดได้ วิมลก็ยอมยกโทษและอภัยให้นางพร้อมจึงได้กลับมาอยู่กับลูกทั้งสองของนางตามเดิม

จากเรื่อง ผู้ดี ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ปัญหาความขัดแย้งระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงนั้นมีเหตุเนื่องมาจากการที่ผู้ชายมีภรรยาหลายคน และมีลูกหลายคนรวมอยู่ในบ้านเดียวกันจึงทำให้เกิดปัญหาความยุ่งยากต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งเห็นได้จากปัญหาความขัดแย้งระหว่างวิมลกับนางพร้อม ซึ่งเกิดขึ้นเพราะความเข้าใจผิดโดยนางพร้อมผู้เป็นแม่เลี้ยงของวิมลเข้าใจผิดคิดว่า พระยาอมรรัตน์ฯจะต้องมีมรดกสำหรับภรรยาและลูกเป็นจำนวนคนละมาก ๆ โดยไม่รู้ความจริงว่าเป็นเช่นไร จึงเข้าใจว่าวิมลผู้เป็นลูกเลี้ยงเก็บเงินไว้คนเดียวโดยไม่แบ่งให้ลูกของตนได้ใช้จ่าย นางจึงไม่พอใจวิมลและต้องการรับลูกไปดูแลเอง แต่วิมลปฏิเสธไม่ยอมตามที่นางพร้อมต้องการ เพราะพระยาอมรรัตน์ฯมอบอำนาจการปกครองดูแลน้องไว้ให้แก่เธอจนกว่าลูกของนางพร้อมจะบรรลุนิติภาวะจึงจะมอบมรดกซึ่งเป็นตึกแถวให้ครอบครองคนละสี่ห้อง การที่พระยาอมรรัตน์ฯให้วิมลเป็นผู้ปกครองดูแลลูกของนางพร้อมนั้นก็เพราะเห็นว่า นางพร้อมมีนิสัยไม่ดีและชอบดื่มเหล้าจนเมาเกือบทุกวัน พระยาอมรรัตน์ฯจึงห่วงลูกซึ่งเกิดจากนางพร้อมว่าจะได้รับความลำบากหากให้นางพร้อมปกครองดูแลลูกเอง จึงทำให้เกิดความเข้าใจผิดกันขึ้น แต่ในที่สุดก็สามารถปรับความเข้าใจกันได้

3.4.2 ความอิจฉาริษยา

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงซึ่งเกิดจากความอิจฉาริษยา ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง กรรมเก่า นันทวัน ของดอกไม้สด และ คนบริสุทธิ์ ของ วรรณสิริ

เรื่อง กรรมเก่า เป็นนวนิยายที่เสนอเรื่องราวของ นุช กับ อัมพร ซึ่งเป็นลูกเลี้ยงของคุณหญิงรัตนวาที เนื่องจากนายอาจผู้เป็นบิดาของนุชกับอัมพรถูกต้องโทษจำคุกฐานฆ่าคนตาย นายอาจจึงนำนุชกับอัมพรซึ่งขณะนั้นมีอายุได้ไม่กี่เดือนไปฝากพระยารัตนวาทีผู้เป็นเพื่อนให้ช่วยเลี้ยงดูลูกทั้งสองของตน พร้อมกับให้ปิดบังชาติกำเนิดที่แท้จริงของเด็กทั้งสองไว้

ซึ่งพระยารัตนวาทีก็รับคำและให้การเลี้ยงดูนุชกับอัมพรมาจนเติบโตเป็นสาว เมื่ออัมพรอายุได้ 17 ปี คุณหญิงรัตนวาทีก็บอกความจริงแก่อัมพร อัมพรจึงได้รู้ชาติกำเนิดที่แท้จริงของตน และเกลียดชังคุณหญิงรัตนวาทีเป็นอันมาก เพราะเมื่อมีคนมารักใคร่อัมพรและจะแต่งงานด้วย คุณหญิงรัตนวาทีก็จะพยายามหาทางบอกชายคนรักของอัมพรเกี่ยวกับชาติกำเนิดของเธอ จนทำให้คนรักของอัมพรเงียบหายไปโดยไม่ติดต่อกับอัมพรอีกเลย ส่วนนุชนั้นคุณหญิงรัตนวาทีรักและเอ็นดูมากกว่าอัมพร คุณหญิงจึงไม่กล้าบอกความจริงให้นุชรู้ แต่เมื่อมีชายหนุ่มมารักใคร่นุชและปรารถนาจะแต่งงานด้วย คุณหญิงก็ทำร้ายจิตใจของนุชด้วยวิธีการเช่นเดียวกับที่ทำกับอัมพร ทำให้นุชซึ่งไม่เคยรับรู้เรื่องราวอะไรเลยต้องผิดหวังและเสียใจมาก รวมทั้งแปลกใจมากว่าคนที่รักใคร่เธอและบอกว่าจะพาผู้ใหญ่มาสู่ขอเธอกับคุณหญิงรัตนวาทีถึงสองคน ก็เลิกราจากไปโดยที่นุชไม่รู้สาเหตุ อัมพรซึ่งสงสารนุชผู้เป็นน้องสาวเป็นอันมากจึงตัดสินใจเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้นุชได้รับรู้ เมื่อนุชรู้ความจริงจึงเสียใจมากจนถึงกับล้มป่วยเป็นไข้ และทำให้นุชตัดสินใจอยู่กับอัมพรและพ่อที่ต่างจังหวัดโดยไม่กลับไปอยู่กับคุณหญิงรัตนวาทีอีก

จากเรื่อง <u>กรรมเก่า</u> จะเห็นว่าผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงว่า ส่วนหนึ่งมีเหตุเนื่องมาจากความอิจฉาริษยาของแม่เลี้ยงที่มีต่อลูกเลี้ยงแม้ว่าจะเลี้ยงดูอุ้มชูลูกเลี้ยงมาตั้งแต่เล็กเพียงใด แต่ความรู้สึกที่ว่าไม่ใช่เลือดเนื้อเชื้อไขของตนก็ยังคงมีอยู่ในใจเสมอ ดังนั้นเมื่อเห็นว่าลูกเลี้ยงจะได้ดีและมีความสุขแทนที่จะยินดีด้วยผู้เป็นแม่เลี้ยงกลับพยายามหาวิธีทำลายความสุขของผู้เป็นลูกเลี้ยง โดยให้ใคร ๆ ได้รับรู้ถึงชาติกำเนิดที่แท้จริงของลูกเลี้ยง ด้วยวิธีการที่จะสามารถทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าลูกเลี้ยงของตนน่ารังเกียจจนไม่น่าจะคบหาหรือติดต่อกันอีก ดังเช่นการกระทำของคุณหญิงรัตนวาทีที่ได้หาวิธีบอกผู้ที่มารักใคร่ชอบพอทั้งนุชและอัมพร ให้รู้ความจริงเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของนุชกับอัมพรด้วยความอิจฉาริษยา จนกระทั่งทุกคนไปจากสองพี่น้องสมตามความปรารถนา ซึ่งทำให้ทั้งนุชและอัมพรต้องพบกับความผิดหวังและเสียใจมาก

เรื่อง <u>นันทวัน</u> เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของนางเยื้อนซึ่งเป็นภรรยาของหลวงจำนงฯ และเป็นแม่เลี้ยงของ ภรณี หญิงสาวสวยและเป็นกุลสตรีที่เพียบพร้อม นางเยื้อนมีความรู้สึกเกลียดชังภรณีมาก จึงหาทางพูดจาตำหนิติเตียนภรณีด้วยถ้อยคำหยาบคายเป็นประจำโดยปราศจากเหตุผล แต่ภรณีก็ไม่เคยแสดงกิริยาไม่พอใจหรือโต้ตอบแต่อย่างใด

ภรณีใช้ความอดทนและระบายความรักรธด้วยการทำงาน นางเยื้อนจึงไม่สามารถจะทำอะไรภรณีได้มากนัก คราวใดที่ภรณีใกล้ชิดกับผู้เป็นพ่อ และพูดจาเล่นหัวกัน หรือหลวงจำนงฯแสดงความรักต่อภรณีอย่างออกนอกหน้า นางเยื้อนจะไม่พอใจเป็นอันมาก และหาทางพูดจากระทบกระทั่งภรณีด้วยความอิจฉาริษยา บางครั้งที่ภรณีแต่งตัวสวยงามไปกับเพื่อนที่มีฐานะดีและมีของมาฝากพ่อกับน้อง นางเยื้อนจะแสดงความอิจฉาริษยาอย่างเห็นได้ชัดทั้งสีหน้าและแววตา ทำให้ภรณีไม่สบายใจ และไม่มีความสุขเมื่อต้องดำเนินชีวิตอยู่ในครอบครัวร่วมกับนางเยื้อน ผู้เป็นแม่เลี้ยง ภรณีต้องพยายามอดทนด้วยการนิ่งเฉย เพื่อหลวงจำนงฯผู้เป็นพ่อจะได้สบายใจ ต่อมานางเยื้อนก็ได้บังคับให้ภรณีออกจากโรงเรียนเพื่อมาทำงานบ้าน ซึ่งภรณีก็จำใจต้องปฏิบัติตาม ซึ่งภรณีก็จำใจต้องปฏิบัติตาม ทั้งที่ภรณีต้องการที่จะประกอบอาชีพเป็นครูตามที่ได้เรียนมา แต่ภรณีก็ไม่มีโอกาสเพราะถูกขัดขวางจากนางเยื้อน ดังนั้นเมื่อมีผู้ประสงค์จะแต่งงานกับภรณี นอกจากเพื่อต้องการช่วยกู้ฐานะของผู้เป็นพ่อแล้ว ภรณียังต้องการแต่งงานเพื่อจะได้ไปจากบ้านจากนางเยื้อน แม่เลี้ยงผู้มีใจหยาบช้านั่นเอง

จากเรื่อง นันทวัน ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างนางเยื้อนผู้เป็นแม่เลี้ยงกับภรณีผู้เป็นลูกเลี้ยงซึ่งเกิดจากการอิจฉาริษยาของนางเยื้อน จึงทำให้ภรณีได้รับความทุกข์จากการกลั่นแกล้งของนางเยื้อน ด้วยการที่ต้องรับฟังถ้อยคำที่หยาบคาย และกิริยาอาการที่แสดงให้รู้ว่าเกลียดชังภรณีมาก ไม่ว่าภรณีจะทำสิ่งใดก็ตามนางเยื้อนก็จะหาทางตำหนิเตียนต่าง ๆ นานาด้วยวาจาที่หยาบคายไม่น่าฟัง แม้ว่าภรณีจะไม่เคยมีปฏิกริยาโต้ตอบแต่ประการใดก็ตาม ทำให้ภรณีไม่มีความสุขและต้องการไปจากบ้านเพราะราคาญนางเยื้อนผู้เป็นแม่เลี้ยง

เรื่อง คนบริสุทธิ์ เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนเสนอเรื่องราวของนาฏ ซึ่งเป็นลูกสาวของหลวงพิสัยคุปต์ นาฏได้แต่งงานกับธวัชและใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุขและระหว่างที่ธวัชกำลังไปดูงานที่ต่างประเทศ ญาติพี่น้องของธวัชเข้าใจว่านาฏเป็นชู้กับเด็กหนุ่มที่มาพักด้วยหลวงพิสัยคุปต์จึงไปรับนาฏกลับมาอยู่ที่บ้านขณะที่นาฏกำลังตั้งท้อง นาฏต้องได้รับความทุกข์และความไม่สบายใจเป็นอันมาก เนื่องจากนางเอิบผู้เป็นแม่เลี้ยงของนาฏไม่พอใจที่นาฏกลับมาอยู่บ้าน เพราะนางเอิบเห็นว่าจะทำให้ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทั้ง ๆ ที่ หลวงพิสัยคุปต์เป็นผู้ทำหน้าที่หารายได้มาใช้จ่ายในครอบครัว โดยที่นางเอิบไม่ได้เดือดร้อนแต่อย่างใด แต่

นางเอิบก็ไม่ต้องการให้หลวงพิสัยคุบต์สิ้นเปลืองมากยิ่งขึ้นเพราะความอิจฉาริษยานาฏ เมื่อเห็นหลวงพิสัยคุบต์แสดงความรักและให้ความเอาใจใส่ต่อนาฏผู้เป็นลูกสาวเป็นอันมาก ทั้งที่นางเอิบเองก็เคยรักใคร่เอ็นดูนาฏก่อนที่นาฏจะแต่งงานไป ซึ่งนาฏเองก็พยายามที่จะไม่สร้างความยุ่งยากให้กับผู้ใด ด้วยการช่วยทำงานบ้าน เช่น ทำครัว และดูแลลูกทั้งสองของนางเอิบ แต่นางเอิบก็ยังคงแสดงความไม่พอใจจนออกนอกหน้า และอารมณ์เสียทุกวันตั้งแต่นาฏเข้ามาร่วมอยู่ในบ้านด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวันรับเงินเดือน เพราะหลวงพิสัยคุบต์ได้จ่ายสิ่งของเครื่องใช้สำหรับเด็กอ่อนมาให้นาฏเป็นจำนวนมาก พร้อมกับให้เงินจำนวนหนึ่งแก่นาฏเพื่อไว้ใช้จ่ายส่วนตัว จึงทำให้นางเอิบไม่พอใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น นางเอิบจึงหาวิธีกลั่นแกล้งนาฏด้วยการสั่งคนครัวตัดรายจ่ายค่าอาหาร ลดกับข้าว และงดอาหารกลางวัน พร้อมกับจัดการเปลี่ยนหลอดไฟในห้องนาฏให้เหลือห้าแรงเทียน รวมทั้งห้ามนาฏใช้จักรเย็บผ้าอ้อมทั้ง ๆ ที่จักรเย็บผ้านี้เป็นของแม่เธอเอง ทำให้นาฏได้รับความทุกข์ใจมาก แต่นาฏก็พยายามอดทนโดยไม่ปริปากบ่นแต่อย่างใด เพราะเกรงว่าหลวงพิสัยคุบต์จะไม่สบายใจ จนกระทั่งร่างกายของนาฏซูบผอมลงไปอย่างมาก และไม่สามารถจะอดทนต่อความโหดร้ายจากนางเอิบได้ นาฏจึงขออนุญาตหลวงพิสัยคุบต์ไปอยู่กับยายที่เพชรบุรี ซึ่งหลวงพิสัยคุบต์ก็เข้าใจ และเห็นใจจึงไปส่งนาฏที่เพชรบุรี จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้จึงทำให้นาฏมิได้มีความสุขเลย จนกระทั่งธวัชกลับมาจากต่างประเทศและมารับนาฏกลับไปอยู่ด้วยกันดังเดิม

จากเรื่อง <u>คนบริสุทธิ์</u> กล่าวได้ว่า ปัญหาความขัดแย้งระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงที่สำคัญคือการอิจฉาริษยา ซึ่งเกิดจากการที่แม่เลี้ยงอิจฉาริษยาลูกเลี้ยงไม่ต้องการให้สามีรักใคร่หรือแสดงความเอาใจใส่ต่อลูกเลี้ยง จึงเป็นเหตุที่ทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวไม่ราบรื่นและไม่มีความสุข โดยเฉพาะผู้เป็นลูกเลี้ยงเพราะมักจะถูกแม่เลี้ยงกลั่นแกล้งด้วยวิธีการต่าง ๆ จนไม่สามารถที่จะอดทนใช้ชีวิตอยู่ร่วมในครอบครัวเดียวกันได้ ดังเช่นนาฏซึ่งเป็นลูกเลี้ยงของนางเอิบ เพราะหลวงพิสัยคุบต์แสดงความรัก ความห่วงใย และเอาใจใส่ต่อนาฏมาก เนื่องจากหลวงพิสัยคุบต์เห็นว่านาฏกำลังตั้งครรภ์ และได้รับความสะเทือนใจมากจากการถูกกล่าวหาว่ามีชู้ แต่ได้กลับกลายเป็นเหตุที่ทำให้นางเอิบเกลียดชัง และไม่พอใจนาฏมากยิ่งขึ้น นางเอิบจึงหาวิธีการต่าง ๆ มากลั่นแกล้งนาฏ จนกระทั่งนาฏหมดความอดทนที่จะอยู่ร่วมบ้านเดียวกันกับนางเอิบ นาฏจึงขออนุญาตผู้เป็นพ่อขอไปอยู่กับยายที่เพชรบุรี

บทที่ 3

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัวช่วง พ.ศ. 2475-2488

วรรณกรรมเป็นผลงานหรือข้อเขียนของนักประพันธ์ ที่ปรากฏสู่สายตาของคนในสังคม ซึ่งอย่างน้อยที่สุดจะต้องสะท้อนภาพชีวิตทางสังคมได้อย่างแจ่มชัด งดงาม ง่ายต่อความเข้าใจของประชาชน และมีประโยชน์ในการสร้างสรรค์ความเจริญของมนุษยชาติ รวมทั้งมีส่วนกำหนดทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของคนในสังคมได้บ้าง ซึ่ง พลศักดิ์ จริไกรสิริ ได้กล่าวถึงวรรณกรรมไว้ว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมในแง่ที่ สังคมเป็นผู้ให้กำเนิดนักเขียน และนักเขียนก็จะสร้างงานวรรณกรรมอีกต่อหนึ่ง ดังนั้นวรรณกรรมต่าง ๆ อย่างน้อยที่สุดจะสามารถแสดงออกซึ่งสภาพสังคมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น วรรณกรรมต่าง ๆ จึงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสังคมในขณะนั้นทั้งสิ้น วรรณกรรมจะไม่สามารถก้าวล่วงหน้าไปจากสภาพสังคมที่เป็นจริงอยู่ในเวลานั้นได้เลย (พลศักดิ์ จริไกรสิริ. 2522 : 32)วรรณกรรมจึงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความเป็นจริงของสังคม มิใช่เปลี่ยนแปลงไปตามความคิดหรือความรู้สึกของผู้เขียน เพราะจิตใจของผู้เขียนถูกกำหนดโดยสังคมของผู้คนในเวลานั้น ซึ่งจะแตกต่างกันก็ตรงที่เป็นชีวิตสังคมของผู้คนชั้นไหนของสังคมนั้น ที่เป็นเหตุทำให้วรรณกรรมแตกต่างกันออกไป

จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กัน และนวนิยายก็จัดเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง นวนิยายกับสังคมจึงมีความสัมพันธ์กัน ในการกล่าวถึงความสัมพันธ์ของนวนิยายกับสังคม จะพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องของนวนิยายกับสังคม โดยพิจารณาจากปัจจัยทางสังคม ซึ่งวรรณกรรมจะสะท้อนประสบการณ์ในยุคสมัยนั้น ไม่ว่านักเขียนจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร กล่าวไว้ว่า การสะท้อนสังคมของนวนิยาย มิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารทางประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียน และเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ (ตรีศิลป์ บุญขจร. 2521 : 5) นอกจากนี้นวนิยายยังสะท้อนค่านิยม ชีวิตจิตใจของคนในสังคมในเรื่อง ความรู้สึก ความปรารถนา และทัศนคติ ตลอดจนความรู้สึกของผู้เขียน โดยมีปัจจัยทางด้าน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมืองในช่วงเวลานั้นเป็นตัวกำหนด

การวิเคราะห์นวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488 ผู้วิจัยพบว่า หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ทำให้สภาพความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิตของคนในสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สภาพสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัวว่า สภาพสังคม กับนวนิยายกับชีวิตครอบครัวในช่วงเวลาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

สภาพทางสังคมช่วง พ.ศ 2475-2488

เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 คณะราษฎร์ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เพื่อที่จะจัดตั้งรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยขึ้นปกครองประเทศ โดยมีหลักการ 6 ประการ ดังที่ ปรีดี พนมยงค์ (2512 : 2) ได้กล่าวไว้ดังนี้ คือ

1. ต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลายเช่น เอกราชในทางการเมือง การศาลในทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศให้มั่นคง

2. จะต้องรักษาความปลอดภัยภายในประเทศ ให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มาก

3. ต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในภาคเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะจัดหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก

4. จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน (ไม่ใช่พวกเจ้ามีสิทธิยิ่งกว่าราษฎรเช่นที่เป็นอยู่)

5. จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก 5 ประการดังกล่าวข้างต้น

6. จะต้องให้การศึกษาเต็มที่แก่ราษฎร

จากการประกาศหลักการ 6 ประการของคณะราษฎร์ ทำให้เราเข้าใจถึงสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่เป็นสาเหตุของการปฏิวัติใน พ.ศ. 2475 และหลังจากการปฏิวัติสำเร็จลงแล้วว่า การเมือง การปกครองไทยยุคนั้นเป็นเรื่องการต่อสู้กันของกลุ่มบุคคล การสิ้นสุดแห่งการปกครองระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และการสิ้นสุดแห่งพระราชอำนาจของ

สถาบันกษัตริย์เหนือกลุ่มผู้มีอิทธิพลต่อการปกครองและนโยบายของประเทศ ทำให้เกิดช่องว่างแห่งอำนาจขึ้นรวมทั้งเกิดปัญหาในเรื่องตัวบุคคลที่จะเข้ามามีอำนาจ และในเรื่องวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งอำนาจดังกล่าว

ในระยะ 5 ปีแรกของการปกครองระบบรัฐธรรมนูญ ปรากฏว่ามีเหตุการณ์ยุ่งยากเกิดขึ้นเนือง ๆ เนื่องจากความขัดแย้งจนถึงขั้นแตกแยกในคณะราษฎร์ ในกรณีโต้แย้งเรื่องเค้าโครงเศรษฐกิจของ นายปรีดี พนมยงค์ พ.ศ. 2476 กล่าวคือ นายปรีดีได้ยกร่างเค้าโครงเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้นจากหลักการข้อสามของคณะราษฎร์ ฉบับที่ 1 ดังกล่าวข้างต้น เค้าโครงการเศรษฐกิจนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากว่ามีแนวทางแบบสังคมนิยม และมีลักษณะการดำเนินงานตามลัทธิคอมมิวนิสต์ ความขัดแย้งในคณะราษฎร์ก็ยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นถึงขนาดมีการทำรัฐประหารของกลุ่มทหารบางกลุ่ม นอกจากนี้ความขัดแย้งระหว่างคณะราษฎร์กับฝ่ายนิยมเจ้าก็ถึงขั้นแตกแยก เมื่อรัฐบาลออกพระราชบัญญัติป้องกันรักษาธรรมนูญ พ.ศ. 2476 เพื่อป้องกันมิให้ติเตียนรัฐบาลก็เท่ากับว่าห้ามมีฝ่ายค้าน และแสดงให้เห็นถึงความต้องการกุมอำนาจการปกครองของคณะราษฎร์ ในปีเดียวกันนี้จึงเกิดกบฏบวรเดชขึ้น เนื่องจากฝ่ายกบฏเกรงว่าคณะราษฎร์จะเลิกล้มการมีพระมหากษัตริย์ และเพื่อมิให้การปกครองเปลี่ยนไปเป็นแบบสาธารณรัฐ แต่การกบฏครั้งนี้ได้รับการต่อต้านและปราบปราม เจ้านายบางพระองค์ต้องเสด็จไปประทับยังต่างประเทศ หลายคนในคณะกบฏต้องรับโทษจำคุก และการกวาดล้างกบฏบวรเดชในครั้งนี้ส่งผลให้กลุ่มบุคคลผู้มีอำนาจทางการทหารเข้ามาควบคุมวิถีการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะหลวงพิบูลสงครามซึ่งต่อมาได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและได้ทำการกวาดล้างทางการเมือง เพื่อกำจัดปรปักษ์ทางการเมืองอยู่เนือง ๆ จึงมีผู้ถูกจับมากมาย และถูกตัดสินด้วยศาลพิเศษโดยมีโทษแต่เพียง 2 สถาน คือ ประหารชีวิต กับจำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น

เมื่อหลวงพิบูลสงคราม (จอมพล ป.พิบูลสงคราม) ได้เป็นนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. 2481 นั้น ก็เกิดความปั่นป่วนในความเป็นไปของโลกคือขณะนั้นญี่ปุ่นเริ่มฟื้นฟูอุตสาหกรรมเต็มที่ ขยายอิทธิพลทั้งทางเศรษฐกิจ และการเมือง เปิดฉากรุกรานมาทางใต้ ดำเนินนโยบายจักรวรรดินิยมเพื่อเป็นมหาอำนาจ โดยได้ยกทัพขอผ่านประเทศไทย ในขั้นต้นมีการสู้รบกับทหารไทยหลายจุด แต่ในที่สุด หลวงพิบูลสงครามก็เข้าร่วม "วงไพบูลย์" เป็นมหามิตรกับญี่ปุ่น

การอยู่ในอำนาจทางการเมืองในช่วงแรกของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481-2487) นับว่ามีอำนาจมากเนื่องจากได้รับความสนับสนุนจากฝ่ายทหาร อย่างไรก็ตาม จอมพล ป.พิบูลสงคราม ยังต้องการการสนับสนุนจากประชาชนด้วย โดยอาศัยวิธีการปลูกฝังความรู้สึกชาตินิยม เพื่อจะได้ใช้ประชาชนเป็นพลังสนับสนุน มาตรการสำคัญ ๆ ที่รัฐบาลของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ใช้ในการสร้างลัทธินิยมในสมัยนั้น ได้แก่การออกรัฐนิยม การจัดตั้งสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ การใช้บทเพลงและละครปลุกใจ การใช้คำขวัญ บทความ สุนทรพจน์ และคติทางด้านชาตินิยม รวมทั้งการใช้สื่อมวลชน

ด้านนโยบายรัฐนิยมหรืออีกนัยหนึ่ง "ชาตินิยม" ซึ่งเป็นนโยบายเพื่อความเป็นมหาอำนาจ และเป็นความพยายามที่จะสร้างสัญญลักษณ์ทางการเมืองขึ้นใหม่แทนที่อำนาจของสถาบันกษัตริย์ โดยการสร้างคำขวัญ "เชื่อผู้นำ ชาติพ้นภัย" จึงอาจกล่าวได้ว่า ไทยตกอยู่ในระบอบเผด็จการ อำนาจของรัฐพยายามจะแทรกซึมเข้าไปมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในทุก ๆ ด้าน เช่น ประเพณีของสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัว การแต่งกาย กีฬา ทรงผมสตรี การใช้ภาษา การตั้งชื่อบุคคล การร่ายรำ การจุมพิตภรรยา การทักทายปราศรัยกัน พยัญชนะไทย และการสะกดการันต์

ด้านนโยบายด้านวัฒนธรรมมีการประกาศรัฐนิยม พ.ศ. 2485 โดยให้ประชาชนเปลี่ยนรูปแบบการแต่งกายเป็นแบบตะวันตก สวมหมวก กางเกง และเสื้อ แบบตะวันตก ปรับปรุงตัวอักษรบางตัวและการใช้ถ้อยคำ ในระหว่างที่ไทยอยู่ในบรรยากาศของสงคราม ด้านเศรษฐกิจ มีการจัดระบบการค้าผูกขาดสินค้าขาเข้าและสินค้าขาออก ต้องผ่านบริษัทไทยนิยม นอกจากนี้ยังส่งเสริมการกระจายประชากรไปสู่ชนบท สนับสนุนการเลี้ยงสัตว์และทำสวนครัวเพื่อเป็นอาหารในครัวเรือนอีกด้วย

นโยบายรัฐนิยมดังกล่าวก่อให้เกิดปฏิกิริยาในหมู่ประชาชนอย่างรุนแรงโดยเฉพาะนโยบายด้านวัฒนธรรมที่เน้นความสำคัญกับรูปแบบภายนอก เช่น การแต่งกาย การห้ามกินหมาก โดยให้เหตุผลว่าจะทำให้ไทยเป็น "มหาอำนาจ" ขึ้นได้ กลายเป็นเรื่องขบขันที่นโยบายระดับชาติมีลักษณะไร้เหตุผลเช่นนี้ แต่สำหรับ "ท่านผู้นำ" เอง เมื่อถูกรุกรานที่ไทยต้องอยู่ในภาวะประเทศแพ้สงครามได้ให้เหตุผลว่า นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายต่อต้านญี่ปุ่นในข้อเขียนชื่อ "การร่วมมือและต่อต้านญี่ปุ่นสมัยสงคราม" ของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม กล่าวถึงการต่อต้านญี่ปุ่นของรัฐบาลหลายลักษณะ เช่น การต่อสู้ขัดขวางรอนกำลังญี่ปุ่นเกี่ยวกับเครื่องอุปโภค

บริโภค อุตสาหกรรม ต่อสู้ขัดขวางด้านภาษา และการโฆษณา ฯลฯ

ปฏิกิริยาของประชาชนต่อนโยบายดังกล่าวเป็นไปอย่างกว้างขวาง แต่เนื่องจากอยู่ในระหว่างสงครามทำให้สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนไม่อยู่ในภาวะปกติ การเข้าร่วมสงครามครั้งนี้ยังทำให้คณะราษฎร์แตกแยกกันอย่างชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง ขณะที่รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ประกาศทำสัญญาร่วมกับญี่ปุ่นเมื่อ ธันวาคม พ.ศ. 2484 นายปรีดี พนมยงค์ ก็จัดตั้งองค์การเสรีไทยขึ้น เพื่อสนับสนุนฝ่ายสัมพันธมิตรต่อต้านญี่ปุ่น ออกหนังสือพิมพ์มหาชนต่อต้านอย่างลับ ๆ เมื่อมีแนวโน้มว่าญี่ปุ่นจะแพ้ จอมพล ป.พิบูลสงครามจึงลาออก นายควง อภัยวงศ์ ได้เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2487 อย่างไรก็ตาม จอมพล ป.พิบูลสงคราม ยังคงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด อำนาจทางทหารจึงตกอยู่กับจอมพล ป.พิบูลสงครามแต่ผู้เดียว

ระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2481-2487 จึงเป็นช่วงที่ทหารเข้าไปมีบทบาททางการเมืองอย่างเต็มที่ และทัศนะทางการเมืองของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ก็มิได้แสดงความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยอย่างจริงจัง แต่พยายามดำเนินรอยตามระบอบเผด็จการอย่างฮิตเลอร์และรัฐบาลทหารของญี่ปุ่น จอมพล ป.พิบูลสงครามพยายามปกครองแบบเผด็จการ จนบางคนถึงกับขนานนามช่วงเวลานี้ว่า "ยุคมืด" บ้าง "ยุคทมิฬ" บ้าง

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัวช่วง พ.ศ. 2475-2488

จากสภาพสังคมหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475-2488 ผู้เขียนได้สะท้อนสภาพสังคมตลอดจนทัศนะไว้ในนวนิยาย ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับสภาพสังคมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ
2. ด้านการศึกษา
3. ด้านวัฒนธรรม

1. ด้านเศรษฐกิจ

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 อุดมการณ์ของคณะราษฎร์ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ "เพื่อบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะจัดหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก" นั้นยังไม่ทันได้เริ่มต้นดำเนินงาน ความหวังที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของราษฎรส่วนใหญ่ซึ่งคือชาวไร่ชาวนา ก็ถูกขัดขวาง จนโครงการเศรษฐกิจที่ นายปรีดี พนมยงค์ เสนอ ต้องล้มไป เนื่องจากกระทบกระเทือนผลประโยชน์ของผู้มีอิทธิพลทางการครอบครองกรรมสิทธิ์ การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จึงมีผลในทางเศรษฐกิจเพียงสามัญชนมีโอกาสกว้างขวางขึ้นในการประกอบอาชีพ และค่อยกลายเป็นผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ และการเมืองส่วนหนึ่งเท่านั้น ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ (2518 : 27)ได้กล่าวถึงสภาพเศรษฐกิจของไทยไว้ในบทความตอนหนึ่งว่า

..."เศรษฐกิจไทย มีลักษณะเป็นบางส่วนของระบบศักดินาผสมกับธนานุภาพ (หมายถึงทุนนิยม) ในส่วนที่เกี่ยวแก่ความสัมพันธ์ในการผลิตแบบใหม่ระหว่างคนไทยด้วยกันเอง และระบบธนานุภาพในส่วนเกี่ยวแก่ความสัมพันธ์การผลิตระหว่างคนไทยและคนต่างด้าว ที่มีอานุภาพมหาศาล หรือ บรมธนานุภาพ (หมายถึง จักรวรรดิ์นิยมทางเศรษฐกิจ)"

ตั้งแต่จอมพล ป.พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2481 จอมพล ป.พิบูลสงคราม เริ่มดำเนินงานทางเศรษฐกิจอย่างเข้มแข็ง รัฐบาลรอนกิจการค้าต่างประเทศ หรืออุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ๆ ที่ชาวต่างประเทศเคยดำเนินกิจการอยู่เข้ามาเป็นของรัฐ เช่น สัมปทานป่าไม้ เหมืองแร่ กิจการสาธารณูปโภค โรงงานยาสูบ โรงงานฟอกหนัง และโรงกลั่นน้ำมัน เป็นต้น

นอกจากนั้น รัฐบาลยังมีนโยบายสงวนอาชีพไว้สำหรับคนไทย ดังคำปราศรัยของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ความว่า

..."การที่คนต่างด้าวจะเข้าไปตั้งภูมิลำเนาอาศัยทำมาหากินในประเทศใด ๆ ที่เป็นแหล่งอารยชนนั้น ควรทำแต่ในเฉพาะบางสิ่งบางอย่าง ไม่ใช่เข้าครองอาชีพของเจ้าของ

ประเทศ เสียหมดทุกชนิด...ในไม่ช้า เจ้าของชาติก็จะต้องถึงซึ่งความอดอยาก อย่างไม่ต้องสงสัย..."

แถบสุข นุ่มนนท์ (2521 : 81)กล่าวไว้ว่า ใน พ.ศ. 2484 รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกา สงวนอาชีพต่าง ๆ ไว้สำหรับคนไทยโดยเฉพาะ นอกจากนี้รัฐบาลยังสนับสนุนการทำสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ เพื่อประโยชน์ในครอบครัว และช่วยพยุงเศรษฐกิจของประเทศ เพราะในช่วงปี พ.ศ. 2482 สงครามในยุโรปเริ่มขยายตัว ย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อภาวะเศรษฐกิจของไทย รัฐบาลจึงออกพระราชบัญญัติการสวนครัว และการเลี้ยงสัตว์ขึ้น

แม้ว่า รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม จะพยายามแก้ไขภาวะเศรษฐกิจอย่างเข้มแข็ง โดยประกาศควบคุมราคาสินค้าเมื่อเมืองไทยเข้าสู่ภาวะสงครามโลกครั้งที่สอง สภาพเศรษฐกิจของไทยก็ยิ่งสั่นคลอนมากขึ้น เป็นเหตุให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ค่าของเงินลดลง ในขณะที่ราคาสินค้าสูงขึ้น เมื่อเงินมีมากแต่สินค้ามีน้อยเพราะการผลิตด้านอุตสาหกรรมตกต่ำเนื่องจากการขาดแคลนสินค้า รวมความแล้วสงครามทำให้เศรษฐกิจของไทยเสื่อมโทรมลงอย่างมาก ราคาเครื่องอุปโภค และบริโภคสูงขึ้นเป็นลำดับ โดยไม่มีทางที่จะลดลงได้เลย ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเป็นอันมาก

<u>ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพเศรษฐกิจของสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัวช่วง พ.ศ. 2475-2488</u>

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แล้ว แนวนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลมีลักษณะที่เด่นชัดคือ รัฐบาลจะขจัดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของต่างชาติ สนับสนุนผู้ประกอบการค้าที่เป็นคนไทย และจะช่วยพัฒนาระบบการผลิตของชาติให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ นวนิยายในช่วงนี้ตัวละครจึงหันมาประกอบอาชีพที่เป็นกิจการส่วนตัว แทนการรับราชการเช่นแต่ก่อน ดังเช่น รัตน์ในเรื่อง <u>สามชาย</u> ซึ่งผู้เขียนได้ให้เหตุผลในการเลือกวิถีทางในการสร้างชีวิตของรัตน์ไว้ดังข้อความต่อไปนี้

... สยามเป็นประเทศที่ไม่มีพ่อค้าเจ้าของถิ่น ชนชาวต่างชาติทำการค้าขายไว้ในมือถ่ายเงินออกจากประเทศปีหนึ่งเป็นจำนวนมากหลาย นี่เป็นข้อหนึ่งที่รัตน์ได้จากการฟังคุณลุงพูดในคราวที่ท่านสนทนาอยู่กับเพื่อนผูง ตัวรัตน์เองเป็นเผ่าพันธุ์ผู้ดี เลือดนักรบรักชาติย่อมจะร้อนแรงอยู่ในกาย อีกนัยหนึ่งน้ำใสใจจริงของรัตน์นั้นรักความเป็นอิสระ ไม่ชอบอยู่ใต้บังคับบัญชาของใครเป็นส่วนตัว จะอดทนได้แต่ในบังคับบัญชาตามทางการและเจ้าหน้าที่ ทั้งชอบมีความรับผิดชอบต่อตัวเอง... ด้วยเหตุนี้ความมุ่งหมายในทางอาชีพภายหน้าของรัตน์ จึงปักแน่นอยู่กับการที่จะเป็นพ่อค้าอย่างมั่นคง

(ดอกไม้สด. 2505 : 84-85)

ดังนั้นรัตน์จึงปฏิเสธความตั้งใจของพระยาอภิรักษ์นฤบดีผู้เป็นลุง ที่ต้องการให้เขารับราชการในกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นครั้งแรกที่เขากล้าขัดใจท่าน ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าอาชีพค้าขายหรือพ่อค้าอาจช่วยชาติได้ รัตน์จึงมุมานะโดยเริ่มจากการเป็นลูกจ้าง แล้วค่อย ๆ ศึกษากลวิธีการค้าทีละน้อย จนกระทั่งสามารถลงทุนสร้างห้องแถวและตลาดเองได้

นอกจากนี้จะเห็นอีกด้วยว่า บุตรหลานของผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และมีโอกาสไปศึกษาเล่าเรียนถึงต่างประเทศ ก็จะนิยมเรียนด้านการเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เมื่อสำเร็จการศึกษากลับมา ก็จะประกอบอาชีพด้านการเลี้ยงสัตว์ และทำไร่ทำสวนในชนบท แทนการรับราชการอยู่ในเมืองโดยไม่สนใจต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ใด ๆ ดังเช่น กัมพล ในเรื่อง <u>เทพราช</u> ซึ่งสำเร็จการศึกษาด้านการเกษตรจากฟิลิปปินส์ และทำงานอยู่ที่กรมการเกษตร แต่ต่อมาเขาก็ลาออกจากราชการ มาหาซื้อที่ดินสำหรับทำฟาร์ม เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ อยู่ที่ตำบลเทพราช นอกจากนี้ก็มีแสงโสม ลูกท่านหญิงดาระกาจรัสศรีที่เป็นชาววังแท้ ๆท่านได้ออกไปทำฟาร์มทำไร่อยู่ที่ลำปาง หลังจากแต่งงานกับโรจน์ ซึ่งสำเร็จการศึกษาวิชาการเกษตรมาจากต่างประเทศและก็มีคนอื่น ๆ อีก ดังเห็นได้จากคำสนทนาระหว่าง นางเฉลิมกับท่านมหาดังต่อไปนี้คือ

"คนหนุ่ม ๆ เดี๋ยวนี้เขามีสติปัญญาความคิดแปลก ๆ เมื่อพี่อยู่สวนหลวงบ้านโป่งน่ะ ลูกเจ้าคุณสุริยากลับมาจากเมืองนอก มีเมียแหม่มมาด้วย พ่อจะให้รับราชการ ลูกไม่ชอบ ลงไปจับจองที่ดินที่บ้านโป่ง โฮ้ย! สุดลูกหูลูกตา ลงฝ้ายกับละหุ่งเท่านั้นเอง สองปีเห็นหน้าเห็นหลัง

เมียแหม่มก็ลงไปอยู่ด้วย พูดกันพุดพิดพอไพ ไปไหนก็ต้องเอาพัดด้ามจิ๋วไปด้วย พัดเผยิบ ๆ "

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 320-321)

จากเนื้อหาในนวนิยายดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นเห็นว่า อาชีพการค้าและการเกษตรได้กลายเป็นอาชีพที่เป็นที่นิยมกันโดยทั่วไปแม้แต่ผู้ที่มีฐานะอยู่ในตระกูลขุนนาง ต่างก็หันมาประกอบอาชีพที่เป็นกิจการส่วนตัวแทนการรับราชการ ซึ่งเป็นค่านิยมของชนชั้นสูงแต่ดั้งเดิมมา ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้คนไทยได้มีส่วนเข้ามาครอบครองทั้งด้านกิจการค้าซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในมือของคนต่างชาติ และรักษาอาชีพด้านการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนไทย ซึ่งมีความสำคัญต่อระบบการผลิตของประเทศในเวลานั้นเป็นอย่างมากไว้ ดังนั้นการศึกษาเล่าเรียนของตัวละครในยุคนั้น ก็เปลี่ยนมาเป็นวิชาด้านการเกษตร แม้กระทั่งลูกสะใภ้ของเจ้าคุณสุริยาซึ่งเป็นชาวต่างชาติ ก็มิได้รังเกียจที่สามีประกอบอาชีพการเกษตรทั้ง ๆ ที่เธอไม่ชินกับอากาศร้อนในเมืองไทย เธอก็สู้อุตส่าห์ถือพัดติดตัวไปด้วยทุกหนทุกแห่งอย่างมีความสุข

ผู้เขียนยังเสนอทัศนะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของผู้หญิงไว้ว่า ผู้หญิงไทยควรทำฟาร์มเลี้ยงไก่ หรือทำงานอื่น ๆ ได้ เท่าเทียมอย่างผู้หญิงฝรั่ง ซึ่งเป็นการเสนอทัศนะและเน้นเรื่องความเสมอภาคของสิทธิสตรีอันเป็นแนวคิดที่ก้าวหน้ามากสำหรับยุคสมัยนั้น แต่อย่างไรก็ดีแนวคิดนี้ก็สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคของคณะราษฎร์ และนโยบายรัฐนิยมบางส่วนของผู้นำในสมัยต่อมา ดังที่ผู้เขียนได้เสนอทัศนะไว้ในนวนิยายเรื่อง <u>เทพราช</u> ของ ก.สุรางคนางค์ ตอนหนึ่งดังข้อความต่อไปนี้

... ผู้หญิงที่ควรจะทำได้ทุกอย่างที่ผู้ชายทำยิ่งกว่าการทำฟาร์มการเลี้ยงไก่ ผู้หญิงจะละเอียดลออกว่าผู้ชายมาก นี่ผมหมายถึงหญิงไทยเท่านั้นนะครับ ต่างประเทศเขาก้าวหน้าไปมากมายแล้ว เช่นในสก๊อตแลนด์ แผนการศึกษาของวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จะต้องทำสัญญาจ้างเจ้าของฟาร์มสตรีที่ชำนาญงาน และเคยมีฟาร์มของตัวเองมาแล้ว เข้ามาสอนนักศึกษา คุณครูพวกนี้ล้วนแต่เป็นนางสาว และมีปริญญายาวยืดทั้งนั้น...

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 309)

นอกจากนี้ก็ปรากฏในเรื่อง พันทิพา คือ จิตรากับนาท สองสามีภรรยาที่ถือกำเนิดและเติบโตมาในพระนคร เมื่อทั้งสองแต่งงานกันแล้ว ก็ได้พากันออกมาใช้ชีวิตด้วยการทำไร่ที่กว้างไกล สุดลูกหูลูกตาอย่างมีความสุข นอกจากนั้นก็มีครรชิต วีระจินดา ชายหนุ่มอายุรุ่นราวคราวเดียวกับจิตติ น้องชายคนเล็กของจิตรา ที่กำลังศึกษาวิชาการเกษตรและการประมงอยู่ในประเทศญี่ปุ่น ครรชิตทำงานรับราชการในแผนกพัสดุแล้ว เขาก็ตัดสินใจลาออกจากราชการมาซื้อที่ดินใกล้ ๆ กับนาทและจิตรา เพื่อทำไร่เช่นเดียวกับนาทและจิตรา

(ก.สุรางคนางค์. 2521 : 47-48)

ในเรื่อง เลือดในอก นายกระสินธุ์ สิทธิวงศ์ ทนายความผู้มีสายตากว้างไกลก็ส่งเกษม สิทธิวงศ์ ลูกชายคนเดียวไปเรียนวิชากสิกรรมที่ประเทศญี่ปุ่น เมื่อเกษมสำเร็จการศึกษากลับมาก็เดินทางไปทำไร่แตงโม และสับปะรดที่ต่างจังหวัด ซึ่งได้มอบหมายให้นายโรมผู้เป็นน้องชายดูแลและดำเนินการแทน ผู้เขียนยังได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนไทยซึ่งไม่ควรให้คนต่างด้าวเข้ามายึดครองแทน ตามนโยบายของรัฐบาลในสมัยนั้น ที่ต้องการสงวนอาชีพไว้ให้คนไทย ดังข้อความตอนหนึ่งที่เกษมสนทนากับเจ้าคุณมหาเสนาว่า

"การค้าพืชผลของไทยเราแท้ ๆ ไม่ควรให้ชนต่างด้าวมีส่วนได้ส่วนเสียด้วย เดี๋ยวนี้ผมยังคิดเสียดายอยู่เสมอว่า พื้นที่ดินของเรายังว่างเปล่าอยู่อีกมาก ไม่มีท่านผู้ใดคิดทำให้เป็นประโยชน์ขึ้นเลย การค้าของเราตกอยู่ในมือชาติอื่นเสียนาน"

(วรรณสิริ. 2514 : 226)

ผู้เขียนไม่เห็นด้วย ที่จะให้ชนต่างด้าวที่มาอยู่ในเมืองไทยเป็นจำนวนมากในช่วงนั้นเข้ามามีบทบาทในเรื่องอาชีพและการทำมาหากิน โดยเข้าไปลงทุนจับจองผืนแผ่นดินของไทยและเข้ายึดอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนไทยเรา ดังนั้นผู้เขียนจึงเสนอความเห็นเพื่อต่อต้านคนต่างด้าว และสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว ด้วยการให้ตัวละครเอกในเรื่องประกอบอาชีพเกษตรกรรม แทนอาชีพรับราชการ รวมทั้งครอบครัวของอรุณ ที่มีลูกชายหญิงซึ่งสนิทสนมกับครอบครัวของเกษม ก็ได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาเล่าเรียนวิชาด้านการเกษตรที่ปีนัง เพราะอรุณมีฐานะปานกลาง เมื่อลูกทั้งสองสำเร็จการศึกษากลับมาก็ช่วยกัน

ทำไร่ ซึ่งก็ได้ผลงดงามจนสามารถขยายพื้นที่ให้กว้างใหญ่ขึ้นและทำให้ครอบครัวของอรุณมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

นอกจากเรื่อง <u>เลือดในอก</u> ซึ่งผู้เขียนกล่าวถึงคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยด้วยความวิตกกังวล เพราะเกรงว่าคนต่างด้าวจะเข้ามายึดครองอาชีพ และพื้นที่การทำมาหากินของคนไทยไปจนหมดสิ้น ก็มีปรากฏในเรื่อง <u>รอยจารึก</u> ซึ่งผู้เขียนกล่าวถึงคนต่างด้าวที่เข้ามาทำมาหากินอยู่ในเมืองไทยด้วยความไม่พอใจ โดยเสนอผ่านทัศนะของวัลลภ ชายหนุ่มที่มีอาชีพรับราชการและมีความประสงค์จะลาออกจากราชการเพื่อไปทำไร่ที่ต่างจังหวัด เพราะเขาเห็นว่า คนไทยกำลังถูกคนต่างด้าวเอาเปรียบ และกำลังถูกคนต่างด้าวเข้าครอบครองอาชีพต่าง ๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นอาชีพของไทยมาแต่โบราณโดยไม่รู้สึกตัว เพราะทุกคนต่างพากันเห็นแก่ความสุขสบายของตน ดังข้อความที่วัลลภกล่าวกับคุณนายเสวีพัลลภแม่ของเขาดังต่อไปนี้

..."ผมมาคิด ๆ ดูว่า คนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยเมื่อสิบปีก่อน มีเสื่อผืนหนึ่งหมอนใบหนึ่ง เดี๋ยวนี้เขาพากันมีที่ดินในเมืองไทย - ของคนไทย - คนละห้าร้อยหกร้อยไร่ - บางคนตั้งหมื่นไร่ - แต่ส่วนคนไทยเจ้าถิ่นที่ไม่รักดี บางคนกลับอาศัยศาลาวัดนอน ชอบนอนบนสามล้อ ไม่มีที่กินที่อยู่ ผมอดเศร้าใจไม่ได้ ใคร ๆ ที่มีปัญญาก็พากันไปรับราชการกันหมด ข้าวชามเดียวแบ่งกันกินหลายคน เพราะมันเป็นข้าวสุกแล้ว ข้าวเปลือกเหลืองอร่ามทั้งนา หาคนแย่งไม่ได้เพราะมันลำบาก ต้องใช้กำลัง ต้องเหนื่อยต้องยาก... ขนมจีนน้ำยา เดี๋ยวนี้คนไทยก็ไม่ขาย สบงจีวรซึ่งเป็นของพุทธศาสนา ของจำเป็นสำหรับพระภิกษุสามเณร คนไทยก็ไม่ขาย รัฐบาลท่านสงวนอาชีพไว้ให้ ยิ่งกว่านั้นยังยอมให้คนต่างด้าวเที่ยวขูดเลือดขูดเนื้อคนไทยด้วยกันอีก ในรถรางรถโดยสารถ้าเขาเสียสตางค์ เขาจะต้องขอแทรกนั่งให้ได้เต็มที่ ผมลุกให้ผู้หญิงเขารีบนั่งเสียก่อนทันที ผู้หญิงเลยไม่ได้นั่ง นี่เป็นนิสัยเปียดกรอเห็นแก่ตัวของพวกต่างด้าว"

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 9-10)

ผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมของไทยในช่วงเวลาดังกล่าวว่า คนต่างด้าวได้เข้ามามีบทบาทต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยในช่วงนั้นมากซึ่งก็คือ ชาวจีน ที่มีความขยันขันแข็ง และได้เปรียบคนไทยในเรื่องการค้าขายมาก จึงเป็นเรื่องที่น่าวิตกต่อไปในภายหน้าได้ว่า ชาวจีนจะเป็นผู้มีอิทธิพลเหนือชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ ดังนั้น

ผู้เขียนจึงได้เสนอทัศนะ ที่มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในสมัยนั้นไว้ในนวนิยาย คือ การต่อต้านคนต่างด้าว และกระตุ้นเตือนชาวไทยให้ตื่นตัวและหันมาร่วมมือร่วมใจกันต่อต้านมิให้คนต่างด้าวเข้ามามีอิทธิพลมากยิ่งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล ดังที่ผู้เขียนเสนอไว้จากคำสนทนาระหว่างวัลลภ สุนัย และสายสวาท ซึ่งมีความเห็นตรงกันดังต่อไปนี้

..."คนไทยเรารู้จักทำมาหากินขึ้นมากแล้วไม่เหมือนแต่ก่อน นี่แหละคุณ ผมจึงอยากให้เจ้าของเรื่องที่เราปรึกษาหารือกันไว้เรียบร้อยกันเสียที ผมจะได้ลาออกจากราชการ"

"คุณหรือคะ จะออกจากราชการ... คงจะคิดค้าขายหรือทำงานส่วนตัวอย่างอื่น"

"ไม่ใช่ค้าขายหรอกครับพี่ตุ้ม คุณวัลลภคิดจะออกไปต่างจังหวัด ตรวจดูว่ามีอะไรบ้างที่จะเป็นการทำมาหากินที่ดีมีผลประโยชน์ เผอิญมาตรงกันกับความคิดของผม ผมอยากออกไปทำไร่ไถนาเป็นกสิกร ไม่อยากอยู่ในกรุงเทพฯ กำลังปรึกษาหารือกันอยู่"

"อ้อ ดีนี่คะ" เธอหันมายิ้มกับวัลลภ "รัฐบาลกำลังสนับสนุนส่งเสริม ให้คนไทยมีที่ดิน โดยวิธีจับจองที่ดินว่างเปล่าต่างจังหวัด ดิฉันได้ยินจากวิทยุกระจายเสียงเสมอ ๆ ... ดูเหมือนคุณพ่อท่านเคยแนะนำตาต้อไม่ใช่หรือจ๊ะน้องติ่ง"...

"คุณพ่อท่านปรารภถึงการทำมาหากินของคนไทยบ่อย ๆ ว่าไม่เป็นล่ำเป็นสันบางทีก็ถูกเบียดเบียนแก่งแย่งแข่งดีจากคนต่างด้าว ผมก็เลยคิดอยู่หลายวัน แต่ถ้าผมทำจริงก็คงจะทำได้ดี เพราะครั้งหนึ่งผมเคยเข้าป่าเข้าดงจนชินแล้ว"

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 15-16)

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเสนอให้เห็นทัศนะที่ต่อต้านคนต่างด้าวอย่างรุนแรง และไม่ต้องการให้คนไทยตกเป็นเครื่องมือคนต่างด้าวไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น ทั้งแสดงให้เห็นว่าคนต่างด้าวที่อยู่ในเมืองไทย ต่างก็พยายามหาวิธีการที่จะกอบโกยผลประโยชน์จากเมืองไทยที่เขามาอาศัยอยู่ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยการเปลี่ยนชื่อนามสกุลให้เป็นคนไทย ป้ายชื่อร้านค้า รวมทั้งพยายามหัดพูดภาษาไทย เพื่อสะดวกในการติดต่อค้าขาย เช่น นายว่องกี๊ด ที่ต้องการให้ราศีลูกสาวคนเดียวของเขาแต่งงานกับวัลลภ เพราะต้องการใช้วัลลภเป็นเครื่องมือ ในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่กิจการค้าขายของตน จากข้อความที่วัลลภสนทนากับวาที น้องสาวของเขาดังต่อไปนี้

"จะให้พี่เป็นลูกมือค้าขายของแกงั้นรึสำคัญมาก มันดีอะไรที่จะรนหาเรื่องร้อนใส่ตัว พี่เป็นคนไทย เป็นข้าราชการไทยที่จะต้อง รักเกียรติ รักศักดิ์ และรักชาติเหมือนข้าราชการในสมัยสร้างชาติทุกคน พี่ไม่ใช่ลูกมือของคนต่างด้าว"

วาทียิ้มพอใจในคำพูดของพี่ชาย"ราศีบอกเล็กว่า น้าแกจะเปลี่ยนชื่อเป็นไทยแล้วละค่ะ"

วัลลภพยักหน้า "พี่รู้แล้ว จะเปลี่ยนชื่อก็ต้องเรียกไปปรึกษา เขาว่าจะทำมาหากิน กอบโกยเอาแต่เงินไม่ได้หมือนแต่ก่อน อยากจะเปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนนามสกุล เพราะเดี๋ยวนี้จะติดต่อกับใคร ๆ เขาก็จะต้องดูว่าเป็นคนต่างด้าวหรือคนไทย... นายวรกิจ ลิมปิวัฒน์"

วาทีอดหัวเราะไม่ได้ "ว่องกี๊ดเป็นวรกิจ..."

"เห็นว่าจะทำบุญบ้าน สวดมนต์เย็น ฉันเช้ากันใหญ่ พยายามจะทำทุกอย่างให้เป็นไทย เดี๋ยวนี้เวลาพูดกับลูกสาว ไม่พูดภาษาของตัวอย่างแต่ก่อน พูดไทยชัดบ้างไม่ชัดบ้างไปตามเรื่อง"

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 47-48)

และจากข้อความที่ผู้เขียนบรรยายไว้เกี่ยวกับคนต่างด้าวที่พยายามเปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนนามสกุล รวมทั้งป้ายชื่อร้านค้าให้เป็นคนไทย ดังต่อไปนี้

...แผ่นป้ายทองเหลืองติดไว้ที่ประตูบ้าน ซึ่งแต่ก่อนมีชื่อเจ้าของบ้านว่า นายว่องกี๊ด หลิมวัฒนานั้น เดี๋ยวนี้เปลี่ยนใหม่ทองเหลืองยังเป็นเงา แลเห็นตัวอักษรได้แต่ไกลว่า นายวรกิจ ลิมปิวัฒน์ วาทีหยุดที่ตรงนั้น และก็กลั้นยิ้มไม่ค่อยได้ ว่องกี๊ดเป็นวรกิจ ทำได้ดีหรอก สมัยเปลี่ยนชื่อเธอเคยได้เห็นบ่อย ๆ เช่น นายกี๋ เป็นนายกิตติ และนายคิ้มเป็นนายคำรน นางสาวเล็กเป็นงามงอน นับว่าสมสมัยควรส่งเสริม...

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 56)

ความรู้สึกต่อต้านคนต่างด้าวในขณะนั้น ที่ผู้เขียนสะท้อนไว้ในนวนิยาย เป็นการแสดงให้เห็นความรู้สึกไม่พอใจ และเกลียดชังคนต่างด้าวเป็นอันมาก เพราะคนต่างด้าวที่เข้ามาในเมืองไทยขณะนั้นมุ่งหวังตักตวงผลประโยชน์จากคนไทย โดยไม่คำนึงถึงว่าคนไทยจะได้รับความเดือดร้อนเพียงใด จากการค้าขายที่มุ่งค้ากำไรเกินควร และการเอารัดเอาเปรียบคนไทยที่ยากจน และแม้กระทั่งการไร้น้ำใจที่มีต่อคนไทย ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศที่เขาเข้ามาอาศัยอยู่

อย่างเห็นได้ชัด จากคำสนทนาระหว่าง สุนัย กับ สายสวาท สองพี่น้องที่กล่าวถึงคนต่างด้าวด้วยความรู้สึกที่ตำหนิติเตียน ดังต่อไปนี้

..."ผมกับคุณวัลลภ ผมเกลียดคนต่างด้าวที่ขูดเลือดขูดเนื้อคนไทย คุณวัลลภก็เกลียดเหมือนกัน ข้าเล่าให้ฟังว่ามีน้าเขยอยู่คนหนึ่งเห็นแก่ตัวอย่างบรมเชียนทีเดียว วันนี้ผมเล่าให้ฟังถึงว่า เวลารถยสารรถประจำทาง ผู้หญิงไทยขึ้นมา พวกเขาทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ ถ้าผู้หญิงชาติเดียวกันกับเขาขึ้นมาบ้าง พวกเขาจึงจะลุกให้นั่ง แต่ที่พวกเราลุกให้ผู้หญิงของเรานั่ง ฟี่แกรีบไปแย่งนั่งเสียก่อน"

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 165)

ผู้เขียนยังเสนอให้เห็นความเกลียดชังของคนไทยที่มีต่อคนต่างด้าว จากการที่วัลลภปฏิเสธการแต่งงานกับราศี ด้วยเหตุผลที่ว่าเขาเกลียดราศีและนายว่องกี๊ด เพราะเป็นคนต่างด้าว แม้คุณนายเสวีพัลลภแม่ของเขาจะขอร้อง หรือโกรธวัลลภเพียงใดก็ตาม แต่วัลลภก็ยืนกรานไม่ยอมแต่งงานกับราศี ดังข้อความที่วัลลภกล่าวกับแม่ของเขา ดังต่อไปนี้

..."ผมเรียนคุณแม่แล้วว่า ผมเกลียดทั้งพ่อและแม่ ทั้งลูก ผมไม่อยากจะเกี่ยวข้อง ผมไม่ต้องการให้ลูกของผมเกิดจากคนแปลงชาติเพื่อการค้า ลูกของผมจะต้องเป็นไทยแท้ ๆ เหมือนตัวผม... ผมไม่ขอตกลงเรื่องนี้ครับคุณแม่"

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 218)

ดังนั้นวัลลภจึงตัดสินใจหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับราศี ด้วยการลาออกจากราชการและไปทำไร่ที่ต่างจังหวัดตามที่เขาเคยตั้งใจไว้ โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของคุณนายเสวีพัลลภตลอดจนราศี หญิงที่แม่ของเขาจัดการหมั้นไว้ให้แต่อย่างใดทั้งสิ้น

ในเรื่อง <u>คู่ครอง</u> ผู้เขียนยังเสนอภาพของคนต่างด้าว ที่เข้ามาทำมาหากินอยู่ในเมืองไทยเป็นจำนวนมาก และมีกิจการที่เจริญรุ่งเรืองกว่าคนไทย เนื่องจากคนต่างด้าวใช้วิธีการดึงดูดใจลูกค้าได้ดีกว่าคนไทยนั่นเอง ดังที่ผกาได้พบกับเหตุการณ์ด้วยตนเอง ขณะไปเดินซื้อของที่ร้านขายของที่ระลึก ช่วงไปพักผ่อนตากอากาศที่หัวหิน ระหว่างคนขายที่เป็นคนไทยกับ

คนจีน เพราะคนจีนรู้จักพินอบพิเทาและเอาใจลูกค้า ส่วนคนไทยเป็นคนใจร้อนและไม่เอาใจลูกค้าจึงทำให้ลูกค้าหันไปอุดหนุนร้านค้าที่มีพ่อค้าเป็นคนจีน จากความคิดคำนึงของผกาดังต่อไปนี้

..."คนไทยไม่ชำนาญในการค้า สู้จีนไม่ได้ก็เห็นจะเป็นเพราะเหตุนี้ คนไทยมักจะเลือดร้อนและไม่ใคร่จะมีหัวการค้า เห็นการพินอบพิเทาไม่เป็นของจำเป็น ถ้าคนซื้อมีน้ำเสียงมาทำนองไหน คนขายก็รู้สึกว่าเราคนไทยเหมือนกันไม่ใช่ทาส ก็ตอบสนองออกมาด้วยถ้อยคำอย่างเดียวกัน เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งสำนึกตัว ส่วนจีนนั้นดูเหมือนมักจะไม่ทำให้ผู้ซื้อแสลงหัวใจ พอแลเห็นหน้าก็โค้ง จะต่อแรง ๆ จะพูดโฮกฮากก็ไม่ถือว่า ขอให้ได้สตางค์ไว้เป็นดี แม้แต่กำไรสักหนึ่งสตางค์ ก็ทนใช้คำพูดน้อยเข้าไว้ ผู้ซื้อจึงไม่ต้องระมัดระวังถ้อยคำ มึงมาพาโวยก็ได้"

(ก.สุรางคนางค์. 2512 : 150-151)

ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ออกพระราชบัญญัติต่าง ๆ เพื่อสงวนอาชีพไว้เฉพาะคนไทยจำนวน 27 ชนิด เพื่อเป็นการขจัดอิทธิพลของชาวต่างชาติ โดยเฉพาะคนจีนที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากในทางการค้า และแทรกอยู่ในทุกอาชีพของสังคมไทย ตั้งแต่การค้าประเภทเล็ก ๆ รายย่อย ๆ ไปจนถึงธุรกิจขนาดใหญ่ การกำหนดอาชีพเป็นการเปิดโอกาสให้คนไทยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในธุรกิจเอกชน ซึ่งจะทำให้คนไทยสามารถสร้างฐานะของตนเอง และขยับฐานะของตนให้สูงขึ้นได้ ซึ่งหลวงวิจิตรวาทการ (2530 : 101) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดอาชีพสำหรับคนไทยไว้ว่า

...สมมุติว่าเราอนุญาตให้ต่างชาติประกอบอาชีพได้ทุกอย่าง และทุกหนทุกแห่ง แล้วเราจะมีอะไรเหลือสำหรับปรับปรุงคนของเรา เราจะให้ทุนให้ความช่วยเหลือแก่คนไทยเพื่อประกอบอาชีพ ยืนสู้กับเขากระนั้นหรือ อย่านึกเลยว่าจะสู้ได้ จะทำอะไรขึ้นที่ไหนก็จะต้องแพ้เรื่อยไป จำเป็นเหลือเกินที่จะต้องกั้นเขตแนวต้านทานไว้สำหรับเราบ้าง...

จะเห็นว่าในสมัยนั้นมีความเชื่อว่าคนไทยไม่มีความชำนาญ และทักษะในการประกอบการค้าที่จะแข่งขันกับคนอื่นได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องประกันอาชีพให้กับคนไทยที่ยากจน

เพราะคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่เมืองไทยในขณะนั้น ส่วนใหญ่เป็นพวกชาวจีนซึ่งมาตั้งรกรากทำมาหากินกันเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งถึงในสมัยปัจจุบันนี้ ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นภาพของชาวจีน หรือคนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่เมืองไทยในขณะนั้น จากคำพูดของเพียรที่กล่าวกับสันต์ขณะนั่งรถไปรับประทานอาหารนอกบ้านด้วยกัน ดังต่อไปนี้

"ก็ตรงนี้มันเมืองไทยอยู่หรือ? ลื้อดูชิวะสันต์...จะไม่เห็นคนไทยเลย มีแต่เจ๊กทั้งนั้น"

(ก.สุรางคนางค์. 2512 : 248)

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้แสดงให้เห็นถึง สภาพของเศรษฐกิจ ซึ่งภาวะสงครามได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างมาก คือได้เกิดภาวะการขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค ฐานะทางการคลังของประเทศต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการใช้จ่ายเงินของกองทัพญี่ปุ่นในประเทศไทย ที่รัฐบาลยินยอมให้ใช้เงินบาทที่ผลิตขึ้นโดยไม่มีทุนสำหรับรองรับ ทำให้ค่าของเงินบาทตกต่ำอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดปัญหาเงินเฟ้อ สินค้ามีราคาแพง ประชาชนทั่วไปต้องประสบความเดือดร้อนอย่างมาก เนื่องจากค่าครองชีพสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น เช่น ข้าว เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ผู้เขียนได้สะท้อนภาพของสังคมในขณะนั้นไว้ในนวนิยาย ดังเรื่อง คู่ครอง ของ ก.สุรางคนางค์ คือการที่ผกา และตัวละครอื่น ๆ ต่างก็ได้เตรียมซื้ออาหารและสิ่งของต่าง ๆ เก็บไว้ และใช้จ่ายแต่สิ่งที่จำเป็นเท่านั้น ดังข้อความที่ผกากับชิดเชื้อสนทนากัน ดังนี้ว่า

"จะทำบุญบ้านหรือครับ"

"ไม่ใช่ค่ะ สตือดอาหารไว้ในยามฉุกเฉินตามคำท่านผู้ใหญ่เตือนไงล่ะ อาหารต่าง ๆ และข้าวสารกำลังแพงขึ้นเป็นลำดับแล้ว"

"จำเป็นนักหรือที่คุณจะต้องสะสมของแห้ง"

"สำหรับบ้านที่มีคนอยู่มาก ๆ จำเป็นทีเดียวนะ ข้าวสารขึ้นจากกระสอบละเจ็ดบาทเป็นสิบสี่บาท และยังคงจะขึ้นต่อไปอีกเรื่อย ๆ เวลานี้คุณแม่ดิฉันไม่เป็นอันพูดแต่อื่น วันยังค่ำเป็นเรื่องอาหาร จะดองไข่เค็ม จะทำขิงดอง จะทำปลาแห้ง เมื่อกี้ดิฉันไปบ้านรันนพบกำลังให้คนไปซื้อน้ำมันหมูตราสามทหารมาตั้งสองโหล ตื่นนอนขึ้นมาก็พบคำสั่งว่า ขอให้ระมัดระวัง

การใช้จ่าย...ท่านนายกพูดวิทยุว่า ไม่จำเป็นแล้วอย่าใช้จ่ายให้เปลืองนัก"

(ก.สุรางคนางค์. 2512 : 305-307)

ผู้เขียนได้แสดงทัศนะว่า ประชาชนควรระมัดระวังในเรื่องการใช้จ่ายเมื่ออยู่ในภาวะสงคราม โดยสะท้อนไว้ในความคิดของตัวละคร จากข้อความที่ชิดเชื้อกล่าวกับผกาดังนี้

"จะให้ดีควรจำกัดให้ผู้หญิง ใช้ผ้าสีน้ำเงินทอมือในเมืองไทย คนหนึ่งมีได้อย่างมากสอง-สามชุด คุณตระเตรียมเสื้อผ้างานรัฐธรรมนูญกับเขาหรือยัง"

"ยังค่ะ"

"เพื่อนผู้หญิงของผมคนหนึ่ง รีบซื้อตั้งแต่ต้นเดือน จริง ๆ นะ ผมจะรมทนาสาธุทีเดียว ถ้าหากจะจำกัดเครื่องแต่งตัวผู้หญิงก่อนจะถึงคราวคับขัน และยังคิดว่า คงจะมีพ่อแม่ และสามีอีกจำนวนไม่น้อยที่คิดอย่างนี้ เพราะใกล้งานรัฐธรรมนูญเข้ามาแล้ว พวกผู้หญิงรีบหาเครื่องแต่งตัวกันนักไม่นึกถึงคราวคับขันว่า เสื้อผ้าสวย ๆ มันใช้ธุระไม่ได้ ถ้าคุณอ่านหนังสือพิมพ์เสมอ ๆ คุณคงจะจำได้ว่า ก่อนเข้าสงคราม เยอรมันจำกัดการแต่งกายของสตรีก่อนจำกัดสิ่งอื่น ๆ ให้ใช้แต่สะเก็ตสีน้ำเงินโดยเฉพาะ และต้องเป็นผ้าที่ทอขึ้นในเยอรมันด้วย ผมอยากให้เป็นอย่างนั้นบ้างในเมืองไทย" เขาพูดย้ำอีกครั้ง

"ความคิดของคุณแปลก และน่าจะให้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจมาก" ผกาว่า "ดิฉันคิดว่า ดิฉันทำได้แน่"

"ไม่เป็นการเสื่อมเสียอะไรนี่ครับ พวกผู้หญิงน่ะ ลงชื่อรักชาติกับเขายาวเหยียดทำไมไม่คิดถึงส่วนรั่วไหลอย่างนี้บ้าง เวลากลางวันชุดนั้น เวลากลางคืนต้องเปลี่ยนชุด ชิ้นต้องควรมีเงามีมัน ต้องยาวกว่าชิ้นธรรมดา สีนั้นชิ้นทำงาน สีนี้ชิ้นไปเที่ยว ถ้าเขาจำกัดให้คุณมีชิ้นสีน้ำเงินเพียงห้าผืนในครึ่งปี ดูหนังคุณก็นุ่งสีน้ำเงิน ทางการก็น้ำเงิน งานรัฐธรรมนูญคุณก็นุ่งสีน้ำเงิน เหมือนผู้หญิงอีกนับแสน คุณก็ไม่ต้องอายใคร"

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 307-308)

จากข้อความดังกล่าวนี้ ผู้เขียนได้เสนอทัศนะว่า การประหยัดคือสิ่งสำคัญ ในขณะที่บ้านเมืองกำลังประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการเกิดสงครามทั้งภายในและ

ภายนอกประเทศในขณะนั้น โดยเสนอแนะให้ผู้หญิงประหยัดเรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่ไม่จำเป็น เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ที่เน้นให้ทุกคนประหยัดและระมัดระวังเรื่องการใช้จ่ายสิ่งของต่าง ๆ อย่างรอบคอบ

จะเห็นว่า ผู้เขียนได้เสนอทัศนะที่สอดคล้องกับสภาพสังคมในขณะนั้นให้เห็นได้อย่างเด่นชัด ด้วยการให้ตัวละครเอกของเรื่อง ต่างสนใจที่จะศึกษาเล่าเรียนเกี่ยวกับวิชาทางด้านการเกษตร และหันมาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการทำไร่ทำสวน แทนการรับราชการที่นิยมกันมาแต่ดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นกลางหรือชนชั้นสูงก็ตาม เพื่อเป็นการป้องกันมิให้คนต่างด้าวเข้ามามีอิทธิพลเหนือชาวไทย ซึ่งขณะนั้นคนต่างด้าวต่างหวังที่จะยึดครองอาชีพต่าง ๆ ของคนไทย ผู้เขียนได้แสดงความห่วงใยคนไทยทุกคน และกระตุ้นเตือนให้คนไทยทุกคนตระหนักถึงความเป็นคนไทยและศักดิ์ศรีของคนไทย เพื่อมิให้คนไทยต้องตกอยู่ใต้อำนาจ หรือตกเป็นเครื่องมือของคนต่างด้าว ทั้งยังเสนอความคิดให้ทุกคนใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง ในยามที่บ้านเมืองกำลังอยู่ในภาวะสงคราม ด้วยการสะท้อนผ่านตัวละครในนวนิยายดังกล่าว

2. <u>ด้านการศึกษา</u>

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คณะรัฐบาลได้กำหนดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยฉบับแรกประกาศใช้ใน พ.ศ. 2475 ทั้งนี้เพื่อเป็นบทหลักในการศึกษา หลังจากมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 แล้วก็ได้เริ่มมีการกำหนดการให้เสรีภาพแก่ประชาชนด้านการศึกษา นโยบายของคณะราษฎร์ทางการศึกษารู้จักกันในชื่อว่า นโยบายธรรมการ ซึ่งเน้นการให้ความสำคัญแก่การศึกษาระดับประถมศึกษา ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475 มีการจัดโครงรูประบบการศึกษาโดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ สามัญศึกษาและวิสามัญศึกษา และยกการศึกษาภาคบังคับจาก 5 ปี เป็น 6 ปี ต่อมามีการปรับปรุงและประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2479 ซึ่งยังคงแบ่งการศึกษาเป็น 2 ประเภท แต่เปลี่ยนแปลงเป็น สามัญศึกษา และ อาชีวศึกษา ส่วนการศึกษาภาคบังคับนั้นมี 4 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการศึกษาทางด้านอาชีพควบคู่ไปกับการศึกษาสายสามัญ นอกจากนั้นเพื่อให้การขยายการประถมศึกษาแพร่หลายยิ่งขึ้น จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478 แทนพระราชบัญญัติประถมศึกษา

พ.ศ. 2464 เพื่อให้มีการจัดตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นทุกตำบล ทั่วราชอาณาจักร สนองตอบการศึกษาต่อประชาชน และในระยะนี้ได้ให้ความสำคัญแก่การศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างมากด้วย ในปลาย พ.ศ. 2476 ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เพื่อเป็นตลาดวิชาสำหรับประชาชนที่สนใจการศึกษาระดับสูง

จึงกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 รัฐบาลได้เน้นถึงความเสมอภาคในด้านการศึกษาของทั้งชายและหญิง และมีการขยายการศึกษาอย่างกว้างขวางโดยเสมอภาคไม่จำกัดชั้นวรรณะ และสถานะของบุคคลสามารถเปลี่ยนสูงขึ้นได้ในสังคมไทยหลังปี พ.ศ. 2475 ถ้าบุคคลมีการศึกษา กล่าวคือการศึกษาจะช่วยยกระดับฐานะของบุคคลในสังคม

<u>ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการศึกษาของสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัวช่วง พ.ศ. 2475-2488</u>

จากการวิเคราะห์พบว่า หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย การศึกษาได้ขยายกว้างขวางออกไป ทั้งชายและหญิงมีโอกาสในการศึกษาเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังปรากฏว่า มีบุคคลที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้เขียนนวนิยายได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษาในช่วงเวลานั้นว่า ผู้ที่มีฐานะดีหรือบุคคลชั้นสูงมักนิยมส่งบุตรหลานของตนไปศึกษาที่ต่างประเทศ ดังเช่น ยศ พี่ชายของวไล กับน้องชายของหลวงปราโมทย์ ในเรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> ของ ดอกไม้สด ก็สำเร็จการศึกษาจากประเทศสวิสเซอร์แลนด์ อนุวัตร์กับประวัติ ในเรื่อง <u>สามชาย</u> ของ ดอกไม้สด ก็สำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ ในเรื่อง <u>คนบริสุทธิ์</u> ของ วรรณสิริ ธวัชก็สำเร็จการศึกษาจากอเมริกา เป็นต้น

ผู้เขียนยังแสดงทัศนะให้เห็นว่า คนในสังคมสมัยนั้นนิยม "นักเรียนนอก" กล่าวคือบุคคลที่ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ หรือได้ชื่อว่าเป็นนักเรียนนอกจะได้รับการยกย่องไม่ว่าจะทำงานในอาชีพใด และไม่ว่าจะสำเร็จการศึกษามาหรือไม่ก็ตาม ดังเรื่อง <u>ความผิดครั้งแรก</u> ซึ่งจะเห็นได้จากข้อความที่หลวงนฤบาลสนทนากับอำนวยและเจริญ ดังต่อไปนี้

..."ตั้งแต่ผมเกิดมาได้ผ่านสมัยของผู้หญิงมาหลายสมัยแล้ว หนึ่งสมัยนิยมผู้พิพากษา สองสมัยนิยมทหาร สามสมัยนิยมนักเรียนยุโรปกระทรวงไหนก็ได้ ต่อมานิยมนักเรียนอเมริกัน"

... "ที่ว่านิยมน่ะ หมายความว่าอะไรครับ?" อำนวยถามขึ้น

"นิยมเลือกเป็นสามีนะซี" หลวงนฤบาลตอบเร็วแล้วอธิบายต่อไป "สมัยรัชกาลที่ 5 หมดทุกคนเกลียดทหาร พ่อแม่มีลูกสาวไม่ยอมยกให้ทหารเป็นอันขาด เพราะกลัวว่าหลานจะต้องเป็นทหารเหมือนลูกเขย ในสมัยนั้นพวก "เน" กำลังฟูใครเป็น "เน" ละก้อโก้ ต่อมานักเรียนนายร้อยเกิดแล้ว พวกนายร้อยมีกระบี่ติดหรูขึ้นถนัด ไปไหนลากกระบี่กร่าง ๆ ผู้หญิงเห็นวิ่งตามพรู"

"แหม ! ถึงกับวิ่งตามพรู ! " เจริญร้องอย่างหมั่นไส้ "มันเกินไปล่ะ"

"ประเดี๋ยวยังไม่หมด ต่อมาถึงสมัยนักเรียนยุโรปใครได้ไปนอกกลับมาละก้อฮือหอมฟุ้งทีเดียว เอ่ยปากผู้หญิงคนไหนเป็นสาเร็จ...ต่อมานักเรียนยุโรปก็ถึงนักเรียนที่มาจากอเมริกา จะอยู่กระทรวงไหน ทำงานไหนก็ช่าง เรียนอะไรมาได้หรือไม่ได้ก็ช่างขอแต่ให้ได้เคยไปอเมริกา"

(ดอกไม้สด. 2516 : 256-257)

ในเรื่อง <u>หนึ่งในร้อย</u> ของ ดอกไม้สด ผู้เขียนแสดงให้เห็นความนิยมผู้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ ซึ่งทำให้บรรดาพ่อแม่ที่มีลูกสาวต้องการได้ไว้เป็นเขย เช่น ชัด ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ จึงทำให้คุณหญิงรานรอนต้องการได้ชัดเป็นลูกเขย ดังข้อความที่ช่วงกล่าวกับ วิชัยผู้เป็นพี่ชายของชัดตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

..."พี่ใหญ่เห็นคุณหญิงรานรอนฯ เป็นอย่างไรบ้างค่ะ ? "ช่วงถามเมื่อกลับมาจากส่งคุณหญิงถึงประตูบ้านแล้ว

"สนุกดี ! " วิชัยตอบพลางยิ้ม "เห็นว่ารานรอนเก่งด้วย มีลูกสาวหลายคนหรือ และยังไม่มีผัวทั้งนั้น ? มีสวยบ้างไหม ?"

"ไม่มีขี้ริ้วซักคนค่ะ แต่ที่สวยกว่าเพื่อนก็แม่พยอมชี่ สวยด้วย ฉลาดด้วย แต่อย่างพี่ใหญ่ไม่ได้เขาหรอก พี่ใหญ่ไม่ได้เป็นนักเรียนนอก"

(ดอกไม้สด. 2516 : 62)

และจากเรื่อง ดาวฤกษ์ ของ วรรณสิริ ก็เช่นกัน ผู้เขียนแสดงให้เห็นค่านิยมเกี่ยวกับผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ จาก ดาวฤกษ์ ตัวละครเอกของเรื่อง ดังข้อความที่ผู้เขียนบรรยายไว้ดังนี้

...เขาเพิ่งสำเร็จการศึกษามาจากต่างประเทศ เพราะเป็นผู้มีฐานะมั่นคงมีตำแหน่งราชการซึ่งหวังไว้ว่าจะรุ่งเรือง ถึงแม้มีมารดาค่อนข้างจะจู้จี้สักหน่อย ก็มีหลายรายปรารถนาเขาไว้เป็นเขยขวัญ...

(วรรณสิริ. 2515 : 243)

จะเห็นว่า ค่านิยมเกี่ยวกับผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ หรือ "นักเรียนนอก" มีส่วนในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมสมัยนั้นเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะได้รับการยกย่องจากคนทั่วไปแล้วยังมีโอกาสในการเลือกคู่ครองที่ดีอีกด้วย นอกจากนี้แล้วผู้หญิงในสมัยนั้นก็มีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้น ดังที่ สายสมร เฉยตรองการ (2528 : 17) ได้กล่าวว่า

สตรีรุ่นแรกที่ได้รับพระราชทานปริญญาบัตรจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้รับพระราชทานปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตเป็นครั้งแรก ใน พ.ศ. 2476 รวม 3 คน ในปี พ.ศ. 2475 มีสตรีได้รับพระราชทานปริญญาบัตรอักษรศาสตรบัณฑิต ถึง 13 คน พ.ศ. 2475 สตรีได้รับพระราชทานปริญญาพาณิชย์ศาสตรบัณฑิต 7 คน ในปีต่อมาก็ได้รับพระราชทานปริญญาบัญชีบัณฑิตอีก 12 คน แสดงให้เห็นบทบาททางการศึกษาของสตรีในระดับอุดมศึกษาเป็นครั้งแรก นอกจากนี้ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาอีกแห่งหนึ่ง คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง อันเป็นมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่อีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย สตรีก็เข้ารับการศึกษา จนได้รับพระราชทานปริญญาบัตรจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้ เป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2475 อีกด้วย...

กล่าวคือ ผู้หญิงได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงกว่าการศึกษาภาคบังคับ อาจเป็นผู้ได้รับการศึกษาจาก "คอนแวนต์" หรือเคยใช้ชีวิตวัยเด็กในต่างประเทศมาก่อน ทำให้รู้จักการสมาคม มีความมั่นใจในตนเอง และมีอิสระในการคบเพื่อนต่างเพศ ดังเช่น คุณแส

จากเรื่อง ผู้ดี ของ ดอกไม้สด ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนสุนันทาลัย สามารถอ่าน เขียน พูดภาษาอังกฤษได้มี รสมือดีในการประกอบอาหารทั้งฝรั่งทั้งไทย รู้จักเลือกและทำเสื้อผ้าใช้ให้เหมาะกับทรวดทรงของตน วาดเขียนได้เล็กน้อย ปักไหม ผสมสีไหมได้เชี่ยวชาญ" หรือ สุนทรี ใน อุบัติเหตุ พัชรี ใน สามชาย และ ภรณี ในเรื่อง นันทวัน ของ ดอกไม้สด ต่างก็ได้รับการศึกษาจนจบชั้นมัธยมบริบูรณ์ทั้งสิ้น และจากเรื่อง คู่ครอง ของ ก.สุรางคนางค์ผู้เขียนแสดงทัศนะผ่าน ผกา เรื่องที่ผู้หญิงมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้นดังต่อไปนี้

เธอเคยได้ยินประชาชนซุบซิบกล่าวขวัญถึงสุภาพสตรีบางคน ขณะนั่งดูภาพยนตร์ ละครในสถานที่ ๆ เปิดเผย และเป็นการเผอิญที่สุภาพสตรีผู้นั้นเดินผ่าน-มีเสียงกระซิบว่า "คุณคนนี้ได้ปริญญา อ.บ." หรือ "คนที่อยู่ถัดเราไปหน่อยนี่นะ คือหญิงคนแรกที่ได้รับปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิต' คนเดินหน้าเป็นอาจารย์อยู่ที่เตรียมอุดม"

(ก.สุรางคนางค์. 2512 : 324)

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้เสนอให้เห็นถึงตัวละครบางส่วนว่า ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศเช่น อนงค์ ใน หนึ่งในร้อย จบการศึกษาจากอเมริกา ส่วนนุชกับอัมพร ใน กรรมเก่า ได้รับการศึกษาจากประเทศอังกฤษ เป็นต้น

ส่วนผู้ที่ไม่ได้ไปศึกษาต่างประเทศ ก็มักจะได้รับการศึกษาจากโรงเรียนคอนแวนต์ด้วยความนิยมของคนในยุคนั้น ที่ต้องการให้ลูกหญิงมีความชำนาญในภาษาต่างประเทศ ซึ่งในโรงเรียนคอนแวนต์ หรือที่เรียกว่า "โรงเรียนยายชี" นั้น จะมีการสอนภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ และ ภาษาฝรั่งเศส ดังที่ผู้เขียนกล่าวไว้ในเรื่อง พันทิพา ของ ก.สุรางคนางค์ ในความคิดคำนึงของจิตรา ดังนี้

..."เด็กหญิงรุ่นราวคราวเดียวกับฉัน ฐานะของผู้ปกครองไล่เรี่ยกัน พอมีกินมีใช้พอมีหยิบมีฉวย ได้ศึกษาในคอนแวนต์ที่เขาเรียกกันว่า "โรงเรียนยายชี" ก็พอแล้ว ฉันเรียนภาษาฝรั่งเศสในตอนเช้าสามชั่วโมง ตอนบ่ายเรียนภาษาไทยกับเย็บปักถักร้อย และตอนเย็นกลับมาถึงบ้าน อาบน้ำกินข้าวแล้ว ฉันไปเรียนภาษาอังกฤษตอนค่ำที่โรงเรียนเก่าเล็ก ๆ ใกล้บ้านอีกหนึ่งชั่วโมง"...

(ก. สุรางคนางค์. 2512 : 75)

ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองในยุคนั้น ต่างเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเป็นอันมาก ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในช่วงเวลานั้น ที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาและพยายามขยายการศึกษาออกไปให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร และขยายหลักสูตรของโรงเรียน และมหาวิทยาลัยให้สูงขึ้นเท่าเทียมกับอารยประเทศ ดังเช่นในเรื่อง พันทิพา ของ ก.สุรางคนางค์ ที่ผู้เขียนยังแสดงให้เห็นความก้าวหน้าทางการศึกษาในขณะนั้นโดยผ่านตัวละคร คือ อภิชัยขณะกล่าวกับจิตรา ในตอนหนึ่งของการสนทนาดังนี้

"มีข่าวว่า - เดี๋ยวนี้ทางโรงเรียนรัฐบาล แก้ไขเปลี่ยนแปลงใหม่ เมื่อถึงห้องเจ็ดห้องแปด มีการแบ่งแยกออกเป็นแผนก ภาษา วิทยาศาสตร์ แล้วก็มีโอกาสสอบเข้ามหาวิทยาลัยอยู่มหาวิทยาลัยอีกสี่ปี หรือหกปี ก็อาจจะได้เป็นบริญญา..."

(ก.สุรางคนางค์. 2512 : 85)

จากข้อความดังกล่าวนี้ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า การศึกษาของไทยได้พัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ จนกระทั่งมีรูปแบบที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนที่พัฒนามาจนถึงยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ผู้เขียนยังแสดงทัศนะเกี่ยวกับการศึกษา อย่างสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในสภาพสังคมสมัยนั้น กล่าวคือ การศึกษาทำให้ทุกคนเป็นอิสระแก่ตนเอง และคนเราสามารถสร้างเกียรติยศของตนเองด้วยการศึกษาหาความรู้ โดยไม่เกี่ยวข้องกับฐานะหรือชาติตระกูลแต่อย่างใด ดังคำกล่าวของเจ้าคุณมหศักดิ์มนตรี ที่กล่าวแก่คุณหญิงในเรื่อง ผจญบาป ของ ศรีบูรพา ดังต่อไปนี้

..."สมัยนี้กับสมัยก่อนเขาถือคนละอย่าง ด้วยการศึกษาได้พาความรู้สึกของเราใกล้ความยุติธรรมเข้าไปทุกที"

(ศรีบูรพา. 2536 : 37)

นอกจากนั้นผู้เขียนยังแสดงให้เห็นว่า ผู้คนยังมีความตื่นตัวในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษามากขึ้น และเห็นการศึกษาวิชาความรู้เป็นสิ่งสำคัญในชีวิต เช่น งามพิศ ในเรื่อง อุบัติเหตุ ด้วยเหตุที่เธอต้องออกจากมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ เมื่อคุณพ่อของเธอเสียชีวิตลงและต้องไป

อยู่กับป้าที่ต่างจังหวัด แม้กระนั้นเธอก็ยังไม่ละความพยายามที่จะศึกษาด้วยตนเองจากตำรา วิชาชีพประกาศนียบัตรวิชาครูประถม (ป.ป.) และวิชาชีพประกาศนียบัตรวิชาครูมัธยม(ป.ม.) หรือศัลยาและยุพา ในเรื่อง นี่แหละโลก ของ ดอกไม้สด ที่รักการอ่านเป็นที่สุด เมื่อได้อ่านอะไรแล้วก็มักนำมาพูดคุยกัน ความรู้ในสิ่งต่าง ๆ ก็กว้างขวางขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่ผู้หญิงเคยแต่งานบ้านการเรือน และงานเย็บปักถักร้อย

จะเห็นว่าหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาของผู้คนในสมัยนั้นว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพสังคมในช่วงเวลานั้น หรือสอดคล้องกับนโยบายที่มุ่งเน้นให้การศึกษาแก่ทั้งหญิงและชาย ให้ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนสูงขึ้น และยังสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของผู้เป็นพ่อแม่หรือผู้ปกครองว่า มักจะนิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาที่ต่างประเทศ และเมื่อสำเร็จการศึกษากลับมาก็จะได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป และมีโอกาสได้ประกอบอาชีพที่ดีรวมทั้งมีโอกาสที่ดีในการเลือกคู่ครองเพราะการเป็น "นักเรียนนอก" นั้นเอง นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้สะท้อนให้เห็นอีกด้วยว่า การศึกษาได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมในยุคสมัยนั้น และมีผู้เห็นความสำคัญของการศึกษามากยิ่งขึ้น เห็นได้จากการที่งามพิศ ในเรื่อง อุบัติเหตุ ของ ดอกไม้สด ที่พยายามศึกษาเล่าเรียนด้วยตนเอง หลังจากที่ต้องลาออกจากมหาวิทยาลัย เนื่องจากผู้เป็นพ่อเสียชีวิตลง

และการที่ผู้หญิงได้มีโอกาสศึกษาในระดับที่สูงขึ้นจนกระทั่งถึงการศึกษาที่ต่างประเทศจึงเป็นเหตุที่ทำให้ผู้หญิงส่วนหนึ่ง เริ่มประกอบอาชีพ และทำงานนอกบ้านเช่น อัมพร ในเรื่อง กรรมเก่า ของ ดอกไม้สด เป็นครูโรงเรียนสตรีประจำจังหวัดนครสวรรค์โดยสอนภาษาอังกฤษแก่นักเรียนชั้นมัธยม 6 สอนประวัติศาสตร์ และจรรยานักเรียนชั้นมัธยม 3 จนถึงชั้นมัธยม 6 หรือ สุนทรีในเรื่อง อุบัติเหตุ ของ ดอกไม้สด ซึ่งเป็นครูสอนวิชาภาษาไทย และภาษาฝรั่งเศสในโรงเรียนของคณะมิชชั่นนารีดาธอลิค หรือ อัมพร ในเรื่อง ชายใจพระ ของ อาษา ที่มีความสามารถในการติดต่อกับห้างร้านในกรุงเทพ ด้วยจดหมายอันสละสลวยทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และนิภา ในเรื่อง เทพธิดาในฝัน ของ อาษา ซึ่งสำเร็จการศึกษากลับมาจากประเทศญี่ปุ่น และได้เข้ารับตำแหน่งเป็นผู้จัดการร้านค้าที่ใหญ่และทันสมัยที่สุดในขณะนั้น เป็นต้น

3. ด้านวัฒนธรรม

จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้นำประเทศเข้าสู่ยุค "สร้างชาติ" ตามแผนการของตน ซึ่งนำความเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมไทยเป็นอย่างมาก แถบสุข นุ่มนนท์ (2521 : 14) กล่าวว่า "การสร้างชาติ" ในความหมายของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม หมายถึง การสร้างประเทศใหม่ให้ยิ่งใหญ่ และให้คนไทยมี "วัฒนธรรมดี มีศีลธรรมดี มีอนามัยดี มีการแต่งกายอันเรียบร้อยดี มีที่พักอนามัยดี และมีที่ทำมาหากินดี" ฉะนั้น สิ่งจำเป็นที่สุดของจอมพล ป.พิบูลสงคราม คือ การปรับสังคมด้วยการเร่งรัดสร้าง "วัฒนธรรมไทย" กันอย่างจริงจัง

การสร้างวัฒนธรรรมใหม่ด้านการแต่งกาย โดยเน้นการแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยเพื่อความเป็นอารยะตามหลักสากลนิยม ซึ่งยึดหลักตามตะวันตกถือว่าตะวันตกเป็นหลักของความเจริญ หรือความเป็นสมัยใหม่ คือ ให้สตรีทุกคนไว้ผมยาวเลิกใช้ผ้าโจงกระเบน แล้วเปลี่ยนมาเป็นนุ่งผ้าถุง หรือกระโปรงแทน เลิกใช้ผ้าผืนเดียวคาดอก หรือเปลือยกายท่อนบนให้ใส่เสื้อแทน ส่วนชายให้เลิกนุ่งผ้าม่วง หรือกางเกงแพรสีต่าง ๆ โดยอ้างว่าเป็นวัฒนธรรมของจีน ให้เปลี่ยนมาเป็นกางเกงขายาวแทน ซึ่งก็ได้รับการสนองตอบจากกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี ด้วยการวางระเบียบกำหนดเครื่องแต่งกายของข้าราชการในเวลาทำงานเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน และกระทรวงมหาดไทย ได้ออกประกาศแนะนำให้ประชาชนคนไทยแต่งกายตามระเบียบที่วางไว้ เพื่อเป็นการเชิดหน้าชูตาประเทศชาติโดยแนะนำให้ผู้ชายต้องสวมหมวก ใส่กางเกงขายาว สวมรองเท้าหุ้มส้น และถุงเท้า ส่วนผู้หญิงต้องสวมหมวก กระโปรง เสื้อนอกคลุมไหล่ รองเท้ารัดส้นหรือหุ้มส้น จะสวมถุงเท้าหรือไม่ก็ได้ และสวมถุงมือในบางโอกาส

ทักษ์ เฉลิมเตียรณ (2518 : 52) กล่าวว่า การแต่งกายดังกล่าวนี้ ถือว่าสมัยใหม่หรือมีความเจริญแบบตะวันตกและเป็นการสร้างชาติแบบสยามประยุกต์ แถบสุข นุ่มนนท์ (2521 : 133) กล่าวว่า โดยเฉพาะเรื่องการสวมหมวก ถือเป็นเรื่องสำคัญมาก และถือว่าเป็นการสร้างชาติอย่างหนึ่ง ทำให้ประเทศทัดเทียมกับประเทศที่เจริญแล้ว และเป็นการช่วยรักษาเอกราชของชาติ ด้านวัฒนธรรมให้ยืนนานสืบไป การสวมหมวกสำคัญมากแม้นอยู่ในศึกสงครามก็ต้องสวมหมวก ลาวัณย์ โชตมระ (2517 : 160) กล่าวไว้ว่า การสวมหมวกนี้รัฐบาลให้ความสำคัญมาก ถึงกับมีเพลงชักชวนให้คนไทยหันมาสวมหมวก มีคำขวัญว่า "มาลา

นำไทย ไปสู่มหาอำนาจ" หรือมีเพลง เช่น

"เชิญสิคะ เชิญมาร่วม กันสวมหมวก
แสนสะดวก สบายด้วย ทั้งสวยหรู"

นอกจากรัฐบาลจะชักชวนให้คนลุกขึ้นมาสวมหมวก นุ่งกระโปรง ใส่รองเท้าแล้ว อุบล จีระสวัสดิ์ (2517 : 261) กล่าวไว้ว่า รัฐบาลยังบังคับให้ประชาชนเลิกกินหมาก โดยมีเหตุผลว่า "ทำให้ไม่มีการบ้วนน้ำหมากให้สถานที่สกปรก และยังมีแพทย์บางคนอ้างว่าหมากทำให้คนเป็นมะเร็งเพิ่มขึ้น" และยังมีบทความชักชวนให้เลิกกินหมาก ดังข้อความต่อไปนี้

"ปฏิวัติการกินหมาก" ณ กาลบัดนี้คนไทยได้พบแล้วซึ่งดวงแก้วอันวิเศษ คือ วิชาวิทยาศาสตร์ อาจสามารถมองเห็นน้ำหมากในกระโถนมีตัวโรคปลิวว่อน วิชาวิทยาศาสตร์ได้บรรดาลให้เราพบเห็นสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นภัยตรงกันข้ามกับการกินหมากอย่างมากมายอาทิเช่น เครื่องแต่งกาย และถนนหนทางที่สวยสะอาด สุขภาพอนามัยในส่วนอวัยวะ แต่ที่ชัดที่สุดก็คือความเป็นไทย เพราะหมากเป็นของเสพติด เป็นนายคนกิน บังคับให้ต้องกินอยู่เสมอ รวมความว่า หมากโบราณที่เคยกินกันมาช้านานนั้น โทษมหันต์คุณบ่มี ควรเลิกอย่างเด็ดขาด แต่เพื่อมิให้กระทบกระเทือนเศรษฐกิจ เราควรมาช่วยกันดัดแปลงวัตถุดิบต่าง ๆ ของหมากให้ทันสมัย ดั่งเช่นเรามาช่วยกันดัดแปลงป่ารก ให้กลายเป็นบ้านเมืองอันสวยงามดั่งนั้นเถิด"

จอมพล ป.พิบูลสงคราม มีความเห็นว่า การกินหมากไม่มีประโยชน์ในทางอาหารแล้ว ยังอาจทำลายสุขภาพและสร้างความสกปรกเปรอะเปื้อนตามสถานที่โดยไม่สมควร และยิ่งสมัยนี้ด้วยแล้ว ชนชาติไทยสมควรจะทำการให้เป็นประชาชาติที่ดีแล้วซึ่งวัฒนธรรมเท่าเทียมอารยชนชาติที่เจริญแล้ว จึงเห็นสมควรที่จะเลิกการกินหมาก

ในขั้นแรก จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ประกาศให้บรรดาข้าราชการกระทรวงกลาโหมเลิกการกินหมากเด็ดขาดเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนทั่วไป ครั้นต่อมา ในวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2484 กระทรวงสาธารณสุขจึงได้ประกาศแนะนำประชาชนให้เลิกกินหมาก โดยชี้แจงโทษของการกินหมากไว้ดังนี้

1. ทำให้สถานที่สกปรกเปรอะเปื้อน

2. เศษหมากเศษพลูตามซอกฟันทำให้เชื้อโรคเพาะเชื้อได้ง่าย

3. กินหมากเสมอทำให้ปลายประสาทที่รับรสชา ความรู้สึกลดน้อยลงจึงรับประทานอาหารปร่า เป็นเหตุให้รับประทานอาหารน้อยกว่าที่ควร

4. สงสัยว่าการกินหมาก อาจเป็นเหตุให้เกิดมะเร็งกรามช้างอันเป็นโรคร้ายแรง และยังไม่มีทางรักษาให้หายได้

ความเสื่อมเสียนานัปการข้างต้นนี้ ทำให้รัฐบาลเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้มาตรการเด็ดขาดกับคนกินหมาก ซึ่งเป็นผู้ไม่มีวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทยจึงออกคำสั่งห้ามประชาชนที่กินหมาก เข้าไปในสถานที่ราชการทั่วไป และกระทรวงยังมีหนังสือด่วนมากถึงคณะกรรมการจังหวัดทุกจังหวัด ให้กวดขันเรื่องคนกินหมาก ห้ามขายพลูในตลาด ห้ามปลูกต้นพลูทำสวนพลู ตลอดจนให้ตัดต้นหมากต้นพลูให้หมดสิ้น ป้องกันไม่ให้คนไทยต้องตกเป็นทาสของหมากพลูอีกต่อไป การกวดขันอย่างเข้มงวดครั้งนี้ ทำให้ผู้เฒ่าผู้แก่ หนุ่ม ๆ สาว ๆ ที่เคยมีความสุขอยู่กับการเจียนหมากพลู จะต้องเสียสละเพื่อความศิวิไลซ์ของชาติอีกวาระหนึ่ง

<u>ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางวัฒนธรรมของสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488</u>

ผู้เขียนได้สะท้อนสภาพสังคมทางด้านการแต่งกายในช่วงเวลา ดังกล่าวดังปรากฏในนวนิยายหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายแบบสมัยใหม่ ซึ่งเลียนแบบจากชาวตะวันตกที่ประชาชนทั้งชายหญิงทุกคนต่างพากันตื่นตัวไปโดยทั่วกัน หรือการห้ามคนกินหมาก ที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม ผู้นำของรัฐบาลในสมัยนั้น ดังเช่นในเรื่อง <u>จุดหมายปลายทาง</u> ของ ก.สุรางคนางค์ ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นการแต่งกายของสายสวาทที่เพิ่งเดินทางมาจากต่างประเทศ ด้วยเครื่องแต่งกายแบบทันสมัยอย่างชาวตะวันตก ดังความคิดเห็นของ จวน สาวใช้ในบ้านของเธอเอง ดังต่อไปนี้

"แต่งตัวอย่างชาวต่างประเทศ ที่จวนเรียกว่าแหม่ม คือ นุ่งกระโปรงสีดำมีเสื้อคลุมแขนยาว สวมหมวกสักหลาดสีเดียวกับกระโปรงสั้น ถือกระเป๋าใบใหญ่..."

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 486)

เมื่อสายสวาทกลับมาอยู่บ้าน เธอก็ได้จัดการนำเสื้อผ้าของคุณนายจันทร์แม่ของเธอ ออกแจกจ่ายบรรดาคนใช้จนเกือบหมด โดยให้เหตุผลกับทุกคนว่า

"เก็บเอาไว้ให้ลูกหลานดูเป็นวัตถุโบราณ ต่อไปภายหน้าผู้หญิงไทยจะนุ่งกระโปรงหมด"

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 528)

นอกจากผู้เขียนจะสะท้อนภาพการแต่งกายของผู้หญิงไทย ที่เปลี่ยนจากนุ่งผ้าถุงเป็นนุ่งกระโปรงแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงการที่คนไทยทั้งหญิงและชาย ต่างก็หันมาสวมหมวกเมื่อจะไปไหนมาไหนด้วย ดังนโยบายของผู้นำรัฐบาลคือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่เข้มงวดกวดขันเรื่องการแต่งกายอย่างมาก โดยกำหนดให้ประชาชนทั้งชายหญิง สวมหมวกทุกครั้งที่ออกจากบ้าน ตั้งแต่เวลาเช้า จนถึง 18.00 น. หลัง 18.00 น. แล้วจะสวมหรือไม่สวมก็ได้ และกำหนดว่า เมื่อเข้าไปติดต่อยังสถานที่ราชการ จะต้องสวมหมวกด้วย ห้ามถอดออก เพราะเป็นการไม่สุภาพ ส่วนลักษณะสีสันของหมวกนั้น รัฐบาลกำหนดว่าควรจะใส่ให้กลมกลืนกับสีของเสื้อผ้า แต่เพื่อการประหยัด ควรเลือกใช้สีใดสีหนึ่งใน 5 สี คือ ดำ ขาว เนื้อ น้ำตาล และกรมท่า ซึ่งเห็นได้จากเพียรชายหนุ่มที่เป็นคู่หมั้น กับสายสุนีน้องของสายสวาท จากเรื่องจุดหมายปลายทาง ของ ก.สุรางคนางค์ ดังที่ผู้เขียนได้บรรยายไว้ตอนหนึ่ง ขณะเพียรจะไปหาสายสุนี ดังข้อความต่อไปนี้

... พอจะหยิบหมวกสวมน้องสาวคนโตก็เข้าไปในห้อง "พี่เพียรคะ จรูญศรีมา"

"เฮ้อ! เบื่อจริง" เพียรอารมณ์เสีย ขว้างหมวกไปที่มุมห้อง "จะไปไหนไม่ต้องไปได้สักที"...แพรวพันธุ์ กิตติกุล มองดูพี่ชายอย่างเห็นใจ...เดินไปหยิบหมวกของพี่ชายขึ้นมาปัดละอองที่ติดออกโดยวิธีใช้นิ้วดีดที่หมวก...แขวนหมวกของพี่ชายไว้ที่ ๆ ของมันแล้วเดินมาเกาะอยู่ที่เก้าอี้หน้าโต๊ะ...

"พี่จะเสี่ยงลงหลังบ้านไปดีกว่า แล้วน้องบอกว่าพี่ไม่อยู่"

...เดินไปหยิบหมวกมาให้พี่ชาย รุนหลังเขาออกมาจากห้อง...

(ก.สุรางคนางค์. 536 : 395-397)

จะเห็นได้ว่าหมวกได้กลายเป็นของสำคัญของคนในสมัยนั้น กล่าวคือ เมื่อออกจากบ้านทุกครั้งจะต้องสวมหมวก ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในสมัยนั้น ดังที่กรมโฆษณาการ (๒๔๘๔ : ๑-๒) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับเรื่องการให้สวมหมวกทั้งชายหญิงนั้น จนถึงขั้นมีระเบียบขึ้นว่า คนไม่สวมหมวก ไม่อนุญาตให้เข้าสถานที่ราชการ นอกจากนั้น หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช (2515 : 645) ยังได้กล่าวถึงเรื่องการสวมหมวกเพิ่มเติมอีกว่ารัฐบาลใช้มาตรการห้ามไม่ให้รถโดยสารประจำทาง รับประชาชนที่ไม่สวมหมวก หรือห้ามบุคคลดังกล่าวเข้าติดต่อในสถานที่ราชการ แม้จะไปเสียภาษีให้แก่รัฐบาลก็ตาม และบางรายก็ถึงกับถูกจับกุมในข้อหาผิดวัฒนธรรม

ผู้เขียนยังได้สะท้อนให้เห็นความนิยมเรื่อง การสวมหมวกของผู้คนในยุคนั้นผ่านทางตัวละคร ดังปรากฏในนวนิยายเรื่อง <u>รอยจารึก</u> ของ ก.สุรางคนางค์ ซึ่งเห็นได้จากข้อความที่คนรับใช้ในบ้านของสายสวาท สนทนากันถึงเรื่องการสวมหมวก ดังต่อไปนี้

"แม่หงวนเขาเอาสตางค์ไปทำอะไรนะหมดทุกเดือน แล้วยังเที่ยวกู้หนี้ยืมสินเขาอีก" แม่ครัวว่า

..."เขาเอาไปซื้อหมวกซื้อเกือก" เนี้ยวว่า

..."นี่แหละเขาว่า จนไม่เจียม เมื่อเขาประกาศให้ใช้หมวก คุณตุ้มท่านอุตส่าห์ซื้อมาแจกคนละใบ ของฉันท่านว่าแก่แล้วเอาไอ้ที่เรียบ ๆของแม่สาว ๆ เขาได้กันสวย ๆ แล้วยังไงจึงซื้ออีก ใบเดียวมันไม่พอหรือไง"

"เขายังสาว เขาก็ยังอยากสวยอยากงาม มีใบเดียวเขาขายหน้าเขาน่ะชิ"...

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 89)

จากข้อความดังกล่าวนี้จะเห็นว่า ความนิยมเรื่องการสวมหมวกได้แพร่หลายไปทั่ว แม้กระทั่งในหมู่คนรับใช้ซึ่งมีรายได้น้อย แต่ก็พยายามกู้ยืมเงินไปซื้อหมวกและรองเท้า ถึงแม้ว่าสายสวาทซึ่งเป็นนายจ้างจะซื้อหมวกมาแจกให้แล้วทุกคน แต่ก็ยังต้องการมีหลายใบไว้ผลัดเปลี่ยนกันใส่เพื่อความสวยงาม

ผู้เขียนยังได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการแต่งกาย ของผู้หญิงตามแบบชาวตะวันตกในสมัยนั้น ผ่านตัวละครในเรื่อง <u>รอยจารึก</u> ของ ก.สุรางคนางค์ จากแพรวพันธุ์และพวงผกา

สองพี่น้องซึ่งสนทนากันเรื่องการแต่งกายของผู้หญิงไทย ดังต่อไปนี้

..."วันนี้จ้อยรู้ข่าวมาอย่างหนึ่ง คือว่าต่อไปนี้ผู้หญิงไทยเราต้องสวมกระโปรง... พี่ตุ้มบอกว่าเคยเฉลียวเหมือนกันในเรื่องการสวมหมวก เพราะสวมหมวกแล้วนุ่งชิ้นธรรมดา คือชิ้นคาดเข็มขัดอย่างที่คนอื่นเขาทำนั้นมันไม่สวย ไม่สุภาพ สวมหมวกแล้วก็ต้องกระโปรง"...

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 112-116)

และแพรวพันธุ์ยังได้กล่าวถึงข้อความ ที่วัลลภแห่งกรมประชาสงเคราะห์ซึ่งเป็นตัวละครเอกและเป็นผู้หนึ่งที่สนใจเรื่องการแต่งกายให้ถูกวัฒนธรรมของประชาชน ได้กล่าวถึงความเหมาะสมเรื่องการแต่งกายของผู้หญิงไว้ ดังต่อไปนี้

..."แกว่าผู้หญิงไทยสวมหมวกสวยมาก ถ้าเฉพาะเธอผู้นั้นนุ่งสะเก็ต หรือเข้าใจดัดแปลงแก้ไข แต่บางคนก็ไม่เข้าทีเลยคือ สวมหมวก นุ่งชิ้นลาย ๆ คาดเข็มขัด บางคนแลเห็นเนื้อแดง ๆ ที่เผยออกตรงรอยต่อของเสื้อในกับชิ้น ทำให้ขัดกับหมวกซึ่งสวย จ้อยก็เห็นด้วย...

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 114)

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้กล่าวถึงความนิยม เรื่องการสวมหมวกตามนโยบายของรัฐบาลในช่วงเวลานั้น ดังปรากฏในเรื่อง <u>หนามยอกอก</u> ของ วรรณสิริ จากตอนที่โรจน์ซื้อหมวกมาฝากอุษาผู้เป็นภรรยา แต่มะลิได้ชิงไปเสียก่อน และมะลิก็ยังไปอวดแก่อุษาเพื่อแกล้งอุษา ดังข้อความที่มะลิสนทนากับอุษา ต่อไปนี้

"ตั้งใจเอามาอวดแม่อุษา ฉันเพิ่งได้เมื่อกี้นี้เอง" ดึงหมวกออกมาวางบนโต๊ะ

"ดูซี สวยไหม"

..."สวยค่ะ"

"ใบไหนดีกว่ากัน"

"ก็งามทั้งคู่" หันไปทางสามี "คุณชอบหมวกไหมคะ"...

"...ใครเลือกหมวกให้คุณน้า ทั้งสวย ทั้งสมหน้า"...

... มะลิสวมหมวก แล้วเดินไปส่องกระจก ยิ้มน้อย ยิ้มใหญ่ ยักหน้า ยักตา"...

(วรรณสิริ. 2514 : 179-182)

การสวมหมวกไม่ได้นิยมเฉพาะผู้หญิงสาวเท่านั้น หญิงสูงอายุก็นิยมสวมหมวกเมื่อเวลาไปไหนมาไหนนอกบ้านด้วยเช่นกัน ดังที่นางละอออแม่ของอุษา ซึ่งผู้เขียนกล่าวถึงตอนที่นางละอออไปเยี่ยมอุษาผู้เป็นลูกสาวที่บ้านของโรจน์ผู้เป็นลูกเขย ดังต่อไปนี้

...นางละอออถอดหมวกออกวางแล้วจูบหลาน"...

(วรรณสิริ. 2514 : 183)

..."แม่คุณ เอ้า, ใครนั่งข้างหลังช่วยหยิบหมวกให้ทีเถิด"

(วรรณสิริ. 2514 : 268)

ผู้เขียนยังได้เสนอทัศนะ ในเรื่องการสวมหมวกให้เหมาะสมกับบุคคล ผ่านนางชลาลัยอาของอุษา ซึ่งมีอายุมากกว่าและมีความสนใจในเรื่องการแต่งกาย ดังข้อความที่นางชลาลัยกล่าวแนะนำมะลิ เมื่อมาเยี่ยมอุษาและพบว่ามะลิกำลังลองหมวกสองใบ คือ สีขาวกับ สีดำ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดไว้ว่า สีสันของหมวกนั้นควรจะใส่ให้กลมกลืนกับเสื้อผ้า และกำหนดไว้ 5 สี คือดำ ขาว เนื้อ น้ำตาล และกรมท่า ดังต่อไปนี้

"ไหนแม่มะลิ ขอโทษ ขอดูของเธอหน่อยซิ"... นางชลาลัยพิจารณาอย่างถ้วนถี่

"สวย แต่ฉันไม่ชอบสีขาว รักษาความสะอาดยาก อย่างแม่มะลิก็ไม่น่าใช้ เออ, ใบดำนั่นซิสมรูป"

"ทำไมคะ"...

"ฉันพูดตรงๆ นะ...ข้อหนึ่งแม่มะลิขาวมากใช้หมวกดำขำดีกว่า ข้อสองทรวดทรงหมวกขาว สาว ๆ ใส่ถึงจะสม ข้อสุดท้ายก็คือ แม่มะลิมีอายุแล้วจะแต่งตัวก็ต้องเลือกให้เหมาะกับวัย"...

(วรรณสิริ. 2514 : 184-185)

จะเห็นว่า ผู้เขียนได้แสดงทัศนะ เรื่องการแต่งกายของผู้หญิงในทำนองแนะนำ และวิพากษ์วิจารณ์ตามทัศนะผู้เขียน โดยผ่านทางตัวละครในนวนิยาย เรื่องดังกล่าวแล้ว นอกจากนี้ ผู้เขียนยังได้แสดงทัศนะที่เห็นด้วยเกี่ยวกับ เรื่องการแต่งกายของผู้ชายแบบสากล หรือเลียนแบบชาวตะวันตก ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการให้ชาติไทยเป็น อารยประเทศ โดยผ่านทางความคิดเห็นของวาที น้องสาวของวัลลภ ในเรื่อง <u>รอยจารึก</u> ของ ก.สุรางคนางค์ดังข้อความตอนหนึ่ง ที่วาทีสนทนากับวัลลภ ขณะไปชมภาพยนตร์ด้วยกัน ดังต่อไปนี้

"เดี๋ยวนี้เราจะไม่ใคร่เห็นผู้ชายนุ่งกางเกงจีนออกมาข้างนอกนะคะ"วาทีกล่าวขึ้น กับพี่ชาย

"จีนนุ่งออกมาก็จะถูกจับด้วยและยังหาว่าเป็นคนถ่วงความเจริญของชาติ"วัลลภว่า

"น่าดูค่ะโดยมากผู้ชายก็แต่งสากลสีขาวล้วน งามตาและเป็นระเบียบดี สำหรับผู้ที่ คุ้นเคยกับความสบายมาแล้ว โดยนุ่งกางเกงจีนก็คงจะราคาญแต่แรก ๆ พอใช้คุ้นเข้าก็เคย ไปเอง"

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 149)

นอกจากนี้ผู้เขียน ยังได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับเรื่องการแต่งกาย ตามนโยบายของ รัฐบาลสมัยนั้น ซึ่งขณะนั้นกำลังเป็นที่ตื่นตัวของทุกคน โดยเฉพาะการแต่งกายของผู้หญิงที่ดูจะ ล้ำหน้าและทันสมัยมาก ตามแบบตะวันตกจนแทบจะไม่เหลือให้เห็น เอกลักษณ์ของความเป็นไทย นั่นคือ การนุ่งกางเกง และสวมใส่เสื้อผ้าที่ไม่มิดชิด ทำให้มีการเปิดเผยส่วนของร่างกาย มากเกินไป รวมทั้งมีการใช้สีสันที่สะดุดตาเป็นอย่างยิ่งแก่ผู้ที่ได้พบเห็น โดยได้เสนอผ่านทาง ความคิดของผกา ในเรื่อง <u>คู่ครอง</u> ของ ก.สุรางคนางค์ ขณะไปเป็นเพื่อนน้าอาบ น้าสาวของ เธอที่สถานีรถไฟ ดังข้อความที่ผู้เขียนบรรยายไว้ว่า

... คุณพระช่วย! นั่นเป็นแบบเสื้อที่ทันสมัยที่สุดในปี พ.ศ. 2483 หรืออย่างไร... ผ้าดอกแดงพื้นน้ำเงิน ตัดแบบกางเกงชายหาด ปลายบานรัดสะโพกเป็นรูป ชิ้นบนเป็นเสื้อปิดส่วน หน้า มีสายโยงประสานกันไว้ข้างหลังต่างหากเล่า ผ้านั่นมันบางเหลือเกิน และผู้สวมก็เผอิญ

ไปยืนตรงที่มีแสงสว่างมากเสียด้วย...

ผกาใจเต้นที่เหลือบไปเห็นหม่อมราชวงศ์บรีดิ์เปรม ยืนเด่นอยู่กลางสถานี มีเพื่อนผู้ชายหลายคนแวดล้อม หม่อมราชวงศ์บรีดิ์เปรมสวมกางเกงขายาว รีดเรียบเป็นรอยงามสีไข่ไก่ เสื้อเชิ๊ตแบบรบรลสีน้ำเงิน...รองเท้าหนังผูกเชือกสีกรมท่าขัดเป็นมัน ผมสลวยปล่อยเป็นหลอด ๆ ...

(ก.สุรางคนางค์. 2536 : 55-56)

นอกจากนี้ยังปรากฏว่าในเรื่อง นี่แหละรัก ของ ดอกไม้สด ผู้เขียนก็ได้กล่าวถึงตัวละครในนวนิยายจำนวนมาก ที่หันไปนิยมการแต่งกายแบบชาวตะวันตก อย่างน่าใจหายกับการเปลี่ยนแปลงที่ล้ำยุคเกินใคร โดยไม่อายต่อสายตา หรือใส่ใจต่อความรู้สึกของผู้ใดทั้งสิ้น ดังเช่นในงานสมาคมแห่งหนึ่งที่รวมบรรดาแขกทั้งหญิงชายไว้ภายในงานอย่างเนืองแน่น ซึ่งล้วนพยายามแต่งกายให้ดูเด่น โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมแห่งร่างกายของตน ดังที่ผู้เขียนบรรยายในความคิดเห็นของศัลยา ตัวละครเอกของเรื่อง ดังต่อไปนี้

...สตรีสาวแต่ละนางแต่งตัวอย่างวิจิตรบรรจง บ้างก็ดูงามเพราะความวิจิตรแห่งเครื่องนุ่งห่มอันเหมาะกับทรวดทรงสัณฐาน บ้างก็ดูน่าขัน เพราะเครื่องแต่งกายอันงามกลับทำให้เห็นความบกพร่องของรูปกายเด่นชัดขึ้นอีก หญิงอ้วนสวมกระโปรงรัดแนบกับตัวก็เห็นส่วนกายตัวตอนที่มีก้อนเนื้อมากได้ชัดเจน หญิงผอมสวมเสื้อเปิดกว้างด้วยความที่ห่วงสมัยก็เห็นส่วนกายที่มีแต่หนังหุ้มกระดูก สวมเสื้อและสะเก็ตแนบเนื้อ รูปกายก็แลดูแบนดังแผ่นกระดาน...

(ดอกไม้สด. 2517 : 541)

และแม้แต่คุณหญิงลมุนซึ่งเป็นแม่ของศัลยา เมื่อได้เห็นการแต่งกายของลูกสาวของนางแต่ละคนอย่างฉนัดนางก็ถึงกับตกใจ ดังข้อความที่คุณหญิงลมุนสนทนากับขนิษฐาลูกสาวคนเล็กดังต่อไปนี้

"เสื้อลูกจินต์ ตะเข็บมันขาดหรือ มันถึงได้เชิกเวิกลงไปอย่างนั้น " พูดพลางท่านมองตามหลังจินตนาผู้ซึ่งกำลังเดินไปกับนายสนองและเลขา

ขนิษฐาหัวเราะคิดแล้วตอบว่า"สมัยเขายังงั้นนี่คะคุณแม่ ดูชิคะ ที่เขาเดินผ่านเราไปน่ะ ข้างหลังเขามีเมื่อไหร่สักคน เอ้า ดูคนนี้สิคะ สีเหลืองเป็นจีวรพระนั่นน่ะ"

"ฮื้อ! เขายังไม่เลิกไปถึงเอวเหมือนลูกจินต์ นิษฐ์หันหลังมาให้แม่ดูที"

..."แม่นี่ก็เอาอยู่เหมือนกัน แต่ยังไม่ถึงกับน่าเกลียด ไม่หนาวหลังบ้างหรือลูก"

"โธ่เย็นสบายดีสิคะคุณแม่"...

(ดอกไม้สด. 2536 : 541-542)

ผู้เขียนสะท้อนภาพการแต่งกายของผู้หญิงไทยในสมัยนั้น ในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ว่าผู้หญิงไทยเริ่มกล้าที่จะแต่งกายอย่างเปิดเผยให้เห็นเนื้อหนังมังสามากขึ้น โดยเลียนแบบชาวตะวันตกซึ่งกลายเป็นความนิยมกันอย่างแพร่หลาย และถือว่าเป็นความทันสมัยมาก หากใครแต่งกายลักษณะดังกล่าว

นอกจากนี้ผู้เขียนยังแสดงทัศนะ เกี่ยวกับเรื่องการแต่งกายของทั้งหญิงชาย ที่เลียนแบบตามชาวตะวันตก ทั้งทัศนะที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับ บางส่วนของค่านิยมดังกล่าว โดยเสนอผ่านตัวละครในเรื่อง <u>ยามวิบาก</u> ของ อาษา จากการสนทนาระหว่าง เทียม กับ เจริญ ขณะกำลังไปเที่ยวด้วยกัน โดยมีเฉิดโฉมหญิงสาวสวยและมีเสน่ห์ ซึ่งเจริญเกิดความพึงพอใจตั้งแต่แรกพบและรู้จัก ดังข้อความต่อไปนี้

"เมืองไทย ไม่เหมาะที่สวมเสื้อนอกเสียเลย... เสื้อในตัว กางเกงแพรตัวก็นับว่าเหมาะกับอากาศที่สุด ความนิยมของมนุษย์เรานอกจากไม่ลงรอยกับธรรมชาติของบ้านเมือง ยังเปลืองทรัพย์และทำให้เงินไหลออกต่างประเทศปีหนึ่ง ๆ สำหรับค่าเสื้อนอกไม่ใช่น้อยเลย"...

... "ผมเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งทีเดียวเพราะเป็นการแสดงอารยธรรมอย่างหนึ่ง ประเทศที่เจริญแล้วทุกประเทศ ไม่ปรากฏว่านิยมเสื้อชั้นในตัวเดียวเป็นเครื่องแต่งกายที่สุภาพ ยิ่งผู้หญิงด้วยแล้วมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้นไปอีก หากผู้หญิงทุกคนที่ผ่านไปตามถนนล้วนแต่มีเสื้อในตัวเดียว ชาวต่างประเทศจะต้องนึกทันทีว่า ประเทศสยามยังเป็นประเทศป่าเถื่อนอยู่ นอกจากนั้นเราจะไม่มีโอกาสพบแฟชั่นร้อยแปดในผ้าสีเขียว ๆ แดง ๆ

(อาษา. 2513 : 59-61)

ในเรื่อง ความผิดครั้งแรก ของ ดอกไม้สด ผู้เขียนได้แสดงทัศนะเรื่องการแต่งกายของคนไทย จากข้อความที่สนทนากันระหว่าง อมรา วไล และหลวงปราโมทย์ ขณะกำลังเที่ยวอยู่ที่ปีนังกับญาติพี่น้องของเธอ ดังนี้

"หลายปีมาแล้วสยามกำลังประกาศตัวให้ชาวต่างชาติรู้จักชาติไทย แต่คนไทยออกพ้นประเทศของตนเพียงสามก้าว ก็ต้องขอยืมเครื่องแต่งตัวฝรั่งคลุมหัวนั้น หมายความว่ากระไรครั้นคลุมแล้วก็กลายเป็นเจ๊ก หรือแขกหรือญี่ปุ่น แต่ไม่เคยเป็นเจ้าของเครื่องแต่งตัวเลยสักที"..

"แต่ถ้าจะพูดกันตามส่วนตัวแล้ว คนไทยแต่งตัวอย่างไรก็ไม่ค่อยเร่อร่านะคะ มีนิสัยแต่งตัวเป็น และช่างสังเกต"

(ดอกไม้สด. 2516 : 8-9)

จากข้อความดังกล่าวนี้ผู้เขียนแสดงทัศนะให้เห็นว่า คนไทยพยายามที่จะให้ต่างชาติรู้จักประเทศไทย ด้วยการแสดงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย แต่แล้วคนไทยนั่นเองก็ได้ทำลายเอกลักษณ์อันดีงาม ของความเป็นไทยเสียเอง ด้วยการหันไปนิยมชื่นชอบการแต่งกายของชาวต่างชาติ แต่ขณะเดียวกันผู้เขียนก็กล่าวชมเชยคนไทยในแง่ที่ว่า รู้จักปรับปรุงการแต่งกายให้เหมาะสมกับตนเอง เพราะความเป็นคนมีนิสัยรักสวยรักงาม และช่างสังเกตของคนไทยนั่นเอง

ในเรื่อง ชัยชนะของหลวงนฤบาล ผู้เขียนได้แสดงทัศนะของตนเกี่ยวกับเรื่องการแต่งกายของคนไทยในสมัยนั้น ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่าง คนในเมืองกับคนในชนบท ดังข้อความที่ผู้เขียนบรรยายไว้ตอนหนึ่ง ที่สถานีรถไฟในเมืองนครสวรรค์ ดังต่อไปนี้

...ชาวพระนครคนไทยที่เจริญแล้ว! เป็นคนรุ่นใหม่! คอยรับคนรุ่นใหม่ด้วยกัน ส่วนเครื่องแต่งกายแบบไทยใหม่กางเกงขาสั้นหรือขายาว หรือกางเกงจีน เสื้อแขะคอ ล๊ฟฟองอยู่ในเครื่องแต่งกายที่สำเร็จด้วยน้ำมือคนต่างชาติ ตั้งแต่การทอ การตัด การเย็บ ตลอดถึงการซักรีด ชาวชนบทคนไทยที่ยังไม่เกรียม ด้วยแสงอารยธรรมคอยรับชาวชนบทด้วยกัน นุ่งผ้าพื้นชักพก เจียมตัวอยู่ในผ้านุ่งที่สำเร็จด้วยมือคนไทย ตั้งแต่การทำให้เป็นฝืน ตลอดจนการทำความสะอาด ส่วนคนที่มารับสินค้านั้น เขม็ดแขม่เสื้อผ้าที่ใช้ปกคลุมร่างกายอย่างที่สุด เปิด

ผิวหนังไว้ตากอากาศ ประมาณสี่ในห้าส่วนของผิวหนังทั้งสิ้น...

(ดอกไม้สด. 2516 : 204-206)

จากข้อความดังกล่าวนี้ ผู้เขียนแสดงให้เห็นการผสมผสาน หรือรอยต่อระหว่างวัฒนธรรมการแต่งกายแบบใหม่กับแบบเก่าที่ ผู้เขียนสะท้อนไว้ในนวนิยายของตนถึงการแต่งกายที่แตกต่างกันระหว่างคนในเมืองกับคนในชนบท กล่าวคือในขณะที่ความเจริญและอารยธรรมแบบตะวันตกกำลังแพร่หลายเข้ามา คนในเมืองต่างพากันรับไว้ด้วยความตื่นเต้นยินดี ส่วนคนยากไร้ในชนบทนั้น วิถีชีวิตของเขาก็ยังคงเช่นเดิม ยากที่จะรับสิ่งแปลกใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงไปได้โดยง่ายเช่นสังคมของคนในเมือง

นอกจากผู้เขียนนวนิยายจะได้สะท้อนให้เห็นถึงการแต่งกายของผู้คนในสมัยรัฐนิยมไว้ในนวนิยายของตนแล้ว ผู้เขียนยังสะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับเรื่องการกินหมาก ซึ่งสมัยก่อนนั้นประชาชนทั้งหญิงทั้งชายทุกคนต่างก็นิยมกินหมากกัน ตั้งแต่เด็กไปจนถึงผู้ใหญ่ แต่ครั้นเมื่อรัฐบาลสั่งห้ามกินหมาก ดังที่กรมรัฐมนตรีการ (2486 : 75-82) กล่าวไว้ดังนี้

เมื่อชักชวนให้คนลุกขึ้นใส่หมวก นุ่งกระโปรง ใส่รองเท้า แสดงความเจริญแล้ว รัฐบาลก็มาสั่งประชาชนให้เลิกประเพณีกินหมาก ซึ่งถือว่า เป็นประเพณีเสื่อมเกียรติอย่างร้ายแรงของประเทศ เพราะคนกินหมากเป็นคนป่าเถื่อน ดูเหมือนเนื้อสัตว์สด ๆ ติดเลือดแดงที่ปาก ในการกินหมากผู้กินจะต้องเคี้ยวเอื้องเหมือนควายอยู่เสมอ ทำให้ปากเหม็นฟันเขียนเสียระเบียบ หน้ากร้านแก่เกินอายุ เป็นโรคระบบประสาทลิ้นชา เป็นโรคเบื่ออาหาร เป็นโรคท้องร่วง อาจเป็นมะเร็งได้ง่าย ธาตุไฟหย่อน และทำให้สถานที่ต่าง ๆ ของบ้านเมืองขาดความสวยงาม เพราะนักกินหมากชอบบ้วนเลอะเทอะ

ผู้เขียนก็ได้เสนอทัศนะที่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้น โดยสะท้อนทัศนะของตนผ่าน ขนิษฐา ตัวละครเอกในเรื่อง <u>เทพราช</u> ของ ก.สุรางคนางค์ จากการสนทนาเรื่องการกินหมากระหว่าง ขนิษฐากับชาวบ้านเทพราช ขณะที่เธอไปงานศพคุณปู่ของเธอ และเผอิญได้พบกับป้าหลง หญิงสูงอายุในหมู่บ้านที่ยังไม่ยอมเลิกกินหมาก หรือไม่ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ดังข้อความต่อไปนี้

..."ยังไงกันป้า เขาให้เลิกกินหมากแล้วนา ยังขืนกินอยู่อีก เมื่อไรจะเลิกเสียที"

"ก็ว่าจะเลิกเหมือนกันส่ะแม่คุณ แต่มันเลิกพรวดพราดไม่ได้ ขากรรไกรหุบไม่ลง หาวจนปากค้าง" ป้าหลงทำท่าหาวขากรรไกรค้างให้ดู

"เลิกเสียได้แหละดี ไม่เปลืองด้วย ดูอาเผื่อนชีจ๊ะเลิกหมากแล้วเป็นสาวขึ้นพอแรง ฉันเกือบจำไม่ได้แน่ะ"...

(ก.สุรางคนางค์. 2531 : 313)

ในเรื่อง <u>หนามยอกอก</u> ของ วรรณสิริ ผู้เขียนก็ได้แสดงทัศนะเห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาลในสมัยนั้น เกี่ยวกับการให้ประชาชนเลิกกินหมาก ดังเห็นได้จากข้อความที่โรจน์กล่าวกับนางพัน คนรับใช้ในบ้านของเขา ขณะไปบอกพันให้ไปช่วยดูแลอุษาที่กำลังเป็นไข้ ดังต่อไปนี้

..."เดี๋ยวดิฉันจะไป ต้องหาหมากติดมือสักห่อหนึ่งก่อน"

"เลิกเสียไม่ได้หรือไง "โรจน์หัวเราะ "ผิดรัฐนิยมนะ ดูคุณแม่ชีท่านติดมากเหมือนกัน แต่อุตส่าห์พยายามหัดจนเดี๋ยวนี้ไม่กินเลย"

"ดิฉันกำลังหัดทิ้งค่ะ" นางพันยิ้ม "ต้องค่อย ๆ ลดลงทีละน้อย เลิกทีเดียวมันกระวนกระวาย"

(วรรณสิริ. 2514 : 254-255)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้สะท้อนภาพด้านวัฒนธรรมในนวนิยาย ได้อย่างสอดคล้องกับสภาพสังคมในสมัยนั้น เกี่ยวกับเรื่องการแต่งกาย ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงให้เป็นสากลตามแบบของชาวตะวันตก ซึ่งผู้เขียนแสดงทั้งทัศนะที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในบางส่วน โดยผ่านทางความคิดเห็นของตัวละครในนวนิยายแต่ละเรื่อง ด้วยวิธีการสนับสนุนและวิพากษ์วิจารณ์ในลักษณะที่แตกต่างกันไป ตามสภาพการแต่งกายของตัวละครที่ปรากฏในนวนิยายแต่ละเรื่อง นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับ การห้ามประชาชนเรื่องการกินหมาก ว่าเป็นเรื่องที่ต้องค่อยเป็นค่อยไป เพราะไม่สามารถเลิกได้ทันที ด้วยความรู้สึกเห็นใจบรรดาผู้ที่กินหมากมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ผู้เขียนก็เห็นด้วยว่าทุกคนควรเลิกกินหมาก ซึ่งสามารถจะเลิกได้แต่ต้องอาศัยความพยายามเป็นอันมาก

บทที่ 4

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488 จำนวน 37 เรื่องนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยาย และความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสังคมกับนวนิยาย ซึ่งได้ดำเนินตามจุดมุ่งหมาย และวิธีการที่กำหนดไว้ตามลำดับ และเสนอผลงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

การเลือกคู่ครองและการแต่งงาน ผู้เขียนเสนอไว้เป็น 2 ประเด็น คือ การเลือกคู่ครอง กับความรักและการแต่งงาน โดยสะท้อนแนวคิดการเลือกคู่ครองเป็น 2 แนวทาง คือ การเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของตนเอง ซึ่งพิจารณาจาก ความรัก สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ ส่วนอีกแนวทางหนึ่ง คือการเลือกคู่ครองตามความเห็นชอบของผู้ใหญ่ โดยพิจารณาจาก สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่ใช้พิจารณาในการเลือกคู่ครอง

ในด้านความรักและการแต่งงานนั้นพบว่า การแต่งงานบางครั้งก็เกิดขึ้นโดยปราศจากความรักและความพึงพอใจของคู่สมรส แต่เกิดขึ้นเพราะความจำเป็นของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และความดีของคู่สมรสเป็นเหตุที่ทำให้บุคคลทั้งสอง ใช้ชีวิตครองคู่ร่วมกันด้วยความราบรื่น และมีความสุข แต่ก็มีบางเรื่องที่ตัวละครพึงพอใจที่จะใช้ชีวิต ด้วยการครองตัวเป็นโสดแทนการแต่งงานกับคนที่ตนไม่รักหรือพึงพอใจด้วย

บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวและเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตในครอบครัวพบว่า ผู้เขียนเสนอแนวคิดไว้ 5 ประการ คือ บทบาทและหน้าที่ของพ่อได้แก่ ให้ความรักและดูแลเอาใจใส่แก่ลูก อบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำปรึกษาและเป็นที่พึ่งยามทุกข์ให้แก่ลูกรวมทั้งวางรากฐานชีวิตให้แก่ลูก และบทบาทในการให้ความรักและดูแลเอาใจใส่แก่ลูก เป็นบทบาทที่ปรากฏในนวนิยายมากที่สุด

บทบาทและหน้าที่ของแม่ คือให้ความรักและการดูแลเอาใจใส่ลูก อบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูก ให้คำปรึกษาและเป็นที่พึ่งยามทุกข์ ตลอดจนวางรากฐานชีวิตให้แก่ลูก

และบทบาทที่สำคัญยิ่งของแม่คือ การให้ความรักและการดูแลเอาใจใส่แก่ลูก

บทบาทและหน้าที่ของสามี คือ ต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อครอบครัว ด้วยการหารายได้มาเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว และไกล่เกลี่ยปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว รู้จักยกย่องให้เกียรติภรรยา ไม่ประพฤตินอกใจภรรยา และเอาใจใส่ทุกข์สุขของภรรยาในทุกเรื่อง

บทบาทและหน้าที่ของภรรยา คือ ภรรยาต้องมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานบ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ต้องซื่อสัตย์ต่อสามี ยกย่องให้เกียรติสามีและญาติของสามีทุกคน รวมทั้งดูแลเอาใจใส่ทุกข์สุขของสามี

บทบาทและหน้าที่ของลูก คือ ลูกต้องเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ รู้จักช่วยเหลือการงานในครอบครัว ดูแลพ่อแม่เมื่อยามป่วยไข้ ตลอดจนรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลไว้มิให้เสื่อมเสีย

ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ผู้เขียนเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวซึ่งเกิดขึ้นระหว่างบุคคล 5 กลุ่ม คือ สามีกับภรรยา โดยชี้ให้เห็นว่ามีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางเชื้อชาติและศาสนา ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การขาดความรัก และการมีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง ปัญหาอันเกิดขึ้นจากการมีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นปัญหาที่พบมากที่สุดระหว่างสามีกับภรรยา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากญาติผู้ใหญ่ของคู่สมรส หรือ ปัญหาจากคนที่เคยมีความสัมพันธ์ด้วยก่อนแต่งงาน หรือหลังจากที่แต่งงานและใช้ชีวิตคู่ร่วมกันแล้ว

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่กับลูก เนื่องมาจากความอยุติธรรมของพ่อหรือแม่ ความแตกต่างด้านทัศนะ และความเข้าใจผิด ผู้เขียนเสนอว่าปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ความแตกต่างด้านทัศนะในเรื่องการเลือกคู่ครอง โดยมักจะเกิดจากการที่ญาติผู้ใหญ่ของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พึงพอใจหญิง หรือชายที่ผู้เป็นลูกรักหรือพึงพอใจ และต้องการให้ลูกแต่งงานกับคนที่พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่เห็นชอบด้วย โดยไม่คำนึงว่าลูกจะรักหรือพึงพอใจหรือไม่ก็ตาม

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพี่กับน้อง มีสาเหตุมาจาก ความแแตกต่างด้านทัศนะ ความอยุติธรรมของพ่อแม่ และการแย่งชิงคู่รัก สาเหตุที่พบมากที่สุดก็คือ ความแตกต่างด้านทัศนะ แต่ก็ไม่รุนแรง และสามารถปรับความเข้าใจกันได้ โดยทุกปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น สามารถปรับความเข้าใจกันได้ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ก็เป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่าง แม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยง ซึ่งเป็นปัญหาที่พบน้อยกว่าปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลกลุ่มอื่น สาเหตุของความขัดแย้งได้แก่ ความเข้าใจผิดและความอิจฉาริษยา ซึ่งมักเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีแม่เลี้ยงหรือลูกเลี้ยง แต่ผู้เขียนก็หาวิธีการที่

สามารถทำให้ยุติปัญหาดังกล่าวได้ด้วยดี

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัว ในช่วง พ.ศ. 2475-2488 นั้น ผู้เขียนเสนอให้เห็น ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันอย่างเด่นชัดได้ 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา และด้านวัฒนธรรม

ด้านเศรษฐกิจ ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นปัญหาความเดือดร้อนด้านเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากสภาพสังคมในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยได้สะท้อนแนวคิดผ่านตัวละครในนวนิยายของตน และสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ ซึ่งจากเดิมนิยมรับราชการมาเป็นการทำกิจการส่วนตัว และสนใจในด้านการเกษตร ตามนโยบายของรัฐบาลสมัยนั้น รวมทั้งเพื่อต่อต้านและกำจัดคนต่างด้าว ที่อพยพเข้ามาตั้งรกรากในผืนแผ่นดินไทย จึงปรากฏว่า ตัวละครในนวนิยายในช่วงเวลาดังกล่าวนี้หันมานิยมประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ และได้เสนอทัศนะ ให้ทุกคนระมัดระวังในเรื่องการใช้จ่าย ในภาวะที่สภาพสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในขณะนั้น

ด้านการศึกษา ตัวละครส่วนใหญ่ทั้งชายและหญิงมีการศึกษาในระดับสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่เน้นเรื่องความเสมอภาคในด้านการศึกษา และมีการขยายการศึกษาอย่างกว้างขวางโดยเสมอภาค ไม่จำกัดชั้นวรรณะ และสถานะของบุคคล ดังนั้นตัวละครในนวนิยายทั้งชายและหญิง จึงสำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา และผู้ปกครองส่วนใหญ่นิยมส่งลูกหลานไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ โดยเฉพาะในยุโรปและอเมริกา นอกจากนั้นผู้หญิงที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ ก็มักจะจบจากโรงเรียนคอนแวนต์ หรือ "โรงเรียนยายชี" จึงมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ และฝรั่งเศสเป็นอย่างดี นอกเหนือจากเรื่องงานบ้านงานเรือน ผู้หญิงในสมัยนั้นจึงเริ่มประกอบอาชีพนอกบ้าน ดังที่ผู้เขียนเสนอไว้ในนวนิยายช่วงเวลานั้น

ด้านวัฒนธรรม ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมหลายด้าน โดยเฉพาะในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นผู้นำรัฐบาล ได้นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมไทยเป็นอันมาก ซึ่งปรากฏอย่างเด่นชัดในนวนิยายก็คือ ด้านการแต่งกาย โดยให้แต่งกายแบบตะวันตก กล่าวคือ ให้ผู้ชายนุ่งกางเกงขายาวสวมรองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้า ส่วนผู้หญิงให้นุ่งกระโปรง สวมรองเท้ารัดส้นหรือหุ้มส้น จะสวมถุงเท้าหรือไม่ก็ได้ และสวมถุงมือในบางโอกาส นอกจากนั้นยังเน้นเรื่องการสวมหมวกซึ่งถือว่าเป็นการสร้างชาติ

และห้ามประชาชนกินหมาก โดยที่ผู้เขียนจะสะท้อนไว้ในนวนิยายช่วงนั้น พร้อมทั้งแสดงทัศนะที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ดังปรากฏในนวนิยายที่ได้นำเสนอมาแล้ว ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้พบว่า สภาพทางด้านวัฒนธรรมของสังคมในยุคนั้น จะถูกสะท้อนออกมาในนวนิยายอย่างชัดเจน และเป็นด้านที่ผู้เขียนนวนิยายชีวิตครอบครัว ได้นำเสนอหรือสะท้อนภาพให้เห็นมากกว่าสภาพสังคมทางด้านอื่น ๆ

การอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์นวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วงพ.ศ. 2475-2488 ทั้ง 37 เรื่อง พบว่า ในส่วนแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวในนวนิยายที่ได้ศึกษาครั้งนี้ แนวคิดที่เด่นชัดที่สุดที่ผู้เขียนนวนิยายชีวิตครอบครัวได้นำเสนอคือ แนวคิดเรื่องการเลือกคู่ครอง ซึ่งผู้เขียนส่วนใหญ่จะมีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือสนับสนุนให้คู่สมรสสามารถเลือกคู่ครองได้ตามความพึงพอใจของตนเอง ซึ่งพบได้ในนวนิยายหลาย ๆเรื่อง และสาเหตุที่ผู้เขียนมีแนวคิดเช่นนี้น่าจะเนื่องมาจาก แต่เดิมนั้นทั้งชายหนุ่มและหญิงสาว มักจะมีคู่ครองจากการถูกคลุมถุงชนโดยผู้ใหญ่ แต่เมื่อถึงยุคสมัยนั้นสังคมไทยได้เริ่มเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวตะวันตกมากขึ้น จากการที่คนไทยได้มีโอกาสไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพตามแบบตะวันตก ก็ถูกถ่ายทอดเข้ามาสู่สังคมไทย ทำให้คนไทยรุ่นใหม่เริ่มมีแนวคิดคัดค้านการคลุมถุงชน ดังที่ผู้เขียนได้แสดงทัศนะในการเลือกคู่ครองว่า ควรเป็นการเลือกตามความพึงพอใจของคู่สมรส แต่ขณะเดียวกันด้วยเหตุที่คนไทยเรานั้นได้ถูกปลูกฝังความคิด และได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับเรื่องการต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ดังภาษิตที่สั่งสอนกันนานมาว่า ผู้ใหญ่เคยอาบน้ำร้อนมาก่อน หรือเดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัดน นั่นคือผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์มาก่อน ดังนั้นแนวคิดที่แสดงออกมาในนวนิยายที่แม้ว่า จะสนับสนุนเรื่องการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง แต่ก็ยังคงสอดแทรกทัศนะที่ว่าควรให้ผู้ใหญ่มีส่วนช่วยในการพิจารณาเลือกคู่ครอง หรือเห็นชอบด้วย การเลือกคู่ครองนั้นจึงจะเหมาะสมยิ่งขึ้น

ในด้านเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว พบว่าบทบาทและหน้าที่ของพ่อเป็นบทบาทที่ผู้เขียนสะท้อนไว้ในนวนิยาย เฉพาะแต่ในส่วนที่ดีเพียงด้านเดียวเท่านั้น อาจเนื่องมาจากว่า ผู้เขียนว่าเห็นในสมัยนั้นพ่อคือผู้ที่ได้รับยกย่องว่ามีบทบาทหน้าที่สำคัญที่สุดในครอบครัว

ในฐานะที่พ่อเป็นผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัว ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อสมาชิกทุกคนในครอบครัว และการดำเนินวิถีชีวิตในครอบครัวจะสุขทุกข์ หรือตกอยู่ในสภาพใดก็ตาม ล้วนแต่เป็นผลมาจากผู้ที่ทำหน้าที่องพ่อนั่นเอง ดังนั้นนวนิยายในช่วงเวลาดังกล่าว จึงสะท้อนภาพของพ่อแต่ในด้านที่ดีเพียงด้านเดียว

แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตครอบครัว นับว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์แก่ผู้อ่านเพราะทำให้ได้ข้อคิดในด้านการครองชีวิตคู่ร่วมกัน กล่าวคือปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการอยู่ร่วมกันก็คือ การมีความรักความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง สามีภรรยาที่ดีนั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติต่อกัน ด้วยความนุ่มนวล อ่อนโยน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน และต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง มีความซื่อสัตย์ต่อกัน จึงจะทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวเป็นไปได้โดยราบรื่น การที่คู่สมรสมีชาติตระกูลดีที่ดี มหน้าที่การงานดี มีการศึกษาสูง ตลอดจนการมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี มิได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชีวิตสมรสเป็นสุขราบรื่นเสมอไป สิ่งที่จำเป็นอยู่ที่การพยายามปรับตัวเข้าหากันดังที่กล่าวมาแล้วเท่านั้น คู่สมรสที่มีพื้นฐานของความรักมาก่อน เมื่ออยู่ร่วมกันและมีปัญหาขัดแย้งกันเกิดขึ้นก็ย่อมจะให้อภัยซึ่งกันและกันได้ นอกจากนี้คู่สมรสจะต้องมีความหนักแน่นอดทน และใช้ความอ่อนน้อมผ่อนปรนในการปรับตัวเข้าหากัน เพราะการที่บุคคลสองคนซึ่งมีภูมิหลังทางครอบครัวแตกต่างกันมาอยู่ร่วมกันนั้น ย่อมหลีกเลี่ยงปัญหาขัดแย้งไปไม่พ้น ดังนั้นการใช้ความหนักแน่นและอดทน ตลอดจนการใช้เหตุผลในการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในครอบครัว จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

ในส่วนของความสัมพันธ์ ระหว่างสภาพสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัว พบว่าสภาพสังคมย่อมส่งผลกระทบต่อผู้เขียนอย่างแน่นอนที่สุด เพราะผู้เขียนคือสมาชิกหน่วยหนึ่งของสังคม สภาพสังคมที่ตนอยู่เป็นอย่างไร นักเขียนก็ย่อมได้รับผลกระทบด้วย หรือนักเขียนจะสะท้อนความคิด ความรู้สึกใดที่มีต่อสภาพสังคมในช่วงนั้นผ่านทางตัวละครในนวนิยายของตน ฉะนั้นสภาพสังคม ช่วง พ.ศ. 2475-2488 ซึ่งวัฒนธรรมตะวันตกได้แพร่หลายเข้ามาในไทย จึงส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมโดยพื้นฐาน คือก่อให้เกิดแนวนิยมในระบอบประชาธิปไตยที่เน้นถึงความเสมอภาค ซึ่งเห็นได้จากการที่ทั้งหญิงชายได้มีโอกาสเท่าเทียมกันในด้านการศึกษา อาจแตกต่างกันบ้างในเรื่องระดับการศึกษา กล่าวคือ บุตรหลานของชนชั้นสูงส่วนใหญ่มีโอกาสได้ศึกษาที่ต่างประเทศ เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจเอื้ออำนวย และเป็นที่น่าสังเกตว่าการศึกษาส่งผลกระทบต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจ ของทั้งชนชั้นสูงและชนชั้นกลาง คือชนชั้นสูงถึงแม้จะ

ได้รับการศึกษาสูงขึ้น ก็ไม่ส่งผลกระทบต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจแต่อย่างใด ฉะนั้นบุตรหลานของชนชั้นสูงที่เป็นหญิง เมื่อจบการศึกษาแล้วจึงไม่ประกอบอาชีพนอกบ้าน ทั้งนี้เนื่องจากค่านิยมเรื่องลูกสาวต้องอยู่ในบ้าน ไม่นิยมให้ไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ส่วนบุตรหลานของชนชั้นกลางเมื่อได้รับการศึกษาสูงขึ้น สถานภาพทางเศรษฐกิจก็จะพัฒนาขึ้นด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย ดังนั้นบุตรหลานของชนชั้นกลางที่ได้รับการศึกษา จึงประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษา

นอกจากนี้ในด้านเศรษฐกิจ ยังพบว่าผู้เขียนได้แสดงความรู้สึกรังเกียจ และไม่พอใจชนต่างด้าวที่เข้ามาทำมาหากินในเมืองไทยสมัยนั้น เนื่องจากชนต่างด้าวได้เข้ามายึดอาชีพดั้งเดิม และลงทุนจับจองผืนแผ่นดินไทย ผู้เขียนจึงให้ตัวละครในนวนิยายหันมานิยมประกอบอาชีพด้านการเกษตรแทนการรับราชการ เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้นที่ได้พยายามหาทางต่อต้านและขจัดอิทธิพลของชนต่างด้าว ด้วยการสงวนอาชีพไว้สำหรับคนไทย ทั้งยังเป็นการช่วยพยุงเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย เพราะในขณะนั้นสงครามในยุโรป กำลังเริ่มขยายตัว ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อภาวะเศรษฐกิจของไทยอย่างแน่นอน

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างสภาพสังคมกับนวนิยายชีวิตครอบครัวนั้น ได้พบว่านวนิยายส่วนใหญ่จะสะท้อนภาพด้านวัฒนธรรม หรือรูปแบบของการดำเนินชีวิตประจำวันตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยนั้น มากกว่าสภาพสังคมด้านอื่น ๆ ถึงแม้ว่าสภาพสังคมในยุคนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้าน การเมือง การปกครอง ที่น่าสนใจเป็นอย่างมากก็ตาม แต่การสะท้อนภาพของสังคม หรือการแสดงทัศนะของนักเขียนในส่วนนี้ก็ไม่ปรากฏ หรือปรากฏเป็นส่วนน้อยในนวนิยาย ซึ่งอาจเป็นเพราะเหตุที่ว่าในยุคนั้น ไทยเราเพิ่งเริ่มมีงานเขียนด้านวรรณกรรมที่เป็นรูปแบบของไทยเอง และนักเขียนจะนิยมเขียนเรื่องประเภทสมจริง ซึ่งเรื่องราวชีวิตครอบครัวนั้นสามารถนำมาเขียนเป็นนวนิยายได้มากกว่าประเด็นอื่น ๆ ซึ่งก็เป็นลักษณะโดยทั่วไปของนวนิยายในสมัยแรก ที่มักเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว หรือกลุ่มบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จึงทำให้ไม่มีการสะท้อนสภาพสังคมหรือการแสดงทัศนะทางด้านการเมืองการปกครองออกมาในนวนิยาย นอกจากนั้นจะพบว่า สภาพพด้านวัฒนธรรมที่ผู้เขียนสะท้อนออกมาในนวนิยายนั้น มักจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มชนชั้นสูงของสังคมในยุคนั้น ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากผู้เขียนส่วนใหญ่ก็จัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นสูงเช่นกัน ภาพที่ผู้เขียนนำมาเสนอในนวนิยาย จึงเป็นภาพที่อยู่ใกล้ตัวผู้เขียนนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488 ผู้วิจัยพบว่านวนิยายในช่วงสมัยนี้ ยังมีแง่มุมอื่น ๆ อีกที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้า ต่อไปดังนี้

1. ควรจะศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายชีวิตครอบครัว ช่วง พ.ศ. 2475-2488 กับนวนิยายชีวิตครอบครัวของนักเขียนคนอื่น ๆ ในสมัยปัจจุบัน เพื่อจะได้เข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในครอบครัว ตลอดจนเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรจะได้มีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ ระหว่างนักเขียนหญิงกับนักเขียนชายเกี่ยวกับนวนิยายชีวิตครอบครัว ในช่วง พ.ศ. 2475-2488 เพื่อทราบถึงความแตกต่างด้านทัศนะของนักเขียนหญิงและนักเขียนชาย ในช่วงเวลาดังกล่าว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กัณหา เดียงศิริ. ความคิดคำนึง. โดย ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง) กรุงเทพ : เขษมบรรณกิจ, 2512.

_____. คู่ครอง. โดย ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2512.

_____. จุดหมายปลายทาง. โดย ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : เขษมบรรณกิจ, 2499.

_____. เทพราช. โดย ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น, 2512.

_____. พันทิพา. โดย ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2512.

_____. รอยจารึก. โดย ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : เขษมบรรณกิจ, 2499.

_____. ลูกรักลูกชัง. โดย ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2512.

_____. หญิงคนชั่ว. โดย ก.สุรางคนางค์ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2512.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดี. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.

_____. วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517.

กุหลาบ สายประดิษฐ์. ข้างหลังภาพ. โดยศรีบูรพา (นามแฝง) พิมพ์ครั้งที่ 26. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2537.

_____. ป่าในชีวิต. โดย ศรีบูรพา (นามแฝง) พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2535.

_____. ผจญบาป. โดย ศรีบูรพา (นามแฝง) พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ : ดอกหญ้า, 2536.

_____. สงครามชีวิต. โดย ศรีบูรพา (นามแฝง) พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพ : คลังวิทยา, 2518.

ขวัญเนตร ครุฑานุช. การวิเคราะห์นวนิยายของสีฟ้า. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

ขนิษฐา วิเศษสาธร. "ครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก," ข่าวการธรณี. 30 (7) : 31-43; กรกฎาคม 2528.

เจตนา นาควัชระ. วรรณคดีวิจารณ์และวรรณคดีศึกษา. โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2520.

ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. สังคมไทย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2522.

ชลธิชา สัตยาวัฒนา. เบิกฟ้าวรรณกรรม. กรุงเทพฯ : สารศึกษาการพิมพ์, 2522.

ชุติมา นาถเสวี. วิเคราะห์นวนิยายของ ว. ณ ประมวญมารค. ปริญญานิพนธ์ กศ ม. กรุงเทพ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

ดวงมนต์ จิตร์จำนงค์. หลังม่านวรรณศิลป์. กรุงเทพฯ : เทียนวรรณ, 2528.

ตรีศิลป์ บุญขจร. พัฒนาการนวนิยายไทย พ.ศ. 2575-2500 : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับสังคม. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. อัดสำเนา.

_____. "อดีต ปัจจุบัน และอนาคตนวนิยาย : ข้อสังเกตบางประการ," วารสารธรรมศาสตร์. 11 (1) : 88-107 ; มีนาคม 2525.

แถบสุข นุ่มนนท์. "จอมพล ป.พิบูลสงครามกับการสร้างชาติ," ฟื้นอดีต. กรุงเทพฯ : เรืองศิลป์, 2522.

ธวัช ปุณโณทก. แนวทางศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

นิยม บุญมี. ครอบครัวสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. พิมพ์แก้ไขเพิ่มเติม. มหาสารคาม : ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม, 2530.

บาหยัน อิ่มสำราญ. นวนิยายระหว่าง พ.ศ. 2501-2506 การวิเคราะห์แนวคิด. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.

บุญศิริ ภิญญาธินันท์. การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายของ ก.สุรางคนางค์. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. แนะแนวการอ่านนวนิยาย. อนุสารหมวดวิชาภาษาไทย ท./2511. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2511.

บุปผา นิมมานเหมินท์. กรรมเก่า. โดย ดอกไม้สด (นามแฝง) พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2499.

_____. ความผิดครั้งแรก. โดย ดอกไม้สด (นามแฝง) กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2516.

บุปผา นิมมานเหมินท์. ชัยชนะของหลวงนฤบาล. โดย ดอกไม้สด (นามแฝง) กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2496.

_____. นันทวัน. โดย ดอกไม้สด (นามแฝง) กรุงเทพฯ : ขอจิตต์เมตต์, 2494.

_____. นิจ. โดย ดอกไม้สด (นามแฝง) กรุงเทพฯ : บรรณาคาร, 2516.

_____. นี่แหละโลก. โดย ดอกไม้สด (นามแฝง) กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2505.

_____. ผู้ดี. โดย ดอกไม้สด (นามแฝง) กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2496.

_____. สามชาย. โดย ดอกไม้สด (นามแฝง) กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2505.

_____. หนึ่งในร้อย. โดย ดอกไม้สด (นามแฝง) กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2505.

_____. อุบัติเหตุ. โดย ดอกไม้สด (นามแฝง) กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2505.

ปิยลักษณ์ เสียงก้อง. การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของ ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.

ผิว สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา, หม่อม. คนบริสุทธิ์. โดย วรรณสิริ (นามแฝง) กรุงเทพ : ผดุงศึกษา, 2514.

_____. ดาวฤกษ์. โดย วรรณสิริ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : ผดุงศึกษา, 2515.

_____. วนิดา. โดย วรรณสิริ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2514.

_____. เลือดในอก. โดย วรรณสิริ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : ผดุงศึกษา, 2514.

_____. สิ่งผูกพัน. โดย วรรณสิริ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : ผดุงศึกษา, 2514.

_____. หนามยอกอก. โดย วรรณสิริ (นามแฝง) กกรุงเทพฯ : ผดุงศึกษา, 2514.

เพ็ญแข วัจนสุนทร. "ทิศทางของวรรณกรรมไทยปัจจุบัน," วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 9 (3) : 41-51 ; มกราคม 2531.

ไพฑูรย์ เครือแก้ว ณ ลำพูน. ลักษณะสังคมไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทบพิธ, 2519.

มาลัย ชูพินิจ. น้ำใต้ศอก. โดย แม่อนงค์ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, 2504.

_____. แผ่นดินของเรา. โดย แม่อนงค์ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, 2504.

ยศ วัชรเสถียร. การประพันธ์และนักประพันธ์ของไทย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2506.

รัญจวน อินทรกำแหง. ภาพชีวิตจากนวนิยาย. กรุงเทพฯ : หจก.ภาพพิมพ์, 2535.

รื่นฤทัย สัจจพันธ์. วรรณกรรมปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.

เรืองยศ จันทรคีรี. "กฤษณา อโศกสิน กับงาน," อักษรศาสตร์พิจารณ์. 56 : 10-27 ; ตุลาคม-พฤศจิกายน 2518.

วิทย์ ศิวะสริยานนท์. "วรรณคดีและสังคม," วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2518.

วิภา กงกะนันท์. วรรณคดีศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

สมพร มันตะสูตร. วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : วังบูรพา, 2525.

สนิท สมัครการ. มีเงินก็นับว่าน้อง มีทองก็นับว่าพี่ ระบบครอบครัวและเครือญาติของไทย. กรุงเทพฯ : บรรณากิจเทรดดิ้ง, 2519.

สันติ ทองประเสริฐ. วิวัฒนาการของเนื้อหานวนิยายไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2475 ถึง พ.ศ.2517. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.

สุดารัตน์ เสรีวัฒน์. วิวัฒนาการของเรื่องสั้นในเมืองไทย ตั้งแต่แรกจนถึง พ.ศ. 2475. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศน์ กรมการฝึกหัดครู, 2522.

สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพ : ไทยวัฒนาพานิช, 2536.

สุพรรณี วราทร. ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทย ตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึง พ.ศ.2475. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2519.

สุรีย์ สุวรรณภาค. บทบาทของสตรีในด้านสิทธิทางเพศ : ศึกษาจากนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2444-2501. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

สุวรรณา เกรียงไกรเพชร. พระอภัยมณี : การศึกษาเชิงวรรณคดีวิจารณ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อัดสำเนา.

เสถียร จันทิมาธร. คนเขียนหนังสือ. กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาส์น, 2517.

อาษา ขอจิตต์เมตต์. ชายใจพระ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพ : แพร่พิทยา, 2512.

_____. เทพธิดาในฝัน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2513.

อาษา ขอจิตต์เมตต์. น้องสาว. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2512.

_____. ยามวิบาก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2513.

_____. วิมานในอากาศ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2513.

_____. สามรัก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2512.

_____. สาวน้อย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2513.

เอมอร นิรัญราช. ทัศนทางสังคมในนวนิยายไทย สมัยรัชกาลที่ 7. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. อัดสำเนา.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาว เบญญา สุขาทิพยพันธุ์

เกิดวันที่ 21 เดือน สิงหาคม พุทธศักราช 2502

สถานที่เกิด อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 126 หมู่ 10 ตำบลด่านช้าง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 5

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3 อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี 72180

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2519 มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสงวนหญิง จังหวัดสุพรรณบุรี

พ.ศ. 2526 กศ.บ. (วิชาเอกภาษาไทย วิชาวิทการแนะแนว) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. 2539 กศ.ม. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร